

**VLERËSIMI STRATEGJIK MJEDISOR I
PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR**
BASHKIA KLOS

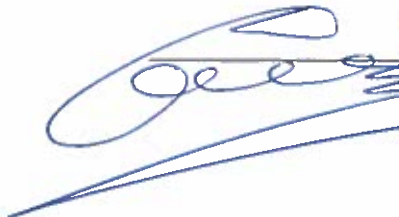
2017 - 2032

KONSULENT "IDRA Sh.P.K."

Përfaqësues
Enkelejda Pashaj

Vlerësues
Sazan Guri

SEKSIONI - I**PERMBLEDHJE JO - TEKNIKE**

- 1.1 Hyrje.....
- 1.2 Kuadri i vlerësimit.....
- 1.3 Objektiva te VSM
- 1.3.1 Detyrimet prej Konventave dhe Situatës Ekzistuese
- 1.3.2 Vlerësimi Mjedisor.....
- 1.4 Hapat e rradhës.....

PARATHËNIE**SEKSIONI – II****HYRJE.....**

- 2.1. ÇFARË ËSHTË VSM.....
- 2.2 KUADRI LIGJOR i VSM
- 2.3 FAZAT KYÇ TË PROÇESIT TË VSM-SË.....
- 2.3.1 Fazat kyc të procesit të VSM-së
- 2.3.2 Nevoja për Vlerësim Strategjik Mjedisor

SEKSIONI - III**PËSHKRIM I PËRGJITHSHËM I PLANIT**

- 3.1 QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT KRYESORE
- 3.1.1 Objektivat e PPU për Bashkinë Klos.....
- 3.1.2 Parimet e Planit Strategjik
- 3.2 OBJEKTIVAT E VSM PËR BASHKINË KLOS.....
- 3.2.1 Projekt-Raporti Paraprak.....

3.3	KUADRI LIGJOR DHE RREGULLATOR
3.4	LEGJISLACIONI MJEDISOR.....
3.4.1	Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit.....
3.4.2	Strategjitë dhe programet ndërkombëtare.....
3.4.3	Çështjet, zonat dhe objektet e rëndësisë kombëtare.....
3.4.4	Ligji për Ratifikimin e Protokollit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor.....
3.4.5	Ligji për Planifikimin e Territorit.....
3.5	LIDHJA ME POLITIKA DHE DOKUMENTE TE TJERE
3.5.1	Kuadri përkatës ligjor që lidhet me hartimin e planeve vendor.....
3.5.2	Konteksti ndërkombëtar.....
3.6	ANALIZA, NISMA, PROGRAME ZBATIMI ETJ.....
3.6.1	Situata ekzistuese në shqipëri.....
3.6.2	Analiza e dokumentëve të planifikimit të hartuara më parë.....
3.6.3	Situata ekzistuese në bashkinë e Klosit

SEKSIONI – IV

PERSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE DHE VEÇORIVE TE MJEDISIT

4.1	MJEDISI ATMOSFERIK.....
4.1.1	Shkaqet kryesore të ndotjes së ajrit
4.1.2	Ndotësit e ajrit
4.1.3	Gazrat me efekt serë
4.1.4	Mjedisi Akustik - Zhurmat
4.2	KLIMA
4.2.1	Ngjarje të pazakonta klimatike.....
4.3	NDËRTIMI GJEOLOGJIK.....

4.3.1	Të përgjithshme.....
4.3.2	Shtresat dhe përbërja e tyre.....
4.3.3	Tektonika.....
4.4	MJEDISI UJOR
4.4.1	Burimet ujore dhe burimet ujore sipërfaqësore.....
4.4.2	Kushtet hidrogeologjike të bashkisë Klos (ujërat nëntokësore)
4.4.3	Burimet ekzistuese të ndotjes
4.4.4	Uji i pijshëm.....
4.4.5	Lumenjtë.....
4.4.6	Cilesia e ujerave sipërfaqësore/nëntokësore viti 2014.....
4.5	MINERALET NË BASHKINË KLOS.....
4.6	BIODIVERSITETI - FLORA DHE FAUNA.....
4.6.1	Biodiveristet në bashkinë e Klosit
4.6.3	Fauna në habitatet tokësore.....
4.6.4	Zonat e Mbrojtura në Bashkinë e Klosit.....
4.7	TIPET E GJEOMONUMENTEVE TË BASHKISË SË KLOSIT.....
4.7.1	Klasifikimi i gjeomonumenteve.....
4.7.2	Zonat e mbrojtura.....
4.8	INFRASTRUKTURA MJEDISORE.....
4.8.1	Menaxhimi i mbetjeve të ngurta.....
4.9	PRESIONET NATYRORE.....
4.9.1	Rreziqet nga lëkundjet e tokës - risku sizmik.....
4.9.2	Zjarret.....
4.9.3	Erozioni i tokës dhe Shkretëtirëzimi.....

- 4.10 Kushtet gjeologo-inxhinierike në bashkinë e Klosit.....
- 4.10.1 Formacionet litologjike, inkuadrimi gjeologjik i tyre.....
- 4.11 Aspekte gjeomjedisore të bashkisë së Klosit.....
- 4.11.1 Ndikimet mjedisore të Industrisë Minerare.....
- 4.12 PASURITË MINERALE TË BASHKISË SË KLOSIT.....
- 4.13 POPULLSIA.....
- 4.13.1 Situata socio-ekonomik
- 4.14 ANALIZA SWOT

SEKSIONI - V

TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN

- 5.1 TOKA.....
- 5.2 AJRI.....
- 5.3 FAKTORËT KLIMATIKË.....
- 5.3.1 Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike.....
- 5.3.2 Masat zbutese ndaj ndryshimeve klimatike.....
- 5.4 UJI.....
- 5.5 BIODIVERSITETI.....
- 5.6 MBETJET.....
- 5.7 ZHURMA.....
- 5.8 POPULLSIA DHE ASETET MATERIALE.....
- 5.9 TRASHËGIMIA KULTURORE.....
- 5.10 PEIZAZHI.....

SEKSIONI - VI

BAZA PËR PËRGATITJEN E VLERËSIMIT MJEDISOR

- 6.1 PERCAKTIMI I OBJEKTIVAVE MJEDISORE.....

- 6.1.1 Detyrimet e specifikuara në konventat e ratifikuara dhe në direktivat
respektive të BE-së.....
- 6.1.2 Identifikimi i ndikimeve mjedisore.....
- 6.2 METODIKA E VLERESIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS.....

SEKSIONI - VII

VLERESIMI I PËRPUTHSHMËRISË SË OBJEKTIVAVE

- 7.1 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË.....
- 7.2 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË SË OBJEKTIVAVE DHE POLITIKAVE TË PLANIT
ME OBJEKTIVAT MJEDISORE.....

SEKSIONI - VIII

VLERËSIMI I PROJEKTEVE SPECIFIKE

- 8.1 VLERËSIMI I PËRGJITHSHËM I PROJEKTEVE.....
- 8.2 KRAHASIMI I PROJEKTEVE PRIORITARE PËR BASHKINË E Klosit.....

SEKSIONI - IX

VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

- 9.1 Vleresimi i pasojave nga zbatimi i Planit dhe ndikimet e pasojave të zbatimit
të Planit
- 9.1.1 Toka.....
- 9.1.2 Ajri.....
- 9.1.3 Faktorët klimatik.....
- 9.1.4 Uji.....
- 9.1.5 Natyra.....
- 9.1.6 Mbetjet.....
- 9.1.7 Ndotja prej zhurmës.....
- 9.1.8 Popullatat dhe asetet materiale.....

- 9.1.9 Trashëgimia kulturore.....
- 9.1.10 Peisazhi.....
- 9.1.11 Konkluzion mbi vlerësimin.....
- 9.2 IMPAKTET KUMULATIVE.....
- 9.3 IMPAKTET NDËRKUFITARE.....

SEKSIONI – X

UDHËZIME DHE MASAT ZBUTËSE

- 10.1 TOKA.....
- 10.2 AJRI.....
- 10.3 FAKTORËT KLIMATIKË.....
- 10.3.1 Masat zbutëse ndaj ndryshimeve klimaterike.....
- 10.3.2 Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike.....
- 10.4 UJI.....
- 10.5 MJEDISI NATYROR.....
- 10.6 MBETJET.....
- 10.7 ZHURMAT.....
- 10.8 POPULLSIA DHE ASETET MATERIALE.....
- 10.9 TRASHËGIMIA KULTURORE.....
- 10.10 PEISAZHI.....
- 10.10.1 Strategjia e Peizazhit.....
- 10.10.2 Masat e përgjithshme zbutëse ndaj peizazhit.....
- 10.10.3 Faza e ndërtimit.....

SEKSIONI - XI

MONITORIMI I NDIKIMEVE NË MJEDIS

SEKSIONI - XII

PËRFUNDIME DHE MENDIME PËR T'U MARR PARASYSH

12.1 PËRFUNDIME

SHTOJCAT

FIGURAT

- Figurë - 1 Vizioni i Bashkisë Klos
- Figurë - 2 Harta e Nj. A. Suç
- Figurë - 3 Harta e Njësise Administrative Gurrë, Përpunim i Autorit
- Figurë - 4 Harta e Njësise Administrative Xibër
- Figurë - 5 Harta e Vizionit të Industrisë
- Figurë - 6 Harta e Vizionit të Bujqësisë
- Figurë - 7 Harta e Vizionit të Turizmit
- Figurë - 8 Harta e Vizionit të Infrastruktura
- Figurë - 9 Harta e zonave të rëndësisë kombëtare
- Figurë - 10 Dimensionet e zhvillimit të territorit, IDRA
- Figurë - 11 Harta e Zhvillimit Rajonal Diber-Mat-Klos-Bulqizë
- Figurë - 12 Rrëshqitja Qafa e Liqenit në fshatin Muzhakë, Koms
- Figurë - 13 Rrëzime gurësh në aksin rrugor Koms-Qafë Shtamë
- Figurë - 14 Harta gjeologjike e Bashkisë Klos
- Figurë - 15 Depozitimet Triasike
- Figurë - 16 Harta e zonave sizmogene me potencial sizmik të pritshëm
- Figurë - 17 Harta Neo-Tektonike e Shqipërisë
- Figurë - 18 Harta Tektonike
- Figurë - 19 Harta e shpejtimeve maksimale referencë në truall shkëmbor
- Figurë - 20 Sipërfaqet e akuiferëve sipas llojeve
- Figurë - 21 Harta hidrogeologjike Bashkia Klos

- Figurë - 22 Lumi i Matit, sektori Klos – Bershi.
- Figurë - 23 Pjesë e sipërme e liqenit të Ulzës, sektori Urakë.
- Figurë - 24 Ndikimi i erozionit ne prishjen e peisazhit.
- Figurë - 25 Harta hidrogeologjike Bashkia Klos
- Figurë - 26 Harta e pasurive minerale Bashkia Klos
- Figurë - 27 Drure te rinj geshtenje, te prekur nga kanceri i geshtenjes, fshati Ketë
- Figurë - 28 Harta e gjeomumenteve Bashkia Klos
- Figurë - 29 Harta infrastrukurore e Shqiperisë.
- Figurë - 30 Infrastruktura rrugore bashkia Klos
- Figurë - 31 Rrëshqitja Qafa e Liqenit në fshatin Muzhakë, Koms
- Figurë - 32 Rrëzime gurësh në aksin rrugor Koms-Qafë Shtamë
- Figurë - 33 Vatër e fuqishme erozionale Muzhakë
- Figurë - 34 Problematikat gjeomjedisore
- Figurë - 35 Stoqet e mineralit të kromit
- Figurë - 36 Shfrytëzimi i stoqeve të sterileve të kromit
- Figurë - 37 Pamje nga Uzina e Ferrokromit
- Figurë - 38 Harta Gjeomjedisore Bashkia Klos
- Figurë - 39 Pamje nga marrja e inerteve në lumin Mat
- Figurë - 40 Venddepozitimii mbetjeve urbane Burrel
- Figurë - 41 Harta e Qëndresës së popullsisë Bashkia Klos
- Figurë - 42 Harta e masave përmirësuese.
- Figurë - 43 Harta e gjendjes ekzistuese.

TABELAT BRENDË TEKSTIT

Tabela - 1	Fazat kyç të procesit të VSM-së.
Tabela - 2	Lendet ozonholluese në vite
Tabela - 3	Karakteristikat kryesore të klimës në rajonin e Klosit
Tabela - 4	Tabela e temperaturave të ajrit.
Tabela - 5	Aksesi me ujë të pijëshëm
Tabela - 6	Për llogaritjen e automjeteve për bashkinë Klos.
Tabela - 7	Popullsia sipas viteve dhe projeksioneve
Tabela - 8	Sectorial Groëth With growth drivers in Bold.
Tabela - 9	Konventat e ratifikuara dhe Direktivat respektive të BE-së dhe të shtetit Shqiptar
Tabela - 10	Ndikimet mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashkuara
Tabela - 11	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM1
Tabela - 12	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM2
Tabela - 13	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM3
Tabela - 14	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM4
Tabela - 15	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM5
Tabela - 16	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM6
Tabela - 17	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM7
Tabela - 18	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM8
Tabela - 19	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM9
Tabela - 20	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM10
Tabela - 21	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM11
Tabela - 22	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM12
Tabela - 23	Grafiku i vlerësimit të nivelit të përputhshmërisë mes objektivave
Tabela - 24	Vlerësimi i përputhshmërisë së politikave të Planit me Objektivat Mjedisore

Tabela - 25 FISHA 1

Tabela - 26 FISHA 2

Tabela - 27 FISHA 3

Tabela - 28 FISHA 4

Tabela - 29 FISHA 5

Tabela - 30 FISHA 6

Tabela - 31 FISHA 7

Tabela - 32 FISHA 8

Tabela - 33 FISHA 9

Tabela - 34 FISHA 10

Tabela - 35 FISHA 11

Tabela - 36 FISHA 12

Tabela - 37 Përputhshmëria me Objektivat Mjediore dhe Impakti në Mjedis për projektet e PPV të bashkisë Klos.

Tabela - 38 Përputhshmëria me objektivat mjedisore

Tabela - 39 Indikatorët kryesore kumulative dhe synimet lidhur me cilësinë e ajrit në Klos

Tabela - 40 Indikatori PM10 dhe synimet lidhur me cilësinë e ajrit në Shqipëri

Tabela - 41 Masat për mbrojtjen e Biodiversitetit

Tabela - 42 Monitorimi i ndikimeve në mjedis prej zbatimit të planit

Tabela - 43 Lista e dokumenteve strategjike në nivel kombëtar

Diagramë - 1 Diagramë me tregues të temperatures dhe reshjeve

Diagrama - 2 Pyjet sipas formës së studimit.

Diagrama - 3 Kosto lek për banorë/për ton për vit.

SHKURTIME

ADA	Agjencia Austriake për Zhvillim
AKM	Agjencia Kombetare e Mjedisit
AKPT	Agjencia Kombetare e Planifikimit të Territorit
AKU	Agjencia Kombetare e Ushqimit
ALUIZNI	Agjencia e Legalizimit, Urbanizimit dhe Informatizimit të Zonave të Ndërtimeve Informale
AP	Autoriteti Propozues
ARM	Agjencia Rajonale e Mjedisit
ARRSH	Autoriteti Rrugor Shqiptar
BB	Banka Boterore
BE	Bashkimi Evropian
DEU	Delegacioni i Bashkimit Evropian në Shqipëri
EBRD	Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim
EEC	Keshilli Ekonomik Evropian
INSTAT	Instituti i Statistikave
KfW	Banka Gjermane për Zhvillim
KKT	Këshilli Kombëtar i Territorit
LPT	Ligji i Planifikimit të Territorit
MÇV	Ministria e Çështjeve Vendore
MM	Ministria e Mjedisit
MZHU	Ministria e Zhvillimit Urban
NJQV	Njesi e Qeverisjes Vendore
PhD	Doktor i Shkencave
PINSL	Plani i Integruar Ndër sektorial për Liqenin
PINS	Plani i Integruar Ndër sektorial
PKS	Plani Kombëtar Sektorial

VSM I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

PLANI	Plani i Përgjithshëm Kombëtar i Territorit
PPKT	Plani i Përgjithshëm Kombëtar i Territorit
SECO	Organizata Zvicerane për Bashkepunim Ekonomik
TAP	Tubacioni Trans-Adriatik
ToR	Termet e Referencës
UNDP	Programi i Kombeve Bashkuara për Zhvillim
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
USAID	Agjencia e Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar
VKM	Vendim i Keshillit të Ministrave
VNM	Vlerësim i Ndikimit në Mjedis
VSM	Vlerësimi Strategjik Mjedisor

PËRKUFIZIME

Mjedis – është bashkësia e ndërveprimeve të përbërësve biotikë dhe jo biotikë që nxisin dhe ushqejnë jetën e gjallë në tokë.

Mbrojtja e mjedisit – është veprimtaria që synon parandalimin dhe kufizimin e ndotjes dhe degradimit të mjedisit, dhe përtëritjen, ruajtjen dhe përmirësimin e tij.

Mbrojtja e tokës siguron mbrojtjen e funksioneve të saj natyrore në mënyrë të qëndrueshme.

Mbrojtja e ujit përfshin ujërat sipërfaqësor dhe nëntokësor, burimet e tyre, sasinë dhe cilësinë, shtretërit dhe brigjet e ujërave sipërfaqësor dhe formimet akuifere.

Mbrojtja e biodiversitetit përfshin të gjithë organizmat e gjallë, biocenozat dhe habitatet e tyre.

Zhvillimi i qëndrueshëm është zhvillimi që plotëson nevojat e së tashmes dhe së ardhmes pa shtrënguar ose prekur mundësitë dhe kapacitetet që edhe brezat e ardhshëm.

Ndikimi në mjedis është çdo ndryshim i mjedisit fizik, përfshirë pasojat shëndetësore, ekonomike, shoqërore, estetike, natyrore, fizike.

Ndotja e mjedisit është futja e drejtpërdrejt ose e tërthortë e lëndëve, vibracioneve, energjisë, nxehtësisë, rrezatimit, zhurmës e faktorëve biologjikë në ajër, në ujë e në tokë, të cilat mund të ndryshojnë cilësitë e mjedisit dhe të dëmtojnë cilësinë e jetës.

Shkarkimi në mjedis është çlirimi dhe dalja në mjedis .

Mbetjet janë lëndët, objektet ose pjesë të tyre që përcaktohen nga autoriteti përgjegjës të cilat nuk përdoren më ose që pronari do t'i largojë.

Ndotja e ujit – është veprimi dhe ndikimi i futjes së materialeve të ngurta, të gazta, të lëngëta, qenieve të gjalla dhe formave të energjisë në ujë, që drejtpërdrejt e tërthorazi ndryshojnë cilësinë e ujit.

Rezervat ujore – janë të gjitha ujërat e brendshme liqenore, sipërfaqësore nëntokësore, së bashku me shtresat ujëmbajtëse dhe reshjet atmosferike nën juridiksionin dhe kontrollin e R. SH

Basen ujëmbledhës – është sipërfaqja e tokës brenda së cilës uji pasi konvertohet në një rrjedhë të vetme, nëpërmjet një rrjeti rrjedhash sipërfaqësore e nëntokësore derdhet në det.

Informacion mjedisor – nënkupton çdo informacion me shkrim, vizual, gojor, elektronik ose të çdo lloj forme tjetër materiali mbi gjendjen e elementëve të mjedisit, si ajri e atmosfera, uji, toka, peizazhi e shumëllojshmëria biologjike e komponentët e tij;

Publiku – nënkupton një ose shumë persona fizikë ose juridikë, në përputhje me legjislacionin e praktikat kombëtare, shoqatat, organizatat dhe grupimet e tyre;

Publiku i interesuar – nënkupton publikun ndikuar ose që mund të ndikohet, apo që është i interesuar për vendimmarrjen mjedisore; për qëllimet e këtij përkufizimi, shoqatat joqeveritare që promovojnë më tej mbrojtjen e mjedisit dhe plotësojnë kërkesat e vëna në ligjet kombëtare, do të konsiderohen të interesuara.

Parimi "Ndotësi paguan" nënkupton koston që paguan ndotësi për përmirësimin e një mjedisi të ndotur dhe përkthimin e tij në një gjendje të pranueshme.

Planifikim urban nënkupton një sintezë dhe rrjedhojë e analizave në disa disiplina të ndryshme si të asaj sociale, ekonomike, historike dhe ekologjike.

Qeverisja është arti që bën të punojë lokomotivën qytet, përtej diferencave politike e kufizimeve burokratike e arbitrare, e cila kërkon udhëheqje, imagjinatë, fleksibilitet, pjesëmarrje dhe aftësi negociimi.

Zhvillim i qëndrueshëm urban është ai zhvillim, i cili kënaq nevojat e brezit që jeton pa dëmtuar mundësitë që do të kenë brezat e ardhshëm për të kënaqur nevojat e tyre e për të zgjedhur stilin e tyre të jetës.

Qëndrueshmëria e plot nënkupton ruajtjen dhe zhvillimin me efikasitet të tri përbërësve kryesorë potencialë si të atij social, ekologjik dhe ekonomik.

Përdorim toke nënkupton reduktimin e rritjes së sipërfaqeve të ndërtuara, ripërdorimin e territoreve djerrë urbane dhe ndërtesave të pazëna, shfrytëzimin maksimal i dendësisë së ndërtimit, ruajtjen dhe lidhjen me sipërfaqet e lira klimaterike, si dhe zvogëlimin e sipërfaqeve të asfaltuara.

Ruajtje e vlerave ekologjike të peisazhit nënkupton kursimin e energjisë dhe përdorimin më të gjerë të burimeve rigjeneruese të energjisë, pakësimin e lëndëve të dëmshme për atmosferën dhe lëndëve djegëse, ruajtjen dhe përkujdesjen për burimet tokësore ujore dhe ato vendore, si dhe forcimin e riciklimit të lëndëve dhe pakësimin e mbetjeve urbane.

Përgjegjësi sociale për banim nënkupton burime për ndërtim me kosto të reduktuar të banesave, strehim të të pastrehëve me nevoja specifike banimi, mbështetje të nismave të Bashkisë apo Qarkut.

SEKSIONI - I

PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

1.1 HYRJE

Në thelb të vizionimit të territorit të bashkisë Klos qëndron zhvillimi i sektorit të turizmit. Ajo ç'ka synohet është që të arrihet zhvillimi i turizmit sezonal. Zhvillimi i turizmit do të bazohet në potencialet natyrore, historike dhe kulturore të bashkisë. Synohet zhvillimi i turizmit malorë, turizmit kulturor, nxitjen e itenerareve historike, natyrore dhe peisazhistike. Plani i përgjithshëm vendor i Bashkisë Klos do të orientojë përdorimin dhe shfrytëzimin e kësaj zone, si dhe do të krijojë infrastrukturën e përshtatshme për një zhvillim të qëndrueshëm. Vizioni i Bashkisë Klos është hartuar duke marrë parasysh:

- Principet e planifikimit
- Konsideratat në shkallë rajonale
- Propozimet që vijnë nga Plan i Përgjithshëm Kombëtar,
- Propozimet që vijnë nga strategjitë sektoriale,
- Propozimet që vijnë nga instrumente planifikimi vendore, të hershme
- Gjetjet kryesore të analizave,
- Të dhënave konkrete nga studimi i profilit të çdo njësie administrative,
- Takimet publike dhe rezultateve të anketës mbi vlerësimin dhe prioritetet e qytetarëve për territorin e bashkisë Klos.

Klosi ne 2031...

Klosi – një nyje lidhëse infrastrukturore mes Tiranës dhe Rajonit Lindor, - një hub i grumbullim/furnizimi i produkteve bujqësore, blegtorale dhe të industrisë minerare – një “kopsht” lindor i Tiranës si një destinacion unik malor dhe turistik.

Bashkia e NATYRËS

Malet do të shtojnë bukurinë, do të ngjallin historinë dhe mbështesin ekonominë tonë. Në partneritet me qytetarët, bizneset edhe institucionet do të arrijnë standarde më të larta të mbrojtjes së natyrës dhe të zhvillimit të qëndrueshëm.

Bashkia e NJERËZVE

Sepse, njerëzit janë pasuria më e madhe e Klosit, mbasi krenohemi me mikpritjen, urtësinë dhe shpirtin demokratik të njerëzve tanë. Njëpërmjet urbanizimit të kontrolluar, infrastrukturës dhe

shërbimeve cilësore jetesa e banorëve tanë do të përmirësohet ndjeshëm, turizmi do të jetë i zhvilluar, bujqësia dhe industria do të përparojnë.

1.2 KUADRI I VLERËSIMIT

Vlerësimi Strategjik Mjedisor – VSM është një nga instrumentet kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikimin strategjik dhe vendimmarrjen. Ai është një mjet i njohur globalisht për planifikimin me pjesëmarrje që përdoret për të analizuar dhe përfshirë çështjet e mjedisit në politikat, planet dhe programet e propozuara. Vlerësimi Strategjik Mjedisor mund të kuptohet “si një proces sistematik, i cili parashikon dhe vlerëson efektet e mundshme mjedisore gjatë hartimit të një plani apo programi, me qëllim adresimin e këtyre efekteve në mënyrë të përshtatshme që në fazat më të hershme të vendimmarrjes”. Kuadri ligjor i VSM-së përfshin në mënyrë të detyrueshme Ligjin Shqiptar për VSM-në, ndërkohë që për të qenë koherent, nuk është lënë mënjanë, edhe kuadri ligjor ndërkombëtar. Referencat përkatëse ligjore janë dhënë si më poshtë:

- Ligji nr. 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”
- Direktiva 2001/42/EC e Komisionit Evropian
- Protokolli i VSM-së i hartuar dhe miratuar në Konventën e Espoo (UNECE)
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 1189, datë 18.11.2009 “Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit”
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 175, datë 19.01.2011 “Për miratimin e strategjisë kombëtare të menaxhimit të mbetjeve dhe të planit kombëtar të menaxhimit të mbetjeve”;
- Ligji nr. 10463 datë 22.09.2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve” të ndryshuar;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr 798, datë 29. 09. 2010. “Për Administrimin e Mbetjeve Spitalore”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr.333, datë 26. 01. 2011 “Për Administrimin e Venddepozitimeve Rajonale të Mbetjeve Urbane”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 177, datë 06.03. 2012 “Për Ambalazhet dhe mbetjet e tyre”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 178, datë 06.03.2012 “Për Incinerimin e Mbetjeve”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 705, datë 10.10. 2012 “Për Automjetet të dala jashtë përdorimit”
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 452, datë 11.07. 2012 “Për Lendfillet e Mbetjeve”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 866, datë 04.12. 2012 “Për Bateritë dhe Akumulatorët”

- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 765, datë 07.11. 2012 “Për rregullat dhe procedurat për asgjësimin e vajrave të përdorur”
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 957, datë 19.12.2012 “Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike”
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 229, datë 23. 04. 2014 “Për miratimin e rregullave për transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe të dokumentit të transferimit të mbetjeve jo të rrezikshme”.
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 371, datë 11.06.2014 “Për përcaktimin e rregullave për dorëzimin e mbetjeve të rrezikshme dhe miratimin e dokumentit të dorëzimit të mbetjeve të rrezikshme”.
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 418, datë 25.06.2014 “Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim”.
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 99, datë 18.2.2005, “Për miratimin e katalogut shqiptar të klasifikimit të mbetjeve” të ndryshuar;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 608, datë 17.09.2014 “Për masat e nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre”
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 575, datë 24.06.2015 “Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 127, datë 11.02.2015 “Kërkesat për përdorimin në bujqësitë llumrave të ujërave të ndotura”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 687, datë 29.07.2015 “Për miratimin e rregullave për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve”
- Vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 652, datë 14.09.2016 “Për rregullat dhe kriteret e menaxhimit e mbetjeve nga gomat e përdorura”

1.3 OBJEKTIVA TË VSM-së

1.3.1 Detyrimet prej Konventave dhe Situatës Ekzistuese

Bazuar në analizën e:

- detyrimeve të specifikuara në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentat strategjike të Shqipërisë;
- situatës ekzistuese të mjedisit;

- ndikimeve potenciale mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan.

Raporti i VSM-së përcakton sektorët më të rëndësishëm mjedisorë dhe objektivat mjedisore, si mëposhtë:

Toka

Objektiva Mjedisore 1 (OM 1): Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj.

Objektiva Mjedisore 2 (OM 2): Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit/rehabilitimit të infrastrukturës.

Ajri

Objektiva Mjedisore 3 (OM 3): Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferikë.

Faktorët klimatikë

Objektiva Mjedisore 4 (OM 4): Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

Uji

Objektiva Mjedisore 5 (OM 5): Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësorë dhe sipërfaqësorë, ujërat e njelmët, ujërat liqenorë dhe burimet e ujit të pijshëm.

Mjedisi natyror

Objektiva Mjedisore 6 (OM 6): Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit.

Objektiva Mjedisore 7 (OM 7): Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, projekt i viteve me ndikime të konsiderueshme.

Mbetjet

Objektiva Mjedisore 8 (OM 8): Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilleve e incineratorëve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Zhurma

Objektiva Mjedisore 9 (OM 9): Reduktimi i ndotjes së zhurmes/akustik edhe për afrimin e nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.

Popullsia dhe asetet materiale

Objektiva Mjedisore 10 (OM 10): Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Trashëgimia Kulturore

Objektiva Mjedisore 11 (OM 11): Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Peisazhi

Objektiva Mjedisore 12 (OM 12): Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilës të lartë.

Shpjegimi i përcaktimit të objektivave mjedisore jepet në seksionet në vijim.

1.3.2 Vlerësimi Mjedisor

Në këndvështrimin e lidhjes mes politikave të Planit dhe objektivave mjedisore, vërehet një diversifikim i përputhshmërisë sipas fushave përkatëse mjedisore.

Konkretisht:

1. Politikat që lidhen me Infrastrukturën urbane dhe mjedisin urban dhe ato që lidhen me Mbrojtjen dhe Përmirësimin e Cilesisë së Mjedisit Natyror kanë klasifikimin më të lartë në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore.
2. Politikat që lidhen me Sigurimin e zhvillimit ekonomik, me Zhvillimin e Turizmit dhe Përmirësimin e Infrastrukturës së Transportit kanë klasifikimin më të ulët në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore. Sidoqoftë, secila prej këtyre politikave është në përputhshmëri të plotë me të paktën një, dhe në shumicën e rasteve me 2 dhe 3 objektiva mjedisore.
3. Dy politika të Planit, specifikisht: Vendosija e standardeve të projektimit urban, dhe Krijimi i Parqeve Rajonale, janë në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore, duke marrë rezultatin maksimal të mundshëm.
4. Secila prej politikave të planit (përveç dy politikave që klasifikohen me përputhshmëri të plotë) nuk kanë lidhje me të paktën një objektiv mjedisore dhe në shumicën e rasteve me 2 objektiva.
5. Dy objektiva të Planit që lidhen me Infrastrukturën Urbane dhe Rajonalizimin janë pothuajse në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore.

6. Tre objektiva të Planit që lidhen me sektorin për sigurimin e qëndrueshmërisë financiare të institucionit të bashkisë nëpërmjet gjetjes së instrumentave finacnciare për daljen nga borxhi nuk përputhet me asnjë nga objektivat mjedisore.
7. Një nga ovjektivat e planit që lidhet me sektorin mbi “Sigurimin e zhvillimit ekonomik” nëpërmjet diversifikimit të ekonomisë dhe mbështetja në sektorët e turizmit, bujqësisë dhe industrisë, saktësisht Hartimi i programeve për zhvillimin e industrisë minerare në zonat me potencial më të madh, përputhet pjesërisht vetëm me një nga objektivat mjedisore.
8. Një nga ovjektivat e planit që lidhet me sektorin për Sigurim i zhvillimit ekonomik nëpërmjet diversifikimit të ekonomisë dhe mbështetja në sektorët e turizmit, bujqësisë dhe industrisë, saktësisht Hartimi i programeve për zhvillimin e sektorit të bujqësisë në NjA të Bashkisë Klos nëpërmjet diversifikimit të profileve të tyre dhe sigurimit të infrastrukturës, përputhet pjesërisht me objektivat mjedisore, duke kërkuar kështu zbatimin e masave mbrojtëse.

Edhe në këndvështrimin e lidhjes mes objektivate të Planit dhe objektivate mjedisore diversifikimi i përputhshmërisë është i lartë.

Konkretisht:

- Objektiva mjedisore 1 që lidhen me menaxhimin e tokës, dhe objektiva 10 që lidhen me popullsinë, janë në përputhshmëri të plotë me pjesën më të madhe të politikave të planit;
- Duhet theksuar se të dyja këto objektiva janë ose në përputhshmëri të plotë, ose nuk lidhen me politikat e planit;
- Objektiva 11 që lidhet me ruajtjen e trashëgimisë kulturore është objektiva që nuk lidhet me pjesën më të madhe të politikave të Planit;
- Të gjitha objektivat e tjera mjedisore paraqesin një diversitet të madh lidhur me nivelin e përputhshmërisë së tyre me politikat përkatëse të Planit.

Si konkluzion mund të thuhet se në këndvështrimin e përgjithshëm, objektivat dhe politikat e Planit janë në përputhje me objektivat mjedisore.

1.3 HAPA TË RRADHËS

Siç parashikohet në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, do të mbahet dëgjesa publike lidhur me Raportin Paraprak të Vlerësimit Stategjik Mjedisor të Planit. Të gjitha komentet, vërejtjet, sugjerimet e mara, do të paraqiten dhe adresohen në Raportin Final të VSM-së.

PARATHËNIE

Raporti Paraprak i Vlerësimit Strategjik Mjedisor – RPSM në zbatim të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Klosit (PPVBK) është një nga dokumentet kryesore për t'iu paraprirë analizave të mëtejshme mjedisore. RPSM synon të përcaktojë drejtimit kryesore të zhvillimeve dhe mbrojtjeve përkatëse mjedisore të territorit brenda afatit të tij të vlefshmërisë, i cili zgjat 15 vite që nga dita e miratimit të tij. Ky dokument i ofron lexuesit/përdoruesit të krijojë një panoramë të përgjithshme analitike të gjendjes ekzistuese mjedisore në Bashki, si dhe të kuptojë drejtimit e ardhshme të zhvillimeve mjedisore përmes vizionit të planifikim e zhvillim të territorit.

Gjendja ekzistuese është bazuar në Raportin e Analizës dhe Vlerësimit të Gjendjes Ekzistuese të çështjeve mjedisore, si dhe te raporti mbi Strategjinë për Bashkinë Klos, dokumente të hartuara gjatë fazës së parë dhe të dytë të këtij projekti, i cili ka patur synimin grumbullimin dhe shqyrtimin e të gjithë informacionit ekzistues nga institucionet shtetërore sipas ligjeve në fuqi për të siguruar të dhënat e nevojshme për në fazën e tretë të këtij projekti.

Për të kuptuar më mirë vlerësimin e gjendjes mjedisore ekzistuese në territorin e ri të bashkisë, janë prodhuar disa harta, profile e tabela për secilën prej njësive të reja administrative që i janë shtuar territorit të bashkisë së re. Këto profile janë prodhuar nga bashkëpunimi i drejtpërdrejt i stafit të Bashkisë Klos me ekspertët e studiove konsulente. Metodologjia e gjenerimit të gjetjeve është bazuar te vizita të drejtpërdrejta në zyrat e njësive administrative, konsultime me personelin dhe të dhënat e administratës në kohën e takimeve, vizita e studim i drejtpërdrejt i territorit të njësisë dhe takime të rastësishme me qytetarët.

Drejtimit kryesore të zhvillimit të synuar për 15 vitet e ardhshme të Bashkisë Klos shtjellohen në kapitujt e tjerë të këtij dokumenti, duke bërë të mundur që:

1. Të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore,
2. të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e private,
3. të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peisazhit,
4. të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjislacionin,
5. të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe

gëzim të të drejtave të pronësisë.

Raporti paraqet në mënyrë të përmbledhur rezultatin e synuar nga të gjitha veprimet e nevojshme për t'u ndërmarrë gjatë kësaj periudhe. Thënë ndryshe, Raporti zbërthehet në dimensione të përgjithshme zhvillimi, mbi bazën e të cilave janë hartuar masat përkatëse për secilin dimension. Çdo objektiv strategjik trajtohet me programe specifike dhe konkretizohet me projekte të veçanta sipas një plani veprimi të ndarë në faza dhe të shtrirë në kohë. Zhvillimi i ardhshëm i Bashkisë, nga termat e planifikimit strategjik të këtij dokumenti do të përkthehet në terma vazhdimisht të ndryshueshme territoriale, të cilat specifikohen në Planin Territorial dhe menaxhohen drejtpërdrejt nga strukturat e Bashkisë Klos.

2.1 ÇFARË ËSHTË VSM

Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një nga instrumentet kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikimin strategjik dhe vendim-marrjen. Ai është një mjet i njohur globalisht për planifikimin me pjesëmarrje që përdoret për të analizuar dhe përfshirë çështjet e mjedisit në politikat, planet dhe programet e propozuara. Vlerësimi Strategjik Mjedisor mund të kuptohet si “një proces sistematik i cili parashikon dhe vlerëson efektet e mundshme mjedisore gjatë hartimit të një plani apo programi, me qëllim adresimin e këtyre efekteve në mënyrë të përshtatshme që në fazat më të hershme të vendim-marrjes”.

Qëllimi i VSM-së mund të përkufizohet si garantimi që konsideratat mjedisore informojnë dhe integrohen në vendim-marrjen strategjike në mbështetje të një zhvillimi të qëndrueshëm dhe të shëndetshëm nga këndvështrimi mjedisor. Më konkretisht, procesi i VSM-së mbështet autoritetet përgjegjëse për planet dhe programet, si dhe vendim-marrësit, që të marrin në konsideratë:

- Tendencat kyç mjedisore, potencialet dhe shqetësimet që mund të prekin apo mund të preken nga plani apo programi;
- Objektivat dhe indikatorët mjedisorë që janë në përputhje me planin apo programin;
- Efektet e mundshme dhe të konsiderueshme mjedisore të opsioneve të propozuara dhe të zbatimit të planit apo programit;
- Masat për të shmangur, zvogëluar apo zbutur efektet negative dhe ato për të rritur e përforcuar efektet pozitive;
- Pikëpamje, sugjerime dhe informacion nga autoritetet përkatëse, publiku dhe sipas rastit
- vendet fqinje që preken nga zbatimi i planit apo programit.

Në përgjithësi, VSM-ja aplikohet për plane rregulluese territoriale, programe, politika dhe dokumente të tjerë me natyrë strategjike (përfshirë mundësisht edhe dokumentet ligjore).

2.2 KUADRI LIGJOR I VSM-së

Kuadri ligjor i VSM-së përfshin në mënyrë të detyrueshme Ligjin Shqiptar për VSM-në, ndërkohë që, për të qenë koherent, nuk është lënë mënjanë edhe kuadri ligjor ndërkombëtar. Referencat përkatëse ligjore janë dhënë më poshtë:

- *Ligji nr.91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”*, i cili ka për qëllim të sigurojë mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së

çështjeve të mjedisit gjatë hartimit, miratimit, rishikimit, ndryshimit ose modifikimit të planeve a programeve me pasoja të mundshme negative në mjedis. Ligji përcakton institucionet dhe autoritete përkatëse, detyrat dhe përgjegjësitë e tyre, si dhe rregullat e procedurës për kryerjen e vlerësimit strategjik mjedisor. Ligji është përafshuar me Direktivën 2001/42/KE, datë 27 qershor 2001. Më shumë informacion gjendet në:

http://www.legjislacioni.gov.al/frontend/change_documents/129.

- **Direktiva 2001/42/EC e Komisionit Evropian** mbi vlerësimin e efekteve në mjedis prej planeve apo programeve të caktuara (Direktiva eVSM-së). Më shumë informacion gjendet në: <http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>.
- **Protokolli i VSM-së i hartuar dhe miratuar në Konventën e Espoo (UNECE)**. Më shumë informacion gjendet në: http://www.unece.org/env/eia/sea_protocol.htm.

2.3 FAZAT KYÇ TË PROCESIT TË VSM-SË

2.3.1 Fazat kyç të procesit të VSM-së

Tab. - I Fazat kyç të procesit të VSM-së.

Faza	Përshkrimi
Shqyrtimi	Gjatë shqyrtimit identifikohet nevoja për VSM që aplikohet në një plan, program apo projekt specifik. Shqyrtimi si proces fokuson burimet tek ato plane, programe apo projekte të cilat mund të shkaktojnë efekte të konsiderueshme në mjedis dhe shëndet, dhe përjashton nga procesi i VSM-së ato të cilat kanë ndikime të vogla, ose nuk kanë fare ndikime. Qëllimi i shqyrtimit është të identifikojë, nëse VSM-ja duhet të aplikohet për një plan, program apo projekt specifik.
Studimi i shtrirjes / Qëllimit të VSM	Çështjet e identifikuara gjatë studimit të shtrirjes /qëllimit të VSM-së do të orientojnë vlerësimin e gjendjes bazë të mjedisit, vlerësimin aktual të ndikimeve të pritshme dhe konsideratat për opsione të mundshme alternative. VSM-ja merr në konsideratë përfshirjen e aspekteve më të gjera mjedisore apo sociale, siç janë përshtatjet ndaj ndryshimeve klimatike, mundësitë për punësim, etj. Qëllimi i kësaj faze është të përcaktohen çështjet kyç që duhen adresuar në raportin e VSM-së.
Analiza e gjendjes ekzistuese	Analiza e gjendjes ekzistuese do të përbëjë bazën për vlerësimin e ndikimeve dhe përpilimin e skemës së monitorimit. Për VSM-në është e rëndësishme që të përvijohen tendencat e mundshme në të ardhmen – kështu që duhet të bëhet analiza e tendencave në të kaluarën, me qëllim që të parashikohen zhvillimet që do të ndodhin në të. Vlerësimi i ndikimeve të pritshme nuk mund të bëhet pa kuptuar mirë gjendjen ekzistuese të çështjeve kyç të identifikuar në studimin e shtrirjes/qëllimit të VSM-së. Qëllimi i analizës së gjendjes ekzistuese është që të orientojë drejt një specifikimi më të mirë të çështjeve kyç, dhe një identifikimi më të mirë të problemeve kryesore që lidhen me planet, programet apo projektet përkatëse.

Analiza e ndikimeve dhe formulimi i masave zbutëse	VSM-ja analizon efektet e konsiderueshme negative si dhe ato pozitive të planeve të propozuara. Një nga përfitimet kryesore prej VSM-së është se ai mundëson identifikimin e efekteve mjedisore të një numri projektsh të përfshira në dokumentin strategjik, dhe si i tillë ai do të adresojë efektet e pritshme kumulative, të cilat mund të rezultojnë prej aktiviteteve të vogla individualisht, por të konsiderueshme të marra së bashku, që do të kryhen për një periudhë të caktuar kohore. Në vijim të rreziqeve dhe ndikimeve të identifikuara, VSM-ja sugjeron masa zbutëse për të adresuar efektet e pritshme negative si dhe për të rritur ndikimet pozitive që do të vijnë nga zbatimi i planeve, programeve apo projekteve përkatëse. Kjo fazë ka për qëllim të vlerësojë efektet e konsiderueshme negative dhe pozitive të planeve përkatëse, dhe, në vijim të konkluzioneve të analizës së ndikimeve, të marrë në konsideratë alternative dhe opsione, dhe të formulojë masat zbutëse për të parandaluar, reduktuar dhe sa më shumë të jetë e mundur, të kompensojë çdo ndikim të konsiderueshëm negativ të planeve programeve apo projekteve përkatëse.
Hartimi i raportit të VSM-së	Raporti i VSM-së përmbledh të gjitha gjetjet dhe konkluzionet e nxjerra gjatë gjithë procesit të VSM-së dhe shërben si bazë për konsultimet me autoritetet përkatëse dhe grupet e tjera të interesit. Qëllimi i kësaj faze është përgatitja e një raporti të shkruar mirë dhe të kuptueshëm, i cili paraqet të gjithë informacionin dhe të dhënat e rëndësishme, konkluzionet dhe rekomandimet në një mënyrë të qartë, dhe kështu do të mundësojë konsultime efektive me autoritetet përkatëse dhe grupet e tjera të interesit.
Adoptimi	Jepet informacion mbi adoptimin e planit,programit apo projektit përkatës, si janë reflektuar komentet dhe sugjerimet e procesit të konsultimeve, si dhe për metodat e monitorimit të efekteve të konsiderueshme mjedisore që vijnë nga zbatimi i planit, programit apo projektit përkatës.
Monitorimi	Monitorimi i efekteve të konsiderueshme mjedisore dhe realizimi i veprimeve të duhura korrigjuese/zbutëse për çdo efekt mjedisor të konsiderueshëm të paparashikuar.

2.3.2 Nevoja për Vlerësim Strategjik Mjedisor

Pothuajse nuk ka asnjë zhvillim me origjinë njerëzore që mos të shkaktojë ndikim mjedisor, në shkallë të ndryshme. Kjo është arsyeja se pse tashmë i është dhënë gjithmonë e më shumë rëndësi aspekteve mjedisore të zhvillimit dhe qëndrueshmërisë në tërësi të investimeve të propozuara. Bazuar në parimin mjedisor të “parandalimit”, sipas të cilit çdo ndërhyrje e planifikuar duhet të provojë paraprakisht, që nuk do të ketë pasoja negative në mjedis, të gjitha vendet me legjislacion mjedisor bashkëkohor kryejnë atë që quhet Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM) për çdo ndërhyrje apo investim konkret. Po ashtu, edhe politikat, planet dhe programet mund të kenë ndikime mjedisore. Nëse nuk hartohen mbi baza të shëndosha parimore edhe mjedisore, planet apo strategjitë mund të përfundojnë duke shkaktuar dëme mjedisore afatgjata dhe të llojit strategjik. Për këtë specifikë, ato i nënshtrohen një procedure të veçantë dhe të ndryshme nga VNM-ja, siç është Vlerësimi Paraprak Strategjik Mjedisor (VPSM). Procesi i VPSM-së është një detyrim ligjor për politikat, planet apo programet.

VSM është një instrument i rëndësishëm për të integruar konsiderata mjedisore në përgatitjen dhe në miratimin e planeve dhe të programeve të caktuara, të cilat kanë të ngjarë që të kenë efekte domethënëse mbi mjedisin.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor është procesi dhe sistemi i përfshirjes së konsideratave mjedisore brenda politikave, planeve, programeve, apo strategjive.

Vlerësimi i situatës

Për të ngritur një infrastrukturë miqësore urbane me mjedisin, sikundër dhe rajoni e ka në ADN e vet, kërkohet të merren në konsideratë disiplina e fusha si;

- Kuadri administrativ, Plani rregullues egzistues (realizimet dhe mosrealizimet, struktura ekzistuese e fshatit, zonimi dhe identifikimi i nevojave);
- Pozicionin gjeografik të Bashkisë Klos dhe kufinj të administrativ të saj;
- Relievi i azhornuar, të dhëna gjeologjike dhe gjeomorfologjike;
- Të dhëna hidro-gjeologjike, të dhëna klimatike dhe hidrologjike;
- Të dhëna mbi komunitetet bimore, shtazore dhe ekosistemet e zonës në studim;
- Raporti i ndikimit në mjedis;
- Kushtet sizmike e tektonike të rajonit;
- Burimet territoriale dhe ekonomike;
- Historia, monumentet e kulturës, arkeologjia;
- Popullsia (gjëndja ekzistuese dhe tendecat e ndryshimeve);
- Pronësia mbi trojet, Strehimi, Arsimi;
- Profili ekonomi (biznesi i vogël, ndërmarrjet, turizmi), Punësimi;
- Infrastruktura (rrjeti rrugor, sheshet e grumbullimit të mbetjeve urbane, ujësjellës, kanalizim, elektrik, telefoni);
- Të dhëna mbi infrastrukturën sociale.

SEKSIONI – III

PËRSHKRIM I PËRGJITHSHËM I PLANIT

3.1 QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT KRYESORE

3.1.1 Objektiva te PPU për Bashkinë Klos

Vizioni: Në thelb të vizionimit të territorit të bashkisë Klos qëndron zhvillimi i sektorit të turizmit. Ajo ç'ka synohet është që të arrihet zhvillimi i turizmit gjithë vjetor. Zhvillimi i turizmit do të bazohet në potencialet natyrore, historike dhe kulturore të bashkisë. Synohet zhvillimi i turizmit malor, turizmit kulturor, promovimin e itinerareve historike, e itinerare natyrore dhe peisazhistike. Vizioni i bashkisë Klos është hartuar duke marrë parasysh konsideratat në shkallë rajonale, propozimet që vijnë nga Plan i Përgjithshëm Kombëtar, propozimet që vijnë nga strategjitë sektoriale, gjetjet kryesore të analizave, të dhënat e nxjera nga studimi i profilit të çdo njësie administrative, takimet publike dhe rezultatet e anketës mbi vlerësimin dhe prioritetet e qytetarëve për territorin e bashkisë Klos.

Klosi, Qendër e specializuar, turizëm malor, natyror - bujqësi.

PPVBK do të orientojë përdorimin dhe shfrytëzimin e kësaj zone, si dhe do të krijojë infrastrukturën e përshtatshme për një zhvillim të qëndrueshëm. Qëllimet që synon të përmbushë ky Plan janë:

1. të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore,
2. të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e private,
3. të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit,
4. të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat e shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjislacionin,
5. të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë.

Plani është ndeshur me disa sfida, si në nivel rajonal, ashtu edhe në atë lokal. Këto sfida prekin thuajse të gjithë sektorët e marrë në konsideratë. Masa e kapërcimit të tyre do të sjellë masën e suksesit të planit.

Sfidat janë:

- Ekonomia Globale dhe Konkurenca Rajonale;
- Integrimi i hapësirave Informale;
- Rigjenerimi Urban dhe Strehimi;
- Lëvizja dhe Transporti;
- Kapërcimi Teknologjik dhe Infrastruktura dixhitale;
- Situata Mjedisore dhe Menaxhimi i Mbetjeve;
- Ndryshimi i Stilit të Jetesës.

Për të kapërcyer sfidat, plani ka marrë në konsideratë mundësitë specifike që e bëjnë të konkurrueshëm territorin në fjalë:

- Kultura dhe Kreativiteti;
- Diversiteti i Lartë i Sektorëve Ekonomikë;
- Popullsia në moshë të re;
- Pozita Gjeografike e Favorshme.

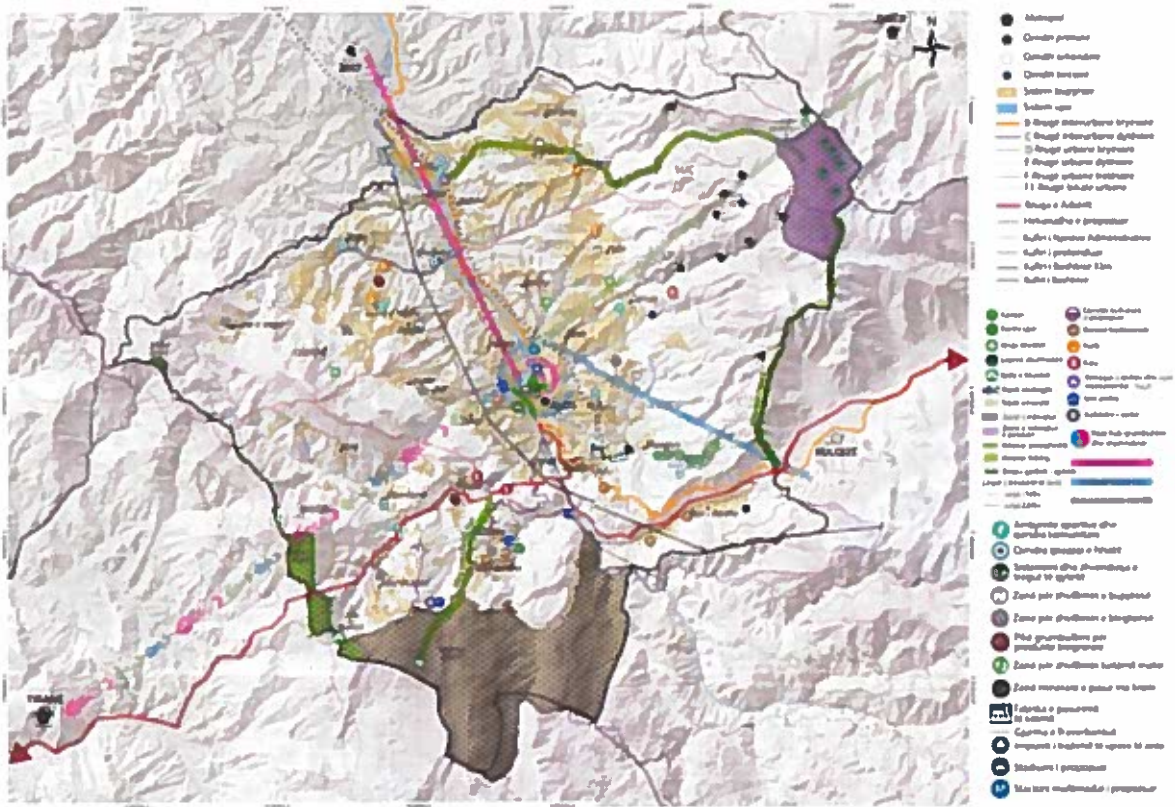

Fig. - 1 Vizioni i Bashkisë Klos

Mundësia për të zbatuar koncepte dhe priorite të zhvillimit territorial të Komunitetit European është parë në disa perspektiva për t'u përputhur si më poshtë:

- Koncepti i Zhvillim i balancuar Policentrik. (Sistemi Policentrik i Qendrave Urbane);
- Vendosja e një forme të re zhvillimi Urban-Rural në nivel të Zonave Funkionale Urbane;

- Barazi në aksesin në infrastrukturë, energji dhe shërbime;
- Mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshem të kapitalit dhe aseteve natyrore.

Strukturat ekologjike dhe resurset kulturore, si potenciale zhvillimi në rajonet që janë më të vonuar në zhvillim dhe janë të klasifikuara si zona ekologjike dhe kulturalisht sensitive. Hartimi i vizionit është realizuar, duke ndërthurur në një koncept të vetëm sfidat, mundësitë, qëllimet dhe parimet e planit, duke krijuar kështu një qëndrueshmëri të tij dhe përkthimin më tej në objektiva strategjike më efektive.

3.1.2 Parimet e Planit Strategjik

Vizioni, objektivat dhe programet strategjike synojnë një habitat të shëndetshëm mjedisor, social dhe ekonomik për popullsinë aktuale pa kompromentuar mundësinë e gjeneratave të ardhshme të plotësojnë nevojat e tyre dhe të progresojnë.

Jetueshmëria

Jetueshmëria është shuma e faktorëve që përkufizojnë standardin e jetesës së një komuniteti duke përfshirë mjedisin urban, natyror, zhvillimin ekonomik, stabilitetin social, mundësinë e arsimit, të kujdesit shëndetësor si dhe mundësitë kulturore dhe të argëtimit. Plani strategjik i Bashkisë Klos synon rritjen e cilësisë së jetesës për banorët e vet duke konsideruar faktorët e mëposhtëm:

- Hapësirat publike;
- Formën urbane;
- Zhvillimin ekonomik,
- Aksesin në shërbime;
- Kujdesi social;
- Mjedisi natyror;
- Mirëqeverisja dhe
- Pjesëmarrjen e publikut në Qeverisje.

Integrimi

Bashkia Klos është një bashki me profil rural, por që me zhvillimin e Rrugës së Arbrit do të marrë një rëndësi të veçantë. Objektivat e planit strategjik marrin parasysh transformimin dhe integrimin e ekosistemit ekzistues në atë të një ekosistemi me kompleks urban dhe rural, për t'iu përgjigjur nevojave të së ardhmës. Infrastruktura është faktori kryesor për të siguruar një zhvillim progresiv të Bashkisë dhe për t'iu përgjigjur potencialit zhvillimor që do të mundësohet nga afërsia me metropolin.

Ruajtja dhe zhvillimi i traditës

Bashkia e Klosit është krenare për pasurinë e trashëgimisë historike dhe kulturore. Zhvillimi i territorit të Bashkisë do të bëhet duke vlerësuar dhe mbrojtur trashëgiminë historike të kullave dhe kalave, elementët ndërtimor dhe materialet lokale si element i rëndësishëm i identifikimit urban.

Strategjia e zhvillimit të Territorit të Bashkisë Klos, është hartuar nga UNDP në kuadër të "Forcimit të qeverisjes Lokale në Qarkun e Dibrës" dhe financuar nga Ambasada Holandeze.

900 banorë, fshatrat e tjera kanë rreth 400-500 banorë.

Njësia administrative vendore Gurrë

Nj.A. Gurrë ndodhet në veri-perëndim të bashkisë së Klosit dhe ka 6 fshatra në përbërje. Në total njësia ka rreth 4,200 banorë. Edhe në këtë njësi numri i popullsisë është ulur ndjeshëm pas viteve 90 për arsye të emigrimit kryesisht në Itali dhe Greqi. Gjithsesi vitet e fundit, ky emigracion ka qënë i ulët, dhe popullsia nuk ka ndryshime të ndjeshme. Njësia Administrative aktualisht ofron shërbimë administrative (qendër me një ndalesë).

Fig. -3: Harta e Njësise Administrative Gurrë, Përpunim i Autorit

Njësia Administrative Vendore Xibër

Nj.A. Xibër ka në total afërsisht 3,200 banorë dhe 6 fshatra: Xibër Murrizë, Xibër Hane, Shkallë, Guri i Bardhë Petralbën dhe Ketën. Popullsinë më të madhe e ka Xibër Murrizë me 850 banorë dhe Xibër Hanë me 800 banorë. Fshatrat e tjerë kanë 550 ose më pak banorë, kurse Petralba ka më rreth 250 banorë.

Fig. - 4: Harta e Njësise Administrative Xibër

Zhvillimi i turizmi si një nga tre drejtimet e zhvillimit të këtij rajoni, lidhet me disa fusha, mbi të gjitha me infrastrukturën, pasi një ndër arsyet kryesore që vlerat turistike dhe mjedisore nuk njihen dhe vlerësohen sa është pasi mungon akses i infrastrukturës drejt këtyre pikave por

dhe drejt atyre natyrore si lumi Mat dhe liqenet e Balgjajt janë kusht kryesor për tërheqjen e vizitoreve. Në këtë pikë bashkohen edhe politikat e bashkisë, të cilët kishin planifikuar rehabilitimin e rrugës drejt kalasë Petralbë.

Projektet e parashikuara për këtë program janë:

1. Rruga për në kalanë e Petralbës.
2. Hartimi i itinerareve për lidhjen e pikave turistike të Bashkisë Klos.
3. Rikonstruktion rruga për te liqenet e Balgjajt.
4. Punime rikonstruktimi në kalanë e Petralbës.

5. Rehabilitim i urave me harqe.
6. Riparime të kullave të vjetra.
7. Rikonstruktimi i shtëpisë së Pjetër Budit.
8. Ndërtimi i një baseni artificial në lumin e Matit pranë Klosit për qëllime turistike.

Zhvillimi i kulturës është menduar përmes një sërë programesh dhe investimesh të cilat synojnë të përmirësojnë jetesën në komunitet por gjithashtu të ndihmojnë vizitorët që të njihen më shumë me kulturën, traditën dhe historinë e zonës së Klosit. Projektet e parashikuara për kulturën janë:

1. Ndërtimi i muzeut të qytetit të Klosit.
2. Ndërtimi i një Qendre Kulturore multi-funksionale në Qytetin e Klosit.
3. Ndërtim Amfiteatri Klos.
4. Projekt për promovimin e trashëgimisë kulturore.
5. Krijimi i këndeve informative në pikat e trashëgimisë kulturore.
6. Inicimi dhe promovimi i aktiviteteve/festave kulturore tradicionale që promovojnë zonën e Klosit.

Drejtimit e propozuara:

Drejtimit e Zhvillimit dhe Dimensionet Urbane të Planifikimit

Drejtimit e Zhvillimit

Analiza e gjendjes ekzistuese është baza kryesore për hartimin e Vizionit, i cili më vete është një përmbledhje e të gjitha propozimeve që lidhen me drejtimit e zhvillimit, objektivat strategjike, e të tjerat me radhë.

Vizioni dhe strategjia përcaktojnë drejtimit e zhvillimit që do të ketë Bashkia e Klosit, konkretizuar në një plan veprimi.

Por gjithsesi ky *Plan Veprimi* nuk shteron mundësinë e propozimit ose zhvillimit të projekteve, programeve apo objektivave të reja shtesë për realizimin e Vizionit. Përkundrazi, plani është i nevojshëm që të plotësohet sipas nevojave konkrete të cilat mund të lindin jashtë parashikimeve të tij. Në procesin e planifikimit, emergjencat e parashikuara duhet të konstatohen, rivlerësohen në lidhje me planin, të bëhen rregullimet e nevojshme sipas udhëzimeve ligjore të planifikimit nëse është nevoja, dhe të implementohen masat e nevojshme që duhen marrë.

Dokumenti i PPV-së duhet të kuptohet si një mjet *orientues, jo garantues i zhvillimit*, i cili ndihmon organet e qeverisjes vendore për t'u përqaftuar me nevojat lokale për zhvillim dhe për të orientuar potencialet investuese vendore përmes një platforme të përbashkët me qytetarët, që është vetë dokumenti dhe instrumentet që dalin në funksion të tij. Ndërkohë, për aplikimin e efektshëm të propozimeve të planit në territor, është i domosdoshëm ***verifikimi konkret i të dhënave të detyrueshme ligjore dhe të planit, me qëllim afrimin e tyre me gjendjen ekzistuese në vend, si dhe konsultim të vazhdueshëm mes grupeve që preken përpara çdo vendim-marrjeje.***

Rregullorja e Planifikimit të Territorit, në bazë të V.K.M. nr.671 të datës 29.07.2015, përcakton nevojën e formulimit të drejtimeve të zhvillimit të territorit të bashkisë. Këto drejtime janë specifike për fushën që mbulojnë, orientuese për të gjitha fazat e mëtejshme të planit. Drejtimit e

zhvillimit përfshijnë disa disiplina dhe përcaktojnë bazën në të cilën do të orientohet formulimi politikave urbane, lidhja e objektivave me programet, përparësia për projekte të zhvillimit, e të tjera. Për Bashkinë e Klosit drejtimet e zhvillimit të territorit janë tre: industria, turizmi dhe bujqësia e cila është edhe si një hub grumbullimi. Këto drejtime zhvillimi marrin shkas nga Plani i Përgjithshëm Kombëtar i cili e specializon rajonin Dibër-Klos-Bulqizë në nxjerrjen dhe përpunimin e pasurive minerare si dhe në zhvillimin e industrisë e teknologjisë përpunuese.

Drejtimi i zhvillimit të Industrisë

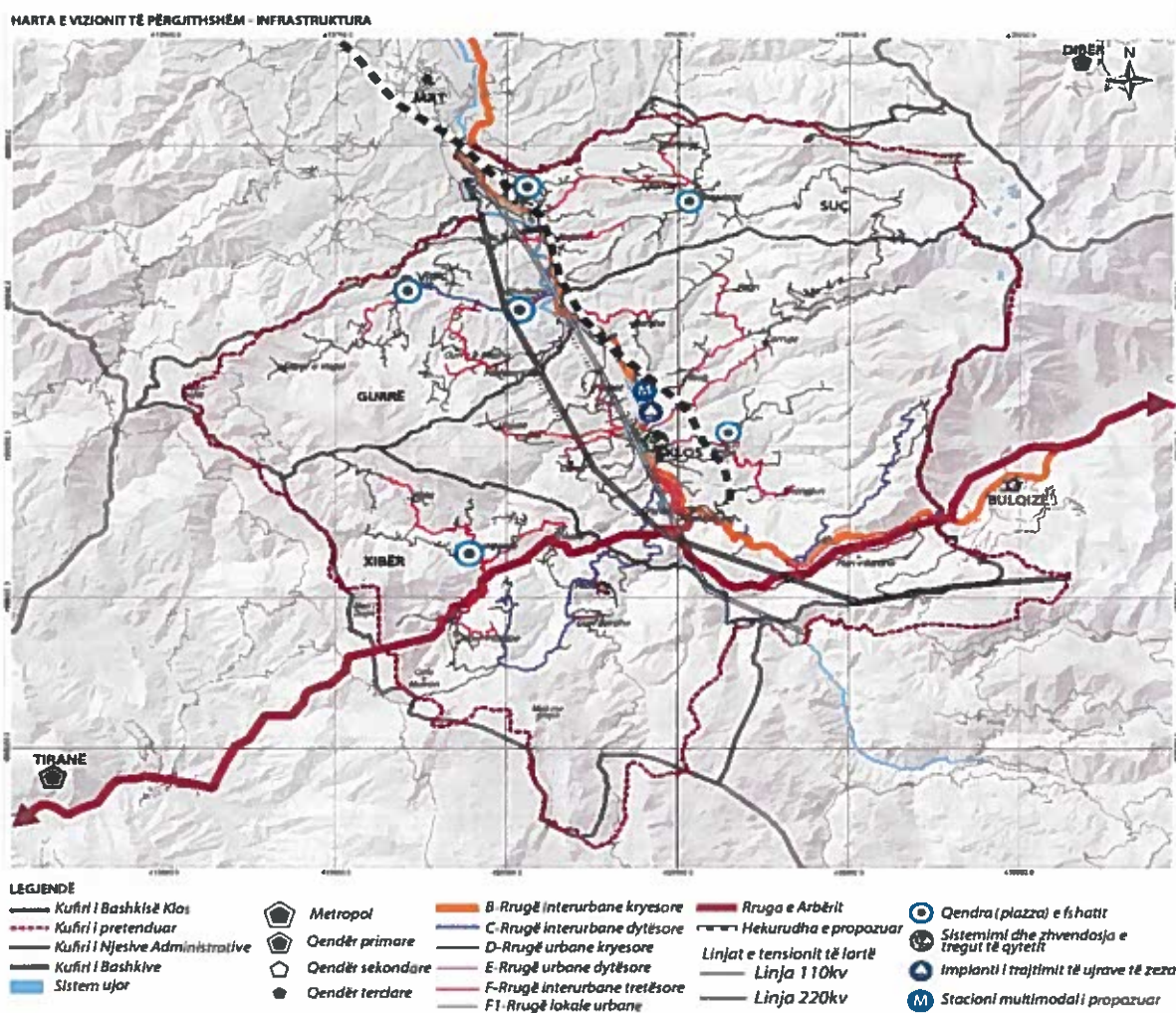

Fig. – 5: Harta e Vizionit të Industrisë

Krahinat e Matit dhe Martaneshit janë të njohura për pasuritë e mëdha industriale që zotërojnë. Veçanërisht pas viteve '50, në Mat morën zhvillim të vullshëm investimet në industrinë e kromit, energjetikë, mekanikën bujqësore, etj. Rezervat e Kromit në rajonin qendror të Shqipërisë përllogariten në 12 milion ton me më shumë se 38% Cr_2O_3

- në disa dhjetëra milion ton rezervat prognoze në oksid kromi,
- në disa dhjetëra milion m^3 , rezervat në mermerë e gëlqerore të mermerizuar,
- gëlqerore pillakore,

- argjila industriale,
- materiale ndërtimi,

Duhet theksuar, se 90% e pasurive që përmenden ndodhen në skajin jugor dhe lindor të luginës së Matit, vetëm 10-20km nga porta e qafe Murrizës dhe vetëm 40 – 60km nga metropoli Tirane-Durrës. Vendburimet kryesore të kromit ndodhen në Shkallë-Qafe Burreli-Manazdre, Batër-Lugu i Gjatë-Fushe Lope-Theken (Martanesh), por dhe rezervat gjeologjike prognoze të përlllogaritura nga specialistët e fushës, ndodhen afër dhe për rreth këtyre vendburimeve të njohura.

Potencialet e industrisë minerale do të rriteshin shume me zhvillimin e rrugës së Arbrit. Kjo rrugë mund të aktivizojë 26 vendburimeve minerale, të cilat shtrihen brenda pellgut të kësaj autostrade, që sot janë të pashfrytëzueshme, por që në total mund dhe duhet të shfrytëzohen në kuadrin e 100 minierave, shumë afër, afër dhe jo shumë larg kësaj autostrade; mund të sillte në interes aktivizimin e mbi 80 fabrikave e uzinave të Maqedonisë e të Preshevës që kërkojnë tregun Europian nëpërmjet porteve të Durrësit e Shëngjinit. Ndërtimi i traverbankut 18 vjet pas braktisjes është një nga projektet e rëndësisë së veçantë për industrinë minerare. Kjo pasi i gjithë prodhimi i kromit në minierën e Bulqizës do të transportohet në Klos për përpunim, dhe prej andej drejt destinacioneve përkatëse.

Zhvillimi i Bujqësisë dhe Hubit të Grumbullimit

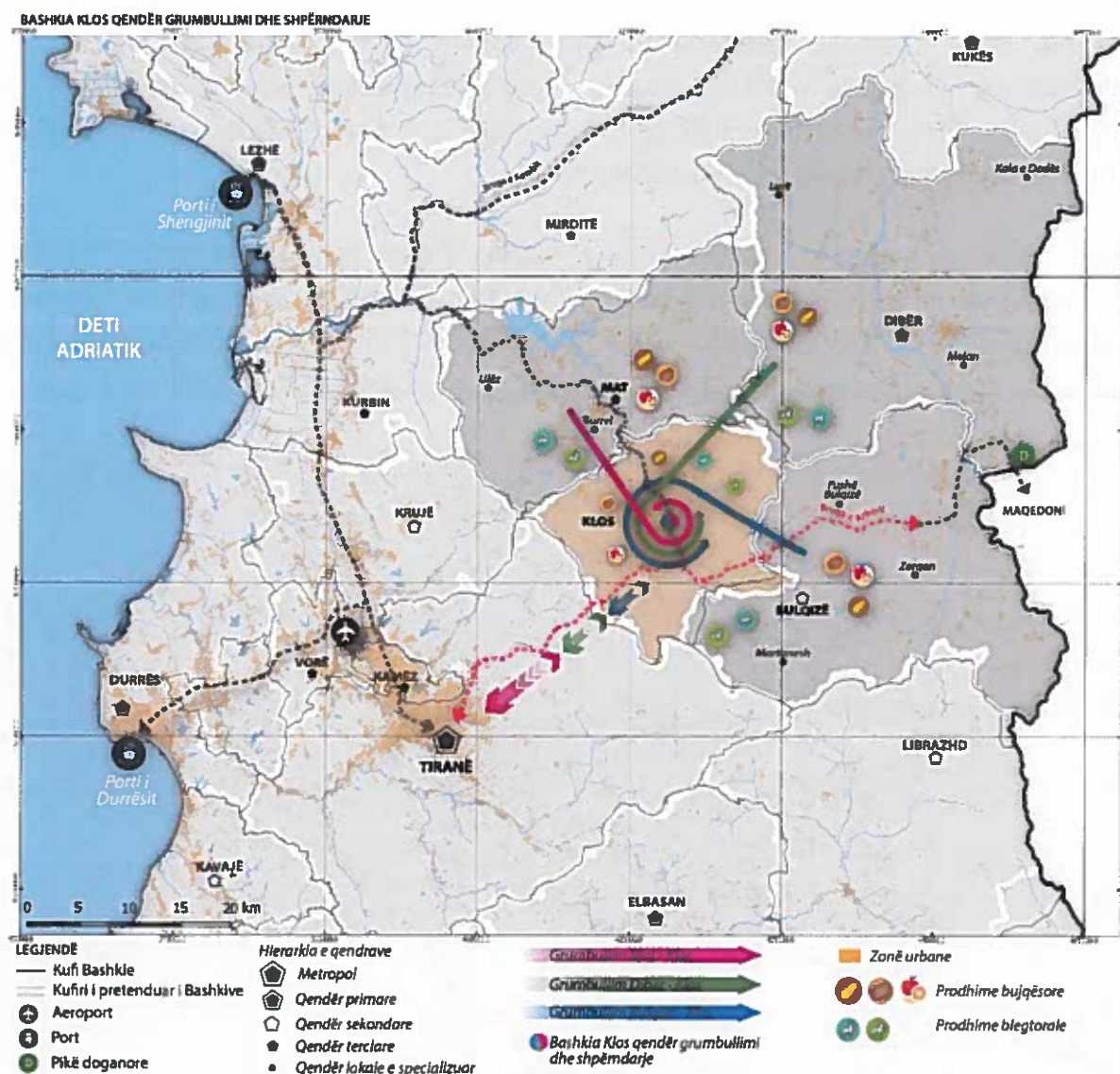

Fig. – 6 : Harta e Vizionit të Bujqësisë

Zona e Matit ku përfshihet edhe Klosi është një pol i rëndësishëm bujqësor, sidomos në prodhimin e perimeve, patates dhe vreshtave dhe me pak të frutorëve. Në veçanti zona e Klosit ka potencial të zërë një përqindje të konsiderueshme të këtij prodhimi. Shumëllojshmëria e kulturave bujqësore, që siguron zona e bashkisë së Klosit, i detyrohet vendndodhjes dhe klimës së saj. Sa i përket prodhimit blegtoral, mesatarja është me e ulët se ajo kombëtare, por zona e Klosit, sidomos Nj.A. Xibër dhe Gurrë ka potencial në prodhimet blegtorale sidomos të gjedhëve.

Duke i shtuar dhe pozicionin gjeografik, me zhvillimin e zona e Klosit ka potencial të zhvillohet në zonat me konkurruese në rajon dhe më gjerë për sa i përket prodhimeve bujqësore dhe blegtorale. Klosi duke qenë kufitare me Tiranën ka nevojë të ketë akses në “tregun” e Tiranës, akses i cili aktualisht mungon. Prandaj dhe drejtimi i zhvillimit të bujqësisë dhe blegtorisë në Klos duhet të mendohet në formën e një “hub”-i për grumbullimi dhe shpërndarjen për një zhvillim të harmonizuar të burimeve dhe produkteve në drejtim të Tiranës dhe jo vetëm. Gjithashtu

VSM I PLANIT TË PËRQIITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

përqendrimi i këtij hubi në Klos do të krijonte një gravitet ekonomik të bashkisë në qytetin e Klosit.

Ky hub do të ndihmohet nga fasilitetet dhe shërbimet në magazinim dhe grumbullim, të përqendruara në qytetin e Klosit. Rruga e Arbrit dhe stacioni hekurudhor për arsye të traversbankut, krijon kushtet optimale për transportimin e të mirave bujqësore si në perëndim (Tiranës) ashtu dhe në lindje (drejt Maqedonisë).

Zona e Klosit merr vlera të veçanta turistike si pasojë e vlerave të relievit, natyrës, historisë dhe kulturës që mbart. Klosi mund të jetë destinacioni **malor dhe natyror** më i afërt me Tiranën me peizazhet unike të relievit që krijon lumi Mat. Aktualisht në territorin e bashkisë në zonën jugore përfshihet dhe parku kombëtar i Malit me Gropa dhe një fragment nga parku kombëtar i Dajtit.

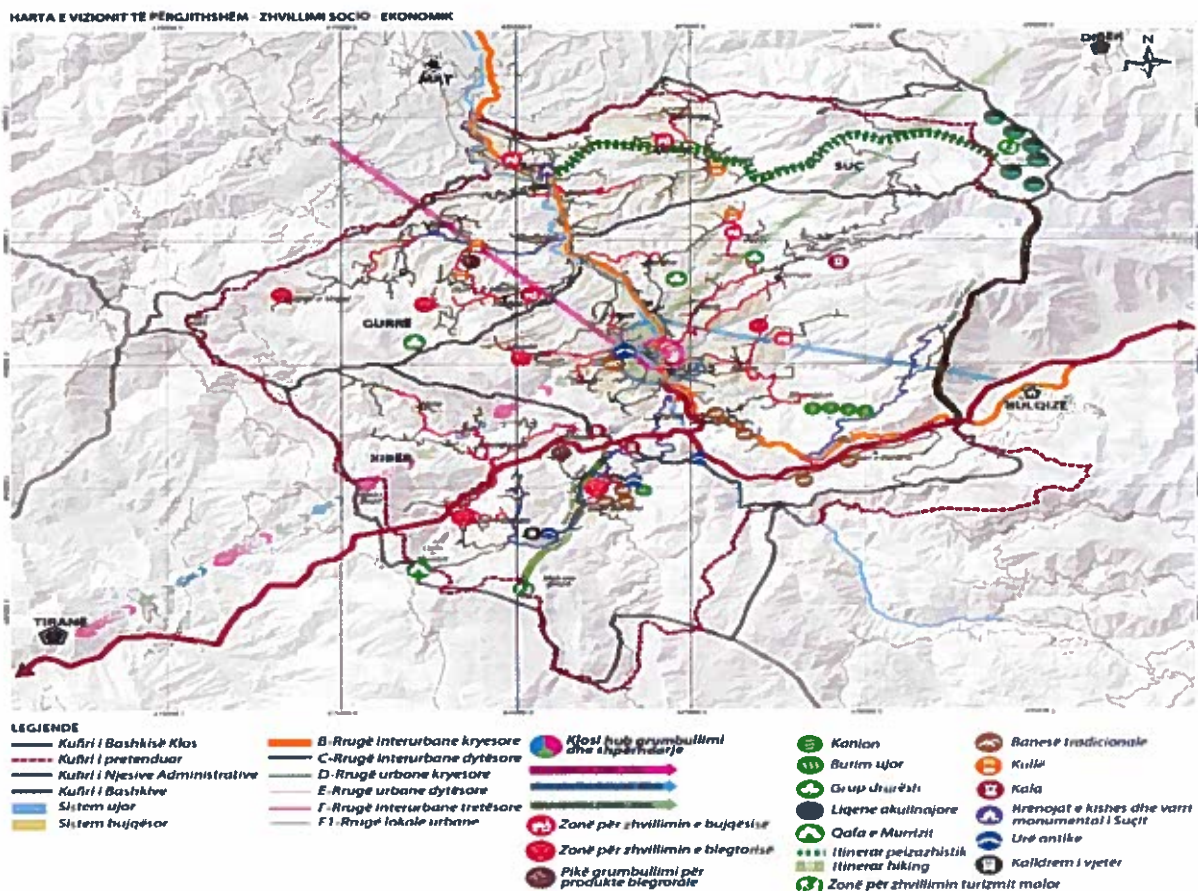

Fig. – 7: Harta e Vizionit të Turizmit

Te njëjtën mendim ndajnë dhe qytetaret e Klosit, te cilat kanë vlerësuar ajrin e pastër, mjedisin dhe klimën si tre pikat më të forta. Por sikurse tregohet dhe nga grafiku, një përqindje e konsiderueshme janë skeptike për vlerat e turizmit në bashkinë e tyre duke thënë nuk ka asgjë. Bashkia përmes planeve promovuese duhet ti evidentojë këto vlera turistike.

Infrastruktura

Klosi një “Hub” i grumbullimit dhe shpërndarjes për një zhvillim të harmonizuar të burimeve dhe prodhimeve dhe të gjithë potencialeve, kapaciteteve resurseve natyrore dhe historike të zonës

“qendrore verilindore” (Mat-Mirditë-Bulqizë-Dibër-Krastë-Martanesh) në për në nga zona metropolitane “Tiranë-Durrës”, si mundësi zhvillimi të turizmit rekreativ mbështetur në folklorin e pasur karakteristik, ushqimit bio agro bujqësor, historikun dhe monumentet e shumta,, bukuritë dhe freskinë e natyrës të luginës të papërsëritshme dhe lumenjve që lagin zonën përreth që afrohen dhe aksesohen në një mënyrë të shpejte dhe komode me ndërtimin e rrugës së Arbrit.

HARTA E VIZIONIT TË PËRGJITHSHËM - INFRASTRUKTURA

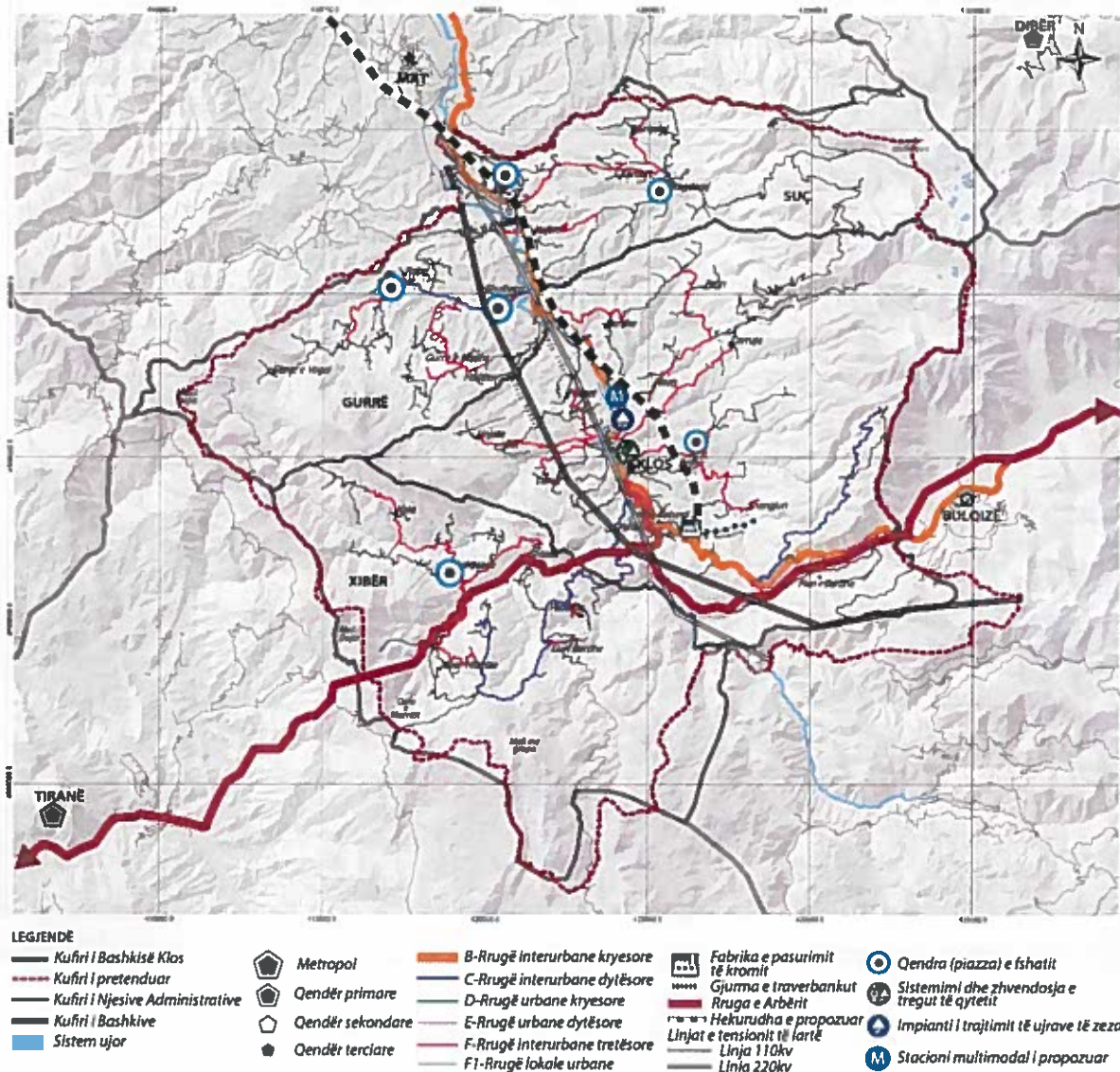

Fig. –8: Harta e Vizionit të Infrastrukturaes

Banorët e bashkisë Klos shprehin në përgjithësi shprehen me nivele të ulëta kënaqësie rreth shërbimeve publike të ofruara nga kjo bashki. Shumica e këtyre vlerësimeve kanë lidhje me infrastrukturën sidomos me atë rrugore

Turizmi liqenor ka potencial dhe ky i fundit duhet të fokusohet tek liqenet akullnajore sidomos ato të Balgjajt. Në vizionin e bashkisë këto vlera të natyrës zënë një rëndësi të veçantë, dhe janë menduar mënyra sesi vlerat dhe potenciali i tyre të promovohet dhe të frekuentohen më shumë. Aktualisht ky park nuk përfshihet në zonat e mbrojtura dhe në vizionin e bashkisë propozohet që ky park të jetë zonë e mbrojtur. Gjithashtu drejt këtij parku janë menduar dy itinerare kryesore: një hiking dhe një peizazhi si degëzim që nis nga rruga nacionale Tiranë Dibrë dhe përmes Nj.A. Suç shkon deri tek liqenet e Balgjajt. Trajektore të tjera që janë menduar janë dhe në jug të territorit të bashkisë deri tek parku Kombëtar i Malit me Gropa.

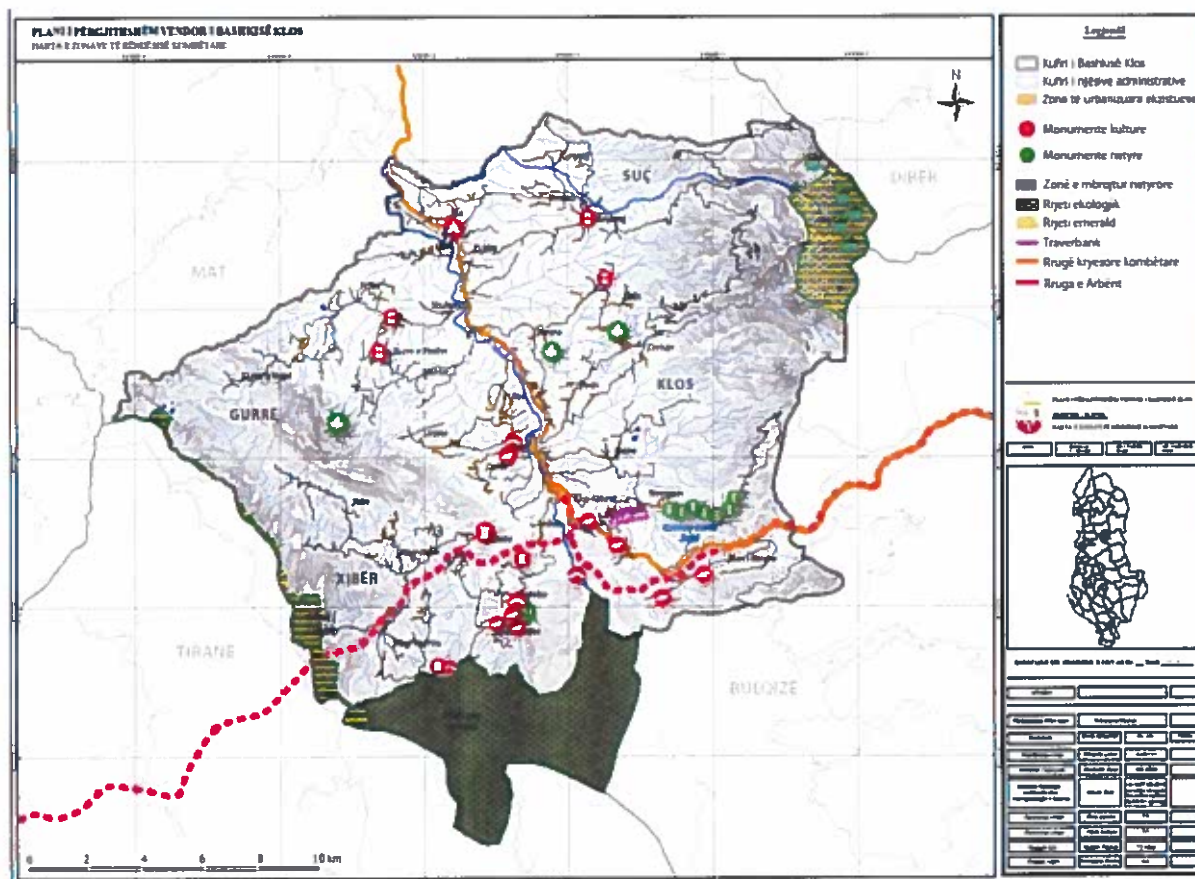

Fig. -9: Harta e zonave të rëndësisë kombëtare

Këto vlera së bashku me ushqimet tradicionale të zonës së Matit me bazë mishi dhe jufkat përbejnë potencial për zhvillimin e **ekoturizmit**; kurse prania e urave veneciane, kalave të Xibrit dhe Petralbës, varret arkeologjike të qytetërimeve ilire si dhe ura e Vashës krijojnë premiset për zhvillimin e atij **kulturor**. Për më tepër pozicioni gjeografik i shumicës prej tyre është përgjatë rrugës së Arbrit ose në afërsi të aksit kombëtar, kështu që thjesht përmirësimi dhe rehabilitimi i aksesueshmërisë do e ndryshonte ndjeshëm situatën aktuale.

Nga ana tjetër, janë menduar disa shërbime/fasilitete në veçanti për qytetin e Klosit të cilat kanë për qëllim përmirësimin dhe rritjen e cilësisë së jetës. Për shembull, aktualisht qyteti i Klosit nuk ka as një park dhe as ambiente rekreacioni dhe sportive. Kështu rreth këtij qyteti janë menduar dy breza të gjelbërta në kufirin lindor të qytetit dhe në anën tjetër të lumit. Këto dy parqe do të

plotësojnë nevojat e banoreve për pushim dhe rekreacion. Gjithashtu në projektet strategjike janë përfshirë stadiumi i qytetit, muzeu dhe një amfiteatër të cilat do i shtojnë gjallërinë e aktiviteteve kulturore të këtij qyteti.

Turizmi përbën një sektor me potencial të lartë zhvillimi ekonomik, i përmendur edhe në Planin e Përgjithshëm Kombëtar, por mbetet ende i pashfrytëzuar në Bashkinë e Klosit. Synimi në këtë bashki duhet të jetë drejt stimulimit të turizmit multi-dimensional dhe gjithë-vjetor, që do të përfshinte:

- **Turizmin historik-kulturor.** Bashkia e Klosit numëron mbi 20 objekte historiko-kulturore, që ndodhen aktualisht nën mbrojtjen e shtetit, por kanë nevoja urgjente për riparime e mirëmbajtje. Vlen të veçohen dy objekte me interes të veçantë, Kalaja e Petralbës (Guri i Bardhë) dhe shtëpia e Pjetër Budit, të cilat duhet të përfshihen në prioritetet investuese të bashkisë.
- **Eko-turizmin.** Turizmi i lidhur me admirimin e bukurive natyrore është një tjetër mundësi zhvillimi për Bashkinë e Klosit. Zona të tilla si Balgjaj, Mali i Gurrës-Llapushë etj., ofrojnë mundësi të mëdha për këtë lloj turizmi.
- **Turizmin kulinar/gastronomik.** Gatimet tradicionale të zonës së Klosit/Matit duhet të identifikohen dhe promovohen posaçërisht, me qëllim kompletimin e ofertës turistike të zonës.

Njohja e mirë e potencialit historik-kulturor, përcaktimi i aktiviteteve kulturore në lidhje me to dhe kalendari i tyre duhet të shtrihet në mënyrë të tillë që të stimulojë turizmin multi-sezonal, duke i dhënë mundësi Bashkisë së Klosit që të ketë vizitorë në çdo sezon. Njohja nga ana e bashkisë, e tablosë së plotë lidhur potencialin e turizmit shumë-dimensional, krijimi i një data baze të dhënash, krijimi i Zyrës së Turizmit pranë Bashkisë, 24-orë/7 ditë, duke ju përgjigjur çdo të interesuari për informacion në lidhje me pikat turistike, aksesueshmërinë, akomodimin, kulinarinë, sigurinë, etj., do të ishte e domosdoshme për këtë sektor, i cili duhet menaxhuar me kujdes, për tu kthyer gradualisht në burim të konsiderueshëm të ardhurash për banorët e zonës. Fletëpaosjet, faqe online që jep informacion të bollshëm për çdo turist, përfshirja në rrjete sociale turistike ndërkombëtare gjithashtu është një opsion që duhet të vlerësohet. Ndërtimi i një strategjie afatmesme në lidhje me turizmin, duke ndërthurur të gjithë faktorët gjeomjedisor, historikë-kulturorë etj., do të ishte i domosdoshëm për të nxitur shfrytëzimin e këtij potenciali të Bashkisë së Klosit.

Dimensionet Strategjike

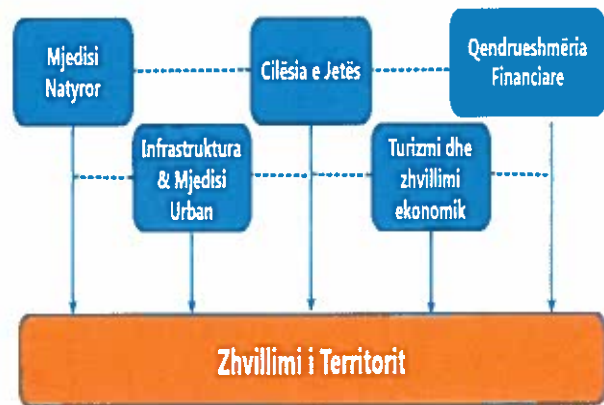
Objektivat strategjike për dimensionet e zhvillimit

Për përmbushjen e vizionit të bashkisë Klosit, zhvillimi i territorit të bashkisë Klos do të bazohet në pesë shtylla/dimensione, që do të kenë për synim zhvillimin e territorit në aspektet e mjedisit natyror, infrastrukturës dhe mjedisit urban, cilësisë së jetesës, zhvillimit ekonomik dhe qëndrueshmërisë financiare. Këto dimensione paraqiten në mënyrë të skematizuar në diagramin e

mëposhtëm, ndërkohë që shtjellohen objektivat dhe programet strategjike për çdo dimension. Në planin e veprimeve, programet shtjellohen në projekte prioritare përkatëse.

Fig. – 10: Dimensionet e zhvillimit të territorit, IDRA

1. Infrastruktura urbane dhe mjedisi urban

01. Sigurimi i infrastrukturës dhe përmirësimi i mjedisit urban për zhvillimin e sektorit të turizmit, bujqësisë dhe industrisë minerale.

- **OI 1** Zhvillimi i infrastrukturës rrugore për lidhje më të mirë të rrugëve lokale brenda qytetit të Klosit, lidhjen e Nj.A me qendrën e qytetit dhe qendrat e Nj.A me fshatrat e tjerë;
- **OI 2** Menaxhimi efektiv i sistemeve të transportit brenda bashkisë, atij ndërqytetas, dhe ndërkombëtar ujqor;
- **OI 3** Përmirësimi i menaxhimit të mbetjeve dhe sistemit të kanalizimeve të ujit të pijshëm dhe të ujrave të zeza dhe ndriçimit;
- **OI 4** Rigjenerimi i strukturës urbane dhe rurale, duke ruajtur kodin gjenetik të vendbanimeve historike, lagjeve muze, krijimit të hapësirave publike dhe zhvillimit/rizhvillimit të strukturës urbane;
- **OI 5** Rikualifikimit të teksturës urbane ;
- **OI 6** Integrimi i zonave informale;
- **OI 7** Program për dixhitalizmin/modernizimin e planifikimit.

2. Përmirësimi i Infrastrukturës së Transportit

Zhvillimi i lëvizshmërisë dhe optimizimi i saj midis zonave të kësaj hapësire me qëllim përmirësimin e ndërlidhjes midis bizneseve dhe furnitorëve të tyre, si dhe aksesin e individëve tek shërbimet e ofruara nga kjo hapësire ekonomike. Master plani i transportit duhet të marrë parasysh zhvillimin e rrugëve, transportin publik dhe parkimin, si dhe të sigurojë më shumë lidhje ndërmjet lagjeve; të rrisë aksesueshmërinë nga të gjithë. Për më tepër, duhet të nxisë modelet alternative të transportit dhe të theksojë nocione specifike për transportin publik. Plani ka propozuar zhvillimin e një sistemi rrugësh këmbësorësh dhe biçikletash që duhet të përdorin topografinë e sheshtë të qytetit dhe traditën urbane të përdorimit të biçikletave. Rrjetet e këmbësorëve dhe të biçikletave synojnë të çojnë në ulje të varësisë nga makinat dhe në ulje të nivelit të ndotjes, e nga ana tjetër të sjellin një ndikim shumë pozitiv mbi shëndetin dhe cilësinë e jetës publike. Infrastruktura publike që rrit mundësinë e zhvillimit të bizneseve dhe komuniteteve, duke u shoqëruar me rritjen e mobilitetit për qarkullimin e njerëzve dhe mallrave në mënyrë të

“zgjuar” dhe efçente.

- OT 1 Përmirësimi i Transportit Publik;
- OT 2 Transporti Multimodal dhe hekurudhor;
- OT 3 Transporti Alternativ dhe i Shëndetshëm;
- OT 4 Menaxhimi efektiv i sistemeve të transportit brenda bashkisë, atij ndërqytetas, dhe ndërkombëtar uxor;
- OT 5 Zhvillimi i infrastrukturës rrugore për lidhje më të mirë të rrugëve lokale brenda qytetit të Klosit, lidhjen e Nj.A. me qendrën e qytetit.

3. Mjedisi natyror

Ruajtja e Burimeve Natyrore dhe Mbrojtja e Mjedisit, ku konsiderohet Uji si prioritet i zhvillimit, përmirësimi i kualitetit dhe i sigurisë së aksesit me ujërat liqenore e sipërfaqësore, përdorimi teknologjive me zero emetim të dëmshëm. Integrimi i sistemeve natyrore me dizajnin e infrastrukturës si dhe krijimi i rrjeteve të parqeve nga niveli lokal tek ai rajonal. Mjedis natyror i mbrojtur, duke zbatuar standardet teknike e ligjore për trajtimin e ekosistemeve dhe ruajtjen e biodiversitetit, duke siguruar kushtet e nevojshme për zhvillimin urban.

O1. Mbrojtja e mjedisit natyror, duke respektuar kuadrin ligjor të peisazheve të mbrojtura, si dhe duke siguruar qasje të zhvillimit të qëndrueshëm për zhvillimin e territorit.

Ky objektiv ka për detyrë:

1. **OS1** Konservimi i peisazhit të mbrojtur nëpërmjet ruajtjes së habitatit dhe biodiversitetit, parqeve natyrore dhe gjeomonumenteve.
2. **OS2** Sigurimi i qasjeve të zhvillimit të qëndrueshëm për zhvillim e territorit, lidhur me mënyrat alternative të sigurimit të energjisë, mënyrat e transportit dhe sigurimin e hapësirave të gjelbra
3. **OS3** Zbutja e efekteve mjedisore nga veprimtaritë natyrore, aktiviteti ekonomik, industria e ndërtimit dhe minierave.

Toka

Objektiva Mjedisore 1 (OM 1): Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja saj.

Objektiva Mjedisore 2 (OM 2): Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit/rehabilitimit të infrastrukturës.

Ajri

Objektiva Mjedisore 3 (OM 3): Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasi të vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferike.

Faktorët klimatikë

Objektiva Mjedisore 4 (OM 4): Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetor e të emetimeve të gazeve serë në nivele të përcaktuara në SKZHI II.

Uji

Objektiva Mjedisore 5 (OM 5): Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat enjelmët, ujërat bregliqenore dhe burimet e ujit të pijshëm.

Mjedisi natyror

Objektiva Mjedisore 6 (OM 6): Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit.

Objektiva Mjedisore 7 (OM 7): Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteve me ndikime të konsiderueshme.

Mbetjet

Objektiva Mjedisore 8 (OM 8): Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilleve e incineratorëve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Zhurma

Objektiva Mjedisore 9 (OM 9): Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.

Popullsia dhe asetet materiale

Objektiva Mjedisore 10 (OM 10): Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Trashëgimia Kulturore

Objektiva Mjedisore 11 (OM 11): Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Peisazhi

Objektiva Mjedisore 12 (OM 12): Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilësi të lartë.

4. Qëndrueshmëria financiare

Qendër rajonale me një ekonomi konkurruese, sipërmarrje dinamike, bujqësi të zhvilluar, turizëm shumëdimensional, e fokusuar tek inovacioni dhe duke u kujdesur në mënyrë të veçantë për mjedisin.

O5. Sigurimi i qëndrueshmërisë financiare të institucionit të bashkisë për zhvillim ekonomik dhe territorial.

- **OF1** Bashkëpunim me nivelin Qendror për evidentimin e këtij problemi dhe gjetjen e zgjidhjeve të përbashkëta për situatën financiare të bashkisë;
- **OF2** Ulja e nivelit të borxhit nëpërmjet negociatave me palët e treta dhe duke përdorur asetet dhe pronat e bashkisë si mënyrë për të shlyer detyrimet e papaguara.

Vizioni është formuluar me disa fasha:

1. Të kthehemi në një nga rajonet ekonomike më të rëndësishme të Ballkanit Perëndimor, me prosperitet të lartë dhe që redukton pabarazitë me rajonet e tjera, i drejtuar nga zhvillime të qëndrueshme në punësim dhe infrastrukturë konkurruese.
2. Një ekonomi lider, e cila konkuron në nivel ndërkombëtar, e bazuar në investime inovative, të cilat promovojnë bizneset kreative dhe të bazuara në njohuri si dhe nxisin një nivel të lartë edukimi dhe aftësish profesionale.
3. Të përmirësojë cilësinë e jetesës për të gjithë, me anë të promovimit të stileve të shëndetshme të jetesës, aksesit në shërbime shëndetësore cilësore dhe zhvillimin e komuniteteve të qëndrueshme.
4. Përmirësimi e lëvizshmërisë në nivel lokal, kombëtar dhe ndërkombëtar, falë zgjidhjeve në transport të cilat ndërlidhin komunitetet me mundësitë për punësim dhe shërbime lokale, kontrollojnë dhe zvogëlojnë trafikun, si dhe përmirësojnë lidhjet strategjike tokësore, hekurudhore, liqenore dhe ajrore me anë të Aeroportit Ndërkombëtar dhe atij lokal.
5. Specializim, densifikim dhe mbështetje e bizneseve të vogla dhe të mesme, të cilat promovojnë ekonominë lokale.
6. Suksesi duhet të sigurohet me mënyra që promovojnë eficiencën energjitike, mbrojnë cilësinë e ajrit, minimizojnë dhe menaxhojnë mbetjet, si dhe mbrojnë e përmirësojnë mjedisin natyror dhe atë të ndërtuar.

Në kuadër të plotësimit të vizionit janë përcaktuar gjashtë objektiva strategjike kryesore. Secila prej objektivave strategjike shtjellohet në kapitullin pasardhës me anë të politikave përkatëse, të cilat drejtojnë hartimin e PPV për Bashkinë Klos.

3.2 OBJEKTIVA TE VSM-s PËR BASHKINË KLOS

Objektivi kryesor i VSM-së është orientimi i Planit të Përgjithshëm Rregullues (PPRr) së Bashkisë Klos për minimizimin e çdo ndikimi potencial negativ që mund të rezultojë nga zbatimi i tij.

Kjo VSM identifikon ndikimet e mundshme mjedisore të PPRr, vlerëson ndikimet e mundshme, jep rrugët e minimizimit apo shmangies së tyre.

VSM analizon disa skenarë. Skenari “0”, pra “i të mos bërit asgjë” në këtë Bashki do të çonte më shumë gjasa në një spirale të përshpejtuar të përkeqësimit mjedisor të deritanishëm. Në vend të kësaj, VSM-ja synon të orientojë planin për realizimin e objektivave të tij në një mënyrë të qëndrueshme. Për Planin Rregullues të Bashkisë, vlerësimi merret veçanërisht me ndikimin mjedisor që mund të ketë zbatimi i planit. Siç u tha në paragrafin më sipër, skenari “0” nuk është zgjidhja e duhur, pasi gjendja aktuale mjedisore në Bashkinë Klos është e mirë po t’i referohemi standardeve bashkëkohore, dhe do të përkeqësohet edhe më shumë nëse vazhdon të mos merren masa në përmirësimin e kësaj situate. Veçanërisht për PPRr, ky vlerësim shqyrton aspektet mjedisore të zhvillimit të planit në lidhje me tendencat dhe situatën aktuale dhe bën një analizë të:

- mjedisit urban në tërësi – përdorimit të tokës, florës, faunës, cilësisë së ajrit dhe ujit, rekreacionit aktiv dhe pasiv, zonave të ndotura, zonave me bukuri natyrore apo me ndjeshmëri të veçantë mjedisore, zonave potencialisht të ekspozueshme ndaj rreziqeve natyrore;
- mjedisit dhe trashëgimisë së ndërtuar – monumentet e godinat kulturore dhe historike, aspektet dhe vlerat peizazhistike të qytetit;
- veprimtarive ekonomike dhe shoqërore – të tilla si tregtia, industria, shëndeti dhe arsimi, si dhe ndikimi që këto kanë mbi mjedisin;
- infrastrukturës dhe sigurimit të shërbimeve – sigurimi (burimor) i ujit, energjisë dhe telekomunikacioneve; menaxhimi i mbetjeve të ngurta dhe të lëngshme; qarkullimi dhe lëvizshmëria në rrugë dhe transport; lëvizshmëria alternative.

3.2.1 Projekt-Raporti Paraprak

Instrumentet dhe çështjet që influencojnë planifikimin e territorit

Bazuar në përcaktimet e rezultateve të pritshme në Termat e Referencës si dhe në zbatim të Ligjit nr. 107/2014, datë 31.07.2014, “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit”, i ndryshuar dhe në aktet nënligjore të tij, veçanërisht referuar Vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 671, datë 29.07.2015, “Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit”, një ndër analizat e para të cilat zhvillohen në kuadër të hartimit të një dokumenti planifikimi është analiza dhe studimi i planeve të hartuara më parë ose në proces që ndikojnë në zhvillimin e territorit të Bashkisë. Metodologjia e hartimit të analizës së planeve të mëparshme është bazuar në një studim të dokumenteve të planifikimit, që për strukturim të informacionit, ato janë ndarë në dy kategori kryesore:

1. Analiza e dokumenteve të planifikimit të hartuara më parë, që përmban jo vetëm analizat e planeve të mëparshëm territorial të hartuar për Bashkinë Klos, por edhe një pasqyrë të strategjive ndërkombëtare, kombëtare dhe rajonale që ndikojnë në zhvillimin e Klosit;
2. Dokumentimi dhe rishikimi i direktivave të planeve ekzistuese hapësinore kombëtare dhe sektoriale, standarteve dhe normave. Prej secilit dokument janë identifikuar objektivat dhe

disa nga masat kryesore, të cilat kanë implikime në hartimin e planit të ri të përgjithshëm vendor për Bashkinë Klosit.

Ky Projekt-Raport Përfundimtar është rezultati kryesor raportues i procesit të VSM-së. Mbas shqyrtimeve dhe komenteve të Bashkisë Klos, si dhe sencave të dëgjësave me publikun, do shihen pyetjet, komentet apo sugjerimet që dalin gjatë procesit, do u jepet përgjigje dhe do integrohen nëse gjykohen të drejta, dhe në fund do të prodhohet Raporti Përfundimtar për miratim nga Këshilli i Bashkisë dhe Ministria e Mjedisit. Raporti paraprak i vlerësimit strategjik mjedisor bën të mundur:

- a. përshkrimin e qëllimit dhe objektivave kryesore të planit ose programit dhe të përputhjes se tij me plane ose programe të tjera që lidhen me të, fazën e vendimmarrjes dhe sqarimet nëse disa çështje janë vlerësuar ose do të vlerësohen në nivele dhe procese të tjera planifikimi;
- b. përshkrimin e metodikës së zbatuar për hartimin e raportit të VSM-së, përfshirë vështirësitë e hasura gjatë përgatitjes së tij, dhe burimet e informacionit ekzistues, që përdoren për qëllim të hartimit të raportit;
- c. përshkrimin e alternativave të konsideruara gjatë hartimit, rishikimit, ndryshimit apo modifikimit të planit ose programit të propozuar, përfshirë edhe alternativën e mosplanifikimit (alternativa zero), si dhe arsyetimet përkatëse;
- d. objektivat për mbrojtjen e mjedisit, të përcaktuara në shkallë ndërkombëtare, nivel kombëtar, rajonal apo lokal, të cilat lidhen me planin ose programin dhe mënyra në të cilën këta objektiva janë marrë në konsideratë në propozim;
- e. përshkrimin e përbërësve të mjedisit në zonën e shtrirjes të planit ose programit të propozuar;
- f. përshkrimin e cilësisë së elementeve të mjedisit në zonën ku propozohet plani apo programi, të cilat mund të ndikohen nga zbatimi i planit ose programit të propozuar;
- g. ndërveprimet e mundshme me mjedisin të planit ose programit të propozuar, duke përfshirë në veçanti problemet që lidhen me zona të një rëndësie të veçantë mjedisore, si zonat e mbrojtura;
- h. pasojat e mundshme negative në mjedis, duke përfshirë ndikimet në biodiversitet, në shëndetin e njerëzve, në tokë, në ujë, në ajër, faktorët klimaterikë, trashëgiminë kulturore dhe arkeologjike, peizazhin apo dhe ndërveprimin ndërmjet këtyre faktorëve;
- i. pasojat e mundshme negative në mjedisin ndërkufitar, në rast të zbatimit të nenit 17 të këtij ligji;
- j. masat e parashikuara për të shmangur apo zbutur sa më shumë të jetë e mundur pasojat e ndikimeve në mjedis, gjatë zbatimit të planit ose programit;
- k. identifikimin e investimeve apo të infrastrukturës mjedisore të nevojshme, në kuadër të planit apo programit të propozuar;
- l. përshkrimin e masave të parashikuara për monitorimin e pasojave në mjedis gjatë zbatimit të propozimit;

Raporti paraqet përfundimet me një përmbledhje të shkurtër joteknike dhe sugjeron disa prej veprimeve kryesore mjedisore që duhen ndërmarrë dhe pasur parasysh gjatë zbatimit të PPRr dhe detajimit të punës gjatë hartimit të Planifikimit të Përgjithshëm të Territorit.

3.3 KUADRI LIGJOR DHE RREGULLATOR

Kuadri Institucional për Mbrojtjen e Mjedisit

Institucionet mjedisore në Shqipëri kanë kaluar nëpërmjet një procesi reformash të thella institucionale gjatë dy dekadave të fundit. Si rezultat i përpjekjeve disa vjeçare të të gjithë aktorëve të interesuar brenda vendit, si dhe kontributit të komunitetit ndërkombëtar, në Shtator 2001 u suprimua Agjencia Kombëtare e Mjedisit (nga 1991 deri 1998; Komitet për Mbrojtjen e Mjedisit) dhe në vend të saj u krijua Ministria e Mjedisit, e cila në vazhdim të trendit për rritjen e autoritetit në mbrojtjen e mjedisit, në vitin 2005 transformohet në Ministrinë e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujrave (MMPAU) dhe sot në Ministri Mjedisit.

Ministria e Mjedisit

Ministria e Mjedisit, është autoriteti kryesor përgjegjës për menaxhimin e mjedisit dhe politikave mjedisore në nivel kombëtar në Shqipëri. Ministria e Mjedisit u krijua si organi shtetëror i specializuar për mbrojtjen e mjedisit në Shqipëri. Ajo harton dhe zbaton politikën e qeverisë për mbrojtjen e mjedisit, harton projekt-akte ligjore e nën-ligjore në funksion të mbrojtjes dhe menaxhimit të qëndrueshëm të mjedisit, bashkërendon aktivitetet e institucioneve të linjës për çështje të mjedisit, organizon dhe koordinon punën për monitorimin e mjedisit, përgatit projekt-marrëveshjet ndërkombëtare apo bilaterale për mbrojtjen e mjedisit, përgatit Raportin “Për Gjendjen e Mjedisit”, shqyrton dhe jep lejet mjedisore për aktivitetet e ndryshme ekonomike, nxit informimin, ndërgjegjësimin dhe tërheqjen e publikut në diskutime të rëndësishme për mjedisin, etj. Ministria ka dymbëdhjetë Agjensi Rajonale të Mjedisit. Përgjegjësitë e tyre janë zbatimi i legjislacionit; kryerja e inspektimeve; kontrollimi i funksionimit të aktiviteteve dhe përdorimi i burimeve natyrore në rajonet e tyre, duke marrë pjesë në dhënien e lejeve mjedisore për aktivitetet e reja dhe në mbështetjen e monitorimit dhe të vlerësimit mjedisor. Agjencia ka detyrat e mëposhtme:

- Të organizojë dhe menaxhojë programe vjetore të menaxhimit mjedisor;
- Në bazë të të dhënave të monitorimit, AMP përgatit raporte vjetore mbi gjendjen e mjedisit;
- Të mbështesë për analizimin e shkarkimeve në ajër, tokë dhe ujë;
- Të mbështesë autoritetet lokale në aktivitetet e menaxhimit dhe të mbrojtjes së mjedisit;
- Të promovojë përdorimin e teknologjive më të pastra;
- Të marrë pjesë në procesin e aprovimit të liçensave dhe deklaratave mjedisore;
- Të bashkëpunojë me autoritetet lokale në procesin e vlerësimit të ndikimit në mjedis;

- Të informojë publikun dhe të sigurojë pjesëmarrje të publikut në procesin e vendimmarrjes;
- Të publikojë të dhënat mjedisore, dhe të përmbushë kërkesat e publikut për informacion.

Aktualisht funksioni kryesor i Agjensisë është të organizojë dhe të menaxhojë zbatimin e programit vjetor të monitorimit mjedisor dhe të raportojë situatën mjedisore nëpërmjet hartimit të raportit vjetor mbi gjendjen e mjedisit.

Autoritete të Tjera në Nivel Qëndror me Përgjegjësi Mjedisore

Komisioni i përhershëm për shëndetin dhe mjedisin punon për Parlamentin dhe rishikon draftet e ligjeve të përgatitura nga MMPAU, aprovon marrëveshje mjedisore ndërkombëtare dhe të tjera në lidhje me çështjet mjedisore.

Në nivel Rajonal dhe Vendor

Në nivel vendor, Bashkitë janë përgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit, megjithëse nuk kanë njësi të specializuara mjedisore, përveç Bashkive. Në bazë të ligjit mbi organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore Nr.8652, datë 31.7.2000, autoritetet lokale morën përgjegjësinë për mbrojtjen e mjedisit, menaxhimin e rezervave ujore, mbetjeve urbane, infrastrukturën e transportit dhe zonat e gjelbra, në fillim të vitit 2001. Bashkitë gjithashtu, janë përgjegjëse për zonat industriale të mbyllura dhe të braktisura që ndodhen në territorin e tyre.

Organizatat Jo-Qeveritare

Organizatat mjedisore shqiptare kanë ndërmarrë aktivitete sensibilizuese dhe ndërgjegjësuere për mbrojtjen e mjedisit, ndër të cilat mund të përmendim në fushat si:

- a. Mbrojtja e biodiversitetit, vlerësim i habitateve, depozitimi i mbetjeve të ngurta, studim i problemeve të lidhura me ndotjen urbane, etj.
- b. Përfshirje e komunitetit në vendimmarrje, diskutime në tryeza të rrumbullakta, nënshkrimin e vendimeve, etj.
- c. Edukim mjedisor i komunitetit nëpërmjet workshopeve dhe trajnimeve, programeve në media, publikimeve, aktivitete të lidhura me shkollat dhe studentët, etj.

3.4 LEGJISLACIONI MJEDISOR

Qeveria i përkushton kujdes të veçantë harmonizimit të ligjeve me ato të Bashkimit Evropian (BE). Deri në vitin 2002, mbrojtja e mjedisit bazohej në ligjin e vitit 1993 të titulluar “Për mbrojtjen e mjedisit” dhe në një amendim të tij të vitit 1998. Për kohën e vet këto ligje dhanë ndihmesën e nevojshme dhe vunë themelet e shumë proceseve e veprimtarive për mbrojtjen e mjedisit që sot zhvillohen normalisht. Kërkesat mjedisore të BE-së janë shumë të gjera dhe kanë nevojë për veprim, jo vetëm në bazë të prioriteteve të vendit, por për një sërë sektorësh mjedisorë. Legjislacioni evropian mjedisor përbëhet nga rreth 300 akte ligjore dhe do të trajtohet

gjatë gjithë procesit të përafrimit. Procesi i përafrimit kërkon ndërveprim të zgjeruar institucional si në hartimin e legjislacionit mjedisor dhe në zbatimin e tij. Megjithëse ka një proces të qartë në zhvillimin e legjislacionit mjedisor, pika e dobët qëndron në zbatimin e kërkesave ligjore mjedisore.

3.4.1 Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit

Parimet kryesore, të cilat rregullojnë legjislacionin mjedisor në Shqipëri, janë të njëjta me ato të Bashkimit European. Ato janë të konsakruara në ligjin e ri për Mbrojtjen e Mjedisit nr. 10 431, datë 9.6.2011, kapitulli II:

1. Zhvillimi i qëndrueshëm;
2. Parimi i parandalimit dhe marrja e masave paraprake;
3. Parimi i ruajtjes së burimeve natyrore;
4. Parimi i zëvendësimit dhe/ose kompensimit;
5. Parimi i përafrimit të integruar;
6. Parimi i përgjegjësisë së ndërsjellë dhe bashkëpunimit;
7. Parimi i nxitjes së veprimtarive për mbrojtjen e mjedisit;
8. Ndotësi paguan;
9. Ndërgjegjësimi i publikut dhe pjesëmarrja në vendimmarrje.

Lidhur me planet e zhvillimit, të nenit 23 të këtij Ligji, duke ju referuar dhe Ligjit për Planifikimin e Territorit, kërkohet që në hartimin e planeve të zhvillimit të mbahen parasysh ndjeshmëria e mjedisit të një zone të caktuar, kapaciteti bartës i saj, lidhja dhe harmonia e vlerave të peizazhit natyror, lidhja ndërmjet burimeve natyrore të përtëritshme dhe të papërtëritshme, trashëgimia kulturore, si dhe tërësia e ndërveprimeve ndërmjet zhvillimeve ekzistuese në mjedis dhe atyre të planifikuara. Në nenin 24 ku bëhet fjalë ekskluzivisht për VSM, theksohet ndër të tjera se këtij vlerësimi i nënshtrohen projektet e planifikimit të territorit, si dhe planet e programet e zhvillimit kombëtar, rajonal e vendor; Legjislacioni për mbrojtjen e mjedisit, është pasuruar progresivisht me akte ligjore dhe nënligjore, të cilat janë përgjithësisht përafrim me direktivat dhe standardet mjedisore të Bashkimit Evropian. Ndër to do të veçonim ligjet:

- “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”;
- “Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis”;
- “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”;
- “Për mbrojtjen e biodiversitetit”;
- “Për trajtimin e ujrave të ndotur”;
- “Për substancat dhe preparatet kimike”;
- “Për administrimin e zhurmave në mjedis”;
- “Për zonat e mbrojtura”;
- “Për mbrojtjen e ajrit nga ndotja”;

- “Për taksën e karbonit e të ambalazhit plastik”.

Krahas hartimit të ligjeve, vitet e fundit, është punuar për plotësimin me akte nënligjore të ligjeve të miratuar, me qëllim që të lehtësohet zbatimi praktik i tyre:

- Vendimi “Për monitorimin e mjedisit në Republikën e Shqipërisë”;
- Vendimi “Për normat e cilësisë së ajrit”;
- Vendimi “Për normat e shkarkimeve të lëngëta dhe kriteret e zonimit”;
- Vendimi “Për shpalljen e monumenteve të natyrës shqiptare”;
- Vendimi “Për administrimin e zonave të mbrojtura”;
- Vendimi “Për rregullat e miratimit të zonave të mbrojtura dhe buferike”;
- Vendimi “Për ndalimin e menjëhershëm të veprimtarisë së shfrytëzimit të rërës dhe zhavorrit të shtretërve të lumenjve”
- Vendimi “Për çertifikimin e specialistëve për hartimin e raportit të vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe auditimin mjedisor”;
- Vendimi “Për miratimin e strategjisë dhe Planit Kombëtar të Veprimit për zbatimin e Konventës së Aarhusit”.

LIGJ Nr. 68/2014, PËR DISA SHTESA DHE NDRYSHIME NË LIGJIN NR. 9587, DATË 20.7.2006, “PËR MBROJTJEN E BIODIVERSITETIT”, TË NDRYSHUAR¹

Çështje të këtij ligji që lidhen me problematikat e zonës

“Zona me interes për komunitetin” është zona, e cila, në rajonet biogjeografike ose në rajonet të cilave u përket, kontribuon dukshëm në ruajtjen ose rivendosjen në një status të favorshëm ruajtjeje të një tipi habitati natyror ose lloji, që mund të kontribuojë dukshëm në lidhje me rrjetin “Natura 2000”, dhe/ose kontribuon dukshëm në ruajtjen e diversitetit biologjik brenda rajonit biogjeografik ose rajoneve në fjalë.

“Zonë veçanërisht e mbrojtur” është zona ku shpendët e egër klasifikohen si të rrallë e të cenueshëm (vulnerabël) dhe, si rregull, u përkasin llojeve migratore që janë strikte të mbrojtura.”.

KUADRI LIGJOR DHE RREGULLATOR PËR ZONAT E MBROJTURA

Ligji nr. 9806, datë 06.06.2002 “Për zonat e mbrojtura” përbën bazën ligjore për menaxhimin e zonave të mbrojtura, sikundër në Shqipëri edhe në rajon. Ky është ligji kuadër për deklarimin, ruajtjen, administrimin, menaxhimin dhe përdorimin e qëndrueshëm të zonave të mbrojtura dhe burimeve të tyre natyrore e biologjike. Ndërmjet të tjerave, një qëllim i rëndësishëm i këtij ligji është informimi dhe edukimi i komuniteteve lokale lidhur me përfitimet ekonomike të drejtpërdrejta dhe të tërthorta dhe nxitja e zhvillimit të eko-turizmit. Ligji 8906, në përputhje me kriteret e mbrojtjes së natyrës të përcaktuara nga Bashkimi Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (IUCN), identifikon gjashtë kategori të “zonave të mbrojtura”, duke u dhënë statuse dhe nivele të ndryshme të mbrojtjes. Neni 4/2 i ligjit nr. 8906, të amenduar, përcakton se territori i çdo zone të mbrojtur, do të ndahet në nënzona, në përputhje me rëndësinë e habitateve dhe ekosistemeve të pranishëm në territoret e caktuara. Ligji përcakton ndarjen në nënzona si vijon: zonë qendrore,

zonë e përdorimit të qëndrueshëm, zonë rekreative, zonë e përdorimit tradicional dhe zona të tjera të vogla, të cilat janë në përshtatje me territore të caktuara. Zonimi përcakton nivelin e mbrojtjes së zonës në përputhje me specifikat e saj, duke marrë parasysh natyrën e zonës dhe aktivitetet njerëzore që zhvillohen në të.

Zbatimi i ligjit "***Për zonat e mbrojtura***" të amenduar, shoqërohet edhe me akte të ndryshme nënligjore të miratuara nga Këshilli i Ministrave, që përfshijnë:

- VKM nr 676 , date 20.12 . 2002 "*Për shpalljen e monumenteve të natyrës në Shqipëri si zona të mbrojtura*", i cili deklaron si zona të mbrojtur monumentet e natyrës të listuara në aneksin e këtij vendimi;
- VKM Nr.267 , datë 24.04.2003 "*Për procedurat e propozimit dhe shpalljen e zonave të mbrojtura dhe buferike*";
- VKM Nr 266 , datë 24.04.2003 "*Për administratat e zonave të mbrojtura*";
- VKM Nr 86, datë 11.02.2005 "*Për krijimin e komiteteve të menaxhimit për zonat e mbrojtura*";
- VKM Nr 519 , datë 30.06.2010 "*Për propozimin dhe miratimin e procedurave dhe rregullave për administrimin e parqeve natyrore rajonale*";
- VKM nr 897 datë 21.12.2011 "*Për miratimin e rregullave për caktimin e zonave të veçanta të ruajtjes*".

Përcaktimi dhe menaxhimi i habitateve natyrore dhe habitateve të llojeve

Ministria për zgjedh një listë të zonave me interes për komunitetin, duke identifikuar dukuritë e tipave të habitateve dhe llojet, sipas shkronjave "a" dhe "b", të nenit 17/4, të këtij ligji, në çdo rajon përkatës biogeografik, me qëllim propozimin Komisionit Europian të listës së zonave, të cilat strehojnë këta tipa habitatesh dhe llojesh. Lista kombëtare e zonave me interes për komunitetin, së bashku me një përshkrim të tipareve karakteristike të zonave specifike, përgatitet në përputhje me dokumentacionin dhe kërkesat e përcaktuara për çdo zonë, sipas shtojcës 1, të vendimit nr. 897, datë 21.12.2011, të Këshillit të Ministrave, "*Për miratimin e rregullave për përcaktimin e zonave të veçanta të ruajtjes*".

Projekti "Ndërtimi i kapaciteteve për zbatimin e kuadrit kombëtar të biosigurisë", mbështetur nga (UNEP-GEF) Maj 2011- Qershor 2015. Projekti pas një periudhe 18 mujore vonese në zbatimin e aktiviteteve të tij për arsye të ndryshme, ka filluar qysh prej Janarit 2013 riaktivizimin e tij pas një rishikimi total të aktiviteteve dhe fonde respektive të alokuara në mënyrë që të rikuperohet koha e humbur. Është ngritur Komiteti Drejtues i projektit dhe janë organizuar një numër work shopesh trajnuese me institucionet zbtuese të protkollit të Kartagjenës në të cilin Shqipëria është palë qysh prej vitit 2005. Projekti ka si qëllim të kontribojë në finalizimin e politikave kombëtare për biosigurinë, në hartimin e kuadrit rregullator, kompletimin e testimit pilot të sistemit administrativ dhe vendosjen e sistemit të monitorimit dhe zbatimit të ligjit, si dhe ndergjegjesimin e publikut për bio-sigurinë dhe përmirësimin e pjesëmarrjes së publikut në vendim marrjen për biosigurinë.

Projekti “Rishikimi dhe Përditësimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit për biodiversitetin (2011-2020), mbështetur nga GEF. Ka filluar në Janar 2013, pas miratimit të VKM nr. 674, datë 3.10.2012 “Për miratimin në parim të marrëveshjes së grantit të Fondit Global për Mjedisin (GEF) midis qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe IBRD për financimin e projektit “Rishikimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Biodiversitetin dhe Raportin e 5-të kombëtar të Konventës së Biodiversitetit (CBD)” në linjë me Aichi targets të Konventës së Biodiversitetit dhe planin e saj strategjik për këtë periudhë. Projekti do të realizojë një SPVB të përditësuar në linjë me objektivat globale të CBD dhe me Strategjinë e Biodiversitetit të BE-së (Korrik 2011). Është në proces hartimi i draftit të parë të Raportit Stock Taknig. Gjithashtu është publikuar ftesa për hartimin e Raportit të 5-të Kombëtar të Konventës së Biodiversitetit.

Përgatitjet për Natura 2000 Kemi përgatitur Fiche projektit për IPA 2013 dhe për fillimin e procesit Natura 2000. Propozimi merr parasysh zbatimin e planeve të menaxhimit për Zonat e Mbrojtura të Shqipërisë, ngritjen e kapaciteteve dhe përmirësimin e infrastrukturës ekzistuese për zonat e mbrojtura, të cilat do të përbëjnë thelbin e Natura 2000 të ardhshëm për Shqipërinë. Projekt-fisha është në proces shqyrtimi dhe miratimi nga Komisioni Evropian. Për vitin 2013 është shqyrtuar Programi Kombëtar për Monitorimin dhe janë dhënë mendime krahas treguesve të tjerë dhe për treguesit e tokave. Po ashtu në perputhje me kërkesat e VKM nr. 1189, datë 18.11.2009 “Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit”, në bashkëpunim me Agjencinë e Mjedisit dhe Pyjeve, është kontribuar e janë dhënë mendime e komente për draft programin e monitorimit, sikurse janë dhënë komente e sugjerime për Raportet Vjetor të gjendjes së mjedisit, ku tokat, gjendja dhe mbrojtja e tyre kanë qenë pjesë e këtyre raporteve.

MARRËVESHJET NDËRKOMBETARE, KONVENTA, PROTOKOLLE, MEMORANDUME PËR FUSHEN E NATYRËS

Drejtoria e Biodiversitetit ndjek një numër të konsiderueshëm Marrëveshesh Shumë palëshe Mjedisore (MShM) të fushës së mbrojtjes së natyrës:

- **Konventa për Biodiversitetin**, në të cilën Shqipëria është Palë qysh prej 10.11.1996.
- **Protokolli i Biosigurisë**, ratifikuar nga Kuvendi i Shqipërisë me Ligjin Nr 9279, datë 23.9.2004 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Protokollin e Kartagenës për Biosigurinë të Konventës “Për larminë biologjike”.
- **Konventa “Për ruajtjen e jetës së egër dhe të habitateve natyrore Evropiane” (konventa e Bernës)** e ratifikuar nga Kuvendi i Shqipërisë me ligjin nr.8294, datë 2.3.1998 “Për ratifikimin e “Konventës për ruajtjen e florës dhe faunes së egër dhe mjedisit natyror të Europës (konventa e Bernës)”.
- **Konventa “Për tregtinë ndërkombëtare të llojeve të rrezikuara të faunes dhe florës së egër” (CITES)**, në të cilën Shqipëria ka aderuar me ligjin nr. 9021, datë 6.3.2003 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në “Konventën për tregtinë ndërkombëtare të llojeve

të rrezikuara të flores dhe faunes së egër”.

- **Konventa “Për Ruajtjen e Llojeve Shtegëtare të Botes së Egër” (Konventa e Bonit) dhe Marrëveshjet e saj për Cetacete (ACCOBAMS)**, lakuriqët e natës (Eurobats) dhe përshpendët migratore euroaziatike (AEWA), në të cilën Shqipëria ka aderuar me ligjin nr. 8692, datë 16.11.2000 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën e Bonit “Për mbrojtjen e llojeve shtegëtare të kafshëve të egra” dhe mirekuptimet e kësaj Konvente”.
- **“Konventa e Ligatinave të Rëndësishme Ndërkombëtare Veçanërisht si Habitat i Shpendëve të Ujit” (Konventa e Ramsarit)**, në të cilën Shqipëria është Palë prej 29.2.1996.
- **Konventa e Kombeve të Bashkuara për të luftuar shkretëtirëzimin (UNCCD)**, në të cilën Shqipëria është palë prej 26.7.2000, pas miratimit të ligjit nr. 8556, datë 22.12.1999 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën e Kombeve të Bashkuara “Për të luftuar shkretëtirëzimin në ato vende që kanë kaluar thatësira serioze dhe/ose shkretëtirëzim, veçanërisht në Afrikë”.

Në zbatim të këtyre Konventave janë hartuar strategji, plane veprime e programe. Gjithashtu hartimi i legjislacionit në fushën e mbrojtjes së natyrës mbështetet në parimet dhe detyrimet e konventave, si dhe përfshin dispozita për zbatimin e tyre.

Zona Peisazh i mbrojtur i Liqenit

Zona Peisazh i mbrojtur i Liqenit u krijua për të ruajtur funksionet esenciale të ekosistemeve, të cilat i shërbejnë mbijetesës së popullsisë lokale. Kjo nënkupton që masat për ruajtje dhe mbrojtje janë para së gjithash në interes të njerëzve. Duhet të mirëmbahen funksionet e ekosistemeve si më poshtë:

- Cilësia e habitateve për speciet;
- Sigurimi i hapësirave të mjaftueshme që lejojnë zhvillimin pa shqetësime të proceseve ekologjike. (p.sh. ciklet jetësore dhe qarkullimi fizik i substancave inorganike);
- Përmirësimi i aftësive ripërtëritëse dhe i qëndrueshmërisë së ekosistemeve;

Mirëmbajtja e shërbimeve të ekosistemeve:

- Burimet natyrore për popullsinë vendase për sigurimin e nevojave për dru zjarri dhe prodhime të dyta pyjore, ajër i pastër dhe mbrojtje uji.
- Prodhim të ardhurash për popullsinë lokale

Regjimi i ujit dhe rigjenerimi i tij:

- o Mbrojtja e klimës;
- o Mbrojtja nga erozioni;
- o Zona për çlodhje dhe eksperiencia në natyrë.

Zona e mbrojtur duhet të konsiderohet si një peisazh zhvillim. Do të duhen disa dekada deri sa ky

peisazh të arrijë statusin që të jetë i krahasueshëm me standardet ndërkombëtare. Megjithatë, është e rëndësishme që të futen këto standarde, në mënyrë që menaxhimi i saj të çohet në drejtimin e duhur.

Ecuria dhe gjendja aktuale e zonave të mbrojtura

Objektivat kryesore konsistojnë në ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të biodiversitetit, nëpërmjet mirë administrimit në tre nivelet përbërëse të tij: lloje, habitate dhe ekosisteme, arritjen e statusit të favorshëm për llojet e flores dhe faunes së egër që do të sigurojnë mbijetesën e tyre. Këto objektiva themelore parashikohet të arrihen nëpërmjet rritjes së sipërfaqes së ZM-ve dhe zbatimit me efikasitet të planeve të tyre të menaxhimit si dhe nëpërmjet forcimit të kapaciteteve të Administratave të Zonave të Mbrojtura. Përmirësimi më i rëndësishëm në menaxhimin e zonës së mbrojtur duhet të jetë forcimi i zbatimit të ligjit, ç'ka kërkon një bashkëpunim më të mirë midis institucioneve dhe autoritete të ndryshme në nivel qendror e lokal. Kesisoj jemi shprehur që të shmangët planifikimi i minierave në:

- Të gjitha kategorite e Zonave të Mbrojtura dhe Monumentet e Natyrës;
- Sipërfaqet pyjore, ripyllëzimet, shkurret mesdhetare, tokave me bimesi pyjore;
- Pyjet e përcaktuar mbrojtës të tokave, të burimeve ujore, të liqeve, të ujëmbledhësve, të qendrave të banuara dhe rezervatet gjenetike;
- Zonat me rrezikshmëri të lartë për renien e zjarreve;
- Zonat e planifikuara për zhvillimin e turizmit dhe peizazhet me vlera të jashtëzakonshme të vlerësuar si një aset thelbësor i zhvillimit të turizmit;
- Lugina, ujevvara, gjire, kepe, kanione, maja, shpate të thepisur, liqene natyror, ujëmbledhësit, shpella, përgjatë lumenjëve e përrenjëve dhe në shtretërit apo brigjet e tyre, në një distancë jo më afër se 2km dhe/ose me shtrirje deri në kufirin ujëndarës;
- Vendet rezerva të burimeve ujore nën e mbi tokësore, zonat që shërbejnë si rezerva ujore për ujin e pijshëm dhe territoret e rimbushjes së ujrave nëntokesore, grykëderdhjet e shkarkimit të burimeve, lumenjeve dhe përrenjeve;
- Peizazhin që duket nga qendrat e banuara rurale e të qyteteve, në zonat industriale, sportive, argëtuese, portet, aeroportet, në një distancë jo më afër se 2-5km si dhe në brezin e gjelbërt urban;
- Territoret e ndjeshme ndaj erozionit, rreshqitjeve, shembjeve, etj.

PËRAFRIMI I LEGJISLACIONIT TË RUAJTJES SË NATYRËS ME LEGJISLACIONIN EUROPIAN

Aktet ligjore

- Ligj Nr. 8906, date 06.06.2002 "Për zonat e Mbrojtura", përafruar Direktiva e Habitatit -31992L0043, "Direktiva e Keshillit 92/43 EEC të 21 Majit 1992 për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të faunes dhe flores së egër", Fletorja zyrtare L 206, 22/07/1992, Faqe 7-50;

- Ligji nr. 9587, datë 20.07.2006 “Për mbrojtjen e biodiversitetit”, përafruar Direktiva e Habitatit -31992L0043, “Direktiva e Këshillit 92/43 EEC të 21 Majit 1992 për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të faunes dhe flores së egër”, Fletorja zyrtare L 206, 22/07/1992, Faqe 7-50;
- Ligji nr. 9868, datë 04.02.2008 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8906, datë 6.06.2002 “Për zonat e mbrojtura”, përafruar Direktiva e Habitatit - 31992L0043, “Direktiva e Këshillit 92/43 EEC të 21 Majit 1992 për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të faunes dhe flores së egër”, Fletorja zyrtare L 206, 22/07/1992, Faqe 7-50;
- Ligji nr. 9867, datë 31.01.2008 “Për përcaktimin e rregullave dhe procedurave për tregëtimin ndërkombëtar të llojeve të rrezikuara të flores dhe faunes së egër”, botuar në Fletoren Zyrtare nr. 18, datë 19.2.2008, faqe 629-639, përafruar 31997R0338, Rregullorja e Këshillit (EC) Nr 338/97 e 9 Dhjetorit 1996 “Për mbrojtjen e llojeve të faunes dhe florës së egër duke rregulluar tregtinë e tyre”, Fletore Zyrtare L 061, 03/03/1997, Faqe 0001-0069 që siguron kuadrin ligjor të përgjithshëm për zbatimin e Konventës “Për tregtinë ndërkombëtare të llojeve të rrezikuara të faunes dhe florës së egër” (CITES) në territorin e BE-së.
- Ligji nr.10 006, datë 23.10.2008 "Për mbrojtjen e faunës së eger", botuar në Fletoren Zyrtare Nr. 168, Viti 2008, Faqe 8273, Data e botimit 31.10.2008, është bërë përafrim i pjesshëm i direktivës nr. 79/409 EEC të 2 Prillit “Për ruajtjen e shpendëve të egër”, Fletorja Zyrtare Oj L 103, 24/04/1979, Faqe 0001-0018.
- Ligj nr. 10253, datë 11.02.2010 «Për Gjuetinë», përafrim i pjesshëm i direktivës nr. 79/409 EEC të 2 Prillit “Për ruajtjen e shpendëve të egër”, Fletorja Zyrtare Oj L 103, 24/04/1979, Faqe 0001-0018.
- Objektivi i përgjithshëm i strategjisë është të kontribuojë në nivel kombëtar për arritjen e objektivave të 2020 në ndalimin e humbjeve të biodiversitetit dhe degradimin e shërbimeve të ekosistemit.

Një objektiv kombëtar, i cili është arritur tashmë, është Protokollin Nagoya, mbi Ratifikimin ABS-Aichi objektivi 16.

- Deri në vitin 2020, të sigurohet përafrimi dhe zbatimi i acquis të BE-së në fushën e mbrojtjes natyrore;
- Deri në vitin 2015, të ketë një dokument strategjik për biodiversitetin (SKPVB) të rishikuar dhe të miratuar - në përputhje me objektivin e Aichi 17;
- Deri në vitin 2020, të krijohet një objektiv i ruajtjes prej 17% të zonave ujore tokësore dhe në brendësi dhe 5% e zonave liqenore. Krijimi i Rrjetit Kombëtar ekologjik i Shqipërisë, si një pjesë integrale e Rrjetit Ekologjik Pan-Evropian (PEEN) - në përputhje me objektivin e Aichi 11;
- Të restaurohen të paktën 15% e zonave të degraduara përmes aktiviteteve konservuese dhe restauruese -në përputhje me objektivat e biodiversitetit Aichi -ky veprim do të arrihet

përmes zbatimit të planeve të menaxhimit për zonat e mbrojtura dhe përmes zbatimit të planeve të veprimit për llojet në veçanti dhe habitatet;

- Bujqësi dhe pylltari më të qëndrueshme në përputhje me objektivat e biodiversitetit;
- Zbatimi i protokollit Nagoya për aksesin dhe ndarjen e përfitimit të resurseve gjenetike dhe përfitimet që lindin nga përdorimi i tyre - në përputhje me objektivin e Aichi 16;
- Ndërgjegjësimi mbi biodiversitetin - në përputhje me objektivin Aichi 1

Objektiva të tjera sektoriale strategjike për mbrojtjen e natyrës janë:

- Adresimi i shkaqeve të humbjes së biodiversitetit
- Ulja e presioneve të drejtpërdrejta mbi biodiversitetin dhe promovimin e përdorimit të qëndrueshëm
- Rritja e zbatimit përmes planifikimit me pjesëmarrje, menaxhimin e njohurive dhe ndërtimin e kapaciteteve
- Rritja e përfitimeve për të gjithë, nga biodiversitet dhe shërbimet e ekosistemit

3.4.2 Strategjitë dhe Programet Ndërkombëtare

Strategjia 2020 e Evropës Jug-Lindore – Punësimi dhe prosperiteti në një këndvështrim Evropian (BE/Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal)

Ky dokument është hartuar në vitin 2011, si përgjigje ndaj kërkesës së qeverive të vendeve të Ballkanit Perëndimor, nga Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal në bashkëpunim me qeveritë e vendeve të këtij rajoni, për përgatitjen e një dokumenti në lidhje me çështje që kanë të bëjnë me konkurrencën rajonale dhe strategjitë e rritjes. Ky dokument fokusohet në pesë shtylla të modelit të ri zhvillimor:

1. Rritje e Integruar – me fokus Tregjet Rajonale, ekonominë e orientuar drejt eksportit dhe investimeve të huaja, etj.
2. Rritje e Zgjuar – me fokus rritjen e konkurrueshmërisë Rajonale, udhëheqjen nga njohuria dhe novacioni dhe bazuar në kapitalin njerëzor, teknologjitë moderne të komunikimit dhe industritë kreative
3. Rritje e Qëndrueshme – me fokus në infrastrukturën dhe energjinë e qëndrueshme, në përdorimin me efikasitet dhe ndjeshmëri të burimeve, sidomos atyre natyrore
4. Rritje Gjithëpërfshirëse – me fokus avancimin përtej një shoqërie përjashtuese drejt një situate ku të gjithë përfitojnë nga zhvillimi në mënyrë të drejtë
5. Qeverisje në funksion të rritjes - me fokus qeverisjen transparente, funksionale dhe efikase.

3.4.3 Çështjet, zonat dhe objektet e rëndësisë kombëtare

Dokumentet që përcaktojnë zonat e rëndësisë kombëtare, sipas parashikimeve të pikës 3, të nenit 16, të Ligjit 107/2014, datë 31.07.2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit”, i ndryshuar, janë si më poshtë:

1. Vendimi nr. 5 i Këshillit Kombëtar të Territorit, datë 18.10.2013, “Për masat emergjente të

ndërhyrjes mbrojtëse dhe rehabilituese mjedisore në zonat me rëndësi kombëtare të trashëgimisë kulturore dhe historike”

2. Vendimi nr.1 i Këshillit Kombëtar të Territorit, datë 09.09.2015, “Përcaktimi si Zona të Rëndësishme Kombëtare në Planifikim, të 64 zonave të mbrojtura të monumenteve të kulturës, të shpallura me urdhër të Ministrit të Kulturës, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Restaurimeve për periudhën 2014-2015”. Në këtë listë përfshihet edhe “Banesa e Vangjush Mios”, monument kulture i kategorisë së I-rë.

3.4.4 Ligji për Ratifikimin e Protokollit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor

Ligji aktual nr. 9424, datë 6.10.2005 “Për Ratifikimin e Protokollit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor (Protokolli i Kievit) është hartuar në kuadër të Konventës “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar”. Qëllimi i këtij protokollit është të krijojë kushtet për një nivel më të lartë mbrojtjeje të mjedisit, përfshirë edhe shëndetin:

- a. duke siguruar që çështjet mjedisore, përfshirë edhe ato shëndetësore, të merren thellësisht në konsideratë në zhvillimin e planeve dhe programeve;
- b. duke kontribuar në marrjen në konsideratë të çështjeve mjedisore dhe shëndetësore në përgatitjen e politikave dhe legjislacionit;
- c. duke vendosur procedura të qarta, transparente dhe efektive për vlerësimin strategjik mjedisor;
- d. duke siguruar pjesëmarrjen e publikut në vlerësimin strategjik mjedisor; dhe
- e. duke integruar me këto instrumenta çështjet mjedisore dhe shëndetësore në masat dhe instrumentet e përcaktuara për zhvillim të qëndrueshëm.

3.4.5 Ligji për Planifikimin e Territorit

Ky akt ligjor me nr. 10119, datë 23.4.2009, azhurnuar në vitin 2010, dhe i ndryshuar më datë 31.07.2014 ka për objekt përcaktimin e parimeve bazë, përgjegjësi, rregullave dhe procedurave për planifikimin e territorit.

Ligji ka për qëllim:

- të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore;
- të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit në nivel kombëtar e vendor, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e privatë, duke bashkërenduar mbrojtjen e burimeve natyrore, si: toka, në veçanti toka bujqësore, ajri, uji, pyjet, flora, fauna, peisazhet; krijimin e garantimin e territoreve të ndërtueshme, të organizuara në mënyrë të harmonizuar e funksionale;
- nxitjen e jetës ekonomike, shoqërore e kulturore në nivel kombëtar e vendor;
- garantimin e kushteve të sigurisë së jetës dhe të shëndetit publik, rendit publik dhe

sigurisë kombëtare;

- nxitjen e zhvillimit të balancuar rajonal për të siguruar shpërndarje të qëndrueshme të popullsisë në vend në bazë të burimeve;
- të nxisë veprimtarite e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peisazhit;
- të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me instrumentet planifikuese dhe ligjet mjedisore;
- të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë;
- të sigurojë që autoritetet kombëtare e vendore të planifikimit të hartojnë e të përditësojnë rregullisht instrumente të planifikimit, sipas kërkesave të tregut dhe nevojave sociale;
- të sigurojë që autoritetet e planifikimit të bashkërendojnë veprimtaritë e tyre planifikuese, për të nxitur planifikimin e harmonizuar e të integruar të territorit;
- të garantojë, sipas legjislacionit për ndërtimin, zbatimin e rregullave të sigurisë së ndërtimeve dhe të punimeve të ndërtimit për jetën dhe shëndetin e njerëzve ;
- Kërkesa për VSM për planet, ashtu si dhe në ligjet për Mbrojtjen e Mjedisit, dhe atë të VSM, përshkruhet nominalisht në nenet 21, 47 dhe 48 të këtij ligji.

3.5 LIDHJA ME POLITIKA DHE DOKUMENTE TË TJERË

Në këtë pjesë synohet që të jepet konteksti i politikave dhe dokumenteve të tjerë brenda së cilave funksionon Plani dhe ku është bazuar hartimi i VSM-së. Për këtë qëllim janë konsultuar dhe përdorur një sërë dokumentesh, përfshirë konventat ndërkombëtare, Direktivat e BE-së dhe politikat në nivelin kombëtar.

3.5.1 Kuadri përkatës ligjor që lidhet me hartimin e planeve vendor

Kuadri përkatës ligjor që lidhet me hartimin e planeve vendor është si më poshtë vijon:

- Ligji nr. 107/2014, datë 29.7.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e territorit";
- Ligji nr. 8652, datë 31.07.2000 "Për Organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore";
- Ligji nr. 8654, datë 31.07.2000 "Për Organizimin dhe funksionimin e Bashkisë së Tiranës";
- Ligji nr. 8934, datë 05.09.2002 "Për Mbrojtjen e mjedisit" (amenduar në 2008);
- Ligji nr. 9734, datë 14.05.2007 "Për Turizmin" (me gjithë ndryshimet);
- Ligji nr. 8093, datë 21.03.1996 "Për Rezervat ujore" (me gjithë ndryshimet);
- Ligji për Furnizimin me Ujë dhe Rregullimin e Sektorit Sanitar (1996);
- Ligjet dhe rregulloret e përshtatura për zhvillimin e liqenit (ndër të tjera Ligjit për Zona të Mbrojtura, amenduar në 2008);
- Ligji mbi themelimin dhe funksionimin e mbrojtjes së tokës dhe strukturave të

administratës;

- Ligji mbi themelimin e mbrojtjes së pyjeve;
- Ligji nr. 9587, datë 20.07.2006 "Për Mbrojtjen e Biodiversitetit";
- Kuadri rregullator për përgatitjen e Vlerësimeve të Impaktit Mjedisor (EIA-s) dhe një Projektligji për vlerësimin strategjik të Ndikimit Mjedisor (SEA-s).
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 1189, datë 18.11.2009 "Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit"
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 175, datë 19.01.2011 "Për miratimin e strategjisë kombëtare të menaxhimit të mbetjeve dhe të planit kombëtar të menaxhimit të mbetjeve";
- Ligji nr. 10463 datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve" të ndryshuar;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr 798, datë 29. 09. 2010. "Për Administrimin e Mbetjeve Spitalore";
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 333, datë 26. 01. 2011 "Për Administrimin e Venddepozitimeve Rajonale të Mbetjeve Urbane";
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 177, datë 06.03. 2012 "Për Ambalazhet dhe mbetjet e tyre";
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 178, datë 06.03.2012 "Për Incinerimin e Mbetjeve";
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 705, datë 10.10. 2012 "Për Automjetet të dala jashtë përdorimit"
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 452, datë 11.07. 2012 "Për Lendfillet e Mbetjeve";
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 866, datë 04.12. 2012 "Për Bateritë dhe Akumulatorët"
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 765, datë 07.11. 2012 "Për rregullat dhe procedurat për asgjësimin e vajrave të përdorur"
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 957, datë 19.12.2012 "Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike"
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 229, datë 23. 04. 2014 "Për miratimin e rregullave për transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe të dokumentit të transferimit të mbetjeve jo të rrezikshme".
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 371, datë 11.06.2014 "Për përcaktimin e rregullave për dorëzimin e mbetjeve të rrezikshme dhe miratimin e dokumentit të dorëzimit të mbetjeve të rrezikshme".
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 418, datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e

diferencuar të mbetjeve në burim”.

- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 99, datë 18.2.2005, “Për miratimin e katalogut shqiptar të klasifikimit të mbetjeve” të ndryshuar;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 608, datë 17.09.2014 “Për masat e nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre”
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 575, datë 24.06.2015 “Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 127, datë 11.02.2015 “Kërkesat për përdorimin në bujqësitë llumrave të ujërave të ndotura”;
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 687, datë 29.07.2015 “Për miratimin e rregullave për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve”
- Vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 652, datë 14.09.2016 “Për rregullat dhe kriteret e menaxhimit të mbetjeve nga gomat e përdorura”

Kuadri ligjor pritet të rishikohet, për ta plotësuar dhe bërë atë me funksional. Kjo do të garantojë një fushë veprimi të koordinuar dhe mirëadministruar në të gjithë territorin e rajonit. Gjatë hartimit të PPVBK duhet të garantohet që “ekuilibri midis interesave publike dhe private” në zhvillimin tokës, si dhe interpretimi dhe administrimi i saktë i të “drejtës së zhvillimit”, të jenë pjesë integrale e mendësisë dhe realitetit të zbatimit.

3.5.2 Konteksti Ndërkombëtar

Legjislacioni Horizontal

- Direktiva 2004/35/KE “Mbi përgjegjësinë mjedisore, parandalimin dhe riparimin e dëmeve mbi ambientin”;
- Direktiva 2001/42/KE “Për vlerësimin e pasojave në mjedis të planeve dhe programeve të caktuara”;
- Direktiva 2003/4/KE mbi “Të drejtën e publikut për të pasur informacion mjedisor”;
- Direktiva 2003/35/KE mbi “Tërheqjen e publikut në vendimmarrje në hartimin e planeve programeve në fushën e mjedisit dhe amendimet për pjesëmarrjen e publikut dhe aksesin në drejtësi”.

Cilësia e Ajrit:

- Direktiva 2008/50/KE mbi cilësinë e ajrit të ambientit dhe për një ajër më të pastër për Evropën;
- Direktiva 2001/81/KE mbi Tavanet Kombëtare të Shkarkimit për disa ndotës atmosferikë;
- Direktiva 2012/33 në lidhje me përmbajtjen e squfurit në lëndët djegëse në transportin detar;
- Direktiva 2004/42/KE mbi imitimin e shkarkimeve të komponimeve organike të

avullueshme për shkak të përdorimit të tretësve organik në disa bojëra dhe llaqe të caktuara dhe produkteve për rilyerjen e automjeteve;

- Direktiva 97/68/KE mbi përafrimin e legjislacionit të Vendeve Anëtare në lidhje me masat që do të ndërmerren kundër shkarkimit të ndotësve të gaztë dhe lëndës së ngurtë pezull nga motorët me djegie të brendshme që instalohen në makineritë e lëvizshme jorrugore;
- Direktiva 2005/55/KE mbi përafrimin e legjislacionit të Vendeve Anëtare në lidhje me masat që do të ndërmerren kundër shkarkimeve të ndotësve të gaztë dhe lëndës së ngurtë pezull nga motorët me ndezje me kompresion dhe motorët me ndezje pozitive që djegin gaz natyral apo të lëngshëm për përdorim në automjete.

Ndryshimet Klimatike:

- Vendimi i Këshillit 2002/358/KE në lidhje me miratimin, në emër të Komunitetit Evropian, të Protokollit të Kiotos të Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike dhe përmbushjen e përbashkët të angazhimeve në përputhje me to;
- Direktiva 2003/87/KE për krijimin e një skeme të tregtimit të një si vetë lejuara të gazeve me efekt serrë brenda Komunitetit e cila amendon Direktivën e Këshillit 96/61/KE;
- Direktiva 2004/101/KE për krijimin e një skeme të tregtimit të njësive të lejuara të gazeve me efekt serrë brenda Komunitetit, në lidhje me mekanizmat e Protokollit të Kiotos-s;
- Direktiva 2009/29/KE e cila amendon Direktivën 2003/87/KE në mënyrë që të përmirësojë dhe zgjerojë skemën tregtare të kompensimit të njësive të lejuara të emisioneve të gazeve me efekt serrë të Komunitetit;
- Vendimi i Komisionit Nr.2010/2/BE i cili përcakton një listë të sektorëve dhe nënsektorëve të cilët mendohet të jenë të ekspozuar ndaj një risku të konsiderueshëm të rrjedhjes së karbonit;
- Direktiva 2008/101/KE e cila amendon Direktivën 2003/87/KE në mënyrë që të përfshijë aktivitetet e viacionit në skemën e tregtisë së njësive të lejuara të gazeve me efekt serrë brenda Komunitetit;
- Direktiva e Këshillit 85/337/KE "Mbi vlerësimin e efekteve të projekteve publike dhe private mbi mjedisin";
- Direktiva 1999/94/KE në lidhje me disponueshmërinë e informacionit të konsumatorit mbi ekonominë e lëndës djegëse dhe emetimet e CO₂ në lidhje me tregtimin e makinave të reja të pasagjerëve.

Administrimi i Mbetjeve:

- Direktiva 2008/98/KE mbi mbetjet;
- Direktiva 86/278/EKE Për mbrojtjen e mjedisit dhe veçanërisht të tokës, kur llumrat e ujërave të ndotura përdoren në bujqësi;
- Direktiva 2006/66/KE Për bateritë dhe akumulatorët, mbetjet nga bateritë dhe akumulatorët;

- Direktiva 94/62/KE Për Ambalazhet dhe Mbetjet nga Ambalazhet;
- Direktiva 2000/53/KE Për automjetet në fund të jetës;
- Direktiva 2002/96/KE dhe Direktiva 2012/19/EU Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike;
- Direktiva 1999/31/KE Mbi landfillin e mbetjeve;
- Direktiva 2006/21/KE Për menaxhimin e mbetjeve nga industria nxjerrëse;
- Direktiva 2011/65/EU Për kufizimin e përdorimit të substancave të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike.

Cilësia e Ujërave:

- Direktiva 2000/60/KE Për krijimin e një kuadri në fushën e politikave të ujit;
- Direktiva 91/271/EKE Për trajtimin e ujerave të ndotur urbane;
- Direktiva 2008/56/KE Për krijimin e një kuadri në fushën e politikave mjedisore liqenore (direktiva për kuadrin e strategjisë liqenore);
- Direktiva 98/83/KE Për cilësinë e ujit të pijshëm;
- Direktiva 91/676/KE Për mbrojtjen e ujërave nga ndotja e shkaktuar nga nitratat e përdorura në bujqësi;
- Direktiva 2006/7/KE Për menaxhimin e cilësisë së ujërave të largjes;
- Direktiva 2006/118/KE Për mbrojtjen e ujërave nëntokësore nga ndotja dhe degradimi;
- Direktiva 2013/39/BE Përsa i përket substancave prioritare në fushën e politikave të ujit;
- Direktiva 2009/90/KE Që parashtron specifikimet teknike për analizat kimike dhe monitorimin e statusit të ujit;
- Direktiva 2007/60/KE Për vlerësimin dhe menaxhimin e rreziqeve nga përmytjet.

Mbrojtja e Natyres:

- Direktiva 2009/147/KE Për ruajtjen e shpendëve të egër;
- Direktiva 92/43/KE Për ruajtjen e habitateve natyrore, florën dhe faunën e egër;
- Direktiva 83/129/KE Lidhur me importin në shtetet anëtare të lëkurës së disa llojeve të vegjlish të fokave dhe produkteve të derivuara prej tyre.

Zhurmat:

- Direktiva 2002/49/KE2 Për vlerësimin dhe administrimin e zhurmave në mjedis.
- Direktiva 70/157/EKE Mbi përfrimin e legjislacionit të shteteve anëtare në lidhje me nivelin e lejueshëm të zhurmës dhe të shkarkimeve nga mjetet motorike;
- Direktiva 97/24/KE Mbi disa komponentë dhe karakteristika të mjeteve motorike me dy ose tri rrota;
- Direktiva 2001/43/KE Mbi goma të mjeteve motorike dhe të rimorkiove të tyre si dhe montimi i tyre;
- Direktiva 2009/40/KE Mbi kontrollet e përshtatshmërisë rrugore për mjetet motorike dhe

rimorkiot e tyre.

Konventat:

- UNESCO Konventa e UNESCO-s për Ruajtjen e Trashëgimisë Kulturore Jomateriale (2003);
- Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore;
- Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (UNFCCC);
- Konventa e Bernës (1976): Ruajtja e Faunës së Egër dhe Mjedisit Natyror Evropian;
- Konventa e Biodiversitetit (Diversiteti Biologjik) (1992);
- Konventa e Ramsarit për Ligatinat (1971);
- Konventa e Aarhusit (Konventa mbi Të Drejtën për Informacion, Pjesëmarrjen e Publikut në Vendim-marrje dhe Të Drejtën për t'ju drejtuar Gjykatës për Çështjet Mjedisore) (1998);
- Konventa e Bonit (1979); Konventa për Mbrojtjen e Specieve Shteguese të Kafshëve të Egra;
- Konventa CITES (1975): Konventa mbi Tregtinë Ndërkombëtare të Specieve të Rrezikuara të Florës dhe Faunës së Egër;
- Konventat e Barcelonës (1976); Konventa për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Zonës Bregliqenore të Detit Mesdhe;
- Konventa e Espoos (1991): Konventa për Vlerësimin Ndikimit në Mjedis në Kontekst Ndërkufitar së bashku me Amendimet dhe Protokollet;
- Konventa për Ruajtjen e Trashëgimisë Kulturore Nënujore (2001).

Konteksti Rajonal

- Strategjia e Evropës Juglindore 2020 (SEJ2020);
- Kuadri i Investimeve në Ballkanin Perëndimor (KIBP);
- Strategjia e Bashkimit Evropian për Rajonin Adriatiko-Jonian (SBERAJ);
- Programi IPA II;
- Samiti i Ballkanit Perëndimor–rrjeti i korridoreve kyç rajonale të transportit.

Konteksti Kombëtar

Legjislacion i brendshëm

Republika e Shqipërisë, ka nënshkruar dhe ratifikuar një mori aktesh ndërkombëtare, të cilat janë bërë edhe pjesë e legjislacionit të brendshëm, ku sipas nenit 59 të Kushtetutës “Çdo njeri ka të drejtë në mjedis jetësor të shëndoshë. Secili është i obliguar që ta mbrojë dhe përparojë mjedisin jetësor dhe natyrën. Republika siguron kushte për realizimin e të drejtës të qytetarëve në mjedis jetësor të shëndoshë.”

- Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020
- Strategjia Kombëtare Ndërsektoriale për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural 2014-2020

- Strategjia e Zhvillimit të Biznesit dhe Investimeve 2014-2020
- Strategjia e Furnizimit me Ujë&Kanalizimet 2014-2020
- Strategjia Kombëtare Ndërsektoriale për Administrimin e Mbetjeve 2010-2025
- Plani Kombëtar për Administrimin e Mbetjeve 2010-2025
- Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2015-2020 (draft)
- Plani i Përgjithshëm Kombëtar për Territorin (draft)
- Legjislacioni përkatës mbi ekologjinë, ajrin, mjedisin detar, zonat e mbrojtura, VSM dhe VNM, administrimin e mbetjeve, trashëgiminë kulturore, zhurmat, ujin, bujqësinë, pyjet, etj. (një listë e detajuar e ligjeve, përshkrimit të tyre dhe sektorëve të zbatimit është dhënë në Shtojcën 2)

Burime të së drejtës ndërkombëtare

Burime të së drejtës ndërkombëtare për mbrojtjen e mjedisit, në këtë rast mjedisit ujor, janë:

- Marrëveshjet ndërkombëtare: bilateral (dypalëshe), multilateral (shumë palëshe), regionale dhe globale;
- Aktet e organizatave ndërkombëtare: rezolutat, konventat, protokollet, etj.)
- Konventat më të njohura, detyrimet e të cilave i njeh Republika e Shqipërisë dhe Republika e Maqedonisë janë:
- Konventa për mbrojtjen e trashëgimisë botërore kulturore dhe natyrore;
- Konventa e OKB-s për diversitetin biologjik;
- Konventa për ligatinat me rëndësi ndërkombëtare, veçanërisht si habitate ujore (Konventa e Ramsar-it);
- Konventa për vlerësimin e ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar (Konventa e Espoo-s);
- Konventa për akses në informacion, përpjesmarrjen e publikut në vendimmarrje dhe akses në drejtësi për çështjet mjedisore (Konventa e Aarhus-it);
- Konventa për ruajtjen e florës dhe faunës së egër dhe habitatet e tyre (Konventa e Bernës)
- Konventa për ruajtjen e specieve migratore (Konventa e Bonn-it); etj.

Aktet ndërkombëtare dhe regjionale

Aktet ndërkombëtare dhe regjionale më me rëndësi për mbrojtjen e ambienti jetësor janë:

- “Karta e ujërave” - e miratuar nga Këshilli Evropian më 1968; kurse vitin 1970 e ka shpallur “Vit Evropian për ruajtjen e natyrës”, me qëllim të ndërmarrjes së një sërë veprimtarive të tjera për mbrojtjen e natyrës dhe për rregullimin hapësinor.

Disa parime të përgjithshme të së drejtës së mjedisit jetësor-ujor

Aktet e ndryshme ndërkombëtare, përfshijnë një numër të madh të parimeve të përgjithshme të së drejtës së mjedisit. Si akte më të njohura janë:

- Deklarata e Stokholmit, e cila përmban 26 parime juridike ndërkombëtare, lidhur me ruajtjen edhe përparimin e mjedisit.

Kombet e Bashkuara në vitin 1978 miratojnë Projektin e parimeve, i cili përmban 15 parime për

mjedisin jetësor, nga i cili duhet të udhëhiqen shtetet me rastin e ruajtjes dhe shfrytëzimit të harmonizuar të resurseve natyrore, që i ndajnë dy ose më shumë shtete. Ndër to më të rëndësishme, janë:

- Parimi e drejta e shteteve për të shfrytëzuar resurset e veta dhe e përgjegjësisë është e te për aktivitete, që kanë për pasojë dëmtimin e mjedisit që u takon shteteve të tjera, ose që është jashtë jurisdiksionit të shteteve;
- Parimi i shfrytëzimit human i mjedisit të njeriut;
- Parimi i lirisë së kërkimeve;
- Parimi i ndalimit të ndotjes së mjedisit;
- Parimi i dhënies së ndihmës në rast rreziku;
- Parimi i paralajmërimit për veprimet që do të mund të shkaktonin ndotjen;
- Parimi i shfrytëzimit racional të mjedisit;
- Parimi i dosmosdoshmërisë të bashkëpunimit për ruajtjen dhe shfrytëzimin e resurseve natyrore, etj.
- Sa i përket Parimit të shfrytëzimit human të mjedisit të njeriut, parashikon, se toka, uji, ajri, mineralet, bimët, shtazët, burimet e energjisë, janë në sasi të kufizuar dhe se duhet të shfrytëzohen në mënyrë racionale.

Kjo ilustron me problemin e ujërave të ëmbla që ka në botë dhe me nevojat për to, për t'u parë serioziteti i problemit. Kështu sipas të dhënave, në tërësisë së ujërave të botës, ujërat e ëmbla marrin pjesë me vetëm 2.8%, kurse pjesa tjetër u takon ujërave të detit, shfrytëzimi i të cilave është i pamundshëm ose shumë i kufizuar. Prej kësaj sasi, $\frac{3}{4}$ e këtyre ujërave janë në gjendje të akullit që nuk shfrytëzohen lehtë. Mbrojtja dhe respektimi për natyrën, parashikohet edhe në Kartën botërore për natyrën, të miratuar në 28 tetor 1982, si dhe në akte të tjera ndërkombëtare;

- Parimi i lirisë së kërkimeve, po ashtu përfshihet nga kjo Kartë. Në të parashikohet që:
 - burimet biologjike të mos shfrytëzohen jashtë kufirit të aftësisë së tyre natyrore për rigjenerim;
 - pasuritë të cilat nuk shpenzohen me anë të shfrytëzimit duke përfshirë edhe ujin, të përdoren përsëri, ose të riciklohen;
 - pasuritë të cilat nuk ripërtërihen, por që shpenzohen me anë të shfrytëzimit, do të shfrytëzohen në masë duke marrë parasysh sasinë e tyre dhe kompatibilitetin e eksploatimit të tyre, me funksionimin e sistemeve ekologjike;
- Parimi i ndalimit të ndotjes së mjedisit. Parimi në fjalë parashikon që gjatë kërkimeve dhe shfrytëzimit të mjedisit, të rezervohen nga përdorimi i materialeve toksike, ose i lëndëve të tjera me sasinë që tejkalon sasinë e lejuara, që do të shkaktonte dëmtimin e mjedisit. Në këtë aspekt: Konventa për pengimin e ndotjes së detit me hedhjen e mbeturinave nga anijet dhe aeroplanët*²³13; Konventa e Gjenevës*²⁴14 mbi detin e hapët të ndotjes së detit, ose pengimin e ndotjes së detit me naftë nga anijet ose nga naftësjellësit, ose të ndotjes që është pasojë e shfrytëzimit dhe e kërkimeve në fund të detit.

Konventa e Kombeve të Bashkuara mbi të drejtën e detit, parashikon obligimin për të gjithë shtetet që të ndërmarrin masat e nevojshme për të siguruar mbrojtjen, nga pasojat e dëmshme të shteteve me veprimet që i ndërmarrin, si p.sh: gropimi, shpimi, hedhja e mbeturinave, vënia e gypave, etj; Poashtu është paraparë obligimi i shteteve që të miratojnë rregulla, dispozita dhe procedura për të penguar, zvogëluar ndotjen e ambientit ujor, pengimin e çrregullimit të balansit ekologjik; për të mbrojtur pasuritë natyrore, si dhe botën bimore dhe shtazore në det;

Konventa në fjalë, parashikon që shtetet duhet që veç e veç ose bashkarisht, të ndërmarrin masat e nevojshme për pengimin, zvogëlimin dhe kontrollimin e ndotjes së mjedisit të detit, si dhe të mos shkaktojnë ndotjen e mjedisit të shteteve të tjera, ose që ndotja të mos përhapet jashtë territorit të tyre. Këto masa përfshijnë të gjitha masat e domosdoshme për mbrojtjen dhe për ruajtjen e ekosistemeve të rralla dhe të ndjeshme, si edhe të vendbanimeve dhe të llojeve dhe të formave të tjera të florës dhe faunës së detit, që janë të rralla, të rrezikuara ose që u kanoset shfarosja.

Aktet ndërkombëtare, në pajtim me parimet e të drejtës ndërkombëtare, parashikojnë bashkëpunimin e shteteve, si dhe të sigurojnë që me aktivitetet e tyre të mos dëmtojnë mjedisin në një vend ose region tjetër, që ndodhen jashtë kufijve të jurisdiksionit të tyre kombëtar.

Sa i përket mjedisit jashtë kufijve shtetërorë, mbi të cilat nuk shtrihet jurisdiksioni i shteteve, aktet ndërkombëtare parashikojnë, se ai mjedis, përbën një të mirë të përgjithshme të tërë njerëzimit. Ato nuk mund të jenë objekt për vetësimi, si dhe shtrirje e sovranitetit shtetëror, qoftë me okupim paqësor ose në ndonjë mënyrë tjetër, p.sh: Konventa e Kombeve të Bashkuara mbi të drejtën e detit, etj. Aktet e ndryshme ndërkombëtare, parashikojnë informimin apo paralajmërimin e shteteve, lidhur me çështjet e mjedisit. Ato kërkojnë nga shtetet që të planifikojnë aktivitete, që do të mund të shkaktonin ndotje përtej kufirit, që ta informojnë shtetin që do të mund të goditej nga kjo, me qëllim që të ketë mundësi të marrë masa efektive për mbrojtjen e mjedisit.

Përgjegjësia për mosrespektim të së drejtës së mbrojtjes së mjedisit jetësor

Aktet ndërkombëtare parashikojnë përgjegjësi individuale si dhe kolektive për mosrespektim të të drejtave dhe detyrimeve të subjekteve dhe atë, si në nivel ndërkombëtar, po ashtu edhe në nivel nacional. Me akte ndërkombëtare kufizohen aktivitetet paligjshme të shteteve nëse dëmtojnë shtetin tjetër, si dhe të dëmtojë interesat e ligjshme të shteteve të tjera. Përkundrazi, sipas rregullave të së drejtës ndërkombëtare të përgjithshme, shtetet janë të detyruara të pengojnë dëmtimin e mjedisit të shteteve të tjera me ndotës të ajrit, të ujit, të tokës dhe nëse kjo ndodh, të paguajnë dëmshpërblimin. Edrejta ndërkombëtare për dëmet që i shkaktohen mjedisit jetësor, parashikon shumë rregulla lidhur me përgjegjësinë e shteteve.

Me vendim përcaktohet se shteti përgjigjet për veprimet e organeve të veta, por edhe të personave privatë nën jurisdiksionin e tij; se çështja e ndotjes s'mund të zgjidhet vetëm me pagimin e dëmit, por është e domosdoshme të arrihet marrëveshja mbi kontrollin e aktiviteteve që mund të shkaktojnë dëme mjedisit, në mënyrë që kjo të pengohet ose të zvogëlohet sa më shumë që është e mundur.

Esenca e tezës sipas të cilës, çdo shtet ka të drejtë të disponojë territorin e vet pa asnjë kufizim, pa marrë parasysh dëmet që mund t'u shkaktohen shteteve fqinje, e mbrojtur nga disa autorë të vjetër (Hefter, Kluber, Briggs), ose nga disa shtete (Doktrina e Harmonit, SHBA), që ka si piknisje sovranitetin e vetëm të një shteti, e nuk i përfill të drejtat analoge të shteteve të tjera, është braktisur gati tërësisht. Aktet ndërkombëtare, praktika gjyqësore dhe shumica absolute e autorëve bashkëkohorë, përkrahin rregullën sipas të cilës shtetet gëzojnë të drejta të barabarta, por njëkohësisht duhet t'u përmbahen kufizimeve të njëjta.

Në rast të dëmtimit nga shtetet e tjera, shtetet e dëmtuara, kanë të drejtë edhe në mbrojtje gjyqësore dhe të kërkojnë dëmshpërblim. Dëmshpërblimi mund të bëhet me rikthimin në gjendjen e mëparshme (restitutio in integrum), do të thotë rivendosjen e gjendjes që do të ekzistonte sikurse të mos kishte ndodhur akti i ndaluar, rikthimi komplet i status quo-së, ose nëse rikthimi i gjendjes së mëparshme nuk është i mundur në tërësi ose pjesërisht, atëherë shteti që ka pësuar, mund të kërkojë pagimin e një shume të hollash, në emër të kompensimit të dëmit. Mbase ky është një satisfaksion ndaj subjektit, por nuk do të ishte ndaj natyrës. Dëmtimet e rënda dhe të pa riparueshme do të lëndonin bukurinë e mjedisit, por do të lëndonin edhe vet ekzistencën e njeriut dhe qenieve të tjera të gjalla. Bukuria e mjedisit jetësor, si dhe pastërtia e tij është barometri i shëndetit tonë. Të kontribuojmë të gjithë, individë dhe shtete, që ta shpëtojmë tokën nga kataklizma, që t'ua lëmë pasardhësve.

Disa rekomandime për mbrojtjen e mjedisit jetësor - ujqor:

Në aspekt ndërkombëtar nevojitet një diplomaci pozitive mbi një bazë të gjerë të bashkëpunimit ndërkombëtar dhe të një trajtimi në mënyrë aktive, për parandalimin e burimeve të ndotjeve dhe mbrojtjen e ujërave;

- Harmonizimi i legjislacionit nacional me atë ndërkombëtar për mbrojtjen dhe përparimin e mjedisit jetësor ujqor, në fushat përkatëse, si dhe zbatimi i tij me përpikmëri në realitet;
- Bashkëpunim më i intensifikuar lokal, ndërmjet shteteve fqinje, regjional dhe ndërkombëtar, në mes subjekteve relevante, për mbrojtjen e ambientit ujqor;
- Ndërmarrja e masave adekuate dhe konkrete për mbrojtjen dhe përparimin e ambientit jetësor, në nivel të shtetit dhe në nivel lokal (përmes institucioneve përkatëse mbikëqyrëse inspektuese);
- Ndërtimi i objekteve mbrojtëse për pastrimin e ujërave (si kolektorë etj); deponive për grumbullimin e mbeturinave; ndërtimit të stabilimenteve për pllenim të peshqve dhe shtazëve, të cilat rrezikojnë zhdukjen;
- Hulumtimi i shkaqeve që rrezikojnë mjedisin ujqor, si dhe opsione konkrete në lidhje me mirëmbajtjen, përmirësimin dhe ruajtjen e mjedisit etj;
- Parashikimi i metodave jo ndotëse të prodhimit, që gazrat dhe ujërat që i lëshojnë fabrikat të derdhen të përpunuara, me koncentrim sa më të ulët të ndotësve si për ajrin, tokën dhe ujin;
- Administrimi i ujërave të zeza dhe përpunimi i tyre në stacione për përpunim;

- Sensibilizimi i opinionit për vetëdijësim për mbrojtjen e natyrës, nga ana e pushtetit, si dhe nga organizatat joqeveritare dhe të tjerë: përmes arsimimit, mediumeve; broshurave, mbajtjes së kampanjave për qëllime të këtilla me qytetarë të moshave të ndryshme, sidomos të gjeneratave të reja; etj.
- Studime shkencore në lidhje me mbrojtjen e florës dhe faunës ujore;
- Hartimi i programeve adekuate, si dhe projekteve përmbrojtje të mjedisit jetësor: për uljen e ndotjes nga materie të dëmshme (si fosfori i lëndëve larëse; ujërave fekale; shpërlarjet e tokës; lumenjtë që derdhen në det dhe liqen, etj);
- Administrimi më i mirë me ujrat si dhe parashikimi më i lartë i kritereve për pastrimin e ujrave të pijshëm dhe për larje, për të evituar ndotjet bakteriale;
- Mbrojtja ligjore e zonave të kallamishteve (nga kullotja, prerja, dhe djegia e kallamave) që të mos zhduken habitatet e rëndësishme për lëshimin e vezëve, të folezimit, të ushqimit e të pushimit të peshqve dhe kafshëve të tjera; si dhe sanksionimi i peshkimit të paligjshëm nën ujë gjatë periudhës së shumëzimit;
- Organizimi dhe administrimi më i mirë i industrisë së peshkimit dhe specieve të rralla, me qëllim mbrojtjen e tyre nga zhdukja.

3.6 ANALIZA, NISMA DHE PROGRAME ZBATIMI

3.6.1 Situata ekzistuese në Shqipëri

Në Shqipëri, mungesa e planeve hapësinore dhe mos zbatueshmëria e bazës ligjore janë konsideruar si dy prej pengesave më të madha për zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik të vendit. Ritmi i përgatitjes së planeve hapësinore ka qënë shumë i ngadaltë për të parandaluar praktikën e ndërtimeve ilegale. Mosrealizimi i planeve dhe programeve territoriale, moskoordinimi dhe bashkërendimi në shkallë rajonale dhe kombëtare, konsiderohen si arsye kryesore të pamundësisë për një zhvillim të qëndrueshëm dhe të koordinuar për zonën qendrore ekonomike. Edhe pse ka patur disa tentativa për hartimin e PPV, mos arritja në fazën e implementimit apo edhe mungesa e kapaciteteve administrative të Bashkive si autoritet planifikimi, kanë shkaktuar një problem madhor. Fakti është se, për këtë hapësirë strategjike nuk ka ekzistuar një Plan i Integruar Kombëtar që të shërbejë si kuadër rregullues dhe promovues për të siguruar standarde në planifikim dhe instrumenta që mundësojnë rritjen e qëndrueshme ekonomike. Bashkitë aktuale kanë nevojë për një strategji dhe plan gjithë përfshirës që të sigurojnë përdorimin efektiv të burimeve të pakta publike, të shmangë shkatërrimin e tokës bujqesore dhe të udhëzojë si sektorin publik ashtu edhe atë privat se ku duhet t'i zhvillojnë shërbimet.

Plani i Përgjithshëm Kombëtar (draft)

Plani i Përgjithshëm Kombëtar është një nismë e marrë nga qeveria me propozim të Ministres për Zhvillimin Urban dhe Turizmin. Ky plan duhej të ishte bërë më parë dhe vonesa e tij ka rënduar situatën në terren, duke degraduar panoramën e përgjithshme me ndërtime të realizuara në mungesë të një plani kombëtar, dhe për më tepër kanë shkaktuar dëm ekonomik kombëtar pasi

ndërkohë është stimuluar hartimi i planeve vendore dhe rajonale, të gjitha hartuar dhe miratuar në mungesë të një kornize politike kombëtare të planifikimit. Zhvillimet kaotike dhe shpesh informale në territor, si dhe mungesa e planifikimit dhe e kontrollit të territorit nga njësitë vendore, kanë dëmtuar rëndë edhe peizazhin natyror. Plani i Përgjithshëm Kombëtar do të orientojë përdorimin dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve dhe potencialeve të Shqipërisë. Brenda këtij kuadri do të ketë një vëmendje të veçantë për rivlerësimin e aseteve të trashëgimisë kulturore dhe të burimeve natyrore.

Qëllimi i hartimit të një Plani të Përgjithshëm Kombëtar konsiston në krijimin e platformës drejtuese dhe të garancisë ligjore të nevojshme për një zhvillim të qëndrueshëm urban, ekonomik, social e mjedisor në territor.

Qëllimet specifike strategjike që synon të përmbushë Plani i Përgjithshëm Kombëtar, bazuar edhe në parimet e Ligjit të PT-së, janë:

- të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore,
- të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit në nivel kombëtar e vendor, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e private,
- të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit,
- të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat e shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjislacionin,
- të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë,
- të sigurojë që autoritetet kombëtare e vendore të planifikimit, të hartojnë e të përditësojnë rregullisht instrumente të planifikimit, sipas kërkesave të tregut dhe nevojave sociale,
- të sigurojë që autoritetet e planifikimit të bashkërendojnë veprimtaritë e tyre për të nxitur planifikimin e harmonizuar e të integruar të territorit,
- të garantojë, sipas legjislacionit për ndërtimin, zbatimin e rregullave të sigurisë së ndërtimeve dhe të punimeve të ndërtimit për jetën dhe shëndetin e njerëzve.

Plani i Përgjithshëm Kombëtar do të orientojë përdorimin dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve dhe potencialeve të Shqipërisë. Brenda këtij kuadri do të ketë një vëmendje të veçantë për rivlerësimin e aseteve të trashëgimisë kulturore dhe të burimeve natyrore. Bazuar në draft Planin e Përgjithshëm Kombëtar i hartuar nga AKPT dhe MZHU disa nga direktivat kryesore të cilat rrjedhin për PPV-në e Bashkisë Klos janë:

RAJONALIZIMI - Një nga kërkesat që plotëson Plani i Përgjithshëm Kombëtar është krijimi i bazave për zhvillim rajonal. Tre janë tipet e Rajoneve të përcaktuara nga PPK:

RAJONET NDËRKUFITARE burojnë drejtpërdrejt nga Programet IPA Crossborder (Vetëm për periudhën 2014-2020 Shqipëria do të sigurojë një mbështetje financiare prej 75milion eurosh.)

SISTEMI INFRASTRUKTUROR

Objekti: Integrimi hapësinor, rritja e aksesueshmërisë së vendit dhe shpërndarje e balancuar e flukseve.

Politika: Organizimi i territorit në sistemin e hierarkizimit të qendrave urbane dhe zhvillimi i korridoreve të integruara të flukseve të infrastrukturës.

TRANSPORTI

Objekti: Multimodal dhe miqësor ndaj ambjentit konkurues

Politika: Krijimi dhe konsolidimi i një sistemi të integruar multimodal mbarë Kombëtar, rritje dhe konsolidim i pikave të aksesit dhe të lidhjes së territorit.

Në sistemin e infrastrukturës së transportit për bashkinë e Klosit, Plani i Përgjithshëm Kombëtar propozon:

Për transportin ajror PPK sygjeron ish fushat aeroportuale në Shkodër dhe Korçë propozohen të ruhen të lira nga ndërtimet për të vlerësuar mundësinë në një të ardhme për zhvillimin e transportit ajror.

ENERGJIA

Objekti: Zhvillimi i një rrjeti eficient energjiek

Politika: Diversifikimi drejt energjise së rinovueshme

Në sistemin e infrastrukturës energjetike, Plani i Përgjithshëm Kombëtar propozon:

Katër Korridore energjetike: TAP – IAP – WBR – Kosovë do të mundësojnë integrimin e sistemit energjiek të Shqipërisë në infrastrukturën energjetike të Ballkanit Perëndimor dhe Europës. Shqipëria përbën një korridor të rëndësishëm që lidh Greqinë me vendet e Bashkimit Europian dhe Kroacinë. Ky korridor siguron një mundësi për lidhje energjetike nëndetare mes Shqipërisë dhe Italisë, një nga ekonomitë më të mëdha të Bashkimit Europian;

RAJONET EKONOMIKE KOMBËTARE:

1. Aktualisht, si një rajon i tillë i mirëfilltë performon vetëm rajoni ekonomik Tiranë Durrës, por Plani Kombëtar deri në 2030 mundëson fuqizimin edhe të 6 rajoneve të tjera me rëndësi kombëtare.
2. Plani kombëtar e sheh rrugën e Arbrit me avantazhe të larta për lidhje me rajonin Durrës-Tiranë duke formuar një zinxhir të rajoneve ekonomike.

Profili këtij rajoni: Tregëti (shkëmbim & përpunim) – Energji – Turizëm – Bujqësi

Zhvillimet Strategjike:

3. Klosi, qendër primare, turistike, bujqësore por edhe energjitike.
4. Klosi qendër e specializuar, turizëm liqenor, malor, natyror - bujqësi.

Plani i Përgjithshëm Kombëtar (PPK) jep orientimin metodologjik, dhe drejtimet strategjike urbane për të gjithë vendin, por vlen edhe në kontekstin e instrumentit të planifikimit territorial për secilën bashki. Plani i Përgjithshëm Kombëtar është instrumenti më i lartë në hierarkinë e Planifikimit të Territorit, si i tillë do të shërbejë në koordinimin dhe bashkërendimin e politikave dhe planeve sektoriale Kombëtare duke i dhënë atyre një perspektive territoriale. Brenda këtij kuadri, Bashkia Klos futet tek rajoni i specializuar **Dibër-Mat-Klos-Bulqizë** i cili i kushton një vëmendje të veçantë rivlerësimit të aseteve dhe zhvillimin e burimeve natyrore.

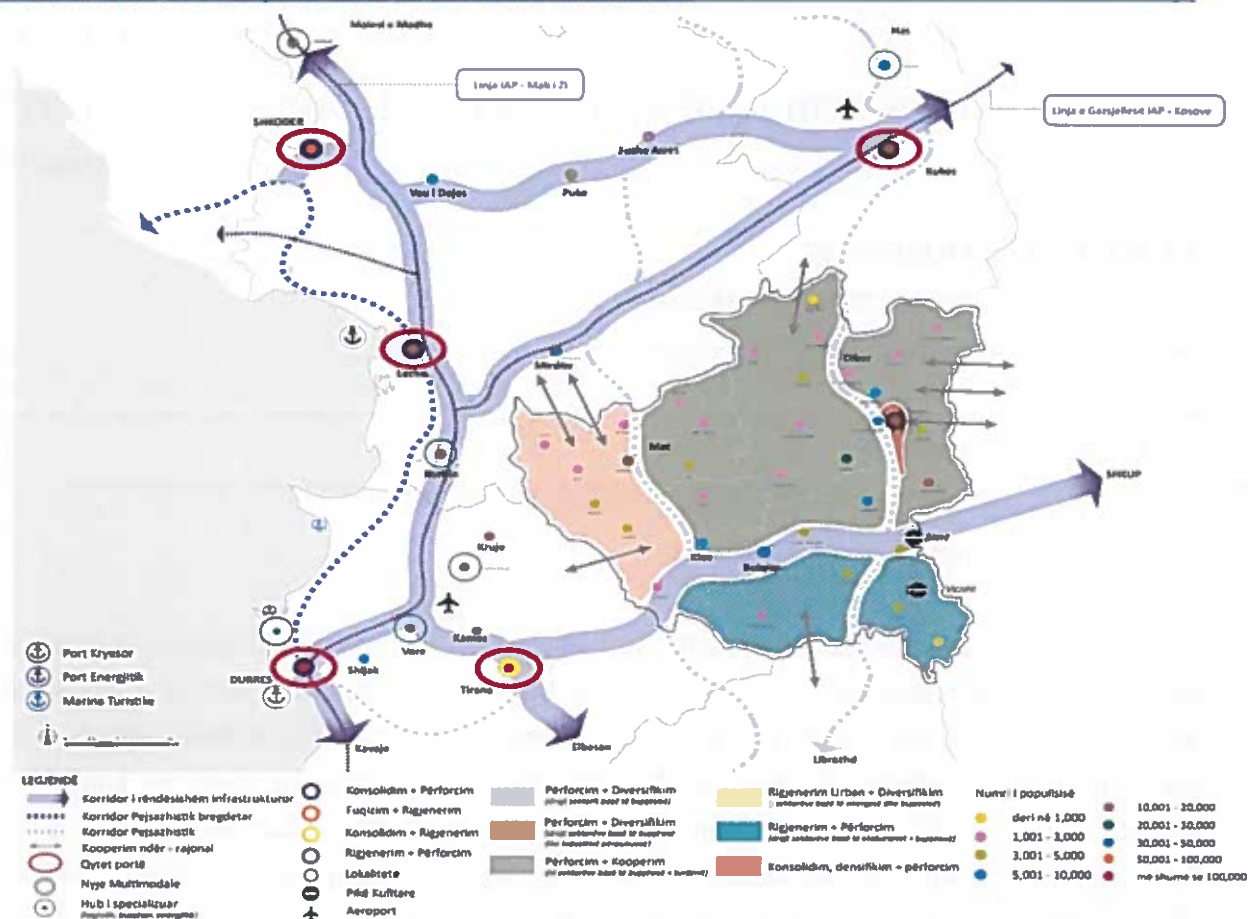

Fig. – 11 : Harta e Zhvillimit Rajonal Diber-Mat-Klos-Bulqizë, Burimi: Plani i Përgjithshëm Kombëtar

Vlerat e specializimit të rajonit janë nxjerrja dhe përpunimi i pasurive minerare, së bashku me industrinë e përpunimit të tyre. Gjithashtu ky rajon ka dhe vlera në drejtim të turizmit malor, natyror dhe balnear. Përsa i përket sistemit urban, qendrat e këtij rajoni janë kategorizuar si më poshtë:

- Bashkia **Dibër** si qendër primare;
- Bashkia **Bulqizë** si qendër sekondare;
- Bashkitë **Mat** dhe **Klos** si qendra terciar.

PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE DHE VEÇORIVE TË MJEDISIT

4.1 MJEDISI ATMOSFERIK

4.1.1 Shkaqet kryesore të ndotjes së ajrit

Në përgjithësi shkaqet kryesore të ndotjes së ajrit janë:

- aktivitetet industriale;
- mjetet automobilistike dhe sasia e trafikut në përgjithësi;
- pajisjet e ngrohjes nëpër ndërtesa.

Faktorët kryesor që ndikojnë në ndotjen e ajrit janë sektori i transportit dhe djegia për ngrohje që mbeten burimet kryesore të ndotjes së ajrit urban. Kjo lidhet me numrin e madh të automjeteve që nuk plotësojnë standartet e shkarkimeve në ajër, cilësia e lëndës djegëse që përdorin, viti i prodhimit të tyre, si dhe përdorimi i automjeteve me motor pa konvertor katalitik, duke favorizuar rritjen e përmbajtjes së pluhurit, si dhe shkarkimet e gazta gjatë djegjes së karburantit. Gjithashtu, mos përdorimi i energjive alternative në banesat, panele diellore, mulli ere, gjeotermi, peleta, etj, kanë ndikimin e tyre në ndotjen e cilësisë së ajrit, sidomos në shkarkimin e pluhurave, blozave dhe dioksideve të karbonit e të azotit.

4.1.2 Ndotësit e ajrit

Gjatë vitit 2014- 2015 janë ndërmarrë disa nisma ligjore që lidhen me cilësinë e ajrit të mjedisit dhe me sistemin e taksave për lëndët djegëse. VKM nr. 594, datë 10.09.2014, miratoi Strategjinë Kombëtare të Cilësisë së Ajrit të Mjedisit dhe Ligjin nr. 162/2014, datë 04.12.2014 "Për mbrojtjen e cilësisë së ajrit të mjedisit". Ky ligj përbën kornizën për mbrojtjen e cilësisë së ajrit dhe është bazuar në Direktivën 2008/50/EC dhe 2004/107/EC. Ligji hyn në fuqi në Dhjetor 2017. VKM nr 352/2015 "Për vlerësimin e cilësisë së ajrit të mjedisit dhe kërkesat për disa ndotës në lidhje me të, u miratua në datë 29.04.2015.

Cilësia e ajrit

Sektorët kryesorë kontribues janë ai i transportit, industria, bujqësia, përdorimi shtëpiak i produkteve si dhe ngrohja. Të gjithë këto sektorë çlirojnë një shumëllojshmëri ndotësash si dioksid squfuri, okside të azotit, nga druri (PM₁₀), bujqësia (NH₃, PM₁₀), dhe industria (VOC, NOX, PM₁₀). Dhjetëra mijëra produkte të tjera kimike përdoren nga njeriu në aktivitetin industrial dhe në jetën e përditshme. Hidrokarburet, aromatikët, polinuklearët (PAH) si (etileni, acetileni, tolueni, xilleni) metalet e rënda, pesticidet dhe herbicidet, poliklorodifenili (PCB), tretësira organike dhe metale në formë gjurmësh, përfaqësojnë faktorë të ndotjes lokale që vijnë nga burime të ndryshme.

Dioksidi i squfurit

SO₂ është formuar nga oksidimi i squfurit dhe kryesisht nga djegia e lëndës djegëse me përmbajtje squfuri. Sektori i prodhimit të energjisë elektrike është burimi kryesor i SO₂. SO₂ është një ndotës që shkakton probleme serioze në shëndetin e popullatës. Në grafikun e mëposhtëm janë dhënë vlerat mesatare vjetore të SO₂ në qytetet kryesore të vendit tonë. Po ti referohemi vlerave ditore dhe orare të monitoruara vërejmë se nivelet e tyre janë më të ulta në krahasim me standartin orar dhe ditor të BE-së.

Përmbajtja më e ulët e squfurit në karburant

Për shkak se emetimet e SO₂ janë direkt proporcionale me përmbajtjen e squfurit të karburantit të djegur, kjo do të krijojë zvogëlime të menjëhershme. Për shembull, të zvogëlosh nivelin e squfurit të naftës së përdorur nga automjetet, nga mesatarja aktuale rreth 2.7 në 0.5% do të zvogëlojë emetimet e SO₂ nga këto mjete në rreth 80%. Duke pakësuar përmbajtjen e squfurit në karburant do të zvogëlojë gjithashtu formacionin e sulfatit dhe si pasojë emetimet e PM. Gjithashtu, pakësimet e mëdha në përmbajtjen e squfurit në karburant do të lejojnë zvogëlime shtesë në NO_x dhe PM, duke përdorur mekanizmat e sigurt pas trajtimit që nuk punojnë me efekt në prani të lartë të koncentrateve të squfurit.

Vlerësimi i situatës për NO₂ (Dioksid azoti)

NO₂ është një ndotës që emetohet në atmosferë si rezultat i djegies së lëndës djegëse nga proceset industriale dhe sektori i transportit rrugor. NO₂ është i lidhur me efekte të padëshiruara në shëndet, ky mund të dëmtojë mëllçinë, mushkëritë, shpretkën dhe gjakun. Ashtu si SO₂ dhe NO₂ ndikon në formimin e shiut acid dhe në eutrofikimin e tokës dhe ujit. Për NO₂, burimi kryesor i ndotjes është shkarkimi i automjeteve dhe siç vihet re nga grafiku nivelet më të larta janë monitoruar në stacionet e instaluar pranë rrugëve me trafik të rënduar. Nga stacionet e instaluar tregohet se ka një nivel jo të lartë të NO₂. Ky nivel mund të shpjegohet me arsye të ndryshme, si:

- prani të gjelbërimit m²/banorë dhe struktura e bimësisë për thithjen e pluhurave;
- aktivitete industriale brenda qytetit;

Vlerësimi i situatës nga pluhurat (pm10, pm2.5)

Grimcat e pluhurit (PM) janë një përzierje e aerosoleve (të ngurta ose të lëngëta) që përfshin një diapason të gjerë në madhësi dhe kompozime kimike. PM₁₀, PM_{2.5} i referohet grimcave me diametër 10 dhe 2.5 micron ose më të vegjël, dhe emetohet direkt në atmosferë si grimca primare ose formohet si rezultat i emisioneve të SO₂, NO_x, NH₃ dhe NMVOC PM emetohen nga shumë burime antropogjenike, si djegia e lëndës energjitike, ndërtimet, pluhuri natyral pezull, etj. .

Niveli i lartë i PM₁₀

PM₁₀ – ose “particulate matter” është lënda e grimcuar e imët, me diametër grimcash më të vogël se 10μ (mikron, ose të mijtat e milimetrit). Niveli i kuq i PM₁₀ tregon vlerën e lartë që i arrin 60 μg/m³. Ky nivel i përqendrimit të PM₁₀ mund të shpjegohet me arsye të ndryshme, si:

- numri i lartë i automjeteve në një qendër të caktuar;
- lëvizja apo përdorimi i automjeteve me naftë, e pak me benzinë apo gaz;

- prania shumë e ulët e rrugëve ekologjike
- relievi i papërshtatshëm, i rrethuar nga male e kodra, ku ajri qarkullon me vështirësi;
- aktivitetet industriale brenda qytetit;
- qarkullimit të automjeteve të vjetra ose me emetime gazrash, etj.
- mos përdorimi i energjinë alternative në banesa, si panele diellore, mulli ere, gjeotermi, peleta.

PM_{2.5} – ose “particulate matter” është lëndë e grimcuar e imët, me diametër grimcash më të vogël se 2.5μ (mikron, ose të mijtat e milimetrit). Niveli i kuq i PM_{2.5} tregon vlerën e lartë që i kalon 35 μg/m⁴. Ky nivel i përqendrimit të PM_{2.5} mund të shpjegohet për të njëjtat arsye si më sipër.

4.1.3 Gazrat me efekt serë

Shqipëria ka ratifikuar dokumentet e Konventës së Vjenës dhe Protokollit të Montrealit më 8 tetor 1999 dhe duke filluar prej 7 janarit 2000 është palë me to. Nga qenia palë në Konventën e Ozonit buron dhe detyrimi i Shqipërisë për raportimin e konsumit në vite të substancave ozonholluese, si dhe zbatimin e kuotave të caktuara nga Protokollit i Montrealit. Prej vitit 2001, Shqipëria ka planin kombëtar të ozonit, në të cilin përfshihet plani kombëtar i heqjes nga përdorimi i substancave që hollojnë shtresën e ozonit. Planin kombëtar u hartua nga Ministria e Mjedisit me asistencën e Agjencive Implementuese, UNEP-it dhe UNIDO-s. Për të realizuar planin kombëtar të ozonit dhe gjithë aktivitetet që janë parashikuar në të, është krijuar Njësia Kombëtare e Ozonit dhe Implementimit të Projekteve – National Ozone Project s Implementation Unit (NOPIU). Konsumet e substancave ozon holluese CFC (klorfluorkarboneve) dhe HCFC (hidrogjen flourklorkarboneve) sipas viteve të shprehura me Mton/vit, janë si më poshtë:

Tab. - 2 Lendet ozonholluese ne vite (Burimi: Raport per Gjendjen e Mjedisit, 2011)

VITI	2006	2007	2008	2009	2010	2011
CFC	15.2	4.08	2.2	0	0	-
HCFC22	-	46.34	74.5	97.37	107.1	102.5
HCFC142	-	-	-	-	9.07	13.12
HCFC124	-	-	-	-	1.08	-

Ozoni i nivelit të ulët të troposferës nuk emetohet direkt në atmosferë, ai formohet si rezultat e zinxhirit të reaksioneve kimike me gazet pararendëse të emetuara në atmosferë si NO_x, CO, NMVOC dhe CH₄ në prani dhe të rrezatimit diellor. Niveli i lartë i ozonit mund të shkaktojë problem të shëndetit respirator, duke zvogëluar funksionimin e mushkrive, përkeqësimin e astmës dhe sëmundje të tjera të mushkrive deri në vdekje të parakohshme. Ozoni gjithashtu është gaz me efekt serë, duke kontribuar në ngrohjen e atmosferës.

Monoksidi i Karbonit

Monoksidi i Karbonit (CO) emetohet në atmosferë për shkak të djegies jo të plotë të lëndës djegëse. Burimet kryesore të shkarkimit të CO në ajër janë transporti rrugor, biznesi, shtëpitë dhe industria. CO hyn në reaksion me ndotësit e tjerë duke prodhuar ozonin e niveleve të ulëta të atmosferës. Monoksidi i karbonit (CO) është një ndotës që në nivele të larta mund të shkaktojë

probleme në zemër dhe të dëmtojë sistemin nervor. Ky gjithashtu mund të shkaktojë dhimbje koke, marramendje dhe lodhje. Ndërsa, në stacionin e Klosit niveli i lartë i CO, sidomos në stinën e dimrit, është për shkak të përdorimit të druve të zjarrit si lëndë djegëse për ngrohjen e banesave.

Metalet e rëndë

Plumbi është një metal i rëndë, që ndodhet në përbërjen e kores së tokës. Përqëndrimet natyrore të plumbit janë të ulët, por shfrytëzimi i plumbit nga njeriu ka rritur nivelet e përmbajtjes së këtij ndotësi në atmosferë. Burimi kryesor i plumbit në ajrin urban është djegia e benzinës me plumb nga motorët e automjeteve.

Përfundime paraprake:

1. Treguesit mjedisorë të cilësisë së ajrit shprehin përmbajtjen në ajër të lëndëve të gazta, të ngurta e të lëngëta.
2. Kufizimi i shkarkimeve në ajër realizohet nëpërmjet vendosjes dhe zbatimit të detyrueshëm të normave të shkarkimeve.
3. Për burimet e lëvizshme, normat e shkarkimeve përcaktohen mbi bazën e treguesve mjedisorë të trysnisë në gazin e shfryrjes nga këto burime, të cilat janë: përmbajtja në të e blozës, e dioksidit dhe e oksidit të karbonit, e oksideve të azotit, e hidrokarbureve dhe e plumbit.
4. Për ndotjen e ajrit, operatorët e burimit të ndotjes paguajnë taksë shkarkimesh, sipas sasisë dhe tipit të ndotësve të shkarkuar, sipas përcaktimeve në ligjin nr. 8435, datë 28.12.1998 "Për sistemin e taksave në Republikën e Shqipërisë" dhe të funksionimit të këtyre sistemeve, të cilat miratohen nga Këshilli i Ministrave.

4.1.4 Mjedisi Akustik - Zhurmat

Niveli i zhurmave urbane (LAeq): është niveli i vazhduar ekuivalent i presionit akustik të ponderuar (A0), të prodhuar nga të gjitha burimet e zhurmave që ekzistojnë në një vend të caktuar dhe gjatë një kohe të caktuar.

Fenomenet e rrezikut gjeologjik, perhapja dhe pershkrimi i tyre

Në territorin e Bashkisë Klos gjejnë përhapje shumë elementë të rrezikut gjeologjik, të cilat krijojnë shqetësime dhe dëmtime të veprave inxhinierike që kryhen në këtë territor. Më poshtë po përshkruajmë këto rreziqe, duke dhenë edhe fushëpërhapjen e tyre.

Rrëshqitjet - Janë një fenomen i përhapur në Bashki. Në hartën e përhapjes së rreziqeve gjeologjike, janë hedhur rreth 30 rrëshqitje të njohura, por kjo nuk do të thotë se në këtë territor nuk ekzistojnë rrëshqitje të tjera. Gjithashtu duhet theksuar se territore të ngjashme me ato, ku kemi konturuar rrëshqitjet e njohura, janë po aq të rrezikshme sa ato në të cilat ende nuk ka ndodhur rrëshqitje, por me krijimin e kushteve edhe ato shpate rrezikohen nga i njëjti fenomen. Nga një analizë e kryer për të gjitha rrëshqitjet e ndodhura deri tani në Bashkinë Klos, rezulton se shumica e rrëshqitjeve bien në formacionet argjilore, por dhe në shpatet me pjerrësi 10°-20° si dhe në shpatet e ekspozuar. Gjithashtu, shumica e rrëshqitjeve bien në zonat urbane dhe tokë arë, në distanca të afërta nga shtrati lumit ose përroit. Rrëshqitjet kanë prekur si shkëmbinjtë e bazamentit, ashtu edhe mbulesën e dherave të Kuaternarit. Faktorët kryesorë të ndodhjes së tyre

janë pasive (ndërtimi gjeologjik, litologjia, struktura, tektonika, etj) dhe aktive (erozioni, përmbajtja e lartë e ujrave nëntokësore, reshjet e dendura të shiut, ndërhyrjet e njeriut me ndërtime të ndryshme, etj.)

Fig. - 12 Rrëshqitja Qafa e Liqenit në fshatin Muzhakë, Koms

Rrëzimet - Ndodhin në zonën malore, atje, ku pjerrësia e shpatit i kalon 40° , dhe ku kemi

vendosje të shkëmbinjve më të fortë mbi ata më të butë në profilin e shpatit. Situata të tilla janë të shumta në territorin e Bashkisë. Ky fenomen ndihmohet edhe nga zhvillimi i madh i tektonikave bllokore dhe ndrydhëse, të cilat e kanë coptuar së tepërmi bazamentin shkëmbor.

Shembjet - Ose të ashtuquajturat subsidenca. Përputhen me zonat minerare të braktisura. Klasifikohen si fenomene rreziku me kërcënuese se të gjithë elementet e tjerë të rrezikut gjeologjik.

Fig. - 13 Rrëzime gurësh në aksin rrugor Koms-Qafë Shtamë

Kanë ndodhur dhe rrezikojnë të ndodhin në fushat minerare dhe punimet e braktisura etj. Shfrytëzimi i shtresave në thellësi, ka krijuar

hapësira boshe nëntoke, të cilat rrezikojnë shembjen e materialit të sipërndodhur dhe për pasojë deformimin e sipërfaqes së tokës nga ai real. Këto janë zona tepër të rrezikshme për objektet inxhinierike, sepse shembja ndodh në mënyrë të menjëhershme dhe vertikalisht. Për pasojë ndodhin çedime nga disa mm, deri në disa metra të cilat mund të rezultojnë katastrofike si për veprat inxhinierike, ashtu edhe për banorë. Fenomene të tilla janë evidentuar në Klos, ku dallohet qartë dëmtimi i disa objekteve. Në këto zona nuk duhen lejuar ndërtimet mbi to. Edhe në rastet kur ndërtimet janë kryer, duhet të merren masa për largimin e banoreve prej tyre dhe prishjen e këtyre objekteve inxhinierike.

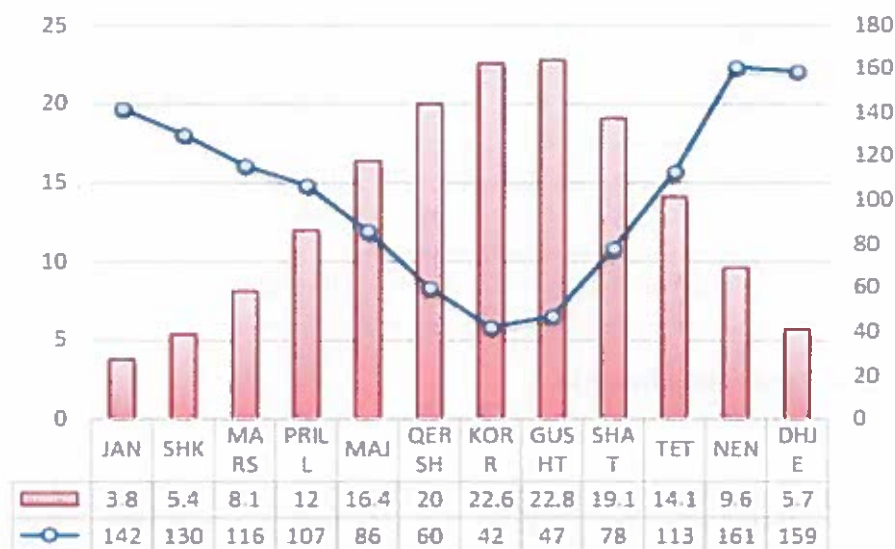
4.2 KLIMA

Temperatura vjetore dhe sezonale, reshjet, era dhe rreziku i saj për pyjet në territorin e komunes. Të dhëna për temperaturat dhe reshjet jepen në tabelat e mëposhtme. Sic shihet, temperatura mesatare vjetor luhetet në rreth 13.3°C , ndërsa ato minimale 4.4°C dhe maksimalet 22.5°C (mesataret shumevjeçare). Mund të thuhet, që temperatura, nuk përben ndonjë rrezik serioz për bimesinë pyjore në zonë. Edhe reshjet paraqiten të bollshme dhe me një shpërndarje thuajse uniforme, çka e bën shumë favorizuese situatën për bimesinë pyjore në zonë. Sasia mesatare vjetore e tyre llogaritet në 1660 mm shi/vit . Ditët me rrebeshe shiu janë të pranishme, kryesoshit në vjeshtë-dimër. Nga të dhënat e paraqitura në tabelën e mëposhtme (reshje, temperaturë,

lageshtirë, diellëzim) shihet se situata paraqitet shumë favorizuese për pyjet në zonë.

Diagrama klimatike e Burrelit
Tregues të Temperatures dhe Reshjeve

Diagramë 1: Diagramë me tregues të temperatures dhe reshjeve

Kushtet stacionale

Territori është një lugine e ngushte në përgjithësi, i cili ndikohet nga erërat që fryjnë sipas drejtimeve perendim-lindje, dhe në ato të drejtimeve të ndemjetme. Territori ndikohet prej klimes kontinentale, për shkak të lartësisë mesatare mbi nivelin e detit (700 m). Megjithatë, dominancën e saj, zona e ka prej klimes kontinentale. Bimesia pyjore perbehet kryesisht prej ahut, pishes së zezë, dushqeve (qarri, bunga), dhe më pak shkoza, melleza, panja, akacia etj.

TAB. – 3 KRAKTERISTIKAT KRYESORE TË KLIMËS NË RAJONIN E KLOSIT

Nr	KARAKTERISTIKA	TIPI
1	Tipet kryesore të klimës	Kontinentale
2	Vendodhja e stacionit më të afërt metereologjik	Klos
3	Rreshjet mesatare vjetore	1660 mm
4	Muaji me rreshjet më të dendura	Dhjetori
5	Muaji me rreshje dëbore më të mëdha	Janari
6	Fillimi dhe fundi i shirave të vjeshtës (p.sh herët në shtator, mesi i tetorit, fundi i tetorit)	15 Shtator - 30 Nëntor
7	Fillimi dhe mbarimi i rreshjeve në pranverë	15 Mars - 30 Prill

VSM I PLANIT TË PËRGIJTHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

8	Fillimi dhe përfundimi i rreshjeve të dëborës	5 Dhjetor - 15 Mars
9	Muaji i shkrirjes së plotë të dëbores	Fillim muaji Maj
10	Fillimi dhe përfundimi i periudhës së thatë	Korrik - Shtator
11	Data e ngricës së parë	Pas 10 Nëntorit
12	Data e ngricës së fundit	10 ditëshi i parë Prillit
13	Temperatura minimale mesatare afatgjatë, muaji dhe zgjatja	Temp.mes.vjetore 13.3°C Temp.min.vjetore 4.4°C
14	Muajt e tokës së ngrirë (lartësi 50 cm)	Janar-Shkurt deri 20 cm thellësi

4.2.1 Ngjarje të pazakonta klimatike

Temperaturat e ajrit¹

VEND	JAN	SHK	MARS	PRI	MA	QER	KOR	GUSHT	SHT	TE	NE	DHJ	VJET
Burrel	3.8	5.4	8.1	12	16.4	20	22.6	22.8	19.1	14.1	9.6	5.7	13.3
Burrel	142	130	116	107	86	60	42	47	78	113	161	159	1241

Tab. – 4 Tabela e temperaturave të ajrit.

4.3 NDËRTIMI GJEOLOGJIK

4.3.1 Të përgjithshme

Gjeologjia e territorit të Bashkisë Klos është e larmishme, dhe në aspektin stratigrafik përfaqësohet nga formacione sedimentare, magmatike e metamorfike. Formacionet më të vjetra janë kryesisht terrigjene, të moshës së Ordovikianit, Silurianit e Devonianit.

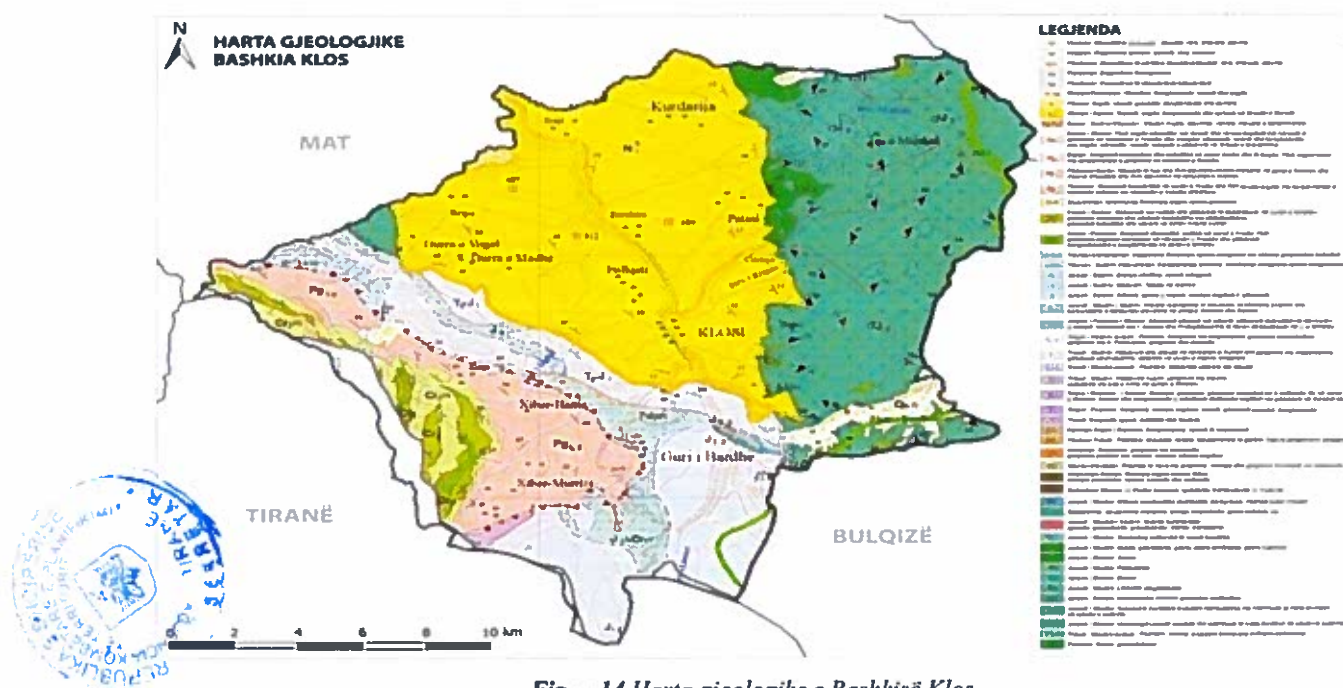

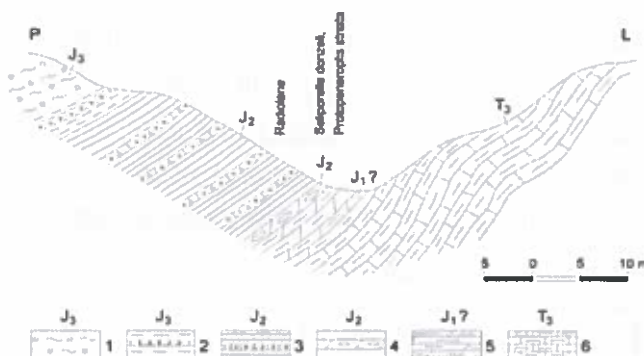
Fig. – 14 Harta gjeologjike e Bashkisë Klos

¹ Gjeografia fizike e Shqipërise I, 1990

Përhapje të gjerë kanë formacionet mesozoike dhe kenozoike, të përfaqësuara kryesisht nga grupe formacionale karbonatike, flishore e molasike. Në grupet formacionale magmatike të rajonit, vendin kryesor e zënë ofiolitet, por takohet edhe magmatizmi efuziv e intruziv paleozoik, vullkanizmi i Triasikut të poshtëm dhe të mesëm, si dhe magmatizmi granitik e granosienitik parakretak, etj².

1. Melanzhi "bllqe në matriks";
2. Pelite laskore me ndërshtresa të holla ranorësh;
3. Silicorë radiolaritikë;
4. Gëlqerorë mergelorë konglomeratikë;
5. Gëlqerorë mergelorë me silicorë;
6. Gëlqerorë pllakorë me silicorë

Fig. - 15: Depozitimet Triasike

4.3.2 Shtresat dhe përbërja e tyre

Gropa Burrel -Matit

Është e gjatë 40km dhe arrin një gjerësi që varion nga 5-15km nga jugu në veri. Relievi i saj është kodrinor, që lëviz në kuotat 150-500m. Ajo fillon nga Klosi e përfundon në Rrëshen, me shtrirje VP-JL. Në lindje të ultësirës vendoset masivi ultrabazik i Bulqizës, si dhe Gëlqerorët e Kretës, kurse në perëndim zotërojnë Gëlqerorët Triasikë-Jurasikë dhe ofiolitet e malit të Skënderbeut e periferisë së tij. Struktura e gropës së Burrelit është tipike brahisinklinale. Në disa raste struktura e brendshme e e kësaj grope komplikohet me shkëputje tektonike. Depozitimet neogjenike lokalizohen në gropën e Burrelit, si dhe në trajta fragmentare në rajonin Valikardhe-Çerenec.

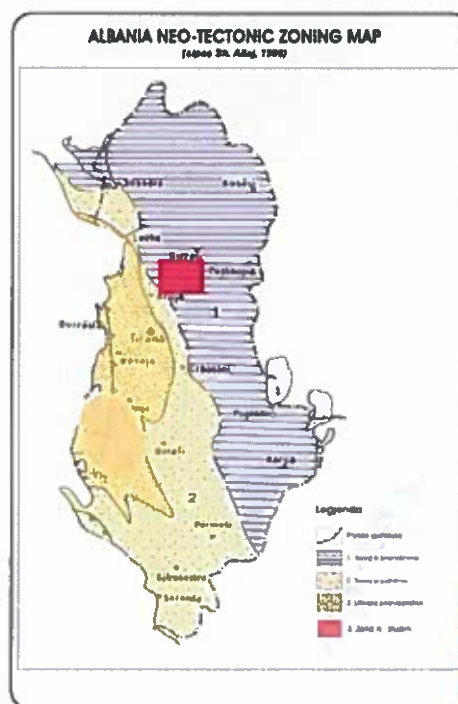
Kuaternari në anët e lumit Mat

Depozitimet e Pliocenit të sipërm – Kuaternarit, i përkasin facies detare-kontinenatle. Ato takohen në territor në përmasa të kufizuara. Këto depozitime kryesisht liqenoro-proluviale, që përfaqësohen nga ndërthurje të argjilave, alevroliteve dhe me pak nga ranorët e konglomeratet dhe torfa. Depozitimet e Pliocenit të sipërm – Kuaternarit takohen në të dy anët e lumit Mat, në shpatet malore, luginat, përroskat e masivëve ultrabazikë në trajtën e eluvioneve, proluvioneve, deluvioneve dhe koluvioneve, etj.

4.3.3 Tektonika

Nga pikëpamja tektonike kemi të bëjmë me zonë tektono-strukturore, Gropa e Burrel-Matit. Rajoni në studim preket nga forcat tektonike orogjenike.

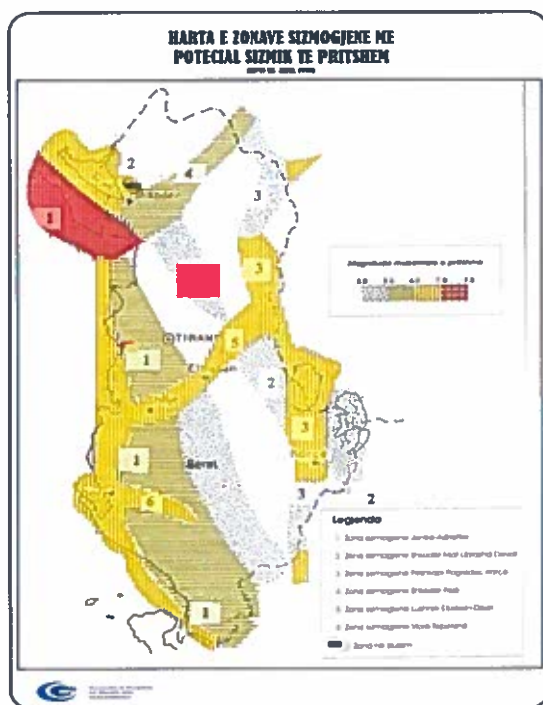
Fig. -16 Harta e zonave sizmogjene me potencial sizmik të pritshëm (Burimi: Qendra e Sizmologjisë, Tiranë)

² Kujtim Onuzi

Shkëputjet tektonike janë shumë aktive, dhe në reliev shprehen me kontraste të theksuara. Pasojë e tyre janë dhe lëvizjet e shpeshta sizmike, që trondisin zonën. Si pjesë përbërëse e një strukture neogenike në zhvillim, zona në studim preket nga forcat tektonike orogjenike dhe sidomos nga ato neotektonike. Epiqendrat e tërmeteve përqëndrohen kryesisht gjatë shkëputjeve ose zonave të shkëputjeve aktive.

Përcaktimi i zonave sizmogjene ose zonave të burimeve sizmike, siç quhen ndryshe, përbën hapin e parë fundamental në analizën probabiliste të rrezikut tërmetor. Zonat e burimeve sizmike paraqesin terrene me tipare të përbashkëta sizmologjike dhe neotektonike; kjo nënkupton që sizmiciteti në një zonë të burimeve sizmike të jetë uniformisht i shpërndarë në të gjithë zonën dhe tërmetet e ardhshëm mund të ndodhin kudo në zonë. Kështu, zonat e burimeve sizmike përcaktohen nga dy instrumenta fundamentalë: nga profili i sizmicitetit dhe nga regjimi tektonik i sotëm i rajonit në shqyrtim.

Nga studimet e kryera këto 20 vitet e fundit janë përcaktuar 4 modele sizmotektonike, ndër të cilët modeli sizmotektonik nga Sulstarova, Aliaj e Muço (2005b) i përfaqësuar me 9 zona të burimeve sizmike është pranuar bazë për llogaritjen e rrezikut sizmik të Shqipërisë që paraqitet në këtë studim.

Fig. – 17 Harta Neo-Tektonike e Shqiperise (Burimi: Qendra e Sizmologjisë, Tiranë)

Nga konsideratat e regjimit tektonik të sotëm dhe të dhënat e katalogut të tërmeteve (Sulstarova etj., 2005a), sizmiciteti rajonal është ndarë në 9 zona të burimeve sizmike (Sulstarova etj., 2005b), që përfshijnë njëfarë ripërcaktim të 8 zonave të trajtuara për Shqipërinë (Aliaj, 2003) së toku me një zonë që modelon tërmetet në rajonin e Shkupit (Talaganov etj., 2003), si dhe në modelin sizmotektonik të vitit

2004 (Aliaj etj., 2004), të cilat janë:

1. Zona Lezhë-Ulqin (LU) me $M_{max}=7.2$;
2. Zona e Ultësirës Pranadriatike (PL) me $M_{max}=7.0$;
3. Zona e Bregdetit Jonian (IC) me $M_{max}=7.0$;
4. Zona Korçë-Ohër (KO) me $M_{max}=6.9$;
5. Zona Elbasan-Dibër-Tetovë (EDT) me $M_{max}=6.9$;
6. Zona Kukës-Peshkopi (KP) me $M_{max}=6.5$;
7. Zona Shkodër-Tropojë (ST) me $M_{max}=6.5$;
8. Zona Pejë-Prizren (PP) me $M_{max}=6.8$;
9. Zona e Shkupit (SK) me $M_{max}=6.5$.

Vlerësimet e magnitudës më të lartë janë bërë për çdo zonë të burimeve tërmetore, duke marrë në konsideratë tërmetin më të madh të vërtetuar në zonën në shqyrtim, madhësinë e tërmeteve të

ndodhur në brezat sizmike përkatës, dhe logjikën tektonike të ndodhjes së tërmeteve të mëdhej. Vlerësimet më të mira të M_{max} janë bërë duke marrë në konsideratë tërmetet më të mëdhej të njohur në mjedise tektonike të ngjashme. Vatrë të tërmeteve të Shqipërisë përqëndrohen kryesisht përgjatë shkëputjeve aktive, të cilat janë 3 zona shkëputje aktive gjatësore dhe 2 tërthore si më poshtë: Shkëputje me mbihijje joniane - adriatike, me shtrirje në drejtim VP-VVP;

Karakteristikat sizmotektonike të zonës

Një lidhje e ngushtë ekziston midis tërmeteve dhe shkëputjeve ose zonave të shkëputjeve aktive, që herë pas here gjenerojnë tërmete. Analizës dhe sintezës sizmotektoniketë vendit tonë u është kushtuar vëmendje e veçantë.³

Fig.-18 Harta Tektonike

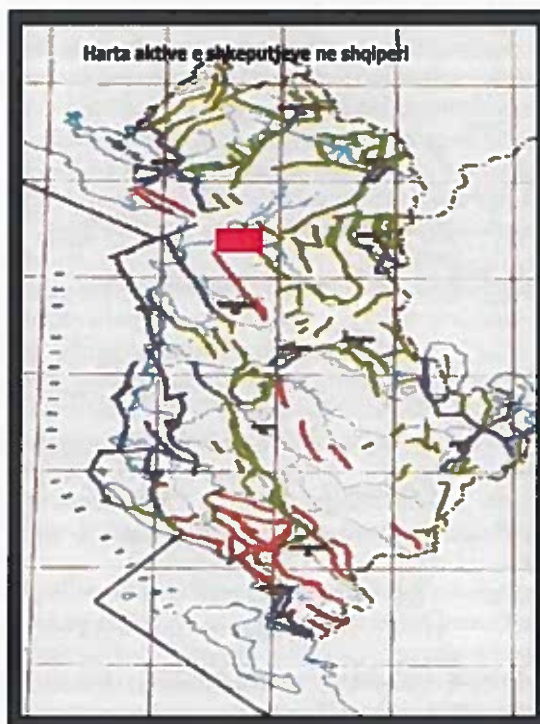
(Burimi: Qendra e Sizmologjisë, Tiranë)

Lidhja e ngushtë midis tërmeteve dhe zonave të shkëputjeve aktive është evidentuar për secilën prej këtyre të fundit, duke përcaktuar edhe potencialin sizmik maksimal të pritshëm, bazuar në të dhënat e derisotme për sizmicitetin (Aliaj, 1988). Sinteza sizmotektonike ka evidentuar në Shqipëri tre zona sizmogjene gjatësore dhe tre zona sizmogjene tërthore, (shih hartën përkatëse). Kjo hartë (Fig.e mëposhtme) përfaqëson intensitetet e pritshme për kushtet e tokës për 100 vitet e ardhshme, me një normë probabilitet 70%. Në bazë të përpunimit statistikor për të gjitha të dhënat e tërmeteve të ndodhur në vendin tonë, duke marrë për truall mesatar shkëmbinjtë shkriçet si ranor, argjila e suargjila, siç ndodhen në këtë zonë studimi, mendojmë se kemi të bëjmë me intensitet tërmetesh të paktën deri në 8,5-9 ballë ose me magnitudë 6,0-6,5.

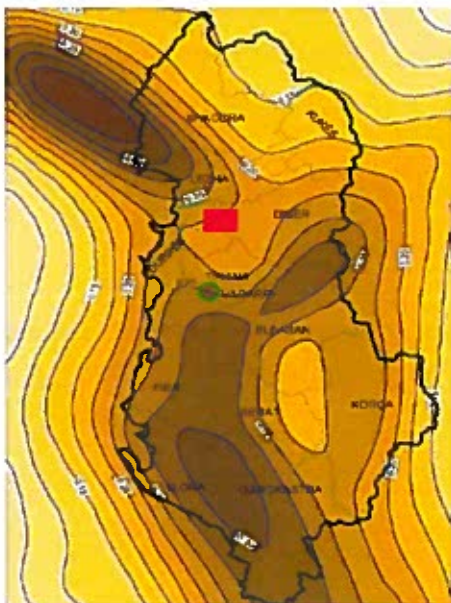
Drejtime kryesore të punës duhet të jenë dhe përcaktimi i:

- Dukurive të lëngzimit të rërave të vrojtuar nga tërmetet e së kaluarës;
- Tërmeteve maksimal të mundshëm;
- Vetive fiziko mekanike të rërave.

Veçori këtu është sesektorë të ndryshëm kërkojnë masa dhe kushte gjeoteknike të ndryshme. Nisur nga kërkesat e kohës, janë ndërtuar edhe harta të shpejtimeve maksimale referencë të trojeve. E tillë është edhe harta e paraqitur, e përpiluar në vitin 2003 në kuadër të projektit “Vlerësimi i Rrezikut në Shqipëri”—PNUD. Harta të reja sizmike, që plotësojnë kërkesat e Eurokodit 8 (EN1998, “Projektimi i strukturave për rezistencë ndaj tërmetit”) pritet të jenë në të ardhmen e afërt pjesë e praktikës së projektimit në Shqipëri. Akademia e Shkencave të Shqipërisë, ka paraqitur në botimin “Sizmiciteti, sizmotektonika dhe vlerësimi i rrezikut sizmik në Shqipëri”—

³ Aliaj, SH. 1979; 1988; Aliaj & Sulstarova, 1994; Sulstarova et al., 1980

2010 një studim të detajuar mbi vlerësimin e rrezikut sizmik. Përveç hartave të shpejtimeve referencë në truall shkëmbor, studimi paraqet të dhëna mbi rrezikun sizmik për 370 komuna e bashki të Republikës së Shqipërisë, të shprehur në term të shpejtimeve maksimale (PGA) si dhe si vlera spektrale për periode 0.1, 0.5, 1.0 dhe 2.0 sekonda

Fig. – 19: Harta e shpejtimeve maksimale referencë në truall shkëmbor, për periudhë përsëritje 475 vjet, sipas botimit "Sizmiciteti, sizmotekonika dhe vlerësimi i rrezikut sizmik në Shqipëri" – 2010 (Burimi: Qendra e Sizmologjisë, Tiranë)

4.4 MJEDISI UJOR

Analiza e këtij sistemi paraqitet vetëm në nivel përshkrimi, si dhe disa orientime ë lidhje me sistemin hidrik. Në këtë material nuk kryhet pjesa e skenarëve konkret, e cila më pas të përkthehet nga investime konkrete nga bashkia Klos, sepse:

- së pari sistemi hidrik nuk është vetëm përgjegjësi e autoriteteve publike të Bashkisë Klos, por e autoriteteve kombëtare qendore,
- së dyti në të njëjtën mënyrë bashkia nuk ka të drejtë për vendosjen e standardeve për aktivitetet në këtë zonë dhe skemat e kompesimit për dëmet, apo ndryshimet në ekosistemet dhe territorin e kësaj zone.

Duhet theksuar se megjithatë, rëndësia e përfshirjes së aktorëve lokal në të gjithë procesin e ngritjes së kuadrit të këtij aktiviteti (ligjor dhe fiskal), duke qenë se në fund të ditës mbartësit përfundimtar të pasojave të këtij aktiviteti janë banorët e këtyre zonave. Aktualisht ka një HEC – i të planifikuar në NJA Klos të cilit i është dhënë e drejta koncensionare. Sërish, autoritetet qendrore janë përgjegjëse për drejtimin e politikave dhe veprimin në këtë zonë; megjithatë koordinimi dhe përfshirja e pushtetit vendor NJA Klos dhe komuniteteve lokale është e rëndësishme që prej fillimit si dhe negociimi me ta mund të jetë problematik; kjo të paktën është provuar në rastin e Klosit.

Në Bashkinë Klos ka në përhapje akuiferë të llojeve të ndryshme. Sipërfaqen më të madhe në shkallë Bashkie e kanë akuiferët karbonatikë karstikë. Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor, kanë sipërfaqe më të kufizuar dhe shtrihen në zonat fushore, pranë grykëderdhjeve të lumenjve dhe në tarracat e tyre. Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor dhe ujëpërcjellshmëri të lartë përhapen dhe gjejnë vend në këtë territor.

4.4.1 Burimet ujore dhe burimet ujore sipërfaqësore

Burimet ujore sipërfaqësore

Lumi i Matit - ka një gjatësi të madhe. Ai fillon në JL të masivit të Martaneshit nga ku buron dhe lumi i Matit. Lumi i Matit nga i cili ka marrë emrin dhe baseni buron nga mali i Kaptinës së

Martaneshit. Ai ka një gjatësi prej 144km, një sipërfaqe pellgu ujëmbledhës 2441km² dhe një lartësi mesatare të pellgut prej 746m. Që nga burimet e deri në afërsi të Klosit, Mati kalon nëpër gryka të ngushta. Përtej Klosit lumi hyn në një luginë të gjerë në veri të Burrelit e deri në grykën e Shkopetit ai njësohet me liqenin e Ulzës dhe atë të Shkopetit, të cilët shërbejnë si rregullatorë artificialë të regjimit të Matit. Pas grykës së Shkopetit Mati fillon zgjerohet derisa hapet në fushën bregdetare. Prurja mesatare shumëvjeçare e lumit Mat në derdhje në det është 103m³/sek, gjë që i përgjigjet një moduli prej 42.2l/s/km². Koeficienti i rrjedhjes për të gjithë pellgun ujëmbledhës është 0.8. Ushqimi nëntokësor përfaqëson 30% të rrjedhjes vjetore, ndërsa ai sipërfaqësor është 70%. Prurjet e tij maksimalë lidhen me reshjet e shiut e shkrirjen e borës. Prurja maksimale me përsëritje një herë në 100 vjet në grykëderdhje është 3100m³/sek. Ujrat e lumit të Matit kanë mineralizim të ulët (220mg/l)

4.4.2 Kushtet hidrogeologjike të bashkisë Klos (ujërat nëntokësore)

Kushtet hidrogeologjike

Në Bashkinë Klos kanë përhapje akuiferë të llojeve të ndryshme. Sipërfaqen më të madhe në shkallë Bashkie e kanë akuiferët karbonatikë karstikë. Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor, kanë sipërfaqe më të kufizuar dhe shtrihen në zonat fushore, pranë grykëderdhjeve të lumenjve dhe në tarracat e tyre. Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor dhe ujëpërcjellshmëri të lartë përhapen dhe gjejnë vend në këtë territor.

Fig. -20: Sipërfaqet e akuiferëve sipas llojeve

Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor me ujëpërcjellshmëri shumë të lartë - të lartë

Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor (të shkrifët) me ujëpërcjellshmëri shumë të lartë - të lartë lidhen me depozitimet Kuaternare aluviale, të formuar në tarracat e lumenjve Drin dhe ai i Matit. Sipërfaqja e tyre në gjithë qarkun shtrihet në 17.6km².

- 1- akuiferë me porozitet ndërkokrrizor e ujëmbajtje shumë të lartë-të lartë (17.6 km²);
- 2- akuiferë me porozitet ndërkokrrizor e ujëmbajtje të ulët-shumë të ulët (201.13 km²),
- 3- akuifer me porozitet poro/çarje dhe ujëmbajtje mesatare-të ulët (438.2 km²),
- 4- akuifer me porozitet çarje (558.6 km²),
- 5- akuifer me porozitet çarje-karst me ujëmbajtje shumë të ndryshueshme - shumë e lartë - e ulët (578.13km²);
- 6- joakuifer me porozitet të pamjaftueshëm për të lejuar qarkullimin e ujit nëntokësorë në sasi të shfrytëzueshme (625.21km²)

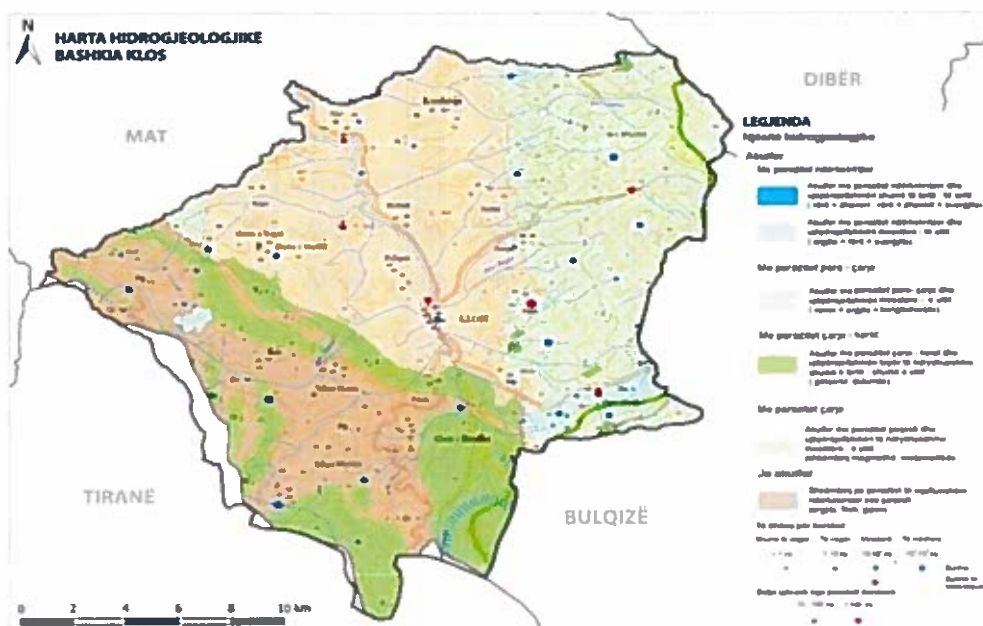

Akuiferët e shkrifët me ujëpërcjellshmëri mesatare - të ulët

Akuiferët e shkrifët me ujëpërcjellshmëri mesatare - të ulët lidhen me depozitimet Kuaternare të përbëra nga zhure, zhavore, rëra, brekçie shpatore etj. Lidhja hidraulike e ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore nuk është e mirë.

Fig. – 21 Harta hidrogeologjike Bashkia Klos

Rezervat e shfrytëzuesh me në këto akuiferë janë të pakta. Lumi Mat, i cili kalon pranë Qytetit

të Klosit në shtratin e tij ka depozitime të zhavoreve, trashësia e të cilave mendohet të jetë maksimumi 5m.

Akuiferët me porozitet poro - çarje me ujëpërcjellshmëri mesatare - të ulët

Përhapjen më të gjerë ky tip akuiferi e ka në zonën e Matit. Ai përhapet në sipërfaqe nga Klosi e më në jug deri në Ulëz, duke u vendosur në gjithë gropën e Burrel-Matit. Depozitimet neogjenike që ndërtojnë akuiferin kanë përbërje litogjike, kryesisht ranorë argjila e konglomerate. Ato vendosen trangresivisht mbi një bazament heterogjen. Nga ana lindore në fshatrat Lis, Kurdari, Cërurjë, Plani i Bardhë ato vendosen me mospërputhje mbi masivin ultrabazik, ndërsa në jug-lindje mbi gëlqerorët triasiko – jurasike.

Litologjikisht akuiferi ndërtohet nga ndërthurje paketash konglomeratesh dhe gravelit ranorësh kokër trashë me alevrolite dhe argjila. Lidhur me ujëmbajtjen e këtij kompleksi rezultojnë që shkëmbinjtë ujëmbajtës të kësaj zonë janë të çimentuar, kryesisht me çarje dhe pak poroze.

Disa shpime hidrogeologjike të kryer në Suç, kanë rezultuar me tregues hidrodinamikë të mëposhtëm:

- Prurja varion nga 0.06l/s deri në 0.15l/s,
- Prurja specifike e tyre është rreth 0.04l/s*m.

Në këto zona të akuiferit ai është artezian. Vlerat e koeficientit të filtrimit variojnë nga 1.35 deri 4.15 m/ditë, ujëpërcjellshmëria 1.20 – 4.15m²/ditë. Uji është i një cilësie shumë të mirë. Ai është pa ngjyrë, pa erë transparent dhe me shije të mirë, karakterizohet nga përmbajtja brenda normave të aprovuara për jonet të Fe²⁺³⁺, të nitriteve dhe të amoniakut. Vlerat e Fe²⁺³⁺ janë rreth 0.2mg/l,

nuk kanë përmbajtje NH dhe NO. Mineralizimi i përgjithshëm është rreth 658.2mg/l, mbetja e thatë 423mg/l, fortësia e përgjithshme 4.14° gjermanë dhe Ph rreth 7,7. Burimet ujore shërbejnë për furnizim më ujë të pijshëm të komuniteteve të vegjël.

Akuiferë me porozitet çarje-karst me ujëmbajtje shumë të ndryshueshme-shumë lartë-e ulët.

Akuiferët me porozitet çarje-karst me ujëmbajtje shumë të ndryshueshme-shumë e lartë-e ulët kanë përhapje të gjerë. Sipërfaqja që ky tip akuiferi shtrihet në rreth është 278km². Ato përhapen në anën lindore të Malit me Gropa, në malin e Dejës, dhe në zonën Fushë Bulqizë-Selishtë-Guri i Vashës. Në këto akuiferë ka burime me prurje të mëdha, siç është burimi i Shutresë, rreth 2.5m³/s, në fshatin Urakë të rrethit Mat. Disa nga akuiferët më të rëndësishëm në qark po i përshkruajmë më poshtë.

Burimi i Gurit të Bardhë

Burimi i Gurit të Bardhë buron në veri të Malit me Gropa. Ky burim del nga gëlqerorët që kontaktojnë tektonikisht me flishin e suitës Krasta. Është burim me origjinë karstike. Ky burim ka patur tentativë për tu kaptazhuar e përdorur për furnizim me ujë të qytetit Klos. Janë kryer edhe investime, por janë ndërprerë. Prurja minimale burimit është Q=93l/s, ndërsa prurja maksimale është Q=1160l/s. Prurja mesatare e tij vlerësohet Q=570l/s. Uji ka veti të mira fiziko-kimike. Ai është pa erë, pa shije, pa ngjyrë, transparent. Mineralizimi i përgjithshëm është Mp=237,9mg/l dhe mbetja e thatë Mth=148mg/l. Fortësia e përgjithshme është Fp=5,96⁰ gjermanë, temperatura është 6,3⁰. Cilësia e ujit të burimit që rrjedhin nga Mali me Gropa është shumë e mirë, ai është ujë i tipit hidrokarbonat kalciumi.

Jo akuifer me porozitet të pamjaftueshëm për të lejuar qarkullimin e ujit nëntokësorë në sasi të shfrytëzueshme

Këtu përfshihen depozitimet e Holocenit dhe të flishit.

Çashmëria e shkëmbinjve

Çarjet e krijuar nga agjentët atmosferik e kanë gjithashtu përhapje në zonën dhe rajonin përreth. Përhapjen derinëthellësirreth 40-60m dhe kanë vlera të ndryshme të azimuteve dhe kënde vetërënies. Tipet e çarjeve duke u gërshetuar midis tyre lejojnë qarkullimin e ujërave nëntokësore dhe formojnë zonën e sipërme hidrodinamike të ujërave pa presion. Sasia dhe regjimi i tyre është i lidhur drejtpërsëdrejti me kushtet klimatike. Drenimi i ujërave në këtë zonë bëhet në formë burimesh të vegjël me regjim që ndryshon shumë në varësi të stinëve.

4.4.3 Burimet ekzistuese të ndotjes

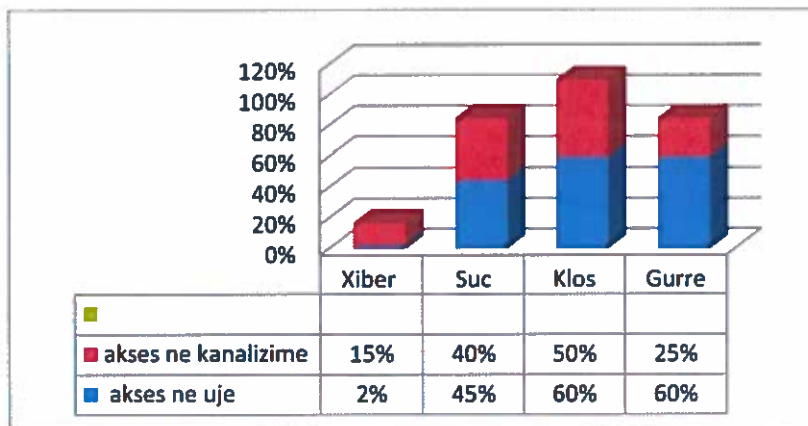
- a. Burim ndotje;
- b. Ndotje

4.4.4 Uji i pijshëm

Mesatarisht Bashkia Klos, ka 10 orë mbulimi me shërbim në ujë të pishëm në 24 orë, për pjesë e popullsisë e cila ka akses në rrjetin e ujësjellësit.

Pjesa më e madhe e investimeve në sistemet e ujësellsit janë të reja dhe të realizuara kryesisht nga FSHZH si ujësellsat në NJA-në Gurrë, Suc, Klos Investime të kryera me grantet konkurruese (FZHR). Përsa i përket sistemit të kanalizimeve të ujërave të zeza në bashkinë e bashkia Klos mbulon 90 familje, pjesa tjetër e banorëve kanë vetëm gropa septike.

Tab. – 5: Aksesit me ujë të pijëshëm

Burimi : Intervistë me zyrtarë publik.

Grafiku i mësipërm në të majtë tregon mospërputhjen mes aksesit të popullatës në sistemin e ujit dhe rrjetit të kanalizimit por gjithashtu edhe mes tyre. Duhet që Bashkia Klos si dhe zyrtarët publikë lokalë të zgjedhin të mbështesin zhvillimin e qëndrueshëm, veçanërisht në sektorin e shërbimeve dhe investimeve të dy këta komponentë janë vendimtarë.

4.4.5 Lumenjtë

Territori në të cilin shtrihet zona e marrë në studim, përben një lugine, me shtrirje Veri lindje – Jug perendim. Rrjedha kryesore e kësaj lugine është lumi i Matit. Degë që derdhen në lumin e Matit ndajnë në tre pjesë territorin e komunës Xiber, duke e pershkuar atë thuajse në mënyrë të barabartë. Zona ka një rrjet të dendur hidrografik, të shtrirë kryesisht sipas drejtimeve lindje – perendim dhe anasjelltas. Ndër rrjedhjet kryesore përmendim; Perroi Shehut, perroi Dishit, perroi Mashnorit, perroi i Pirres, etj.

Në territorin e Bashkisë Klos takohet njësi fushore paramalore me origjinë aluviale, ka përhapje në gropën e Burrel-Klosit, Fusha e Klosit, etj. Gjithashtu, në këtë njësi futen edhe luginat lumore. Janë fusha nga të sheshta deri me pjerrësi 30, ndoshta dhe me shumë. Kuotat e tyre janë të ndryshme, që nga 125m mbi nivelin e detit (Burrel) e deri në 240m (Klos). Këto fusha përshkohen nga një rrjetë i dobët kanalesh kulluese e vaditëse, si dhe nga përrenj malorë që në këtë njësi kthehen në fushore të cilët derdhen në shtretërit e lumenjve.

Në përgjithësi, drejtimet e rrjedhjeve të lumenjve kryesore është nga lindja dhe juglindja në drejtim të perëndimit e veriperëndimit. Këta lumenj, në kohë shirash të bollshëm dalin nga shtretërit e tyre dhe përmbysin tokat bujqësore, ku ata kalojnë. Në luginën lumore që përshkon territorin e Bashkisë, dallohen qartazi shpatet e luginës, shtrati i lumit, tarraca zallishtore, si dhe konet e derdhjes. Vazhdimi lindor i këtyre luginave lumore fushore tarracat lumore shfaq një relief tipik të luginave tektonike me kanione të thella dhe lugina në forme V-je dhe me rralle edhe U-je. Kjo njësi përmban shumicën e ndërtimeve të kryera.

Fig. – 22 Lumi i Matit, sektori Klos – Bershi. Fig. – 23 Pjesë e sipërme e liqenit të Ulzës, sektori Urakë.

Fenomeni i erozionit

Vetem 30% e territorit është mbuluar me bimësi pyjore. Kjo ka bërë që fenomeni i erozionit të jetë shumë i pranishëm. Fenomeni i erozionit ka prekur të gjithë territorin e Bashkisë Klos, dhe veçanërisht tokat bujqesore dhe brigjet e perrenjeve. Kjo lidhet më dendesinë e madhe të rrjetit hidrografik, pjerrësine e konsiderueshme të shpateve, përberjen litologjike, etj.

Fig. – 24: Ndikimi i erozionit në prishjen e paisazhit.

4.4.6 Cilesia e ujerave sipërfaqesore/nëntokesore viti 2014

Akuiferët e shkrifët me ujëpërcjellshmëri mesatare - të ulët

Akuiferët e shkrifët me ujëpërcjellshmëri mesatare - të ulët lidhen me depozitimet Kuaternare të përbëra nga zhure, zhavore, rëra, brekcie shpatore etj. Lidhja hidraulike e ujerave nëntokësore dhe sipërfaqësore nuk është e mirë. Rezervat e shfrytëzueshme në këto akuiferë janë të pakta. Lumi Mat, i cili kalon pranë Qytetit të Klosit në shtratin e tij ka depozitime të zhavoreve, trashësia e të cilave mendohet të jetë maksimumi 5m.

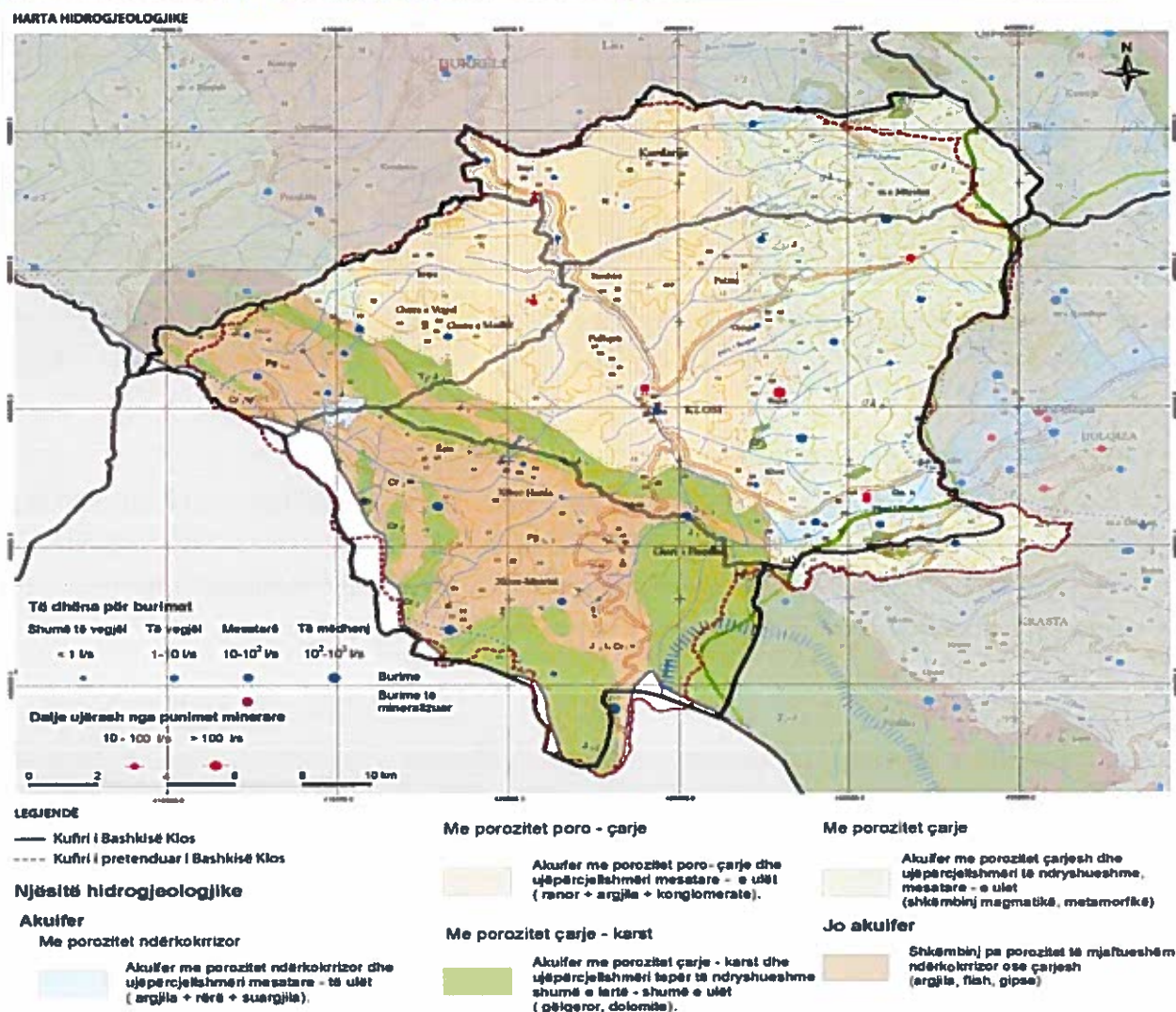

Fig. – 25: Harta hidrogeologjike Bashkia Klos

Disa shpime hidrogeologjike të kryer në Suç, Rreth Baz e Bërshi kanë rezultuar me tregues hidrokinamikë të mëposhtëm:

- Prurja varion nga 0.06 l/s deri në 0.15 l/s,
- prurja specifike e tyre është rreth 0.04 l/s*m.

Në këto zona të akuiferit ai është artesian. Vlerat e koeficientit të filtrimit variojnë nga 1.35 deri 4.15 m/ditë, ujëpërcjellshmëria 1.20 – 4.15 m /ditë. Uji është i cilesise shume te mire .ai eshte pa ngjyre, ere transparent dhe me shije te mir, karakterizohet nga permbajtja brenda brenda normave te aprovuara për NH dhe NO₂.

Mineralizimi i përgjithshëm është rreth 658.2mg/l, mbetja e thatë 423mg/l, fortësia e përgjithshme 4.14° gjermanë dhe Ph rreth 7,7. Burimet ujore shërbejnë për furnizim me ujë të pijshëm të komuniteteve të vegjël.

Akuiferë me porositet çarje-karst me ujëmbajtje shumë të ndryshueshme-shumë e lartë-e ulët.

Akuiferët me porositet çarje-karst me ujëmbajtje shumë të ndryshueshme-shumë e lartë-e ulët

kanë përhapje të gjerë. Sipërfaqja që ky tip akuiferi shtrihet në rreth është 278km². Ato përhapen në anën lindorë të Malit me Gropa, në malin e Dejës, dhe në zonën Fushë Bulqizë-Selishtë-Guri i Vashës. Në këto akuiferë ka burime me prurje të mëdha, siç është burimi i Shutresë, rreth 2.5m³/s, në fshatin Urakë të rrethit Mat. Disa nga akuiferët më të rëndësishëm në qark po i përshkruajmë më poshtë. Jonet të Fe²⁺³⁺, të nitriteve dhe të amoniakut. Vlerat e Fe²⁺³⁺ janë rreth 0.2mg/l, nuk kanë përmbajtje.

4.5. MINERALET NË BASHKINË KLOS

Në Bashkinë Klos janë kërkuar, zbuluar dhe studiuar me punime mbi 9 nëntë apo dhjetë lloje minerale si:

- A. Mineralet metalore: Kromi, Bakri, Boksiti, Hekuri, Mangani, Nikeli sulfur, Platini, Polimetalet.
- B. Mineralet jo metalore: Gëlqerorët, Gurët dekorativë, Argjilat, Bojrat e dheut, Kuarcitet, Inertet, Shkrifërimet, Olivinitet, Magnezitet, Pirofiliti, Travertinat, Talku,
- C. Lëndët e para energjetike: Qymyret.

Mineralet metalore

Mineralizimet e bakrit

Në rajonin e Bashkisë Klos, mineralizimet e bakrit takohen në pjesën veri lindore të saj.

Objekti i mineralizimeve të bakrit Hirsim

Ndodhet në VP të fshatit Cerjan. Në ndërtimin gjeologjik marrin pjesë: shistet argjilo-silicore me ndërshtresa të holla gëlqerorësh, alevrolitesh e shistet ufitike, silicorë radiolaritikë, si dhe shkëmbinje fuzivë bazikë, të përfaqësuar nga diabaze kokrrizëvogël dhe mesëm. Shkëmbinjtë efuzivo-mesatar përfaqësohen nga bazalte-andezitet dhe andezite me tekstura bajamore me një trashësi prej 100-120 m. Mineralizimi sulfur vendoset mes shkëmbinjve efuzivë, diabazeve e spiliteve të kuarcëzuara e kloritizuara, përfaqësohet nga piritet rrallë kalkopirit. Gjatësia e linzave rreth 100m, trashësia 0.30-7.00m, me përmbajtje Cu=0.10-2.19%, Zn = 0.29-1.50 % (Manjani E; Kita N .1989).

Përdorimi i mineralit të bakrit: Bakri, si element, bën pjesë në grupin e metaleve me ngjyra, prandaj edhe industria e përpunimit të tij quhet “industria e metaleve me ngjyra”. Bakri është një nga metalet e dobishme, i cili përdoret shumë në degë të ndryshme të ekonomisë, në sajë të vetive shumë të çmueshme të tij, sidomos të përçueshmërisë elektrike, përpunimit të shpejtë e me lehtësi dhënies së formave, të petëzimit etj.

Vendburimi Bulqizë-Batër-Klos

Ndodhet në rrethin e Bulqizës, rreth 135km nga Tirana. V.b. është zbuluar në vitin 1942, ka filluar shfrytëzimi më 18 shkurt 1948. Ka pasur shfrytëzim intensiv gjatë viteve 1960-1990, Prodhimi maksimal është realizuar në vitin 1986, me 486606 ton krom (v.b.Bulqizë). Nga vendburimi Bulqizë-Batër janë nxjerrë mbi 19.5 milion ton krom, me cilësi mbi 41%Cr₂ O₃, prej të cilave (nga Bulqiza 14 milion ton) dhe (nga Batra 5.5 milion ton).

Lëndët e para energjetike - Qymyret

Në rajonin e Klosit më i studjuar është objekti Ripë, në gropën e Burrel - Klosit. Vendoset në pjesën aksiale të këtij sinklinali. Shtresat qymyrore kanë rënie afërsisht horizontale, formojnë një sinklinal të shtrirë me zhytje të përgjithshme me drejtim VP rreth $330-335^{\circ}$, me kënde $5-6^{\circ}$. Shkëmbinjtë rrethues janë: argjila, alevrolite, ranorë me ndërthurje të shpeshta, midis të cilëve vendosen pakot e holla të qymyreve, shisteve qymyrore, shiste argjilore-qymyrore.

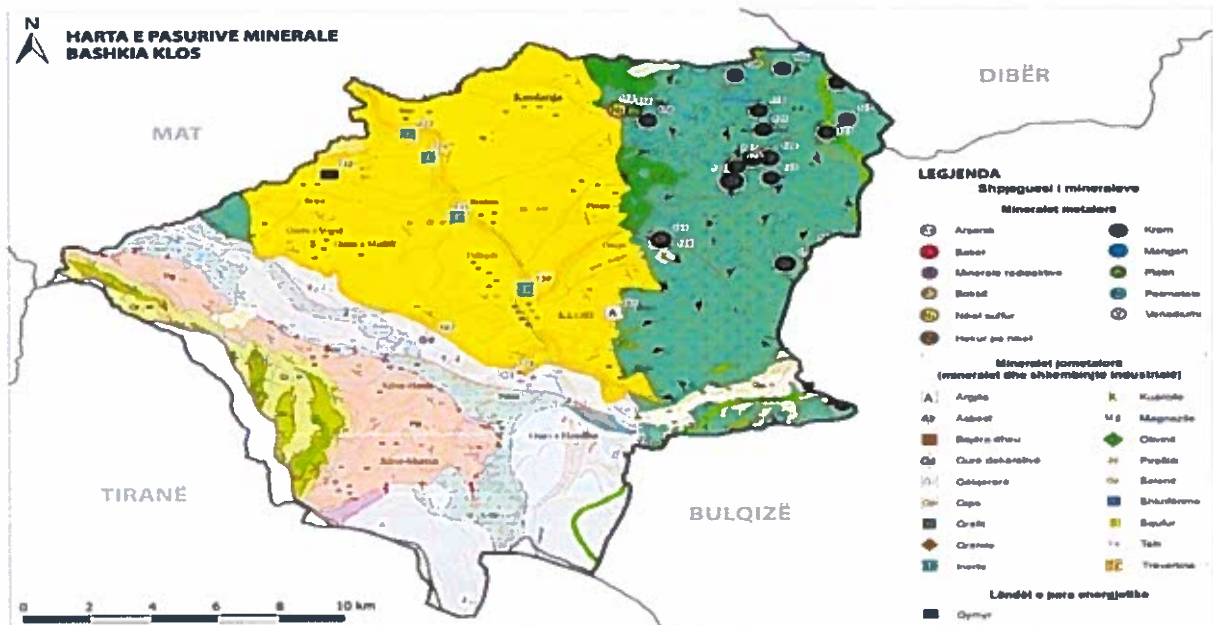

Fig. – 26: Harta e pasurive minerale Bashkia Klos

Studjueshmëria dhe rëndësia për kërkimin e naftës dhe gazit në territorin e Klosit

Ashtu si dhe të gjithë mineralet e tjerë të ngurtë dhe hidrokarburet përbëjnë një pasuri shumë të madhe të resurseve ekonomike të vendit tone. Bashkia Klos për vetë ndërtimin gjeologjik që ka, paraqet interes për kërkimin e shtritimeve të naftës dhe gazit. Studimet gjeologjike në këto blloqe kanë qenë të tipeve të ndryshëm, dhe kanë zgjidhur detyra të shtruara për çdo etapë, duke filluar nga studimet tematikeregjonale, rilevimet në shkallë të ndryshme e deri në punimet e ndryshme të kërkimit për naftë e gaz. Nga punimet gjeofizike krahinore, ato gravimetrike kanë mbuluar pjesën më të madhe të territorit të qarkut.

4.6 BIODIVERSITETI - FLORA DHE FAUNA

4.6.1 Biodiveristeti në bashkinë e Klosit

Brenda territorit të Bashkisë Klos ka ekosisteme liqenore, lumore, shkurre me gjelbërim të përhershëm dhe gjethegjërë, pyje dushku dhe ahu, pyje me pisha, kullota dhe livadhe alpine e sub-alpine, si dhe ekosisteme të larta malore, si pjesë e zones së Dibres. Kjo zonë është më shumë bañkanike se mesdhetare, ka afro 1,800 lloje bimësh, nga të cilat 86 lloje janë shpallur ndërkombëtarisht të rëndësishme, 32 lloje janë të përfshira në Listën e Kuqe të Evropës të bimëve të kërcënuara, sipas IUCN-së. Ekziston një listë e ngushtë e llojeve bimë të rralla dhe të

rrezikuara, por Shqipëria ende nuk e ka të përgatitur Listën e Kuqe të llojeve të rrezikuara.

Fauna është prezente me lloje të veçanta të kafshëve, të cilat ekskluzivisht janë të lidhura për biotope specifike, që do të thotë se përhapja e tyre është e ngushtë dhe u përkasin llojeve endemike. Ndërsa llojet e tjera, që hasen në biotope të ndryshme janë të përhapjes së gjerë. Mendohet që fauna e kësaj zone të përbëhet prej: 7 lloje peshqish, 9 lloje amfibësh, 10 lloje reptilësh, 154 lloje shpendësh dhe 30 lloje gjitarësh, por ka nevojë për hulumtim të mëtejshëm.

Prodhimet pyjore

Prodhimet drusore (te gjitha prodhimet drusore) dhe cilesia

Prodhimet kryesore drusore perbehen kryesisht nga drute e zjarrit. Ndersa lenda e punimit llogaritet ne sasi shume te kufizuar. Per shkak te gjendjes aktuale te pyjeve (drure me diameter te vogel 2-4 cm), drureve te degraduar per shkak te krasitjeve te renda etj. cilesia e druve te zjarrit eshte e ulet. Edhe lenda e punimit paraqitet e nje cilesie te ulet, dhe kryesisht perbehet nga lende e holle ndertimi, drure per cati etj. Lenda e ndertimiti

Prodhimet pyjore jo drusore

Bimet mjeksore paraqiten ne sasi te konsiderueshme. Llojet te tilla si sherebela, lisna, dellinja etj, mblidhen gjeresisht nga banoret. Nder llojet me te preferuara jane sherebela, trumza, xherokulli, molla e eger etj. Bocet e pishes grumbullohen pak ose thuajse aspak. Ndersa prodhimi i qymyrit te drurit nuk aplikohet fare. Disa parqe me blete jane vendosur ne territorin e komunes, por mbetet problem mungesa e burimeve te kullotjes se tyre.

Funksionet kryesore

Funksionet aktuale, per pyjet dhe kullotat e komunes Xiber eshte ai prodhues. Kjo per arsye se pyjet qe jane kaluar ne perdorim te komunes jane perreth qendrave te banuara dhe tokes bujqesore, duke perbere keshtu burimin e vetem te sigurimit te gjethit per krasitje, drute e zjarrit dhe me pak lenden e ndertimit. Vetem disa parcela te lokalizuar do te kene funksion mbrojtës, konkretisht parcela 107 dhe 108, pasi ne keto parcel gjendet *Boshtra (forsythia europaeae)* e cila eshte nje lloj endemik dhe me status mbrojtës. Megjithate, sic eshte theksuar edhe me siper, i gjithë fondi pyjor i Xiberit do te kryejë njëkohësisht të dy funksionet; atë mbrojtës (te tokes nga erozioni, rekreativ etj) por edhe atë prodhues (lende drusore, dru zjarri, baze ushqimore per bagetina etj.) Vecanerisht rekomandohet qe pyjet e brigjeve te perrenjve, ato perreth tokave bujqesore dhe qendrave te banuara, mbi dhe nen rruge e kanalet ujtese te mos demtohen me prerje, pavaresisht funksionit te shkruar per pyjet. Kjo pasi demtimi i ketyre pyjeve do te prishte regjimin e rrjedhjeve hidrike, dhe do perbente burimin kryesor te erozionit. Gjithashtu rekomandohet qe perreth tokave bujqesore, qendrave te banuara, ne brigjet e perrenjve etj, te mbillen breza me drure, ne menyre qe te mbrojne keto vende.

Demtimet/rreziqet e shkaktuara nga zjarri, orteqet, insektet etj.

Dy elemente shihen si demtues potenciale per pyjet e Xibrit

- Zjarri
- Procesionarja e pishes
- Kanceri i geshtenjes

Zjarret përbejne nje fenomen shqetesues pothuajse gjate gjithë vitit (ne vere pyjet e pishes, ne vjeshte e pranvere pyjet e dushkut), ndersa me shume ne vere. Nga vete banoret nuk aplikohet djegie e tokes/pyllit per kullote, dhe burimi kryesore i zjarreve shihet si pakujdesia e personave qe kalojne neper pyll. Ndaj, eshte detyre e komunes Xiber dhe DHPygor Mat qe te formatojne struktura efikase per parandalimin dhe shuarjen e zjarreve. Vete dhenia ne perdorim e pyjeve banoreve, shihet si nje mundesi pozitive per ndalimin e zjarreve. Procesionarja paraqet nje demtues serioz ne zone, teksa shihet se ka nje numer te konsiderueshem qeskash per dru qe varjon nga 5-15 cope.

Pishe dhe masiv pishe te prekur procesionarja

Ne pyjet dhe druret e vecante te geshtenjes, verehet gjeresisht prekja nga kanceri i Geshtenjes. Kjo ka bere qe te ulet dukshem prodhimi i frutave te geshtenjes nga tharja e degeve dhe drureve te saje. Banoret nuk jane shume te informuar lidhur me masat parandaluese ndaj kesaj semundje, ndaj sherbimi keshillimor eshte shume i nevojshem ne zone. Si mase paraprake nga kjo semundje do te ishte prerja dhe djegia e degeve te infektuara, dhe izolimi i pjeseve te prera te drurit.

Fig. – 27: Drure te rinj geshtenje, te prekur nga kanceri i geshtenjes, fshati Ketë

Semundjet dhe demtuesit e ndryshem duhet te mbahen nen kontroll permes vezhgimeve sistematike ne terren.

Sistemet aktuale dhe te meparshme te menaxhimit te pyjeve

Pyjet e kaluara ne perdorim jane prone shteterore, dhe jan administruar nga DSH Pygor Mat.

Banoret, kane patur te drejta te kufizuara mbi pyllin. Prerja dhe kullotja ligjerisht ishin te ndaluara, nese nuk paguhej nje tarife per to. Megjithate banoret nuk kane paguar takse per kullotjen, ndersa familje te vecanta kane paguar nje takse simbolike per drute e zjarrit. Taksa eshte mbledhur nga punonjes te DSHPyjor Mat, dhe banoret nuk jane shprehur te kenaqur nga kjo. Kjo per faktin se parat e mbledhurar nuk jane ri-investuar ne pyjet e fshatit. Aktualisht, banoret i kane ndare pyjet sipas nje tradite te shume viteve me pare, duke 'trasheguar' pronen e te pareve te tyre. Pyjet menaxhohen ne menyre te perbashket si fshat "kujria", ose nga fise e familje te vecanta (zabelet). Prodhimi i druve te zjarrit, lendes se ndertimit dhe kullotja, jane tendecat kryesore per menaxhimin e pyjeve ne zone. Pergjithesisht pyjet jane menaxhuar per prodhim dru zjarri dhe lende, krasitje, kullote, etj. Kjo ka bere qe ne zone te gjenden te tre formt kryesore te menaxhimit, trungishte, cungishte, shkurre. Gjendja aktuale paraqitet ne grafikun ne vijim.

Vegjetacioni dhe biodiversiteti. Vegjetacioni paraqitet ne gjendje te dobet por me nje larmi llojesh pyjore. Ndikim kryesor ne gjendjen e tij kane banoret, te cilet i jane rikthyer tradites e tyre ne administrimin e siperfaqeve pyjore. Llojet kryesore ne zone jane Ahu, Panja, Krekeza, Pisha e zeze, Qarri, Bunga, Melleza, Shkoza e zeze, Verrini, Geshtenja, Arra, Qershia etj. Nder bimet mjekesore, me kryesoret permendim; Sherebela, Trumza, Trendafil eger, Kulumbria, Dellinja, Xherokulli, Salepi, Bliri, Lule basani, Lule mijefleteshe, Thundermushka, Lulekuqja, Mellaga, Shtogu, Lisna, Shtogu, Molla e eger, kerpudha te ndryshme, etj. Nga pikpamja e biodiversitetit, zona paraqitet e pasur ne lloje, dhe me interes. Por ashtu si dhe per pyjet, edhe flora dhe fauna e zones jane te rrezikuara per shkak te mbiperdorimit te tyre, nga kullotja dhe grumbullimi.

Pyjet, sipas formes se regjimit (Ha dhe %)

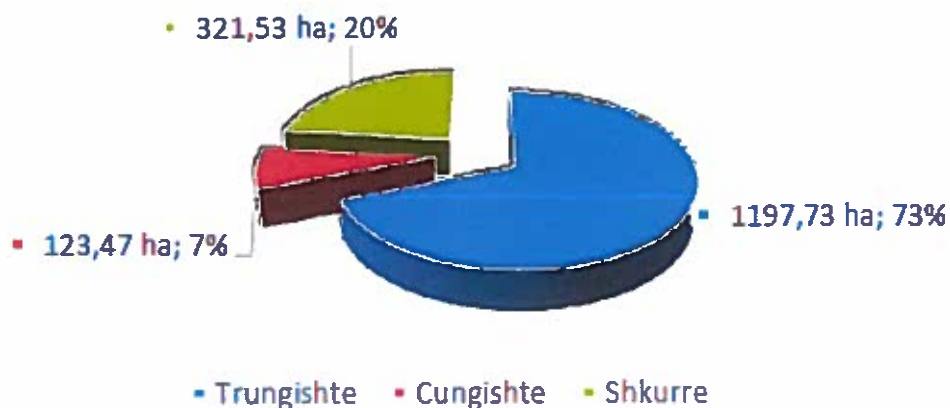

Diagrama 2: Pyjet sipas formës së studimit.

4.6.3 Fauna në habitatet tokësore

Fauna dhe gjuetia

Pyjet e pishës, shkozës, lisit, gështenjes, ahut etj, janë shumë të përshtatshme për faunen e eger. Kështu ndër gjitarët kryesore përmendim lepurin, dhelprën, vjedullen, ujkun, ariun etj. Ndërsa derri i eger dhe kaprolli janë më prezence shumë të pakët në zonë, për shkak të prishjes së habitateve të tyre, por dhe të gjuetisë pa kriter dhe numri i tyre është shumë i kufizuar. Nga shpendët përmendim Mellenjen, Thellezen e malit, Qukapiket, Kalin e qyqes, Skifteri etj. Zona është e përshtatshme për mbarështimin e faunes në kushte $\frac{1}{2}$ natyrore, pasi nuk është e përshkueshme me rrugë apo aktivitete që shqëtesojnë faunën e egër.

4.6.4 Zonat e Mbrojtura në Bashkinë Klosit

Zonat e mbrojtura

Sipërfaqja pyjore e kaluar në përdorim të Bashkisë Klos, kufizohet me dy zona të mbrojtura sic janë “Parku kombëtar i Dajtit” dhe pejsazhi natyror i mbrojtur “Mali me Gropa – Bize – Martanesh”. Ndërkohë, që vete banoret e zones, kërkojnë që edhe një pjesë tjetër e territorit, sic është Mali i Murrizez (Muçeku), Keta (Skarridhi dhe Llapushi), të shpallen zona të mbrojtura dhe të mos dëmtohen nga prerjet.

4.7 TIPET E GJEOMONUMENTEVE TË BASHKISË SË KLOSIT

4.7.1 Klasifikimi i gjeomonumenteve

Gjeomonumentet janë klasifikuar sipas 10 kritereve të mëposhtme:

1. **Gjeomonumente Stratigrafike.** Këtu futen prerjet stratigrafike unike e klasike të shkëmbinjve karbonatikë në prerje të plota të formacionit molasik në gropat e brendshme, si edhe prerje të formacioneve më të vjetra në Shqipëri, si ato Paleozoike.
2. **Gjeomonumente të shkëmbinjve magmatikë, metamorfikë e sedimentarë,** me veçori tipike petrologjike, tekstura e struktura të tyre. Këtu inkludohen prerje të stratifikimit të ofioliteve në zonën Mirdita e amfibolitit në dysheme të tyre.
3. **Gjeomonumente me vlera mineralogjike e ekonomike,** vendburime unike si ai i Bulqizës dhe me vlera tipike gjenetike për vendin tonë e më gjerë si mineralizimet e grupit të platinut, disa vendburime të bakrit sulfur, etj.
4. **Gjeomonumente tektono-strukture ku hyjnë:** rudhosjet e shumta të shkëmbinjve karbonatikë dhe atyre ultrabazikë, strukturat antiklinale e sinklinale me forma të rregullta, thyerjet regjionale, etj.
5. **Gjeomonumentet gjeomorfologjike dhe peisazhet.** Ky është grupi më i madh i gjeomonumenteve dhe takohet pothuajse në të gjithë trevën e bashkisë së Klosit. Këtu inkludohen fenomenet erozionale, të cilat paraqesin interes estetik dhe gjenetik, fenomenet karstike ku bëjnë pjesë shpellat, fushat e peisazhet karstike, sidomos në shkëmbinjtë karbonatikë të platformave neritike, gjurmët akullnajore në lartësitë e maleve, të cilat përfaqësohen nga liqenet mahnitëse akullnajore, cirqet dhe morenat e shumta, etj.
6. **Gjeomonumente të pllakave tektonike dhe të shkallës kontinentale-oqeanike,** të tilla si kontakti midis pllakës Afrikane dhe Euroaziatike, apo shenja të hapjes oqeanike të Ofioliteve të Mirditës.
7. **Gjeomonumente historike,** të cilat përbëjnë gjetjet e para apo janë objekt diskutimesh në gjeologji.
8. **Gjeomonumente paleoambientale,** të cilat shprehen me transgresionet, pushimet në sedimentim apo me format e shumëllojta të sedimentimit në formacionet molasike.
9. **Gjeomonumente Paleobotanike** të shprehura me gëlqerorë stromatolitikë, me mbetje të bimësisë së ngurtësuar në shtresat e qymyreve, etj.
10. Me zbulimin në mikroskop të sferoliteve është evidentuar edhe grupi i **gjeomonumenteve të astroproblemeve.**

Sipas klasifikimit të bërë dhe të cituar më sipër, gjeomonumentet e takuara në Bashkinë e Klosit janë të rëndësisë ndërkombëtare, nacionale dhe lokale. Për nga origjina e tyre, dominojnë gjeomonumentet me origjinë: stratigrafike, gjeomorfologjike (erozionale-lumore, karstike, neotektonike-lumore, akullnajore), tektono-strukture, paleobotanike, paleoambientale. Konkretisht kemi gjeomonumentet e klasifikuara si më poshtë:

Gjeomonumente me vlera kombëtare:

1. Burimet dhe kanionet e Klosit.
2. Kepi i Skënderbeut

Burimet dhe kanionet e Klosit

Gjeomonument erozional lumor dhe hidrogeologjik.

Kepi i Skënderbeut, Varosh.

Gjeomonument erozional dhe historik.

1. Burimi i Kërçinit
2. Kroi i mbretit - Sorokol
3. Liqenet akullnajore të Balgjajt
4. Qafa e Buallit
5. Lugina akullnajore e planit të Bardhë
6. Liqeni i zi, liqen akullnajor, në Martanesh
7. Shpella e Urës së Qytetit
8. Gurra dhe shpella e Zerqanit
9. Guri i Vashës
10. Kanioni i Flinit
11. Kroi i Gjeneralit
12. Burimi i Shutresë

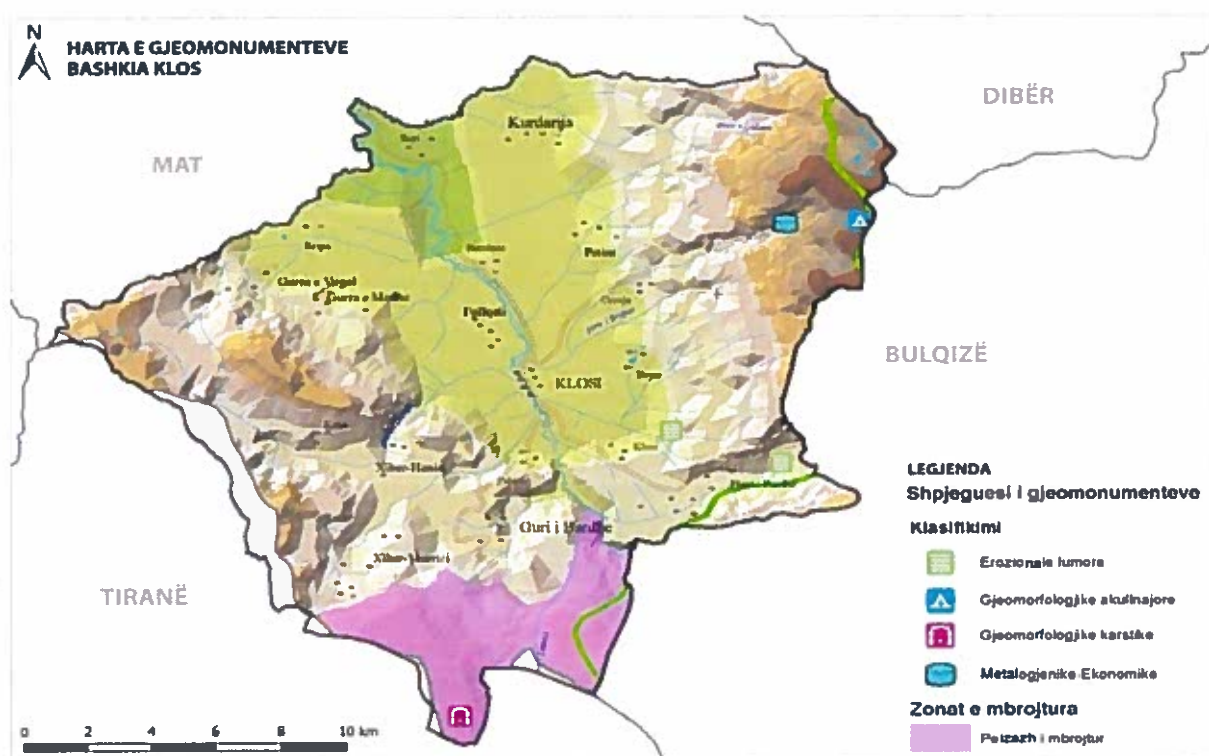

Fig. – 28: Harta e gjeomonumenteve Bashkia Klos

4.7.2 Zonat e mbrojtura

Sipërfaqja pyjore e kaluar në përdorim të Bashkisë Klos, kufizohet me dy zona të mbrojtura sic

janç “Parku kombetar i Dajtit” dhe pejsazhi natyror i mbrojtur “Martanesh-Bize-Shengjergj. Ndërkohë, që vete banoret e zones, kerkojne qe edhe nje pjese tjeter e territorit, sic eshte Mali i Murrizez (Muçeku), Keta (Skarridhi dhe Llapushi), të shpallen zona të mbrojtura dhe të mos dëmtohen nga prerjet.

4.8 INFRASTRUKTURA MJEDISORE

Bashkia e Klosit ndodhet në pjesën qendrore të Shqipërisë së sipërme, në një distancë pak a shumë të barabartë nga kryeqyteti i vendit (Tirana), pika kufitare veri lindore (Bllatë) e Shqipërisë me Maqedoninë dhe pikë aksesi në pjesën perëndimore detare (Porti i Shëngjinit). Bashkia Klos lidhet me të gjitha këto pika nëpërmjet rrugëve që janë pjesë e rrjetit kombëtar rrugor.

Infrastruktura

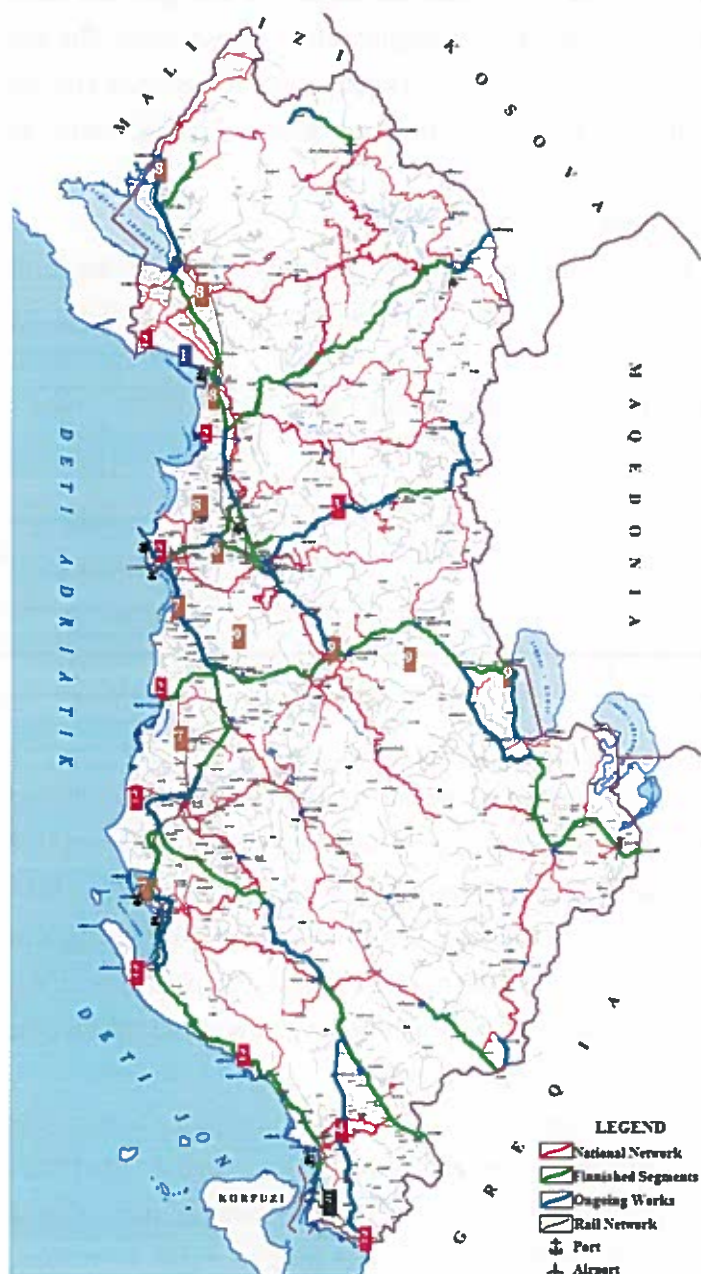
Në këtë pjesë do të shqyrtohet sistemi i infrastrukturave rrugore në tërësi, duke marrë në

konsideratë klasifikimin e rrjetit rrugor, analizimin e gjendjes ekzistuese, shtrirjen, llojin e transportit, lidhjet infrastrukturore etj.

Territori i Bashkisë Klos përshkohet nga disa akse të rëndësishme rrugore kombëtare të cilat e ndihmojnë atë për t’u lidhur me rajonet e tjera fqinje brënda vëndit. Në bashkinë Klos shtrihet rruga nacionale Tiranë – Peshkopi, një aks i rëndësishëm që lidh Kryeqytetin me me rajonin lindorqëndror. Kjo rrugë në territorin e bashkisë shtrihet përmes gjithë Bashkisë Klos duke favorizuar mundësin e lidhjeve më të shkurtra të NJA me qendrën urbane për të ulur “eksternalitetin” e çdo vëndbanimi me qendrën administrative të Bashkisë . Ky është një aks i rëndësishëm për transportimin e pasagjerëve dhe mallrave edhe për rajonet e tjera që shtrihen në këtë zonë.

Fig. – 29: Harta infrastrukturore Shqipërisë.

Një aks tjetër i rëndësishëm është ai Rrugës “Arbrit” i cili tashmë ka filluar të ndërtohet dhe që do të bëjë një lidhje më efikase të kryeqytetit me Bashkinë e

Klosit, Bulçizës dhe Dibrës dhe më tej jashtë kufijve të vendit .

Aktualisht bashkia Klos parashikohet të jetë një nyje e rëndësishme në rrjetin kombëtar dhe ndërkombëtar të transportit si pjesë e Rrugës të “Arbrit” që mendohet dhe si një arterie e dytë i Koridorit VIII. Koridori VIII është i vetmi Koridor “*Paneuropian*”, nga dhe të të tillatë përcaktuara nga Mbledhja e Ministrave të Transportit të Europës, që është parashikuar të kalojë nga Durrësi dhe Vlora drejt kufirit Maqedonas në Qafthanë, por nisur nga rëndësia strategjike që kanë këto koridore , në kriteret e besueshmërisë të ndërtimit dhe funksionimit rekomandohet që të sigurohen më shumë se një drejtim kalimi në sejcilin Shtet që përshkon ai, kështu që propozimi që Rruga e “Arbrit” të jetë pjesë e korridorit VIII me hyrje në Maqedoni në Bllatë, kërkon shtrirjen në këtë drejtim dhe të aksit hekurudhor për në Maqedoni e në vazhdim në Kosovë si dhe mundësinë e shtrirjes të degzimit të “TAP” po në të njëjtin destinacion, duke e rritur në mënyrë progresive rëndësinë strategjike dhe ekonomike të këtij Koridori transporti dhe energjie dhe duke siguruar dhe rritjen e mundësive të potencialit ekonomik e strategjik edhe të kësaj zone dhe për rrjedhojë dhe Bashkisë Klos. Vlen të theksohet se linja hekurudhore Durrës – Milot – Klos, e cila sot është jashtë funksionit është një potencial i madh për zhvillimin e mëtejshëm ekonomik të territorit të bashkisë.

Mënyrat dhe linjat e transportit në bashki Klos

Mbështetur në inventarin e regjistrimit të automjeteve për vitet 2015 dhe 2016 në drejtorin rajonale të DPSHTRr Burrel kemi llogarisim me interpolim dhe inventari për Bashkinë Klos siç jepet në tabelën më poshtë :

Viti	Mot omj ete	Auto mjet e	Aut obu s	ATP	Kam jon	ATV	APV	Rimo rkio	Mak Buj q	Ma k Tek	Kam ping	MRV	Total
Klos 2015	23	754	15	70	59	2	16	24	1	1	0	0	885
Klos 2017	28	823	21	77	61	2	17	24	1	1	0	0	1055
Shtes	5	69	6	7	2	0	1	0	0	0	0	0	170
%	21	9.2	40	10	3.5	0	6	0	0	0	0	0	19 %

Tab. – 6 : Për llogaritjen e automjeteve për bashkinë Klos.

Siç shihet nga tabelat numri i automjeteve të regjistruara në Bashkinë Klos, tregon se kjo bashki skundër dhe si bashkitë si motra në Rajonin Verilindor, është nga bashkitë me numër më të vogël të automjeteve të regjistruara, me vetëm 1055 automjete që figurojnë në regjistrin në 4 janar 2017 nga 885 automjete që figurojnë të regjistruara për këtë në fund të vitit 2015 . Ndonse nga viti 2015, kemi një rritje prej 170 automjeteve (19%), ky numër nuk është, dhe nuk përbën problem për trafikun edhe në të ardhmen, nëse do të parashikojmë një përmisim të nivelit të mirëmbajtje dhe një rikonstruktim të infrastrukturës të rrugëve të Bashkisë Klos.

Popullsia dhe produktet e Bashkisë Klos mund të arrijnë tregjet rajonale, në pjesën lindore dhe perëndimore të Shqipërisë për më pak se 2 orë me automjete. Segmentet e rrugëve kombëtare edhe pse nuk janë autostrada të klasit të parë, përgjithësisht janë në gjendje të mirë dhe të mirëmbajtura. Bashkia Klos është pjesë e rrjetit kombëtar rrugor, është pjesë e rrugës kombëtare që të çon në Dibër dhe në pikën kufitare lindore të Bllatës. Në të ardhmen nëpërmjet Klosit do të

kalojë dhe autostrada kryesore veri-lindore “Rruga e Arbrit” që do të lidh Tiranën me Dibrën në Maqedoni. Ky investim, që për momentin një investim është programuar të implementohet nëpërmjet financimit të huaj, do të shkurtojë kohën dhe të lehtësojë aksesin e popullsisë të në tregjet lindore, rajonale dhe të huaj. Sic vihet re ë hartwn e mwposhtme tw infrastrukturws vendore njw pjesw shume e madhe e territorit tw bashkisw Klos nuk ka rrjet rrugor tw standartizuar.

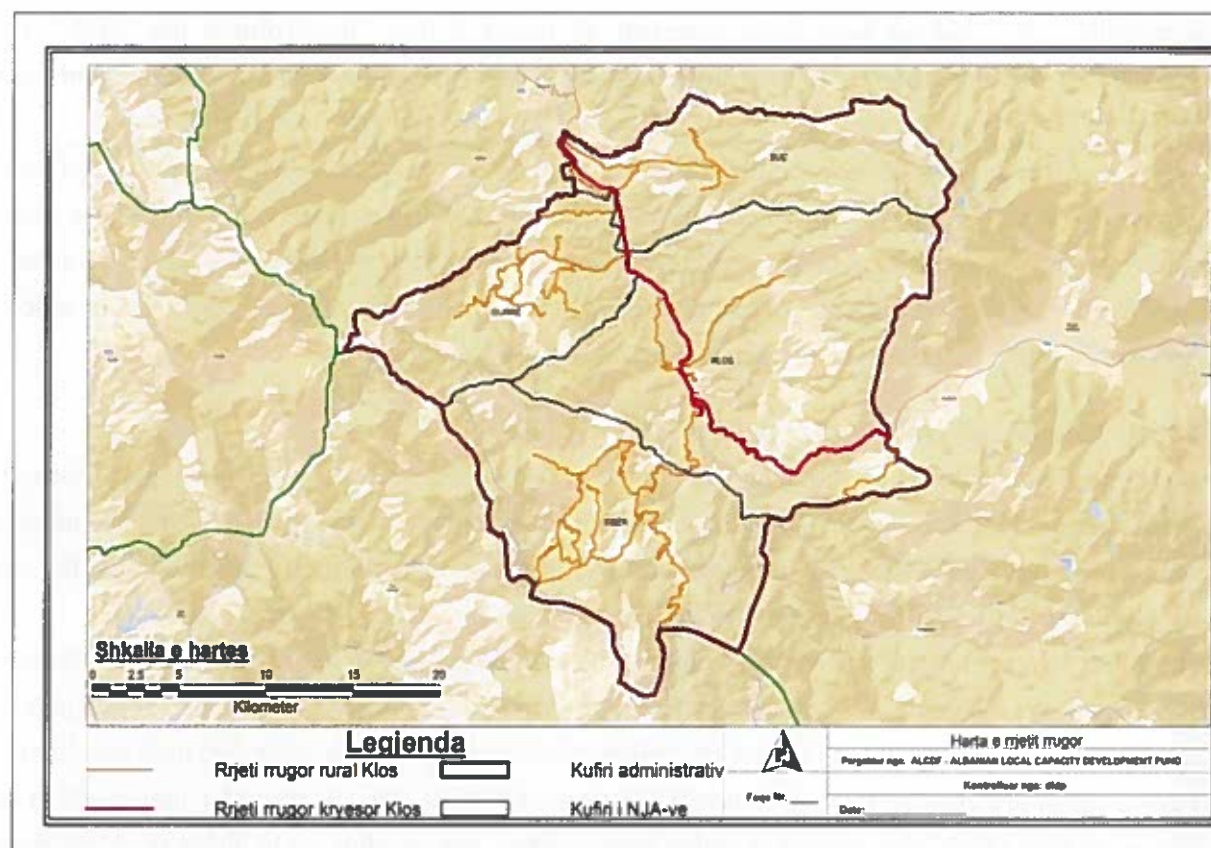

Fig. – 29: Infrastruktura rrugore bashkia Klos

Vizion – *Infrastruktura e pershtatshme për një zhvillim progresiv të Bashkisë???? Për të përballuar një potencial zhvillimor që do të mundësohet nga afërsia me Metropolin*

Objektivat për infrastrukturën janë reflektim i Analizës “Swot”

Pikat e forta - Pozicioni Gjeografik i Klosit si “*nyje lidhëse*” ndërmjet aksit egzistues të rrjetit kryesor rrugor shqiptar Tirane – Peshkopi dhe Rugës të Arbërit. Kjo mund ta shndrojë Klosin në një “HUB” të “grumbullimit dhe shpërndarjes” të burimeve dhe prodhimeve dhe gjithë kapaciteteve të zonës qendrore veri lindore (Mat-Mirdit –Bulçiz- Dibër-Krast) në drejtim dhe revers të Zonës Metropolitane Tiranë – Durrës.

Dobit – Gjendja shumë e keqe e rrugës egzistuese nga Skuraj në Peshkopi , vecanërisht 18 km rrugë të këtij aksi që i përkasin Bashkisë Klos, si dhe gjendja plotësisht e degraduar e infrastrukturës rrugore brenda zonës urbane në Qytezën e Klosit.

Oportunitetet – Nisur nga kjo “pozitivitet” në kyçjen në rrjetin Kryesor Rrugor Qëndror në drejtim të Shqipërisë Qendrore Lindore të zhvillimit të rrugës të “Arbrit” jo vetëm si një lidhje me

zonat lindore qe përshkon (Tirane-Klos-Bulçiz-Dibër), por dhe si një degëzim i Koridorit VIII ne drjtim të Maqedonis e Bullgaris përldijen e Detit Adriatikme Detin e Zi për të vazhduarmë tej në drejtim tëAzis qëndrore. Në këto kushte krijohet oportuniteti qe Bashkia Klos në forcoj kapacitetet e Terheqjes (grumbullimit , rruajtjes ne impjante frigoriferike dhe edhe perpunimin industrial) të produkteve të mirfillta “**bio**” bujqësore dhe blegtorare, te zonave dhe bashkive perreth perfshir edhe Burrelin , Mirditen Krasten dhe Martaneshi ne drejtim të Tiranës dhe Durrësit , si një zonë me kërkesa gjithnjë në rritje për produkte te tilla , duke pasur parasysh faktin e popullsis në rritje në këtë Zonë, nderkoh që mund të luaj dhe rrolin e nje “Hubi” per grumbullimin e shperndarjes te turizmit malor dhe natyral në gjithë zonën elartpërmëndur , për bukurit dhe potencialet e pa zakonta qe zotrohen aty , por të pa shfrytëzuara deri me sot.

Reziqet – Rezik i mundëshëm është mos realizimi në kohë i rrugës të “Arbrit”, por nga sa është informuar konsulenti në organet ligjzbatuese egzekutive (MTI) kjo është vendosur tashme , duke pasur parasysh se projekti është realizuar plotësisht (në “Datale Dizagne”) për të tre lotet e projektit, dhe se perveç avancimit të punimeve të deri të tanishme në teren . është hapur tenderi për vazhdimin e punimeve edhe ne pjesët e pa fillura të punimeve

4.8.1 Menaxhimi i mbetjeve te ngurta

Shërbimi i menaxhimi të mbetjeve në bashkinë Klos mbulon vetëm 50% të popullsisë, të sipërfaqes totale të banuara në BashkiëKlos. Shërbimi përfshin të dyja mbetjet urbane dhe mbetjet inerte. Shërbim realizohet nga **nënkontraktorët private** duke përdorur kazanë metalikë për mbeturina në rastin Klosit dhe për komunën Suç në formën e venddepozitimi prej betoni

Bashkia e Klosi-t mbledh tarifat e pastrimit nga banorët në mënyrë që të financojnë këtë shërbim; Ne NJA Klos bashkia ka vendosur tarifën prej **500 lekë/banor /vit**. Biznesete vogla janë të detyruar të paguajë 14 herë më shumë dhe ndërsa për bizneset e mëdha është 240 herë me shumë . Familjarët janë përgjegjës për mbeturinat që prodhohen prej tyre. Si rregull i përgjithshëm në Bashkinë Klos çfarë është mbetje organike kompostohet, por endenuk ka të dhëna të që saktësojë ndonjë përgjigje të saktë në lidhje me shtrirjen e këtij aktiviteti të riciklimit, i cili si i tillë kryhet në mënyrë informale.Pjesa tjetër e mbetjeve i’u lihet banorëve në vullnetin e tyre të lirë.

E njëjta gjë po ndodh edhe me mbeturinat inerte. Është e vetëkuptueshme se nuk ka ndarje apo klasifikim të mbeturinave dhe kjo është e vërtetë jo vetëm për mbeturinat urbane por edhe për mbeturinat industriale dhe ato spitalore. Nuk ka statistika të rregullta për bashkine Klos mbi mbetjet inerte të ndara në mbetje inerte industriale dhe urbane.

Siç dhe e kemi përmendur norma e mbledhjes sëtarifës në Klos eshte vetëm 50%. Bashkia Klos mbledh pothuajse 100% tarifat nga bizneset.

- Klos dhe të gjitha zonat e tjera janë konsideruar të jenë rural në intervalin 0,2-0,3 kg / banor në ditë, Klos ka vlerën më të lartë nga të gjithë me një frekuencë shërbimi qe supozohet të jetë prej 2 herë / javë
- Supozimet për distancat qe mbulohen janë llogaritur bazuar në të dhënat e sipërfaqes së përgjithshme si dyfishi i rrënjës katrore të sipërfaqes në m² dhe distanca (hipotetike) e vend-depozitimi është konsideruar te jete midis 2-5 km

Rezultatet e simulimit ndërmjet entiteteve të ndryshme japin vlerat e paraqitura në grafikun e mëposhtëm për të dy kosto për ton dhe për banor në vit;

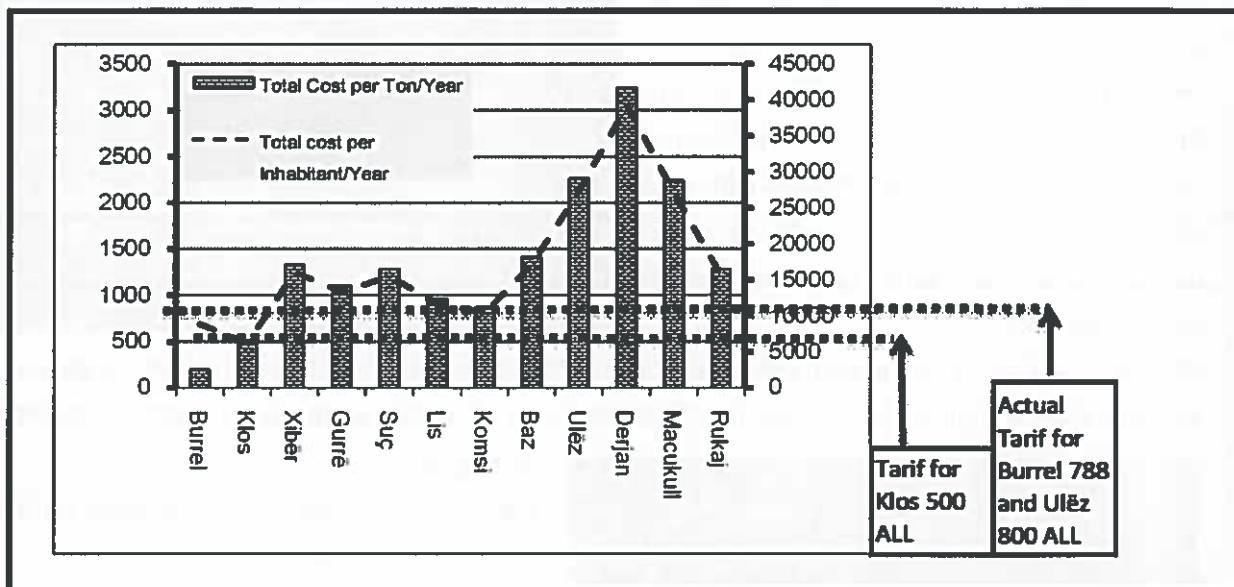

Diagrama 3: Kosto lek për banorë/për ton për vit.

4.9 PRESIONET NATYRORE

4.10.1 Rreziqet nga lëkundjet e tokës - risku sizmik

Fenomenet e rrezikut gjeologjik, perhapja dhe pershkrimi i tyre

Në territorin e Bashkisë Klos gjejnë përhapje shumë elementë të rrezikut gjeologjik, të cilat krijojnë shqetësime dhe dëmtime të veprave inxhinierike që kryhen në këtë territor. Më poshtë po përshkruajmë këto rreziqe, duke dhënë edhe fushëpërhapjen e tyre.

Rrëshqitjet - Janë një fenomen i përhapur në Bashki. Në hartën e përhapjes së rreziqeve gjeologjike, janë hedhur rreth 30 rrëshqitje të njohura, por kjo nuk do të thotë se në këtë territor nuk ekzistojnë rrëshqitje të tjera. Gjithashtu duhet theksuar se territore të ngjashme me ato, ku kemi konturuar rrëshqitjet e njohura, janë po aq të rrezikshme sa ato në të cilat ende nuk ka ndodhur rrëshqitje, por me krijimin e kushteve edhe ato shpate rrezikohen nga i njëjti fenomen. Nga një analizë e kryer për të gjitha rrëshqitjet e ndodhura deri tani në Bashkinë Klos, rezulton se shumica e rrëshqitjeve bien në formacionet argjilore, por dhe në shpatet me pjerrësi 10°-20° si dhe në shpatet e ekspozuar. Gjithashtu, shumica e rrëshqitjeve bien në zonat urbane dhe tokë arë, në distanca të afërta nga shtrati lumit ose përroit. Rrëshqitjet kanë prekur si shkëmbinjtë e bazamentit, ashtu edhe mbulesën e dherave të Kuaternarit. Faktorët kryesorë të ndodhjes së tyre janë pasive (ndërtimi gjeologjik, litologjia, struktura, tektonika, etj) dhe aktive (erozioni, përmbajtja e lartë e ujërave nëntokësore, reshjet e dendura të shiut, ndërhyrjet e njeriut në ndërtime të ndryshme, etj.)

Fig. – 30: Rrëshqitja Qafa e Ligenit në fshatin Muzhakë, Koms.

Rrëzimet - Ndodhin në zonën malore, atje, ku pjerrësia e shpatit i kalon 40° , dhe ku kemi vendosje të shkëmbinjve më të fortë mbi ata më të butë në profilin e shpatit. Situata të tilla janë të shumta në territorin e Bashkisë. Ky fenomen ndihmohet edhe nga zhvillimi i madh i tektonikave bllokore dhe ndrydhëse, të cilat e kanë coptuar së tepërmi bazamentin shkëmbor.

Shembjet - Ose të ashtuquajturat subsidenca. Përputhen me zonat minerare të braktisura. Klasifikohen si fenomene rreziku me kërcënuese se të gjithë elementet e tjerë të rrezikut gjeologjik.

Fig. – 31: Rrëzime gurësh në aksin rrugor Koms-Qafë Shtamë

Kanë ndodhur dhe rrezikojnë të ndodhin në fushat minerare dhe punimet e braktisura etj. Shfrytëzimi i shtresave në thellësi, ka krijuar hapësira boshe nëntoke, të cilat rrezikojnë shembjen e materialit të sipërndodhur dhe për pasojë deformimin e sipërfaqes së tokës nga ai reali. Këto janë zona tepër të rrezikshme për objektet inxhinierike, sepse

shembja ndodh në mënyrë të menjëhershme dhe vertikalisht. Për pasojë ndodhin çedime nga disa mm, deri në disa metra të cilat mund të rezultojnë katastrofike si për veprat inxhinierike, ashtu edhe për banorë. Fenomene të tilla janë evidentuar në Klos, ku dallohet qartë dëmtimi i disa objekteve. Në këto zona nuk duhen lejuar ndërtimet mbi to. Edhe në rastet kur ndërtimet janë kryer, duhet të merren masa për largimin e banoreve prej tyre dhe prishjen e këtyre objekteve inxhinierike.

4.9.2 Zjarret

Dy elemente shihen si dëmtues potenciale për pyjet e Xibrit;

- Zjarri
- Procesionarja e pishes
- Kanceri i gështenjes

Zjarret përbejnë një fenomen shqëtesues pothuajse gjatë gjithë vitit (në verë pyjet e pishes, në vjeshtë e pranverë pyjet e dushkut), ndërsa më shumë në verë. Nga vetç banoret nuk aplikohet djegie e tokës/pyllit për kullote, dhe burimi kryesor i zjarreve shihet si pakujdesia e personave që kalojnë nëpër pyll.

4.9.3 Erozioni i tokës dhe Shkretëtirëzimi

Vatrat e erozionit - Është fenomeni më i përhapur në territorin e Bashkisë Klos.

Fig.-32: Vatër e fuqishme erozionale Muzha

Zona të tëra, kryesisht në fushë përhapjen e formacioneve argjilore e fllishore, janë të prekura nga ky fenomen, i cili nga ana e tij është ndihmuar në një masë shumë të

madhe nga shpyllëzimet e shumta që u bënë gjatë viteve '80 – '90 të shekullit të kaluar. Erozioni shfaqet në formën e dy tipeve kryesore: erozion sipërfaqësor dhe erozion fundor. Erozioni sipërfaqësor prek zona të mëdha të shpateve të lumit Mat.

Në këtë mënyrë ata bëjnë thellim të shtretërve të tyre me shpejtësi të madhe dhe i bëjnë të paqëndrueshëm shpatet anësore të tyre. Në këtë rast krijohet një proces zinxhir midis erozionit dhe fenomeneve të rrëshqitjeve duke u kombinuar me njeri – tjetrin dhe duke qenë shkaktare të njeri – tjetrit.

4.10 KUSHTET GJEOLIGO-INXHINIERIKE NË BASHKINË E KLOSIT

Veprimtaria magmatike në rajon është zhvilluar gjatë Paleozoit dhe Mesozoit. Prodhimet magmatike i përkasin facieve vullkanike, intruzive dhe subvullkanike. Ndërmjet tyre veçohen shkëmbinjtë magmatike të moshës paleozoike, ata të Triasikut të poshtëm dhe të mesëm dhe ofiolitet jurasike.

4.10.1 Formacionet litologjike, inkuadrimi gjeologjik i tyre

Formacionet litologjike, inkuadrimi gjeologjik i tyre. Në territorin e Bashkisë Klos në sipërfaqe shfaqen shkëmbinjtë rrënjësorë, si dhe dhëra të Kuaternarit të tipit mbulesor. Dhërat e Kuaternarit në fushë përhapjen e tyre, kanë trashësi të tillë që nuk mund të neglizhohen gjatë kryerjes së ndërtimeve. Sipas studimit të prof. Konomi kemi përshtatur një klasifikim gjeologo–litologo–inxhinierik të shkëmbinjve dhe dhërave. Në këtë klasifikim shkëmbinjtë ndahen në tre grupe:

1. Shkëmbinjtë të fortë;
2. Shkëmbinjtë mesatare;
3. Shkëmbinjtë të butë.

Kriteri i ndarjes së tyre është rezistenca në shtypje një boshtore (Rsh), e cila për shkëmbinjtë të fortë ka vlera më të mëdha se 500 bar (ose kg/cm²), për shkëmbinjtë mesatare 50–500 bar dhe për shkëmbinjtë të butë < 50 bar. Dherat janë klasifikuar në tre grupe:

1. Dhera pa kohezion;
 2. Dhera me kohezion;
 3. Dhera me veti të veçanta.
- Zona sizmogene gjatësore Korçë - Ohër - Peshkopi (ose zona e hyrjeve të Drinit të Zi);

- Zona sizmogjene tërthore që ndërpret të parën Vlorë – Elbasan - Dibër.

Të dyja sëbashku krijojnë një potencial sizmitet të lartë. Sipas analizave sizmotektonike grabeni pliocenik i Peshkopisë mund të gjenerojë tërmete me magnitudë maksimale deri në $M_s=7$.

Zonimi i territorit mbi bazën e kushteve gjeologo – inxhinierike

Për kryerjen e zonimit të territorit të Bashkisë Klos, është pasur parasysh që në përputhje me shkallën e hartës, të jepen të dhëna të trojeve të ndryshme dhe përshtatshmërisë së tyre ndaj ndërtimeve që kryhen mbi to, nëpërmjet vetive të tyre gjeoteknike, si dhe të dhëna për ekspozimin e këtyre trojeve ndaj elementeve të rrezikut gjeologjik. Pra, bëhet një kombinim i të dhënave që disponohen për territorin, duke e ndarë atë në zona, nënzona dhe sektorë, të cilët në vetvete kanë kushte të përafërta gjeologo – inxhinierike dhe që janë të ekspozuar ndaj rrezikut gjeologjik në shkallë të caktuar. Për ndërtimin e hartës së zonimit të territorit për përshtatshmërinë ndërtuese që kanë trojet në të, janë marrë në konsideratë tre kriteret:

- Kriteri litologo – gjeologo – inxhinierik
- Kriteri i ekspozimit ndaj rrezikut gjeologjik
- Kriteri morfologjik

Kriteri litologo – gjeologo – inxhinierik ka qenë kriter bazë mbi të cilin është ndarë territori në zona që karakterizohen nga një farë shkalle homogjeniteti i kushteve ndërtuese të trojeve që gjenden në to. Me këtë kihen parasysh kryesisht vetitë fiziko–mekanike (granulometria, peshatspecifike, volumore dhe të skeletit, poroziteti, rezistenca, koeficientet e deformimit, për ajrimi, çashmëria, etj).

Kriteri i ndarjes së dhërave ka qenë kohezioni (forcat lidhës e midis kokrriza vepërbërëse). Nëse dherat janë pa kohezion (rërat, zhavorret, etj), kokrrizat përbërëse të tyre lëvizin lirisht të pavarura nga njëra-tjetra, në mënyrë të menjëhershme, sapo mbi to të veprojnë ngarkesa të lindura si rezultat i aplikimit të ndërtimeve mbito. Kurse në dherat mekohezion (argjilat, suargjilat, surërat), kokrrizat përbërëse të tyre janë të lidhura me forca kohezive midis tyre, për pasojë sjellja e tyre ndaj ngarkesave të ndërtimeve të ngritura mbi to, është e ngadalte, e shtrire në kohë, dhe ato paraqesin sjellje uniforme ndaj këtyre ngarkesave. Dhërat me veti të veçanta janë dhëra të dobët, ose dhëra që paraqesin veti të ndryshme në drejtime të ndryshme të aplikimit të forcave mbi to. Nga pikëpamja gjeologo – inxhinierike, këto formime kërkojnë në mënyrë kategorike përmirësim të vetive gjeoteknike gjatë hapjes së themeleve për ndërtim.

Vetitë ujore (ujëmbajtja, ujëdhënia, përshkueshmëria, konsistenca, etj.) dhe shkalla e ndryshimeve që ndodhin në trojet e ndërtimit nga prezenca e ujrave. Duke u bazuar në këtë kriter, territori ndahet në gjashtë zona:

- I. Zona e përhapjes së shkëmbinjve të fortë, në hartë paraqitet me vija horizontale.
- II. Zona e përhapjes së shkëmbinjve mesatarë, në hartë paraqitet me vija vertikale.
- III. Zona e përhapjes së shkëmbinjve të dobët, në hartë paraqitet me kombinim të vijave horizontale dhe atyre vertikale.
- IV. Zona e përhapjes së dherave pa kohezion, në hartë paraqitet me vija të pjerrëta majtas.

- V. Zona e përhapjes së dherave me kohezion, në hartë paraqitet me vija të pjerrëta djathtas .
- VI. Zona e përhapjes së dherave me veti të veçanta, në hartë paraqitet me kombinim të vijave të pjerrëta djathtas dhe majtas

4.11 Aspekte gjeomjedisore të bashkisë së Klosit

Objektivat e studimit

1. Objektivi kryesor i këtij studimi është evidentimi i problematikave gjeomjedisore të Bashkisë, duke dhënë përfundimet e duhura, të cilat do të shërbejnë për sensibilizimin e pushtetit Qendror e Lokal, në minimizimin e mundshëm të tyre.
2. Krijimi i bazës së të dhënave gjeomjedisore (data-base) të Bashkisë, përbën një objektiv të rëndësishëm të këtij studimi.
3. Pasqyrimi i problematikave gjeomjedisore me anë të hartave gjeomjedisore në shkallë 1:100,000, me shenjat konvencionale përkatëse është një tjetër objektiv i realizuar në këtë studim.

Fig.– 33: Problematikat gjeomjedisore

Industria minerare si burim ndotje

Industria minerare, kryesisht ajo e shfrytëzimit të mineralit të kromit, përbënte një nga sektorët më të rëndësishëm të ekonomisë. Industria minerare ishte e përqëndruar në rrethet Bulqizë e Mat, ku ishin hapur një numër i madh minierash për shfrytëzimin e mineralit të kromit në vendin tonë, por ndiimi dhe kërkime të tilla kishte edhe në rajonin e Klosit. Minierat e hapura për shfrytëzimin e mineralit të kromit me një aktivitet prej dhjetëra vitesh, kishin të punësuar një numër të konsiderueshëm punonjësish. Në këto vendburime ishin kryer punime të shumta si: kanale, galeri, shpime kërkim-zbulimi, por nuk përbënin objekte për shfrytëzim dhe numri i të punësuarve ishte më i reduktuar. Mbas viteve '90, shumë miniera e mbyllën aktivitetin e tyre dhe sot janë në punë një numër i madh subjektesh private që shfrytëzojnë shumë objekte kromi. Nga vetë metoda e shfrytëzimit të mineralit të kromit krijohen impakte mjedisore. Shfrytëzimi në qiell të hapur (me karriera), pikësëpari çon në deformimin e ambientit, duke krijuar gropa, kanale dhe stoke materiali, si dhe zhveshjen e tij nga bimësia. Shfrytëzimi nga nëntoka krijon hapësira të mëdha nëntokësore, që shpesh, me kalimin e kohës shërben duke paraqitur rrezik serioz. Në hyrje të galerive të shfrytëzimit krijohen stoke të konsiderueshme të mineralit të kromit dhe të sterileve.⁴

4.11.1 Ndikimet mjedisore të Industrisë Minerare

Problematikat gjeomjedisore i kemi trajtuar në dy aspekte si:

- a. Burim ndotje;

⁴ Strategjia e Zhvillimit të Industrisë Minerare për një periudhë 15 vjeçare).

b. Ndotje.

Industria minerare si burim ndotje

Industria minerare, kryesisht ajo e shfrytëzimit të mineralit të kromit, përbënte një nga sektorët më të rëndësishëm të ekonomisë. Industria minerare ishte e përqëndruar në rrethet Bulqizë e Mat, ku ishin hapur një numër i madh minierash për shfrytëzimin e mineralit të kromit në vendin tonë, por kërkime të tilla kishte edhe në rajonin e Klosit. Minierat e hapura për shfrytëzimin e mineralit të kromit me një aktivitet prej dhjetëra vitesh, kishin të punësuar një numër të konsiderueshëm punonjësish. Në këto vendburime ishin kryer punime të shumta si: kanale, galeri, shpime kërkim-zbulimi, por nuk përbënin objekte për shfrytëzim dhe numri i të punësuarve ishte më i reduktuar. Mbas viteve '90, shumë miniera e mbyllën aktivitetin e tyre dhe sot janë në punë një numër i madh subjektesh private që shfrytëzojnë shumë objekte kromi. Nga vetë metoda e shfrytëzimit të mineralit të kromit krijohen impakte mjedisore. Shfrytëzimi në qiell të hapur (me karriera), pikëse pari çon në deformimin e ambientit, duke krijuar gropa, stoqe, siç shihet kanale dhe stoqe materiali, si dhe zhveshjen e tij nga bimësia. Shfrytëzimi nga nëntoka krijon hapësira të mëdha nëntokësore, që shpesh, me kalimin e kohës shërben duke paraqitur rrezik serioz. Në hyrje të galerive të shfrytëzimit krijohen stoqe të konsiderueshme të mineralit të kromit dhe të sterileve.⁵

Stoqet e mineralit të kromit

Në të gjitha minierat, në hyrje të galerive të shfrytëzimit të mineralit, janë formuar stoqet e mineralizimit të kromit si dhe stoqet e sterileve të formuara gjatë shfrytëzimit.

Fig. –34: Stoqet e mineralit të kromit

Stoqet e mineralit janë të përkohshëm, pasi minerali transportohet në destinacion.

Megjithatë, duke qenë se minerali ka përmbajtje të lartë të përbërësve krom, nikel, kobalt, etj., edhe ndikimet në mjedis qoftë gjatë qëndrimit në stok apo edhe gjatë transportit janë të konsiderueshme. Në miniera te vjetra, me aktivitet të konsiderueshme të nxjerrjes së mineralit janë krijuar stoqe me volume dhjetëra mijëra³.

Këto stoqe prej një kohe shumë të gjatë janë të ekspozuara ndaj agjentëve atmosferikë nën ndikimin e të cilave në vazhdimësi shpëlahen dhe transportohen nga ujërat sipërfaqësor në

drejtim të lumenjve e në vazhdimësi në basenet e hidrocentraleve apo dhe në det. Nga studimet gjeokimike të kryera në rajonin e gropës së Burrel-Klosit rezulton që nën këtë efekt përmbajtjet e përbërësve të kromit, nikelit, kobaltit të jenë shumë mbi normat e lejuara.

Fig. –35: Shfrytëzimi i stoqeve të sterileve të kromi

⁵Strategjia e Zhvillimit të Industrisë Minerare për një periudhë 15 vjeçare).

Nga analizat e kryera, përmbajtja e elementit të kromit lëviz nga 100ppm, deri në 2400ppm, me një përmbajtje mesatare rreth 400ppm, shifër kjo mjaft e lartë në krahasim me standartet evropiane.

Për rajone të veçanta, kjo përmbajtje është shumë e lartë, kryesisht në tarracat lumore ku dhe depozitimi i mineraleve të rendë është më i madh. I njëjti fenomen ndodh dhe me përqendrimet e elementeve shoqërues të mineraleve të kromit, nikelit dhe kobaltit. Vlera mesatare e përmbajtjes së nikelit në rajonet e gropës së Burrelit është rreth 390ppm, kur normat e lejuara në disa vende të Evropës janë rreth 140ppm. Kohët e fundit, për shkak të rritjes së interesit për mineralin e kromit, në stoqe të vjetra po rivlerësohen për seleksionimin dhe nxjerrjen e mineralit të mbetur. Kjo përbën një rrezik potencial, pasi siç shikohet dhe nga fotot punojnë njerëz të pa kualifikuar dhe aq më keq fëmijë që çdo ditë rrezikojnë jetën.⁶

Ndotja nga ish-fabrikat e pasurimit të kromit

Fabrikat e pasurimit Bulqizë, Krastë, Klos

Ujërat e fabrikës së pasurimit të kromit, mineralizimi i kromit që i shoqëronë dekantojnë në dampën e ngritur për këtë qëllim.

Fig. -36: Pamje nga Uzina e Ferrokromit

E kundërta ka ndodhur në ish fabrikën e pasurimit të kromit në Krastë të Martaneshit, e cila nuk ka pasur një dampë dekantimi e për rrjedhojë, mbetjet e pasurimit janë derdhur në lumin e Matit, të cilat kanë shkaktuar një impakt negativ, që më së pakti ka rezultuar në dëmtimin e rritjes së troftës natyrale një specie peshku tipike për ujërat e pastër dhe të ftohtë.

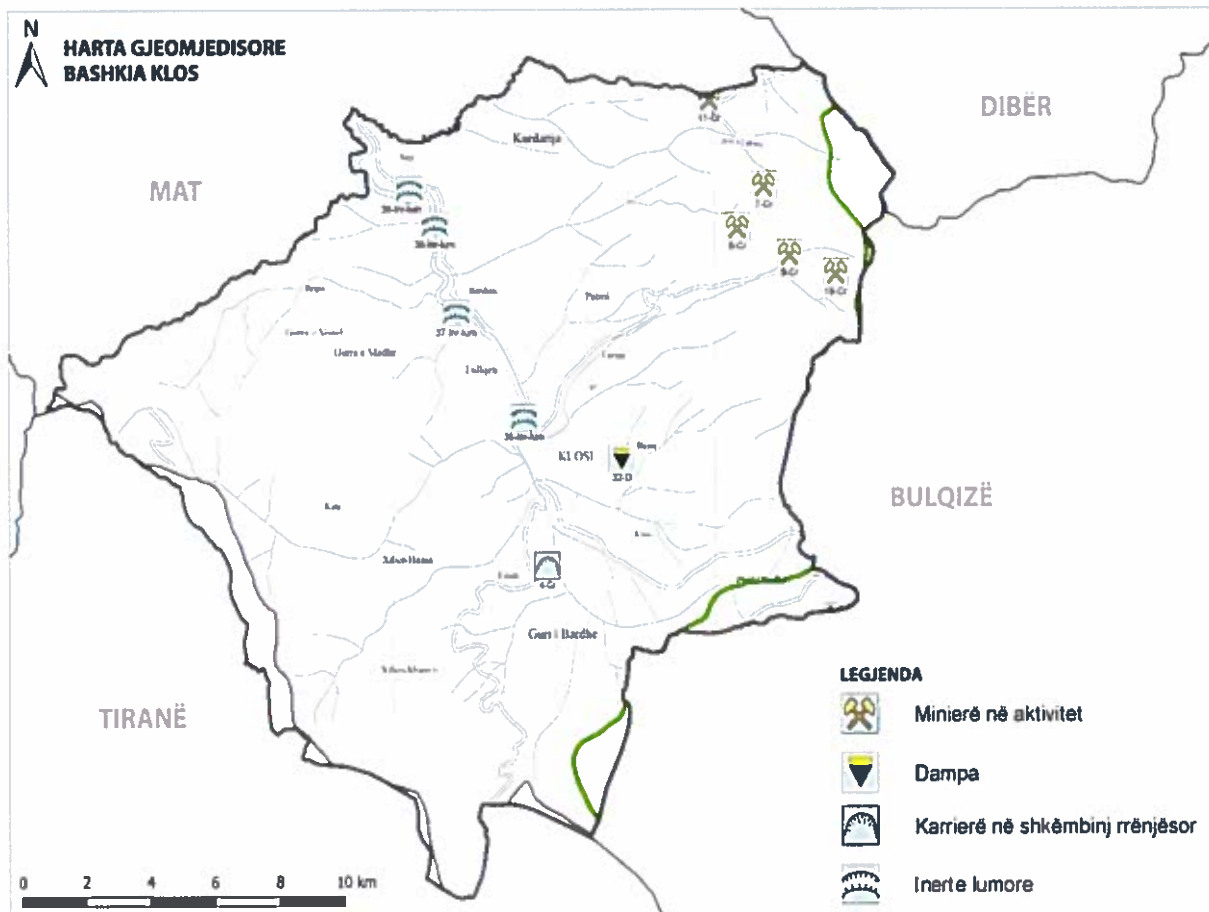
Impianti i pasurimit të kromit në Klos ka një teknologji me cikël të mbyllur të suspensës së rëndë me ferro silic, që minimizon ndotjen. Megjithatë, edhe këtu depozitohet një stok inertesh me përmbajtje kromi që me kalimin e kohës nën ndikimin e agjentëve atmosferikë krijon një impakt negativ.

Dampat e fabrikave të pasurimit

Përfaqësojnë mbetje industriale të industrisë përpunuese të mineralit të kromit. Në fabrikën e pasurimit të kromit në Bulqizë është krijuar një dampë me disa mijëra m³ mbetje nga pasurimi i mineralit të kromit. Po ashtu në Komsit është krijuar një stok disa mijëra m³ mbetje nga industria e shkrirjes së mineralit të kromi të quajtura skorje të ferrokromit. Që të dyja këto mbetje teknologjike janë trajtuar në vende të veçanta në funksion të ruajtjes së ambientit. Në këtë drejtim deri diku ja kanë arritur qëllimit. Megjithatë, ekspozimi i tyre për një kohë shumë të gjatë nën ndikimin e agjentëve atmosferike ka krijuar edhe impakt negative. Mineralizimi i shpëlarë në

⁶ANTEACEMENTSH.A.Gjendja e rezervave dhe perspektiva e kërkimit të mineraleve dhe shkëmbinjve industriale të Shqipërisë.

vazhdimësi depërton në shtresat e tokës duke krijuar një impakt në ujërat nëntokësor. Nga ana tjetër, duke shpëlarë në vazhdimësi edhe ujërat sipërfaqësor njësoj si në stoqet e minierave transportojnë elementë të dëmshëm në ujërat e lumenjve për në tokat bujqësore nëpërmjet sistemit të vaditjes apo në basenet e hidrocentraleve.⁷

Shfrytëzimi i karrierave në gurët gëlqerorë, burim ndotje

pluhurin që shkaktohet nga përdorimi i lëndëve plasëse, përpunimi të materialit nga makineritë e thyerjes, transportit të tij në subjektet që do ta përdorin kryesisht për industrinë e ndërtimit. Reja e pluhurit që krijohet nga ky aktivitet ndodh në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe të vazhdueshme ajrin, ujërat sipërfaqësorë, tokat bujqësore, pa mohuar ndikimin negativ në shëndetin e punonjësve që punojnë në këto karriera dhe në banorët e qendrave pranë tyre. Nga shfrytëzimi që i është bërë kësaj zone për nxjerrjen e mermerit, është prishur pothuajse peisazhi dhe nga punimet e kryera krijohet shumë pluhur.⁸

Ministria e Mjedisit. Raport për gjendjen e mjedisit 2011

⁸Ministria e Mjedisit. Raport për gjendjen e mjedisit 2011

Shfrytëzimi i interneteve lumore, burim ndotje.

Shfrytëzimi i inerteve të lumenjve krijon impakt në rritjen e efektit gërryes erozional të shpateve dhe dyshemesë së lumenjve, dëmtimin e këmbëve të urave, të tokave përreth, etj. Inertet në lumin Mat, si dhe shtretërit e përrenjve janë shfrytëzuar pas një lloj kriteri në shumë raste pa licensa të rregulla të shtetit. Edhe në ditët e sotme vazhdon shfrytëzimi i tyre, objekte shfrytëzimi që lidhen me aluvionet e shtratit të lumit Mat, si dhe në shtretërit e përrenjve, duke marrë prej tyre sasi të konsiderueshme inertesh (proluvionesh) në një kohë kur nevojat për materiale inertë duhen siguruar nga guroret. Sot aktualisht në Klos kemi dy impiante për përpunimin dhe prodhimin e inerteve, aktualisht në fshatin Zenisht dhe Klos.

Fig. -38: Pamje nga marrja e inerteve në lumin Mat

Marrja e materialit në shtratin e lumit kryet edhe në afërsi të urave, dhe kjo ka çuar në erodimin e shtratit dhe zbulimin e këmbëve të urave nga ana tjetër shfrytëzimi i këtyre inerteve ka çuar në prishjen e ekuilibrit të brigjeve të shtratit të lumit dhe erodimin e tokave bujqësore.⁹

Mbetjet urbane, burim ndotje

Në Bashkinë Klos, mbetjet nuk riciklohen, shumë pak groposen dhe në të shumtën e rasteve depozitohen në zona të caktuara dhe digjen. Kjo sjell një ndotje të lartë të ajrit që thithin çdo ditë qytetarët e Klosit. Situata përkeqësohet akoma dhe më shumë po të shtohet fakti se mbetjet e rrezikshme të sektorit industrial depozitohen në të njëjtat vende me mbetjet urbane të Bashkisë, duke u trajtuar në të njëjtën mënyrë. Aktualisht, komuniteti aty po përballet me transformimet ekonomike, të cilat janë shoqëruar me rritjen e konsumit prej popullsisë së të mirave materiale, dhe për rrjedhojë, edhe merrtjen e sasisë së mbetjeve të gjeneruara prej këtij konsumi. Gjithashtu, në këtë të fundit faktor, ndikues kanë qenë dhe vazhdojnë të jenë ritmet e rritjes së popullsisë dhe migrimet e saj për në qytet.

Është rritur sasia e mbetjeve prej ambalazheve, ndërkohë që ndërtimet dhe prishjet e infrastrukturës kanë sjellë rritjen e volumit të mbetjeve inerte. Sasi të konsiderueshme të mbetjeve, shpesh, edhe të rrezikshme, janë trashëguar nga industria e të kaluarës, ndërkohë që mjaft biznese private kanë filluar të lulëzojnë, duke gjeneruar mbetje të shumëllojshme. Administrimi i mbetjeve është një problem i madh për zonën tonë, si pasojë e disproporcionit që ekziston ndërmjet rritjes së vazhdueshme të sasive të mbetjeve të gjeneruara nga aktivitete tjetësore dhe industriale. Për më tepër administrimi i mbetjeve përbën një sfidë të madhe për

⁹Vlerësimi i gjendjes mjedisore të lumenjve nëpërmjet monitorimit kimik Maj 2002- Mars 2004

qeverisjen lokale, e cila gjatë këtyre viteve është përballur me mangësi të mëdha të njohjes dhe të zbatimit të kuadrit ligjor përsa i përket administrimit të mbetjeve.¹⁰

Fig. –39: Venddepozitimi i mbetjeve urbane
Burrel

Mbeturina te qytetit të Klosit

Mbeturina te qytetit të Klosit hidhen prej vitesh përgjatë rrugës që të çon në Komsë, shumë pranë varrezave të Dëshmorëve. Për qytetarët që kalojnëpërditë, aty thonë se kjo situatë është kthyer në një makth për ta, ndaj kërkojnë zhvendosjen e këtij vendi të

grumbullimit të mbetjeve urbane apo ndërtimin e një landfilli. Ndonëse firma e pastrimit mundohet ti mbulojë këto mbeturina herë pas here, janë fëmijët që kërkojnë për skrap që izbulojnë ata, madje i djegin në mes tëditës. Vendgrumbullimi i mbeturinave pranë varrezave të Dëshmorëve shërben edhe për hedhjen e kafshëve të ngordhura.

Megjithë përpjekjet dhe përmirësimet në fushën e menaxhimit të mbetjeve përsëri mbetet problem depozitimi i tyre në vendet e papërshtatshme dhe veçanërisht djegia e tyrenëmjedise të hapura, tymi dhe gazet e të cilës përbëjnë problem serioz për shëndetin dhe mjedisin përreth. Problem mbetet mungesa e sistemit të grumbullimit dhe depozitimit të mbetjeve urbane në zonat rurale.

Hot spot, ish uzina e Fe – Cr

Kriteret e përdorura për përcaktimin e riskut mjedisor dhe njerëzor në vendin tonë janë vendosur në bazë të tre faktorëve kryesorë: rrisqet për popullsinë, rrisqet për mundësinë e zhvillimit të turizmit, rrisqet dhe kërcënimet që lidhen me biodiversitetin dhe ekosistemet. Për thellimin më tej të përpunimit të mineralit të kromit u ngrit uzina e prodhimit të ferrokromit në Komsë të rrethit të Matit. Në këtë uzinë realizohej shkrirja e mineralit të kromit dhe prodhimi i ferrokromit më të gatshëm për industrinë dhe me çmime më të lira për tregun. Efekti i impaktit mjedisor në këtë rast është më i lartë. Krahas mineraleve të kromit, nikelit, hekurit futen edhe minerale të tjerë si kuarc dhe boksitë. Nga analizat gjeokimike të kryera në rajonin përreth uzinës së ferrokromit kemi të njëjtat rezultate të larta të përmbajtjes së elementeve të kromit, nikelit dhe kobaltit. Njëkohësisht, punëtoret që kanë punuar për furnizimin me lëndë të pare të furnaltave kanë rezultuar me silikozë, për shkak të ndotjes së ajrit nga pluhuri i silicit nga mineral i kuarcit. Kriteret e përdorura për përcaktimin e riskut mjedisor dhe njerëzor në vendin tonë janë vendosur në bazë të tre faktorëve kryesorë: rrisqet për popullsinë, rrisqet për mundësinë e zhvillimit të turizmit, rrisqet dhe kërcënimet që lidhen me biodiversitetin dhe ekosistemet të lidhura me anë të fragmentimit. Uzina e Shkrirjes së Ferrokromit ka zhvilluar aktivitetin e saj nga vitin 1976 deri

¹⁰Shkupi D., Lleshi B., etj.2003

në vitin 1996. Nga aktiviteti i saj prodhues janë shkarkuar në atmosferë për çdo ton ferro-krom të prodhuar rreth 1000m^3 gaz. Përbërësit kryesorë të gazit janë CO (55-70%), CH (1.8-6%), CnHm (9-14%), CO (6-12%) dhe N (7-10%). Shkarkimet e furrave elektrike përmbajnë, gjithashtu, elementë toksikë të tillasi CO, NOx, NH dhe POM, si në gjendje të gaztë, ashtu edhe në formë grimcash. Prej disa dekadash, në këtë zonë është grumbulluar një sasi e madhe e skorieve dhe mbeturinave teknologjike të kësaj uzine me përmbajtje metalesh të rënda të rrezikshme për shëndetin e njerëzve. Problemet e identifikuara në këtë zonë kanë të bëjnë me mbeturinat e akumuluar gjatë kësaj periudhe punë të kësaj uzine. Mbeturinat e procesit të prodhimit gjatë viteve janë shpërndarë në zonën përreth uzinës. Analizat kimike në ujë kanë përcaktuar se uji është i ndotur, ekspertet kanë sqaruar se rrezikshmëria e këtyre zonave tek njerëzit lidhen me kontaktin e tyre fizik. Nëse pranë këtyre zonave jetojnë banorë rrezikshmëria e jetës është e madhe.

Zona urbanë klos dhe ajri në të

Studimet konkrete për përbërjen e ajrit në zonën e Klosit nuk ka. Për cilësinë e ajrit ndikon shkarkimi i gazrave dhe puseve në mjedisin përreth. Cilësia e ajrit prishet dhe nga lëvizja e automjeteve që nuk janë pak por dhe nga djegia e mbeturinave dhe mbetjeve urbane. Por në kuptimin relativ, Klosi, duke qenë midis dy maleve me një distance që shkon 2-3km larg njeri-tjetrit që shpërbejnë në lëvizjen e përsheptuar të masave ajrore. Shpejtësia e erës këtu arrin derinë 60-70m/s dhe është relativisht më e lartë sesa zonat fushore. Minierat ndodhen 5-6km në vijë ajrore larg nga qyteti, dhe cilësia e ajrit nuk është problematike për banorët. Por duhet theksuar se ndotje nga punimet e minierës në aspektin rajonal dikon, por për qytetin është e papërfillshme, sepse nuk gjen në Klos një ditë të qetë që të jetë pa lëvizje ere, shkak që çon në pastrimin e ajrit. Atmosfera e jashtme mbi tokë nuk mund të këtë ndikim nga punimet që do të kryhen në tokë.

4.13 POPULLSIA

4.13.1 Mjedi socio-ekonomik

Zhvillimi Demografik

Sipas të dhënave popullsia e Bashkisë Klos sipas Instat Census 2011 arriti në:

- Rreth 20,821 Banorë
- Rreth 6,992 Familje

Të dhënat e fundit ngaburime si zyrtare nuk janë optimiste. Të dhënat paraqiten si më poshtë:

- 15,336 Banorë
- 4,588 Familje

Tab. – 7 : Popullsia sipas viteve dhe projeksioneve

	2011	2015	Forecast 2016	Forecast 2021
Total Population	20,821	30,336	57,800	52,000
Nr. Households	6,992	16,588		

Fig. –40: Harta e Dendësisë së popullsisë Bashkia Klos

Vihet re që popullsia është në rënie për shkak të migrimit të brendshëm trendi i këtij migrimi është mesatar deri i ulët dhe në përputhje me CENSUS- in e vitit 2011, këto parashikime pasqyrohen në Tabelën 7.

4.13.1 Situata socio-ekonomik

Tabela e mëposhtme jep një pamje të përgjithshme të trendit të rritjes së ekonomisë në zonë si dhe kontributin e secilit sektor. Këto të dhëna janë nxjerrë nga llogaritjet e PBB-së rajonale të vitit 2012 të publikuara nga INSTAT në vitin 2014. Të dhënat për vitin 2014 , 2015 nuk janë akoma të disponueshme, ne analizë u morrë parasysh këto të dhëna për të krijuar një pasqyrë të përgjithshme të sektorëve kryesorë të veprimtarive ekonomik që po kontribuojnë në rritjen ekonomike të bashkisw Klos. Nga informacioni i paraqitur në tabelën më poshtë në sektorët kryesorë të aktivitetit ekonomik në këtë rajon janë: Bujqësia, Industria nxjerrëse dhe Shërbimet.

Regional Indicators	Unit	2008	2009	2010	2011	2012
Gross Value Added (GVA)	Mln ALL	27,442	29,581	33,710	33,197	37,470
Agriculture, Forestry, Fishing	%	37.70	37.00	38.40	38.90	42.20
Industry (extracting)	%	21.10	21.80	22.90	20.80	20.30
Construction	%	7.60	7.10	6.80	5.40	
Ëhole and Retail Sale, Hotels and Restaurants, Transport	%					4.70
Communication	%	11.00	10.60	8.20	8.30	7.80
Financial Intermediation, Real Estate, Rents and Professional Activities	%	5.50	5.20	4.70	7.40	6.90
Other Services	%	17.00	18.40	19.00	19.20	18.00
GDP at current Prices	Mln ALL				38,171	

VSM I PLANIT TË PËRGIJTHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

		31,739	34,187	38,784		43,236
	Mln Euro	258	259	282	272	311
GDP estimated with prices of previous year	Mln ALL		33,012	36,722	37,882	43,211
GDP Growth	%		104	107	98	113
GDP per capita	ALL	204,248	227,262	265,396	267,885	30,967
	Euro	1,663	1,721	1,927	1,909	2,228

Tab. – 8: Sectorial Growth Contribution (in the Region according to Instat) With growth drivers in Bold

Burimi: Instat, PBB rajonal të dhëna viti 2012 publikuar ne 2014 për rajon

Në mënyrë që të vlerësojmë kontributin e këtyre sektorëve për zhvillimin rajonal që vjen si sygjerim për të punuar në bashkinë Klos, është e nevojshme të shihet gjithashtu struktura e tregut të punës dhe aktivitetëve kryesore ekonomike. Si rregull ne kemi nevojë për të gjetur peshat relative të punësimit në sektorët ekonomikë të identifikuar në Tabelën e mwsipwrme, përkatësisht më të lartë për bujqësinë (si aktivitet më pak produktive), më i ulët për Industrinë dhe Shërbimet si aktivitete më produktive .

Të dhënat e rritjes rajonale për rajonin Klos - Mat, siç raportohen nga INSTATI, përfshijnë edhe rajonin e Dibrës, prandaj kontributi sektorial ne PBB i referohet pasurive natyrore dhe aktivitetëve ekonomike te cilat nuk i korrespondojnë vetëm Klosit¹¹.

Te dhënat rajonale ne Shqipëri prodhohen mbi bazën e qasjes se shpenzimeve dhe prodhimit duke ndjekur logjikën e agregimit midis njësive sipas kriterëve te banimit. Prej këtij rrjedh se kërkohet një rregullim me një raport koeficient/disagregim, në mënyre qe te rregullohen te dhënat rajonale për bashkië toë Klos.

Ndërsa ne aktivitetet bujqësore dhe te shërbimeve, Klosi- Mati dhe Dibra prodhojnë kryesisht për tregjet e brendshme vendore rajonale dhe kombëtare prodhimet nga industritë nxjerrëse shkojnë për eksport; kështu është shume e kufizuar mundësia që te dhënat vendore te PBB për sa u përket industrive nxjerrëse, të pasqyrojnë shkëmbimet ndërvendore.

Pasi u thanë të gjitha sa më sipër, burimet e të dhënave te përdorura për vlerësimin e koeficienteve në rastin e Dibrës dhe Klos -Matit, në rastin tonë janë :

- Te dhënat për prodhimin/te ardhurat nga industritë nxjerrëse ne Dibër/Klos nga Ministria e Industrisë dhe Energjisë.
- Te dhënat për prodhimin bujqësor/të ardhurat nga Ministria e Bujqësisë dhe Drejtoritë Rajonale

¹¹E njejta gjë është e vertete per çdo rajon ku të dhenat rajonale përfshijne bashki te cilat jane të lidhura organikisht me njera tjetern sic eshte rasti i bashkisë Klos me Bashkinë Mat.

Duke pasur parasysh çmimet zotëruese në treg në kohën e raportuar në të njëjtin dokument nga Ministria e Bujqësisë, pjesa e prodhimit të Bujqësisë në vlerë për Rajonin e Matit është maksimalisht 40% e vlerës së prodhimit total të rajonit Dibër.

Në të dy rastet, Industria Nxjerrëse dhe Bujqësia, çështja që diskutohet është parashikimi i vlerës së prodhimit në proceset e prodhimit, të cilat si të tilla ndikohen nga kontributi i faktorëve natyrore që i bëjnë qendrat vendore të specializura edhe në zona të vogla si Rajoni i Dibrës.

Në rastin e aktiviteteve të tjera që përbëhen kryesisht nga shërbime, si rregull i përgjithshëm, mund të presim që njësitë ekonomike të kenë pak a shumë specializim dhe produktivitet të barabartë, përndryshe ata mund të migrojnë brenda ose jashtë për shkak të kostove më të ulëta se në aktivitetet produktive. Nga ana tjetër, prirja e njësitë ekonomike për të migruar brenda vendit lidhet fort dhe në mënyrë pozitive me shpejtësinë e urbanizimit. Meqenëse prirja për temigruar në Burrel dhe Klos është e ulët atëherë del se produktiviteti i këtij sektori të aktivitetit, përkatësisht shërbimet, është i ngjashëm me rajonet fqinje.

Pjesmarrja e komunitetit në hartimin e planit të menaxhimit

Në të gjitha fshatrat, komisionet janë zgjedhur në mënyrë demokratike (më votim të hapur). Në përzgjedhjen e anëtarëve të komisionit, është patur parasysh që ato të jenë sa më përfaqësuesit në fshat (përfaqësojnë një lagje/fis) ose kanë sipërfaqe të konsiderueshme pyjore në raport me banoret e tjere, njohin zonën dhe traditat e fshatit, kufijte etj.

Caktimi i kufijve për çdo fshat

Në ndarjen e kufijve, komisionet i janë referuar kryesisht banoreve (përdoruesve) që kanë qënë 'pronarë' tradicionale të pyjeve. Në evidentimin e traditave, gjendjen aktuale apo marrëdhëniet me pyllin, është hartuar një pyetësor, rezultatet e të cilit në mënyrë të përmblodhur janë:

- 95% e të anketuarve mendojnë se gjendja e pyllit sot është më e keqe se më parë
- 70% janë shprehur të gatshëm për të marrë pjesë në proces
- 55% e banoreve mendojnë të pakesojnë nr. e dhive në të ardhmen
- 80% mendojnë se duhet të rivendosen rregullat që kanë ekzistuar më parë për pyjet
- 65% e konsiderojnë pyllin të lidhur ngushtë me aktivitetet e tyre jetësore
- 95% i njohin dhe kërkojnë të kenë kufijte e pyjeve që kanë përdorur tradicionalisht.

Identifikimi i përdoruesve të Pyjeve dhe kullotave

Përveç identifikimit të përdoruesve, është marrë dhe mendimi i tyre për vendosjen e masave përmirësuese e prioritetet. Në një aneks të veçantë jepet lista e përdoruesve të pyjeve dhe propozimet e tyre për pyjet e marra në përdorim.

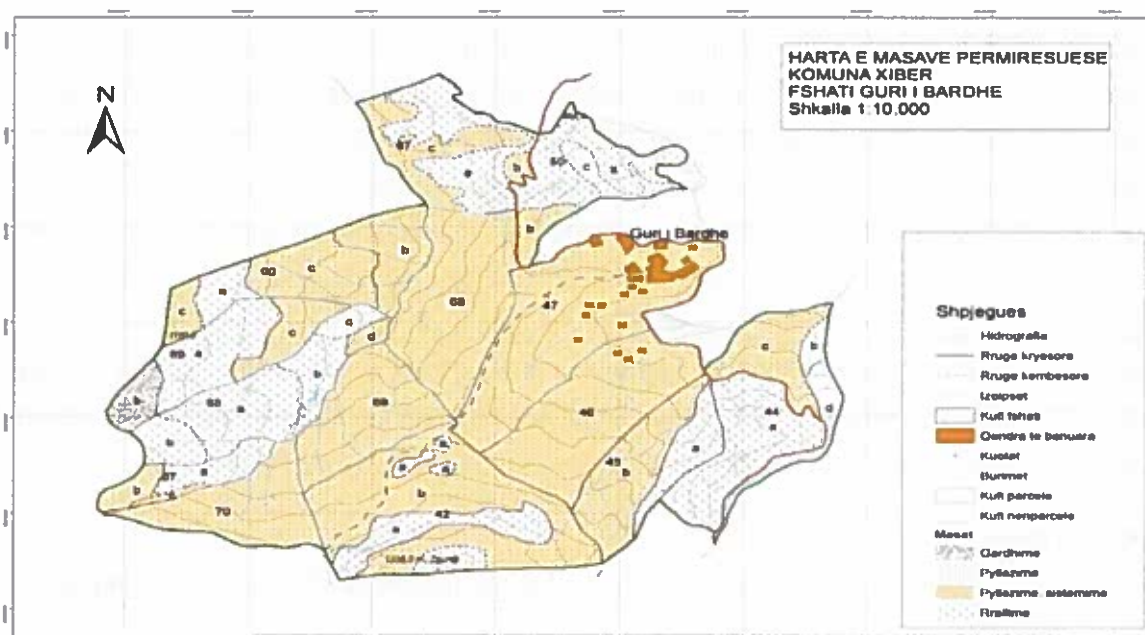

Fig. -41: Harta e masave përmirësuese.

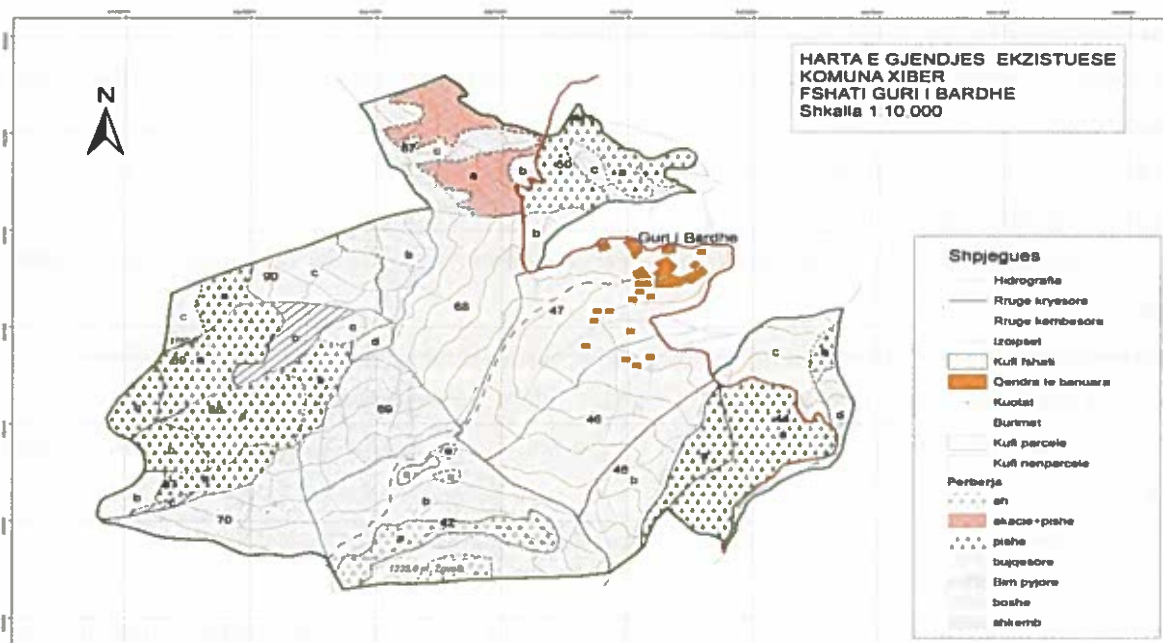

Fig. -42: Harta e gjendjes ekzistuese

4.14 ANALIZA SWOT

Analiza SWOT është një analizë arsyetimësh të kontekstit territorial mbi të cilin realizohet një program ndërhyrjesh. Qëllimi i analizës është përkufizimi i mundësive të zhvillimit të një territori apo të një fushe, që vijnë nga vlerësimi i pikave të forta dhe nga kufizimi atyre të dobëta, duke shfrytëzuar mundësitë dhe duke paraprirë kërcënimeve të mundshme. Lista e mëposhtme paraqet në mënyrë të përmblendhur dhe skematike, konkluzionet e nxjerra nga analiza të evidentuara sipas elementëve të analizës SWOT: fuqitë, dobësitë, shanset dhe kërcënimet. Në krahun e majtë të tabelës, në kolonën e parë, është bërë një klasifikim i çështjeve sipas disa tematikave që janë konsideruar qendrore për drejtimin e veprimeve të zhvillimit në këtë plan. Çështjet e evidentuara në këtë tabelë të analizës SWOT i shërbejnë lexuesit për të parë në mënyrë të përmblendhur trajtimin e tyre që nga Vizioni i Zhvillimit e deri te trajtimet konkrete me projekte.

Pikat e forta

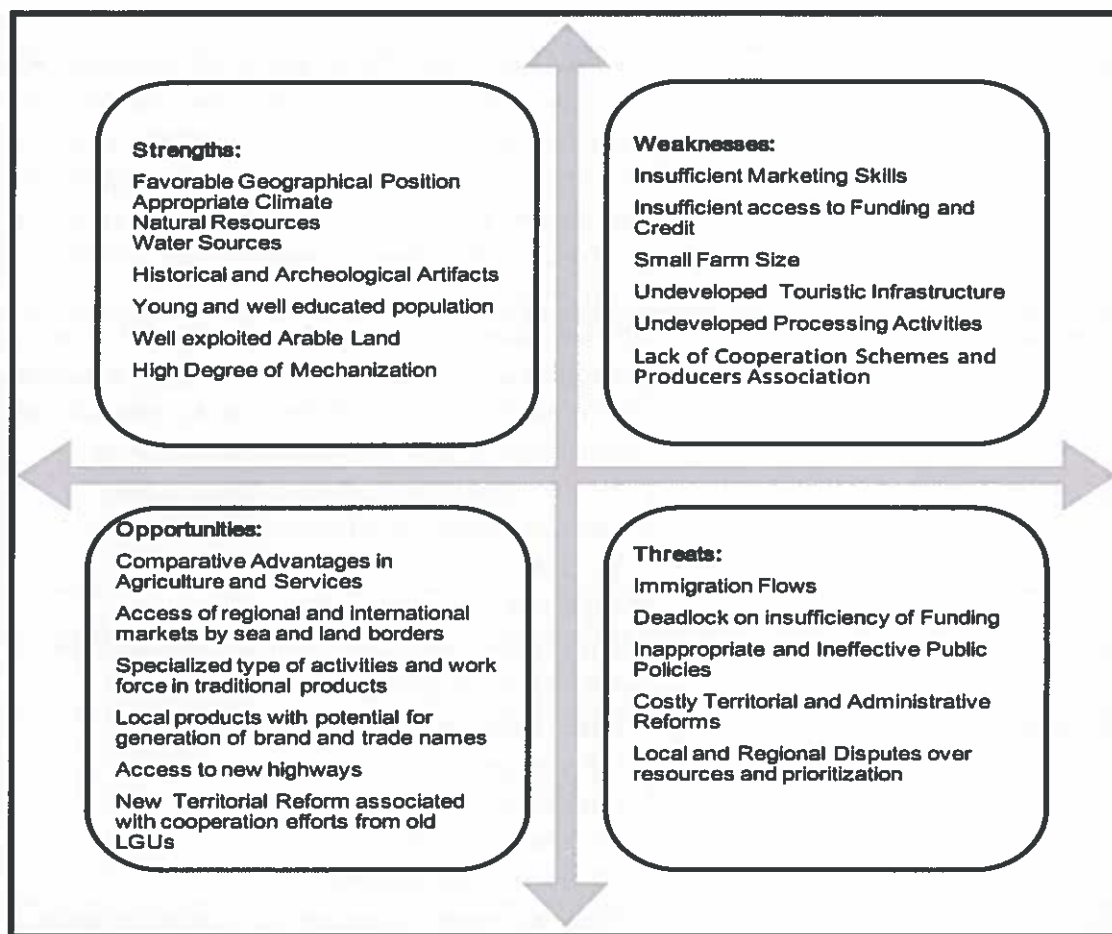
- *Natyra dhe vlerat e saj*: relieve malor, lumi, lugina, liqenet akullnajore. o Përshkohet mes për mes nga rrjedhja e sipërme e lumit MAT.
- *Afërsia me Tiranën*. E lidhur me rrugën e Arbrit: mund të jetë aneksi i Tiranës Per me tej, Rruga e Arbrit kryqëzohet në Klos me Aksin ekzistues Tiranë - Peshkopi dhe kthehet në një nyje që lidh Veriun (Shkodrën, Kukësin, Kosovën) dhe zonën qendrore të vendit (Tiranë Durrës Elbasan) për tu kthyer dhe në një "nyje" të kryqëzimit ekonomik
- *Burimet natyrore*: pyjet o 7 brezat klimatike Brenda bashkisë, mundësia për rritje të bimëve medicinale.
- *Potenciali mineral* – Mali i Balgjajt është formacion mali mineral.
- *Trashëgimi historik* të pasur.
- *Një ndjenjë e fortë e komunitetit* që është e lidhur me historinë dhe mbrojtjen e vlerave të vendit.
- *Traditë* në prodhimet bujqësore: rrush, perimet (domate spec) dhe blegtorinë: gjedhin.
- *Tokë pjellore*: Zona e luginës në lartësi të ulët 299 m: toka e luginës është pjellore.
- *Treg zonal* i prodhimeve bujqësore dhe blegtorale. Këto mund të vijnë nga Bulqiza, Martaneshi, dhe Burreli.
- *Ndërtimet*: nuk ka pasur presion të madh për ndërhyrje informale.
- *Migracion* i ulët vitet e fundit.
- *Turizëm kulturor dhe historik*: Qendrat Ilire (Xibri, Petralba etj) Monumentet Historike gjenden përgjatë rrugës së Arbrit.
- *Tregu i se dielës*: deri në 10 mijë veta në treg.

Pikat e dobëta

- *Infrastruktura rrugore* shume e dobët
- *Pamundësia e bashkisë* për të siguruar fonde për investime në infrastrukture.
- *Bashki rurale* – qendër bashkie pa gravitet ekonomik.
- *Mungese shërbimesh publike bazë*: trajtim ujërash të zeza, mbledhje mbeturinash, trajtimi i

mbetjeve urbane.

VSM I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

<i>Titulli i Projektit</i>	PROGRAMI I VEPRIMIT PËR TRANSPORTIN PUBLIK
<i>Sfondi i projektit</i>	Qëllimi i këtij projekti është përgatitja e një studimi paraprak (Programi pesë-vjeçar i veprimit për transportin publik) ka për synim përcaktimin dhe vlerësimin e të gjithave masave të nevojshme për përmisimin gradual të shërbimeve që ofrohen nga shoqëria përkatëse; racionalizimi i veprimeve rritja e performancës dhe efikasitetit ekonomik janë objektivat që duhen arritur.
<i>Përshkrimi i projektit</i>	Projekti përcakton një sistem të transportit publik të shtrirë në të gjithë qytetin duke u mbështetur në studimin e zonës. Ky sistem do të përfshijë një linje urbane autobusësh duke lejuar lëvizjen në qytet me bileta sezonale ose me ore.
<i>Justifikimi i Projektit</i>	- Rritja e lëvizshmërisë nëpërmjet transportit publik; - Përmisim i kushteve të trafikut në qytet; - Zvogëlim i ndotjes.
<i>Objekti i gjerë</i>	Riorganizimi i transportit publik.
<i>Objekti i Specifik</i>	Rritja e mobilitetit në qytetin Klosit nëpërmjet përdorimit sa më të madh të transportit publik.
<i>Veprimet Strategjike</i>	- Ulja e bllokimit të trafikut - Ulja e ndotjes së ajrit - Ulja e zhurmës - Ulja e numrit të aksidentëve - Ulja e kostove për transportin
<i>Impakti i pritur</i>	Fillimi i një programi afatmesëm për riorganizimin aktual të transportit publik në Klos .
<i>Rrisqet</i>	Mungesa në Bashki e një departamenti të posaçëm për transportin dhe për studimet mbi trafikun.
<i>Kostoja e vlerësuar e ndërtimit</i>	E pa-aplikueshme.
<i>Faza e projektit</i>	Koncept
<i>Vlerësimi i prioritetëve</i>	Afatmesëm
<i>Përgatitja e projektit</i>	Një vit.
<i>Zbatimi i projektit</i>	Një vit.

TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN

5.1 TOKA

Përdorimi i tokës bujqësore dhe pyjeve

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, vëllimi i përdorimit aktual të tokës bujqësore dhe pyjeve do të mbetet në nivelin aktual. Infrastruktura përkatëse nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive; prandaj krijimi i kësaj infrastrukture mund të jetë i paplanifikuar, gjë e cila do të ketë një efekt negativ në përdorimin aktual të hapësirës, si dhe në vëllimin e përdorimit aktual tokës bujqësore dhe pyjeve.

Përdorimi i burimeve natyrore

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, infrastruktura përkatëse nuk do të ndërtohet apo modernizohet në mënyrë të tillë që dhe i gërmuar dhe mbetjet nga ndërtimet të trajtohen, në mënyrë që shumica e tyre të ripërdoret në një kantier ndërtimi të infrastrukturës apo të riciklohet në materiale ndërtimi. Ndërhyrjet infrastrukturore të paplanifikuara apo të rastit, pengojnë gjithashtu përdorimin e sasive të mëdha të materialeve të ndërtimit të prodhuara nga riciklimi i këtyre materialeve në kantieret e tjera të ndërtimit apo nga përpunimi i llojeve të tjera të mbetjeve, të cilat përdoren për të prodhuar materiale ndërtimi të cilësisë së njëjtë me materialet e ndërtimit që merren direkt nga burimet natyrore.

5.2 AJRI

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, infrastruktura përkatëse, duke marrë parasysh rritjen e parashikuar të disa sektorëve specifikë, si transporti (veçanërisht ai rrugor) dhe industria, nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyrë që të eliminojë dyndjet dhe bllokimet në rrugë, të cilat pengojnë trafikun e qetë dhe me barrë më të vogël ndaj mjedisit apo të eliminojë shkarkimet e pakontrolluara në ajër prej impianteve industriale. Pavarësisht nga fakti se kontributi më i madh në arritjen e objektivit mjedisor në lidhje me tavanin e emetimeve të ndotësve nga ndërhyrjet infrastrukturore pritet të vijë nga sektori i transportit, dhe më konkretisht nga përdorimi i automjeteve me më shumë efikasitet energjetike, trafiku i ç'organizuar dhe kongjestuar i rrjetit rrugor zhbën të gjitha efektet e përdorimit të automjeteve të prodhuara në përputhje me standardet teknike. Pavarësisht automjeteve të përmirësuara teknikisht, bllokimet e trafikut në rrjetin rrugor dhe shpejtësia e udhëtimit, do të sillte si pasojë tejkalimin e maksimumit të emetimeve të ndotësve, sidomos të NOx dhe CO.

Përmirësimi i cilësisë së ajrit të ambientit në zonat urbane dhe arritja e standardeve të përshkruara në lidhje me cilësinë e ajrit të ambientit janë objektivat kryesore të cilat bazohen në masat për mbrojtjen e mjedisit në Plan. Në qoftë se Plani nuk adaptohet, infrastruktura përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullohet dhe në këtë mënyrë nuk do të mundësohet ulja e nivelit të

emetimit të ndotësve që kontribuojnë në shfaqjen e grimcave PM10 dhe PM2,5. Kështu që nuk do të realizohet objektivi i përcaktuar mjedisor në lidhje me cilësinë e ajrit deri në vitin 2020.

5.3 FAKTORËT KLIMATIKË

5.3.1 Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, zbatimi i masave për të reduktuar ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike nuk do të trajtohet në mënyrë sistematike gjatë planifikimit dhe rregullimit. Theksi kryesor është vendosur në reduktimin e ndjeshmërisë ndaj përmbajtjeve, borës dhe ngricave. Çdo ndërtim i ri apo rikonstrukcion i infrastrukturës duhet të analizohet në lidhje me ndjeshmërinë e tij ndaj fenomeneve ekstreme të motit, ndërsa kostot financiare të dëmtimit të mundshëm të infrastrukturës duhet të vlerësohen paraprakisht.

Bazuar në analizën e ndjeshmërisë së infrastrukturës ndaj fenomeneve ekstreme të motit, duhet të planifikohen masa të qëndrueshme për të reduktuar efektet negative të ndryshimeve klimatike në infrastrukturë në nivele ekonomikisht dhe shoqërisht të pranueshme. Në mungesë të politikave, investimeve në infrastruktura mbrojtëse dhe të manaxhimit të fragmentuar të burimeve natyrore në pellgjet ujëmbledhëse, do të kenë efekte negative si:

- Humbje në tokën bujqësore dhe në disa territore të banuara afër fushave;
- Rritje e presionit ndaj qendrave urbane për strehim, punësim dhe infrastruktura;
- Tendencë për të lëvizur më në thellësi të *hinterland*-it malor, por kushtet e vështira gjeografike dhe klimatike, si dhe mungesa e masave institucionale ndaj efekteve të ndryshimit klimatik, do të frenojnë dëshirën që këto zhvendosje të ndodhin në masë dhe të organizuara.

Si rezultat, zhvendosjet sporadike do të fragmentojnë më tej territorin duke rrezikuar burimet më të vlershme që do të pakësohen gjithnjë e më shumë. Njerëzit do të zgjedhin të vendosen në zonat më lehtësisht të arritshme dhe me burime më lehtësisht të vjelshme.

5.3.2 Masat zbutese ndaj ndryshimeve klimatike

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, infrastruktura përkatëse, duke marrë parasysh rritjen e parashikuar të disa sektorëve specifikë, si transporti (veçanërisht ai rrugor) dhe industria, nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyrë që të eliminojë dyndjet dhe bllokimet në rrugë, të cilat pengojnë trafikun e qetë dhe me barrë më të vogël ndaj mjedisit apo të eliminojë shkarkimet e pakontrolluara në ajër prej impianteve industriale. Zbatimi i masave për zbutjen e ndryshimeve klimatike duke ulur emetimet e gazit serrë në sektorët që mbulon Vendimi Nr 406/2009/KE do të jetë dukshëm në rrezik. Edhe në rastin e emisioneve të gazrave me efekt serë, kontributi më i madh në arritjen e objektivit mjedisor në lidhje me tavanin e emetimeve të ndotësve nga ndërhyrjet infrastrukturale pritet të vijë nga sektori i transportit, dhe më konkretisht nga përdorimi i automjeteve me më shumë efikasitet energjetike.

Megjithatë, trafiku i ç'organizuar dhe i kongjestuar i rrjetit rrugor zhbën të gjitha efektet e përdorimit të automjeteve të prodhuara në përputhje me standardet teknike. Pavarësisht

automjeteve të përmirësuara teknikisht, bllokimet e trafikut në rrjetin rrugor dhe shpejtësia e udhëtimit e reduktuar gjithnjë e më shumë në qendrat urbane, do të sillte si pasojë tejkalimin e maksimumit të emetimeve të gazrave me efekt serrë të përcaktuara deri më vitin 2020.

5.4 UJI

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, infrastruktura dhe politika përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse. Infrastruktura nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj, ndërtimi i infrastrukturës së re mund të mos marrë në konsideratë karakteristikat ekzistuese natyrore (sipërfaqet mbrojtëse, përshkueshmërinë e tokës dhe ndikimin në cilësinë e ujërave nëntokësore, etj).

Rreziku i aksidenteve që përfshijnë rrjedhje të cilat ndikojnë në statusin kimik të ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë është dukshëm më i madh në sektorin e transportit. Plani parashikon edhe rivitalizimin e transportit hekurudhor. Në qoftë se Plani nuk adaptohet, transporti i mallrave më i shpeshtë në infrastrukturën rrugore, do të rrisë mundësinë e ndotjes për shkak të aksidenteve që përfshijnë rrjedhje të substancave të rrezikshme.

5.5 BIODIVERSITETI

Me adaptimin e Planit, infrastruktura përkatëse do të planifikohet dhe rregullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse. Infrastruktura do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Për shkaqet e sipërpërmendura, infrastruktura do të planifikohet, që do të thotë gjithashtu më pak nevojë për të kryer ndërhyrje të reja infrastrukturore. Si rezultat, hapësira nuk do të fragmentohet në mënyrë të panevojshme dhe nuk do të preken rrugët migratore të kafshëve të egra. Masat e aktiviteteve të Planit duhet të përfshijë krijimin e kalimeve të përshtatshme për kafshët e egra nëse fragmentet ekzistuese provojnë se janë të papërshtatshme apo të pakalueshme (vendkalimet janë penguar nga gardhet ose vdekshmëria e kafshëve në rrugë është rritur).

Nëse masat e Planit nuk zbatohen, vdekshmëria e kafshëve në rrugë dhe lidhjet midis popullatave mund të përkeqësohen, gjë e cila mund të ndikojë në biodiversitetin e zonave përkatëse. Masat e parashikuara përfshijnë masa për të reduktuar nivelin e zhurmës në mjedisin natyror, të cilat do të kenë një ndikim lokal pozitiv të përhershëm te kafshët e egra. Nëse masat nuk zbatohen, zhurma në mjedisin natyror do të rritet për shkak të ndërhyrjeve infrastrukturore të pakontrolluara dhe të paplanifikuara.

5.6 MBETJET

Sektori i grumbullimit/trajtim/riciklimit të mbetjeve është një ndër sektorët më problematikë në Shqipëri, për vetë natyrën e tij ndërlidhëse me një sërë sektorësh të tjerë (ajri, toka, uji, shëndeti etj). Aktualisht ky sektor ka një sërë problematikash, të cilat kanë gjetur reflektim dhe adresim në Plan. Këto problematika përfshijnë: praninë e zonave të ndotura të njohura si Hot Spote që akoma nuk janë sistemuar; vend depozitime të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme); kapacitet i pamjaftueshëm i landfilleve ekzistues apo mungesa e tyre aty ku duhet; menaxhim i

mbetjeve është akoma në nivele të ulëta; mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkesave ligjore; mungesa e landfilleve për mbetjet e rrezikshme; ndarja në burimin e mbetjeve/riciklimi akoma nuk praktikohet në Shqipëri; kuadri ligjor, megjithëse i përgjigjet kërkesave të BE-së, nuk mund të ndryshojë realitetin për shkak të mungesës në investime; etj. Nëse Plani nuk adoptohet kjo situatë jo vetëm që do të vijojë të mbetet problematike, por do të përkeqësohet më tej për shkak të zhvillimeve të pakontrolluara në të gjithë sektorët përfshirë edhe planifikimin hapësinor/urban.

5.7 ZHURMA

Skenari ‘mos bëj asgjë’ nuk përfshin asnjë ndërhyrje infrastrukturore, me përjashtim të ruajtjes së gjendjes ekzistuese. Nëse aktivitetet e parashikuara në Plan nuk zbatohen apo përfshihen në programet e detajuara të masave për zvogëlimin e ndotjes nga zhurma, niveli i zhurmës do të rritet, veçanërisht më shumë për shkak të zhvillimeve të pakontrolluara infrastrukturore. Prandaj, objektivi i arritjes së standardit të BE-së mbi zhurmën (LAeq/ditën në 55dB (A) dhe LAeq/natën në 45 dB (A) nuk do të realizohet. Politikat dhe aktivitetet infrastrukturore të parashikuara në Plan do të sigurojnë kohezion, efikasitet dhe qëndrueshmëri, dhe rritjen e përfitimeve për përdoruesit e kësaj infrastrukture. Nëse masat e politikave të Planit nuk zbatohen, ekspozimi i banorëve ndaj zhurmës do të rritet.

Në përputhje me legjislacionin shqiptar dhe direktivat e BE-së, menaxherët e burimeve individuale të zhurmës duhet të rehabilitojnë zonat me ndotje akustike të tepërt. Megjithatë, përmirësimet e efektshme të mjedisit mund të kryhen vetëm nëpërmjet masave të kombinuara, logjistike dhe organizative.

5.8 POPULLSIA DHE ASETET MATERIALE

Pavarësisht nga disa investime të fundit në rrjetin e rrugëve lokale dhe rajonale, cilësia e infrastrukturës së transportit në Shqipëri mbetet e ulët dhe ka dallime të konsiderueshme rajonale në aspektin e qasjes ndaj tregjeve dhe shërbimeve themelore. Cilësia e ofrimit të shërbimeve në zonat rurale është ende e ulët dhe pjesa më pak e pasur e popullatës ka qasje të kufizuar në shërbimet sociale, veçanërisht shëndetësi dhe arsim.

Kufizimet e transportit publik dhe kostot e larta ndikojnë në lëvizshmërinë e njerëzve dhe qasjen ndaj mundësive (dmth të punësimit) jashtë fshatrave. Menaxhimi i vazhduar i aseteve, mirëmbajtja rutinë e rrugëve, dhe qasja më e besueshme në transportin publik mund të zvogëlojë shpenzimet dhe të sjellë përfitime të rëndësishme njësoj si për familjet, fermerët dhe firmat. Edhe pse shkalla e aksidenteve fatale është në rënie (kjo shkallë është pothuajse përgjysmuar gjatë dekadës së fundit), siguria rrugore në Shqipëri është një problem i madh social dhe i shëndetit publik.

Qeveria është fokusuar në zbatimin e ligjeve dhe rregulloreve të sigurisë rrugore, në vend që t'i japë vëmendje auditimeve të sigurisë dhe përmirësimit të pikave të errëta, inkorporimit të standardeve të sigurisë në projektimin dhe ndërtimin e infrastrukturës, si dhe rritjes së ndërgjegjësimit të publikut. Në qoftë se Plani nuk do të adaptohet dhe masat nuk do të zbatohen,

aksesueshmëria do të mbetet një shqetësim i rëndësishëm, dhe çështjet e sigurisë do të vazhdojnë të jenë një problem serioz. Si pasojë nuk priten efekte pozitive në mënyrën dhe kushtet e jetesës në qendrat e banuara.

5.9 TRASHËGIMIA KULTURORE

Në qoftë se Plani nuk adaptohet dhe nuk zbatohen aktivitetet infrastrukturore, integriteti dhe karakteristikat e zonave dhe njësive të trashëgimisë kulturore, sidomos të peizazheve kulturore, peizazheve historike, zonave të trashëgimisë urbane dhe zonave të tyre të ndikimit, dhe vendeve arkeologjike, do të ruhen në një masë më të madhe. Nga ana tjetër, zhvillimi i infrastrukturës dhe politikave përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse, dhe infrastruktura nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj zhvillimet e paplanifikuara do të kenë një efekt negativ në trashëgiminë kulturore.

5.10 PEISAZHI

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, dhe aktivitetet infrastrukturore nuk zbatohen, integriteti dhe tiparet e peizazheve të jashtëzakonshëm dhe zonave të peizazhit me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar, do të ruhen. Imazhi i peizazheve me cilësi të larta i zonave të ruajtura mirë dhe me elementë të rëndësishëm kulturor, do të ruhet. Nga ana tjetër, zhvillimi i infrastrukturës dhe politikave përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse, dhe infrastruktura nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj zhvillimet e paplanifikuara do të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në degradimin e peisazhit.

BAZA PËR PËRGATITJEN E VLERËSIMIT MJEDISOR

6.1 PERCAKTIMI I OBJEKTIVAVE MJEDISORE

Bazuar në analizën e detyrimeve të specifikuara në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentat strategjike të Shqipërisë, situatës ekzistuese të mjedisit dhe të ndikimeve potenciale mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan, Raporti i VSM-së përcakton sektorët më të rëndësishëm mjedisor dhe objektivat mjedisore si më poshtë:

Toka

Objektiva Mjedisore 1 (OM 1): Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj.

Objektiva Mjedisore 2 (OM 2): Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit/rehabilitimit të infrastrukturës.

Ajri

Objektiva Mjedisore 3 (OM 3): Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasi të vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferike.

Faktorët klimatikë

Objektiva Mjedisore 4 (OM 4): Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

Uji

Objektiva Mjedisore 5 (OM 5): Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat bregliqenore dhe burimet e ujit të pijshëm.

Mjedisi natyror

Objektiva Mjedisore 6 (OM 6): Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së Biodiversitetit.

Objektiva Mjedisore 7 (OM 7): Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteve me ndikime të konsiderueshme.

Mbetjet

Objektiva Mjedisore 8 (OM 8): Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilleve e incineratorëve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Zhurma

Objektiva Mjedisore 9 (OM 9): Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.

Popullsia dhe asetet materiale

Objektiva Mjedisore 10 (OM 10): Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Trashëgimia Kulturore

Objektiva Mjedisore 11 (OM 11): Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Peisazhi

Objektiva Mjedisore 12 (OM 12): Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilësi të lartë.

Shpjegimi i percaktimit të objektivave mjedisore jepet në seksionet në vijim.

6.1.1 Detyrimet e specifikuar në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentat strategjike të Shqipërisë

Për të përcaktuar objektivat e rëndësishme specifike, janë përdorur detyrimet e specifikuar në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentat strategjike të Shqipërisë. Lidhja mes sektorëve të mjedisit dhe objektivave mjedisore si dhe dokumentat përkatëse të planeve, programeve apo politikave mjedisore është paraqitur në tabelën e mëposhtme:

Tab. – 9 Konventat e ratifikuara dhe Direktivat respektive të BE-së dhe të shtetit Shqiptar

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me SM	Lidhja me OM
Dokumenti	Duhet marrë në konsideratë pozitat mbi të cilat është bazuar hartimi i Direktivës që përcakton kuadrin për mbrojtje të tokës dhe amendon Direktivën 2004/35/EC. Strategjia merr në konsideratë një sërë funksionesh, SI diversitetin dhe kompleksitetin e tokës, si dhe një sërë procesesh shkatërrimi, të cilave ajo (toka) i iu nënshtrohet. Objektivi strategjik është mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i tokës, bazuar në parimet e mëposhtme udhëzuese: • parandalimi i degradimit të mëtejshëm dhe ruajtja e funksioneve të tokës, kur toka përdoret dhe kur funksionet e tokës shfrytëzohen, si dhe kur toka	Toka	OM1

VSM I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

	shërben si mjedis pritës për efekte të aktivitetit të njeriut apo fenomeneve mjedisore; • Rikthimi i tokës së përkeqësuar në një nivel përdorimi të qendrueshëm, duke pasur parasysh kostot e restaurimit të tokës.		
Strategjia tematike për Mbrojtjen e Tokës – COM (2006) 231. Referenca në Shqipëri gjendet në Ligjin nr. 10431 datë 9.6.2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit” (neni 18)	Qëllimi thelbësor i të gjitha rregulloreve mbi mbetjet është mbrojtja e shëndetit të njerëzve dhe e mjedisit nga efektet e dëmshme që shkaktohen nga grumbullimi, transportimi, përpunimi, depozitimi dhe trajtimi i mbetjeve. Direktiva 2008/98/KE (Direktiva Kuadër mbi Mbetjet) parashikon një qasje të re mbi administrimin e mbetjeve bazuar në parandalimin e ndikimeve negative të gjenerimit të mbetjeve dhe administrimit mbi shëndetin e njeriut dhe mjedisin, si dhe duke synuar kufizimin e prodhimit të mbetjeve, si dhe nxitjen e përdorimit të mbetjeve si burim nga riciklimi dhe rikuperimi. Mbetja është një burim i lëndës së parë (dhe jo dicka që duhet shpërbërë sa më lirë që të jetë e mundur), kështu që duhet të merren masa për të ripërdorur mbetjet sa më shumë të jetë e mundur. Përsa i përket riciklimit, paraqet një objekte mjedisore që është ‘55% e masës totale të mbetjeve të ripërdoret apo riciklohet, deri në 2020’.	Toka Mbetjet	OM2 OM8
Direktiva 2008/98/EC për mbetjet. Direktiva 2006/12/EC për mbetjet Transpozuar ne legjislacionin shqiptar si VKM nr. 175, datë 19.1.2011 “Për miratimin e strategjisë kombëtare të menaxhimit të mbetjeve 2010-2025 dhe të planit kombëtar të menaxhimit të mbetjeve 2010-2025”	Direktiva 2008/50/EC përcakton masat që synojnë si vijon: 1. Përkufizimin dhe përcaktimin e objektivave për cilësi të ajrit të ambientit hartuar në mënyrë të tillë që shmangin, parandalojnë apo reduktojnë efektet e dëmshme në shëndetin e njerëzve dhe në mjedisin në tërësi. 2. Për llogaritjen e cilësisë së ajrit të ambientit në Vendet Anëtare me bazë metoda dhe kritere të përbashkëta. 3. Sigurimin e informacionit mbi cilësinë e ajrit të ambientit në mënyrë që të ndihmojë luftën kundër ndotjes dhe shqetësimit të ajrit dhe të monitorojë prirjet dhe përmirësimet që vijnë si rezultat i masave kombëtare dhe të Komunitetit. 4. Garantimin se informacioni i tillë mbi cilësinë e ajrit të ambientit do t’i bëhet i disponueshëm publikut. 5. Mirëmbajtjen e cilësisë së ajrit atje ku është e mirë dhe përmirësimin e saj në raste të tjera. 6. Nxitjen e rritjes së bashkëpunimit midis vendeve Anëtare për reduktimin e ndotjes së ajrit. Objektiva të Direktivës 2004/107/CE	Ajri	OM3
Direktiva 2008/50/EC mbi cilësinë e ajrit dhe për ajër më të pastër	Objektiva e përgjithshme e Strategjisë së BE për adaptimin është të kontribuojë në një Evropë më elastike ndaj klimës. Kjo do të thotë rritjen e punës përgatitore	Faktorët klimatikë	OM4

VSM I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

për Evropën. Direktiva 2004/107/CE lidhur me arsenikun, kadmiumin, mërkurin, nikelin dhe hiddokarburet aromatike policiklike në ajrin e mjedisit. Shqipëria i ka përafuar plotësisht këto direktiva përmes: - Ligjit nr. 162/2014, datë 12.04.2014 "Për mbrojtjen e cilësisë së ajrit të mjedisit " dhe -VKM nr. 594, datë 10.09.2014 " Për miratimin e Strategjisë Kombëtare të Cilësisë së Ajrit "	dhe të kapacitetit për t'ju përgjigjur ndikimeve nga ndryshimet klimatike në nivel lokal, rajonal dhe kombëtar, duke zhvilluar një përafrim logjik dhe duke përmirësuar koordinimin. Shqipëria ka ratifikuar Konventën e Vjenës dhe Protokollin e Montrealit, në Tetor 1999, si dhe është anëtare e Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara mbi Ndryshimet Klimatike (UNFCCC), që nga Janari 1995. Shqipëria ka përgatitur dy Komunikime Kombëtare në 2002 dhe 2009, si dhe ka finalizuar me sukses vetë vlerësimin për përgatitjen e Komunikimit të Tretë Kombëtar të UNFCCC. Në vitin 2016 është parashikuar të përfundojë hartimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit Kombëtar të Veprimit për Ndryshimet Klimatike, me kohë shtrirje 2016-2030.		
Strategjia e BE për adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike (COM (2013)	Vendimi 406/2009/EC përcakton kontributin minimal të vendeve anëtare për të arritur detyrimin për zvogëlimin e emetimit të gazeve 'serë' për periudhën nga 2013 deri në 2020 për emetimet e gazeve 'serë' që mbulohen nga ky vendim si dhe rregullat për arritjen e këtyre kontributeve dhe vlerësimin e tyre. Angazhimi për reduktimin e emetimeve të gazeve 'serë' i referohet: • emetimeve nga përdorimi i lëndëve djegëse në shtëpi dhe në sektorin e shërbimeve • emetimeve nga përdorimi i lëndëve djegëse në sektorin e transportit • emetimeve nga përdorimi i lëndëve djegëse në ndërmarrje të vogla dhe të mesme • emetimet nga proceset industriale • përdorimi i tretësve dhe produkteve të tjerë • emetimet nga bujqësia • emetimet nga administrimi i mbetjeve. Shqipëria akoma nuk e ka transpozuar këtë vendim është parashikuar të bëhet në vitin 2018. Pra bie brenda afateve kohore të realizimit të Planit, kështu që dipsozitat e këtij vendimi	Faktorët klimatikë	OM4
Vendimi 406/2009/EC për përpjekjet e Shteteve Anëtare të	Direktiva përcakton masat për arritjen e objektivit strategjik të statusit të mirë ekologjik për ujërat në vitin 2015.	Uji	OM5

VSM I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

zvogëlojnë emetimet e gazeve serë që t'i plotësojnë detyrimet e Komunitetit për zvogëlimin e gazeve serë deri më 2020			
Direktiva 2000/60/EC (Direktiva Kuadër e Ujit) (transpozuar në legjislacionin shqiptar përmes VKM nr. 246, datë 30.04.2014 "Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore")	Direktiva përcakton kuadrin brenda së cilit vendet anëtare duhet të marrin masat e nevojshme për të arritur apo mbajtur një gjendje të mirë mjedisore në mjedisin ujor deri në vitin 2020. Në përputhje me këtë Direktivë janë hartuar dhe zbatuar strategjitë liqenore, me qëllim që të: - mbrojnë mjedisin ujor, parandalojnë degradimin e tij, apo, nëse është e mundur, rivendosin ekosistemet liqenore në zonat e prekuara nga efektet e dëmshme; - parandalojnë dhe pakësojnë ndërhyrjet në mjedisin ujor me qëllim eliminimin gradual të ndotjes dhe kështu garantojnë se nuk ka pasoja të mëdha për biodiversitetin ujor, ekosistemet liqenore dhe shëndetin e njeriut dhe se këto nuk janë të kërcenuara.	Uji	OM5
Direktiva 2008/56/EC që vendos kuadrin për veprimin e komunitetit në fushën e politikës mjedisore të liqenit (Direktiva Kuadër e Strategjisë Liqenore). Shqipëria planifikon ta adoptojë plotësisht këtë strategji gjatë tremujorit të fundit të vitit 2016 përmes një VKM-je specifike "Për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjisë Mjedisore".	Kjo Direktivë përcakton standartet e cilësisë mjedisore për substancat prioritare dhe ndotësit e tjerë, siç përcaktohet në Direktivën 2000/60/EC me objekte arripte në një gjendje të mirë kimike të ujërave sipërfaqësore dhe në përputhje me parashikimet dhe objektivat e Direktivës 2000/60/EC mbi parandalimin e emetimit të substancave në ujë, duke ndarë ujërat e zeza. VKM-ja që transpozoi Direktivën 2008/105/EC në legjislacionin shqiptar përcakton normativat të detajuara dhe gjithë përfshirëse për vlerësimin e gjendjes kimike të ujërave sipërfaqësore.	Uji	OM5
Direktiva 2008/105/EC për standartet e cilësisë mjedisore në fushën e politikave ujore (transpozuar në legjislacionin shqiptar përmes VKM nr. 246, datë 30.04.2014 "Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për	Direktiva përcakton masat për të: a) monitoruar dhe klasifikuar sipas cilësi së ujin për larje b) menaxhuar cilësinë e ujit për larje dhe c) informuar publikun mbi cilësinë e ujit për larje. Qëllimi (objektiva) i kësaj Direktive është 'të ruajë, mbrojë dhe përmirësojë cilësinë e mjedisit dhe të mbrojë shëndetin e njerëzve, duke plotësuar Direktivën 2000/60/EC'.	Uji	OM5

VSM I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

ujërat sipërfaqësore")			
Direktiva 2006/7/EC për Menaxhimin e Cilësisë së Ujit për Larje (transpozuar ne legjislacionin shqiptar Përmes VKM nr. 246, datë 30.04.2014 "Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore")	Direktiva e Këshillit 98/83/EC rregullon cilësinë e ujit që përdoret për konsum nga njerëzit. Uji është i shëndetshëm dhe i pastër nëse ai nuk përmban mikroorganizma, parazitë dhe çdo substancë tjetër, të cilat në sasi apo përqëndrime të caktuara përbëjnë një rrezik potencial për shëndetin e njerëzve. Objektiva e kësaj direktive është të mbrojë shëndetin e njerëzve prej çdo efekti negativ apo ndotjeje të ujit që përdoret për konsum nga njerëzit, duke garantuar që uji të jetë i pastër dhe i shëndetshëm.	Uji	OM5
Direktiva 2006/118/EC për mbrojtjen e ujërave nëntokësore nga ndotja dhe përkeqësimi (transpozuar ne legjislacionin shqiptar permes VKM nr. 246, datë 30.04.2014 "Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore")	Direktiva 2006/118/EC për mbrojtjen e ujërave nëntokësore nga ndotja dhe përkeqësimi percakton masa specifike për të parandaluar dhe kontrolluar ndotjen e ujërave nëntokësore në përputhje me Direktivën 2000/60/EC. Këto masa kryesisht përfshijnë: -kritere për vlerësimin e statusit kimik të ujit nëntokësor, dhe -kritere për identifikimin dhe kthimin mbrapsht të tendencave të konsiderueshme dhe të qëndrueshme të rritjes, dhe për përcaktimin e pikënisjeve për tendencat e kundërta.	Uji	OM 5
Direktiva 2007/60/EC për vlerësimin dhe menaxhimin e rreziqeve nga përmbytjet (Direktiva e Përmbytjeve). Shqipëria e ka përafruar pjesërisht këtë direktivë permes: - Ligji nr. 9860, datë 21.01.2008 që amendon Ligjin nr. 8518, datë 30.7.1999 "Për Ujitjen dhe Kullimin"- VKM nr. 835, datë 3.12.2004 "Për Planin Kombëtar të Emergjencave Civile"- VKM nr. 267 datë 07.05.2014 "Për miratimin e listës së substancave prioritare në mjediset ujore"	Direktiva ka përcaktuar negociatat ndërkufitare lidhur me menaxhimin e rreziqeve nga përmbytjet, dhe përfshin angazhime të rëndësishme për të rritur transparencën dhe integrimin e qytetarëve. Objektiva e direktivës së menaxhimit të rreziqeve nga përmbytjet është të reduktuje rreziqet dhe pasojat negative të përmbytjeve në BE. Përsa i përket Shqipërisë, në fund të 2015. dhe gjatë tremujorit të parë të 2016. është parashikuar miratimi i dy VKM-ve: VKM "Për kushtet dhe kriteret e nevojshme për krijimin, mbajtjen, menaxhimin dhe përditësimin e Kadastrës Kombëtare të Burimeve Ujore" VKM "Për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Ujërat, planet e menaxhimit të baseneve të lumenjve dhe planet e menaxhimit të rrezikut nga përmbytjet"	Uji	OM 5
Direktiva 2009/147/EC për mbrojtjen e zogjve	Direktiva ofron një kornizë të plotë për mbrojtjen, menaxhimin dhe kontrollin e të gjithë zogjve të egër që	Mjedis natyror	OM 6

VSM I PLANIT TË PËRQIËTSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

të egër. Shqipëria e ka përafruar pjesërisht këtë direktivë, përmes ligjeve: - Ligji nr. 9587, datë 20.7.2006 “Për mbrojtjen e biodiversitetit” i ndryshuar - Ligji nr. 10006, datë 23.10.2008; “Për mbrojtjen e faunës së egër” - Ligji nr. 10253, datë 11.3.2010 “Për Gjuetinë”	ndodhen në BE. Direktiva udhëzon shtetet anëtare të marrin masa për të mbajtur popullacionin e të gjitha llojeve të zogjve të egër që ndodhen në shtetin e BE-së. Masa të tilla mund të përfshijnë mirëmbajtjen dhe/ose ri-krijimin e vendbanimeve në mënyrë që të mbajnë këto popullata të zogjve. Për të gjitha speciet e zogjve që referohen në Shtojcën I të Direktivës si dhe për të gjitha speciet e rregullta migratore, që kanë nevojë për mbrojtje, vendet anëtare duhet të krijojnë Zonat e Veçanta të Mbrojtjes (ZVM), apo të quajtura zonat Natura 2000. Në këto ZVM duhet garantuar që popullatat e specieve gjenden në një situatë të favorshme. SKZHI II përcakton si objektive strategjike “Ngritjen e rrjetit ekologjik “Natura 2000”. Gjatë periudhës 2015 – 2016 është parashikuar amendimi i ligjit “Për gjuetinë”, gjë që do të sigurojë përafrimin e plotë të kësaj Direktive në legjislacionin shqiptar.		
Direktiva e Këshillit 92/43/EEC për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të florës e faunës së egër. Shqipëria e ka përafruar pjesërisht këtë direktivë përmes ligjeve:- Ligji nr. 9587, datë 20.7.2006 “Për mbrojtjen e biodiversitetit”; Ligji “Për Zonat e Mbrojtura”, nr.8906, datë 6.6.2002, të amenduar; Ligji nr. 10006, datë 23.10.2008 “Për mbrojtjen e faunës së egër”; and- VKM nr. 866, date 10.12.2014 “Permiratimin e listës së habitateve natyrore, florës, faunës dhe zogjve me interes për KE	Direktiva e habitateve kërkon që Shtetet Anëtare duhet të marrin masat e duhura për të mënjeluar në zonat e veçanta të ruajtjes shkatërrimin e habitateve natyrore dhe të habitateve të specieve si dhe shqetësimin e specieve për të cilat janë përcaktuar zonat e Natura 2000, në rastet kur ky shqetësim është dukshëm i lidhur me objektivat e kësaj Direktive. Kjo dispozitë aplikohet për ZVM-të e propozuara, siç përcaktohet në përputhje me procedurat dhe kriteret e direktivës së habitateve. SKZHI II përcakton si objektiva strategjike: -Një rritje e synuar me 17% e sipërfaqes së Zonave të Mbrojtura në gjithë territorin, përmes zgjerimit dhe menaxhimit të integruar të zonave të mbrojtura; - Garantimi i statusit të mbrojtur për 5% të specieve dhe habitateve të kërcenuara. Në tremujorin e tretë të vitit 2016 është parashikuar aprovimi i projektligjit “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8906, datë 6.6.2002 “Për zonat e mbrojtura” i ndryshuar”, gjë që do të sigurojë përafrimin e plotë të kësaj Direktive në legjislacionin shqiptar.	Mjedisi natyror	OM 6
Konventa e Bernës (Bern, 1979) me Ligjin nr. 8294, datë 2.3.1998)	Për ruajtjen e florës dhe faunës së egër dhe mjedisit natyror evropian.	Mjedisi natyror	OM 6
Konventa Ramsar (Ramsar, 1971) (ratifikuar ne 29.3.1996)	Shtetet palë kanë rënë dakort që të: • përcaktojnë ligatinat e territorit të tij të përshtatshme për tu përfshirë në listën e ligatinave me rëndësi ndërkombëtare; formulojnë dhe zbatojnë plane për	Mjedisi natyror	OM 6

	promovimin dhe mbrojtjen e ligatinave të përfshira në Listë, si dhe për përdorimin sa me racional të ligatinave në territorin e tyre. • promovojnë ruajtjen e ligatinave dhe shpendëve ujorë duke krijuar rezervate natyrore në ligatina, të përfshira ose jo në Listë, dhe siguron ruajtjen e tyre në mënyrën më të përshtatshme • marrin në konsideratë përgjegjësinë e tij ndërkombëtare për ruajtjen, menaxhimin dhe përdorimin racional të grupeve shtegtare të shpendëve ujorë, si kur përcakton një hyrje në Listë ashtu dhe kur ushtron të drejtat e tij për ndryshim në këtë Listë në lidhje me ligatinat në territorin e tij • konsultojnë njëra tjetrën rreth zbatimit të detyrimeve të dala nga kjo Konventë veçanërisht në rastet kur një ligatinë shtrihet në territorin e më shumë se të një shteti palë ose kur një sistem ujor ndahet mes disa Shteteve Palë.		
Direktiva 2002/49/EC për vlerësimin & administrimin e zhurmës në mjedis. Shqipëria e ka përafruar pjesërisht këtë Direktivë përmes Ligjit nr. 9774, datë 12.07.2007 "Për vlerësimin dhe menaxhimin e zhurmës në mjedis".	Objektivi kryesor është menaxhimi i qëndrueshëm i zhurmës me qëllim respektimin e niveleve të lejuara dhe mbrojtjen e shëndetit të njerëzve. Përcaktojnë kërkesa specifike për zhurmat e gjeneruara nga sektorë të tjerë, siç është transporti rrugor, ajror, hekurudhor, zhurmat e gjeneruara nga pajisjet dhe makineritë. Në tremujorin e fundit të vitit 2017 është parashikuar miratimi i dy VKM-me: - "Për kriteret, procedurat dhe rregullat për çertifikim, pezullimin dhe heqjen e çertifikatës së ekspertit të zhurmës në mjedis" -Për përbërjen dhe organizimin e Komitetit Teknik të Zhurmave (KTZH) "Kjo gjë do të sigurojë përafrimin e plotë të kësaj Direktive në legjislacionin shqiptar.	Zhurmat	OM 9
Direktiva 2008/96/EC mbi sigurinë e infrastrukturës rrugore (e përafruar plotësisht nëpërmjet Udhëzimit Nr. 9, datë 3.07.2012 "Mbi auditimin dhe inspektimin e sigurisë rrugore"	Objektiva e kësaj Direktive është 'garantimi i infrastrukturës së sigurtë rrugore për të gjithë përdoruesit e rrugës'.	Popullsia & asetet materiale	OM 10
Konventa Europiane për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkeologjike-Konventa e Maltës (MEKVAD) (Shqipëria ka aderuar	Konventa i referohet konceptit gjithëpërfshirës të ruajtjes së trashëgimisë arkeologjike. Ajo përcakton lidhjen mes ruajtjes së trashëgimisë arkeologjike dhe planifikimit hapësinor. Konventa kërkon që çdo palë firmosëse të: -kërkojë të pajtojë dhe ndërthurë kërkesat përkatëse të	Trashëgimia kulturore	OM 11

VSM I PLANIT TË PËRQIJTHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

përmes miratimit të Ligjit nr. 9806 datë 17.9.2007)	arkeologjisë me planet hapësinore duke siguruar që arkeologët marrin pjesë në hartimin e politikave të planifikimit hapësinor dhe në faza të ndryshme të zbatimit të këtyre politikave -sigurojë që arkeologët, planifikuesit urbanë dhe ata hapësinorë konsultohen sistematikisht me njëri-tjetrin me qëllim lehtësimin e modifikimit të atyre planeve hapësinore që kanë të ngjarë të dëmtojnë trashëgiminë arkeologjike -sigurojë kohë dhe burime të mjaftueshme për një studim të duhur shkencor që duhet të bëhet në zonën përkatëse dhe që të publikohen rezultatet e atij studimi -sigurojë që m'vlerësimi për ndikimin në mjedis dhe vendimet rezultuese përfshijnë konsideratën e plotë mbi zonat arkeologjike dhe shtrirjet e tyre -garantojë konservimin <i>in situ</i>, kur është e mundur, të elementëve të trashëgimisë arkeologjike që janë gjetur gjatë kryerjes së aktiviteteve hapësinore; -sigurojë që zonat arkeologjike janë të arritshme nga publiku, dhe se rrugët hyrëse për pranimin e një numri të madh vizitorësh, nuk dëmtojnë veçoritë arkeologjike dhe shkencore të këtyre zonave dhe mjedisit përreth.		
Konventa për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkitektonike të Europës – Konventa e Granadës (Shqipëria ka aderuar përmes miratimit të Ligjit nr. 9806 datë 17.9.2007)	Konventa përforcon konceptin gjithëpërfshirës në ruajtjen e trashëgimisë arkitektonike (monumente, njësi arkitektonike, zona apo struktura memoriale). Konventa kërkon që çdo palë pjesëmarrëse të: -zbatojë mbikëqyrje dhe procedurat e autorizimeve të duhura në përputhje me kërkesat e paracaktuara për mbrojtje ligjore të strukturave në ljalë - parandalojë dëmtimin, rrënimin ose shkatërrimin e strukturave të mbrojtura. Politika e ruajtjes gjithëpërfshirëse të trashëgimisë arkitektonike i detyron të gjitha palët firmosëse që të: -përfshijnë mbrojtjen e trashëgimisë arkitektonike si objektiv të rëndësishëm në planifikimin hapësinor dhe atë urban - nxitin programet për restaurimin dhe mirëmbajtjen e trashëgimisë arkitektonike.	Trashëgimia kulturore	OM 11
Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim, drafti i 2-të, 2015 - 2020	Strategjia e dytë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI-II) paraqet vizionin e Shqipërisë për zhvillimin e saj social, demokratik dhe ekonomik për periudhën 2015-2020, si dhe aspiratën për integrimin evropian. SKZHI-II shpjegon se si do të arrihet ky vizion përmes politikave dhe strategjive të qeverisë, duke synuar në: Shndërrimin e Shqipërisë në një vend të denjë për t'u anëtarësuar në Bashkimin Evropian,	Toka Ajri Faktoret klimatike Uji	OM 1 OM 2 OM 3 OM 4 OM 5 OM 6 OM 7 OM 8 OM 9

VSM I PLANIT TË PËRGIJTHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

	Arrijen e standarteve që i shërbejnë qytetarëve, rritjes së mirëqënies së tyre dhe garantimit të mbrojtjes së të drejtave të tyre, dhe	Mjedisi natyror	OM 10
	Hartimit të politikave që nxitin konkurrueshmërinë dhe prosperitetin ekonomik në Shqipëri si dhe krahasuar me vëndet e rajonit dhe më gjerë. SKZHI-II është një komponent kyç i Sistemit të Planifikimit të Integruar (SPI) në Shqipëri. SPI përbëhet nga një komplet parimesh operacionale, të cilat garantojnë se planifikimi dhe zbatimi i politikave të qeverisë bëhen në një mënyrë koherente, efektive dhe të integruar.	Mbetjet	OM 11
	Kuadri kohor 2015-2020 i SKZHI-II është harmonizuar me periudhën vijuese 2014-2020 të planifikimit financiar të BE-së, me Strategjinë e Lisbonës deri në 2020, dhe me tre ciklet vijues Kuadrit Afatmesëm Buxhetor. Përveç këtyre proceseve, SKZHI-II është harmonizuar edhe me procese dhe dokumente të tjerë kyç të zhvillimit dhe reformimit strategjik, si më poshtë:	Zhurma	OM 12
	Dokumenti Tregues Strategjik për Shqipërinë (2014-2020), referuar gjithashtu edhe si <i>Dokumenti Strategjik i Komisionit Evropian për Vëndin</i> ; Programi Kombëtar i Reformave Ekonomike (PKRE) 2015-2017, përfshirë Strategjinë e Zhvillimit të Bizneseve dhe Investimeve 2014-2020; Strategjia e Administrimit të Financave Publike 2014-2020; Strategjia e Administrimit të Financave Publike 2014-2020; Strategjia e Evropës Jug-Lindore 2020 (SEE2020) Punësimi dhe Prosperiteti në Perspektivën Evropiane; Plani Kombëtar për Integrimin Evropian (PKIE) 2014-2020; Raportet e progresit të BE dhe Bankës Botërore (sic është Kuadri i Financimit të Vëndit 2015-2020) dhe kombëtar dhe integrimin në BE. Integrimi në BE është qëllimi madhor. Mirëqeverisja, demokracia dhe sundimi i ligjit përbëjnë themelet mbi të cilat do të arrihet vizioni i SKZHI-II.	Popullsia & asetet materiale Trashegimia kulturore Peisazhi	

6.1.2 Identifikimi i ndikimeve mjedisore

Ndikimet mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan janë përvijuar në Tabelën më poshtë:

Tab. – 10 Ndikimet mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan

Sektori i	Përcaktimi i ndikimeve që mund të vlerësohen në raportin e VSM-së	Vlerësimi
-----------	---	-----------

VSM I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

mjedisit		PO/JO
Toka	- fragmentimi i zonave me aktivitet të dëndur bujqësor apo zona pyjore - përdorimi i burimeve të energjisë së rinovueshme dhe karburanteve 'bio' - administrimi i mbetjeve të gjeneruar nga aktivitetet e ndërhyrjeve infrastrukturore	PO
Ajri	- emëtimi i ndotësve në ajër, të cilët kanë ndikime të dëmshme te ekosistemet dhe biodiversiteti - emëtimi i ndotësve për të cilët janë përcaktuar kufijtë e sipërm në nivel kombëtar - ndikimi në shëndet (sistemi respirator) në rastet e një pranie të lartë të ndotësve në ajër	PO
Faktoret klimatike	- ndjeshmëria e rrjeteve dhe strukturave ndaj situatave ekstreme të motit - emëtimet e gazrave 'serë' që shkaktohen nga djegia e karburanteve	PO
Uji	- siguria nga përmytjet - ndikimet e substancave të rrezikshme në cilësinë e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, në rast të derdhjeve aksidentale të tyre - ndikimet tek ujësjellësat dhe cilësia e ujit të pijshëm - ndikimet mbi ujërat që përdoren për larje (plazh)	PO
Mjedisi natyror (biodiversiteti, habitatet, zonat e mbrojtura)	- fragmentimi i habitateve - ndikim në linjat e migrimit të kafshëve - ndikim në integritetin dhe funksionalitetin e zonave të mbrojtura dhe të zonave të Natura 2000 - ndikime mbi tipologjinë dhe cilësitë e veçorive të çmuara natyrore	PO
Mbetjet	- ndikimet nga zona të ndotura të njohura si Hot-Spote (mbetje kimike, materiale të rrezikshme) që akoma nuk janë sistemuar - ndikimet nga vend depozitime të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme) - kapacitet i pamjaftueshëm i landfilleve ekzistues / mungesa e tyre - mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkesave ligjore - ndarja në burim e mbetjeve / riciklimi (kuadri ligjor është plotësuar që prej vitit 2011, por nuk zbatohet në praktikë)	PO
Zhurma	ndotja akustike që shkaktohet gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit të infrastrukturës përkatëse dhe ndikimi tek shëndeti i njerëzve	PO
Popullsia dhe asetet materiale	- ndikime mbi asetet materiale për shkak të nevojës për hapësirë - aksesibiliteti dhe lidhjet mes zonave/rajoneve të ndryshme - ndikimet që lidhen me sigurinë rrugore	PO
Trashëgimia	ndikime në elementët e trashëgimisë kulturore	PO

kulturore		
Peisazhi	• ndryshimi i peisazhit dhe i veçorive pamore të hapësirës	PO

6.2 METODIKA E VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS

6.2.1 Metodika e vlerësimit

Vlerësimi i paraqitur në Seksionin 9 është përgatitur në përputhje me kërkesat e Ligjit 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, ku jepet edhe përvijimi dhe përmbajtja e raportit të VSM-së. Ndikimet e rëndësishme të Planit në mjedis dhe objektivat mjedisore janë analizuar dhe vlerësuar sipas shkallëve të mëposhtme:

- A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv
- B – ndikim i parëndësishëm
- C – ndikimi bëhet i parëndësishëm, për shkak të zbatimit të masave zbutëse
- D – ndikim i rëndësishëm
- E – ndikim shkatërrues
- X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur

Vlerësimi i ndikimeve të Planit sipas shkallës A, B dhe C do të thotë që ndikimet e zbatimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore janë të pranueshme. Ndikimet e parëndësishme janë vlerësuar me B, ndërsa ndikimet që bëhen të pranueshme vetëm pas zbatimit të masave zbutëse përkatëse, janë vlerësuar me C. Shkallët D dhe E nënkuptojnë se ndikimet e zbatimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore janë të papranueshme. Më poshtë janë përshkruar indikatorët dhe kriteret e vlerësimit si dhe shkallët përkatëse të vlerësimit për secilën objektive mjedisore.

6.2.2 Përshkrimi i kriterëve dhe metodologjisë së vlerësimit për objektivat mjedisore

6.2.2.1 Toka

Në tabelat më sipër janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 1: Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm - të tokës dhe mbrojtja e saj.

Tab. – 11 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM1

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
----------------------------------	----------------------

Ndryshimi i strukturës aktuale të përdorimit të tokës dhe pyjeve

(zbatimi i aktiviteteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në toka bujqësore dhe zona pyjore do të çojë në humbjen dhe/ose ndryshimin e përhershëm të kategorisë së përdorimit të tyre (nga tokë bujqësore apo zonë pyjore në truall ndërtimi apo ndonjë kategori tjetër)

- ndryshimi i strukturës së përdorimit të tokës bujqësore me potencial të mirë prodhues

(zbatimi i aktiviteteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në toka bujqësore me potencial të mirë prodhues do të çojë në humbjen e përhershme të tokës bujqësore me cilësi të lartë).

- probabiliteti i zbatimit të aktiviteteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zona pyjore me status të veçantë.

(zbatimi i aktiviteteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zona pyjore me status të veçantë mbrojtjeje / konservimi mund të prekë në mënyrë të konsiderueshme ato cilësi për të cilat zona është vënë nën këtë status)

- probabiliteti i zbatimit të aktiviteteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lëndës drusore

(zbatimi i aktiviteteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lëndës drusore do të çojë në humbjen e përhershme të këtyre zonave)

A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk prekin zonat pyjore apo tokën bujqësore, sipas ndarjes aktuale të përdorimit të tokës.

B – ndikim i parëndësishëm: Nëse zbatohen dispozitat ligjore, ndikimi mbi përdorimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore dhe pyjeve do të jetë i parëndësishëm, pavarësisht faktit se aktivitetet do të zbatohen në toka bujqësore me potencial të mirë prodhues, apo në zona pyjore me një funksion të mirë përcaktuar të prodhimit të lëndës drusore.

C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Probabiliteti i ndryshimit të strukturës aktuale të përdorimit të tokës bujqësore dhe pyjeve është i lartë. Infrastruktura do të shtrihet në toka bujqësore me potencial të mirë prodhues, apo në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lëndës drusore. Duhet parashikuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.

D – ndikim i rëndësishëm: Probabiliteti i ndryshimit të strukturës aktuale të përdorimit të tokës bujqësore dhe pyjeve është shumë i lartë. Ndikimi mbi përdorimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore dhe të pyjeve do të jetë i konsiderueshëm. Infrastruktura do të shtrihet në toka bujqësore me potencial të mirë prodhues, apo në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lëndës drusore. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.

E – ndikim shkatërrues: Probabiliteti i ndryshimit të strukturës aktuale të përdorimit të tokës bujqësore me potencial të mirë prodhues, apo të zonave pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lëndës drusore është kaq i madh sa që ndikimi në bujqësi dhe pyje do të ketë pasoja shkatërruese.

X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 2: Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit / rehabilitimit të infrastrukturës

Tab. – 12 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM2

Indikator/kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
Niveli i riciklimit të mbetjeve që gjenerohen gjatë ndërtimit/ rehabilitimit të infrastrukturës fizike <i>(aktivitetet që lidhen me ndërtimin / rehabilitimin e infrastrukturës fizike duhet të garantojnë se të paktën 55% e mbetjeve që gjenerohen duhet të riciklohen, dhe materiali që gjërmohet duhet, sa më shumë të jetë mundur të riciklohet duke u përdorur në mbushjet gjatë ndërtimeve)</i>	A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk do të shkaktojnë mbetje nga punimet e ndërtimit apo gjërmimet. B – ndikim i parendësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të gjenerojë mbetje nga ndërtimi. Megjithatë, ato do të përpunohen totalisht, ndërkohë që 55% e tyre do të ripërdoren si mbetje ndërtimore e riciklueshme. C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteve do të gjenerojë mbetje nga ndërtimi. Megjithatë, për shkak të veçorive cilësore të mbetjeve, ato nuk mund të përpunohen dhe nuk mund të garantohet se 55% e tyre do të ripërdoren, në rast se nuk zbatohen masat zbutëse. D – ndikim i rëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të gjenerojë mbetje nga ndërtimi. Megjithatë, për shkak të veçorive cilësore të mbetjeve, të paktën 55% e tyre nuk mund të përpunohen dhe ripërdoren. Nuk mund të merren masa zbutëse për të rritur sasinë e mbetjeve të ricikluara. E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktiviteteve do të gjenerojë mbetje nga ndërtimi, për të cilat duhet të organizohet procesi i largimit. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

Theksojmë se Plani i Përgjithshëm Urban në përputhje me direktivat e Planin e Përgjithshëm Kombëtar, si dhe në përputhje me direktivat e legjislacionit Europian ka menduar se në asnjë rast, sikundër ka ndodhur deri më sot, tokave bujqësore të bonitetit të kategorieve të parë, dytë, tretë dhe të katërt, t'iu mbivendosen vepra urbane. Ndërkohë që tokat me bonitet të kategorisë së pestë, të mund të diskutohet prejka apo zënia e tyre, dhe ato të kategorisë 6 dhe 7, normal që mund të preken nga veprat urbane.

6.2.2.2 Ajri

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për:

OM 3: Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasinë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejuar nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferikë.

Tab. – 13 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM3

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
----------------------------------	----------------------

Sasia vjetore e emëtimeve të ndotësve në ajër, dmth e oksideve të squfurit, oksideve të azotit, lëndës organike volatile pa përmbajtje metani, amoniakut dhe pjesëzave

(përmirësime të matshme të cilësisë së ajrit duke arritur nivelet e synuara të ndotësve e ajrit në lidhje me shëndetin e njerëzve, sipas vlerave respektive: për NOx - 40 μm^3 , për PM10 - 40 μm^3 , për PM2,5 - 25 g/m^3 dhe 20 g/m^3 dhe SO2 - 125 μm^3 .

Numri vjetor i ditëve kur tejkalohet niveli i ndotjes së ajrit me pjesëza, i matur në pikat e monitorimit, të cilat janë të ekspozuara ndaj emëtimeve të ndotësve

(duhet të reduktohet me 40% numri i ditëve kur tejkalohet niveli i ndotjes së ajrit me pjesëza; sa me pak ditë me ndotje të lartë të ajrit, aq më i ulët është ndikimi tek shëndeti i njerëzve dhe kostoja për shoqërinë, për shkak të numrit relativisht të lartë të njerëzve të ekspozuar, shëndeti i të cilëve preket nga ky faktor)

A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk do të shkaktojnë emëtime të ndotësve në ajër (përfshirë edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emëtimit në nivel kombëtar. Zbatimi i aktiviteteve do të reduktojë emëtimit e ndotësve.

B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të shkaktojë emëtime të ndotësve në ajër (përfshirë edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emëtimit në nivel kombëtar, por jo deri në atë masë sa të tejkalohen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II.

C – ndikimi bëhët i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteve do të shkaktojë emëtime të ndotësve në ajër (përfshirë edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emëtimit në nivel kombëtar deri në atë masë sa do të tejkalohen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. Për të reduktuar emëtimit duhet të parashikohen dhe zbatohen masa zbutëse në mënyrë që niveli maksimal i emëtimeve të zbresë në kufijtë e parashikuara në SKZHI-II.

D – ndikim i rëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të shkaktojë emetime të ndotësve në ajër (përfshirë edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emëtimit në nivel kombëtar deri në atë masë sa do të tejkalohen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar nivelin e emetimeve nën kufijtë e përcaktuar dhe për të mbajtur ndikimin nën nivelin e përcaktuar të ndotjes së ajrit me pjesëza.

E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktiviteteve do të shkaktojë emetime të ndotësve në ajër (përfshirë edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emëtimit në nivel kombëtar deri në atë masë sa kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II do të tejkalohen në mënyrë të konsiderueshme dhe ndotja e ajrit me pjesëza do të jetë në nivel të tillë që do të ketë një efekt të konsiderueshem dhe të dëmshëm mbi shëndetin e njerëzve.

X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

6.2.2.3 Faktorët Klimatikë

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për OM 4: *adaptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.*

Tab. – 14 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM4

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
• adaptimi i infrastrukturës përkatëse ndaj ndryshimeve klimatike <i>(aktivitetet që lidhen me ndërtimin / rehabilitimin e infrastrukturës perkatese duhet të përfshijnë aktivitete që zvogëlojnë apo parandalojnë pasojat e ndryshimeve klimatike, vecanërisht të përmbytjeve, dëborës dhe ngricave)</i> • sasia vjetore e emetimeve të gazeve 'serë' <i>(sasia maksimale e emetimeve të gazeve 'serë' nuk duhet të tejkalojë sasinë e synuar vjetore prej 18,000 Gg CO2 ekuivalent në 2020</i> <i>Ndikimet kumulative të të gjithë aktiviteteve të Planit nuk duhet të shkaktojnë një sasi vjetore nga të gjitha burimet e emetimeve të gazeve 'serë' që të tejkalojë vlerat e synuara që jepen në SKZHI-II lidhur me Reduktimin e Emetimeve të Gazeve 'Serë' në 2020.)</i>	A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo një gjë e tillë s'ka nevojë të garantohet; aktivitetet e parashikuara nuk do të shkaktojnë rritje të emetimeve të gazeve 'serë'. Zbatimi i aktiviteteve do të reduktojë emetimet e gazeve 'serë'. B – ndikim i parëndësishëm: Aktivitetet e parashikuara garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo një gjë e tillë s'ka nevojë të garantohet. Emetimeve e gazeve 'serë' do të rriten, por jo deri në atë masë sa të tejkalohen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Aktivitetet e parashikuara garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo një gjë e tillë s'ka nevojë të garantohet. Emetimeve e gazeve 'serë' do të rriten deri në atë masë sa do të tejkalohen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. Për të reduktuar emetimet duhet të parashikohen dhe zbatohen masa zbutëse, të cilat do të garantojnë që niveli i emetimeve nuk do të kalojë kufijtë e parashikuar në SKZHI-II. D – ndikim i rëndësishëm: Aktivitetet e parashikuara garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo një gjë e tillë s'ka nevojë të garantohet. Emetimeve e gazeve 'serë' do të rriten deri në atë masë sa do të tejkalohen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar nivelin e emetimeve nën kufijtë e përcaktuar. E – ndikim shkatërrues: Aktivitetet e parashikuara nuk garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo zbatimi i aktiviteteve do të rritë emetimet e gazeve 'serë' deri në atë masë sa kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II do të tejkalohen në menyrë

	të konsiderueshme. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.
--	--

6.2.2.4 Uji

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 5: Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat bregliqenore e breglumorë dhe burimet e ujit të pijshëm.

Tab. – 15 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM5

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
- mundësi ndërhyrjeje në zonat me burime ujore të mbrojtura (zbatimi i aktiviteteve jashtë zonave me burime ujore do të thotë më pak mundësi për ndotjen e ujit nëntokësor që perdoret si burim furnizimi me ujë) - mundësi ndërhyrjeje në zonat me burime ujore për larje (zbatimi i aktiviteteve në zonat me burime ujore për larje do të thotë me shumë mundësi për ndotjen e ujërave që përdoren për larje) - mundësi ndërhyrjeje në zonat me rrezik përmbajtjeje (zbatimi i aktiviteteve në zonat me rrezik përmbajtjeje redukton zonat mbrojtëse dhe rrit mundësinë për dëme nga përmbajtjet) - mundësi ndërhyrjeje në zonat ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë (zbatimi i aktiviteteve në zonat ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë do të thotë me shumë mundësi për ndotjen e ujërave nëntokësore)	A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet nuk do të ushtrojnë trysni shtesë mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat liqenorë dhe burimet e ujit të pijshëm, apo ndikimi do të jetë pozitiv. B – ndikim i parëndësishëm: Nëse zbatohen dispozitat përkatëse ligjore, ndikimi mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat liqenorë dhe burimet e ujit të pijshëm do të jetë i parëndësishëm, pavarësisht faktit se aktivitetet mund të zbatohen në zona me burime ujore të mbrojtura, në zona ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë, në zona me burime ujore për larje apo në zona me rrezik përmbajtjeje. C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat liqenorë dhe burimet e ujit të pijshëm mund të jetë e madhe, sidomos për shkak se probabiliteti i zbatimit të aktiviteteve në zona me burime ujore të mbrojtura, në zona ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë, në zona me burime ujore për larje apo në zona me rrezik përmbajtjeje, është i lartë. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin. D – ndikim i rëndësishëm: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat liqenorë dhe burimet e ujit të pijshëm do të jetë e madhe, sidomos për shkak se probabiliteti i zbatimit të aktiviteteve në zona me burime ujore të mbrojtura, në zona ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë, në zona me burime ujore për larje apo në zona me rrezik përmbajtjeje, është shumë i lartë. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.

	E – ndikim shkatërrues: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat liqenorë dhe burimet e ujit të pijshëm do të jetë jashtëzakonisht e madhe, sidomos për shkak të probabiliteti i zbatimit të aktiviteteve në zona me burime ujore të mbrojtura, në zona ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë, në zona me burime ujore për larje apo në zona me rrezik përmbetjeje, është shumë i lartë. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.
--	---

6.2.2.5 Mjedisi Natyror

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 6: Garantimi i kohezionit të popullatave dhe - brojtjes së biodiversitetit.

Tab. – 16 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM6

Indikatori / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
mundësia e ndërhyrjes në zonat qendrore të habitateve të mishngrënësve të mëdhenj (zbatimi i aktiviteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zonat e rëndësishme ekologjike të habitateve të mishngrënësve të mëdhenj do të sjellë një trysni më të madhe mbi këta lloje dhe do të ndërpresë linjat e migrimit; ka mundësi potenciale për ndikim tek biodiversiteti në nivel rajonal dhe ndërkufitar)	A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Nuk do të ketë ndikim në kohezionin e popullatave dhe në mbrojtjen e biodiversitetit, apo ndikimi do të jetë pozitiv.
mundësia e ndërhyrjes në zonat me pyje të dendura (planifikimi i infrastrukturës së re në zona me pyje të dendura do të sjellë ndikime negative mbi kafshët e egra dhe do të ndërpresë linjat e migrimit; ka mundësi potenciale për ndikim tek biodiversiteti në nivel lokal dhe rajonal)	B – ndikim i parëndësishëm: Nëse zbatohen dispozitat përkatëse ligjore, ndikimi në kohezionin e popullatave dhe në mbrojtjen e biodiversitetit do të jetë i parëndësishëm. C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, nuk mund të garantohet kohezioni i popullatave dhe mbrojtja e biodiversitetit. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimet e rëndësishme.
	D – ndikim i rëndësishëm: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, nuk mund të garantohet kohezioni i popullatave dhe mbrojtja e biodiversitetit. Nuk është e mundur të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.
	E – ndikim shkatërrues: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi mbi kohezionin e popullatave dhe mbrojtjen e biodiversitetit është shkatërrues. Nuk është e mundur të merren masa

	zbutëse për të reduktuar ndikimin. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.
--	--

Në tabelën më poshte janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 7: Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteteve me - ndikime të konsiderueshme.**

Tab. – 17 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM7

Indikatori / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
- mundësia e ndërhyrjes në zonat e Natura 2000 dhe/ose zonat e mbrojtura <i>(zbatimi i aktiviteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zonat e mbrojtura do të sjellë ndikime negative në funksionimin dhe kohezionin e këtyre zonave, si dhe tek speciet dhe llojet e veçanta të habitateve)</i> - mundësia e ndërhyrjes në zonat me vlera të veçanta natyrore <i>(zbatimi i aktiviteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zonat me vlera të veçanta natyrore do të sjellë ndikime negative në llojin dhe cilësinë e këtyre vlerave të veçanta natyrore)</i> 	A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Nuk do të ketë ndikim në zonat natyrore me status mbrojtjeje, apo ndikimi do të jetë pozitiv. B – ndikim i parëndësishëm: Nëse zbatohen dispozitat përkatëse ligjore, ndikimi në zonat natyrore me status mbrojtjeje do të jetë i parëndësishëm, megjithë faktin se ka mundësi të ndërhyrjes së aktiviteteve në zonat natyrore me status mbrojtjeje dhe në zonat me vlera të veçanta natyrore. C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, zonat natyrore me status mbrojtjeje nuk mund të mbrohen. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimet e rëndësishme. D – ndikim i rëndësishëm: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, zonat natyrore me status mbrojtjeje nuk mund të mbrohen. Nuk është e mundur të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin. E – ndikim shkatërrues: Megjithë zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi mbi zonat natyrore me status mbrojtjeje është shkatërrues. Nuk është e mundur të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

6.2.2.6 Mbetjet

Në tabelën më poshte janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 8: Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilleve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Tab. – 18 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM8

Indikatori / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
- sasia e mbetjeve që gjenerohen dhe depozitohen në landfill (zhvillimet e reja do të rritin sasinë e mbetjeve që gjenerohen, përfshir mbetjet e ngurta, të lëngëta dhe të rrezikshme, dhe ky fakt bën që të priten ndikime negative në cilesinë e tokës, të ujërave nëntokësore, të ajrit dhe në shëndetin e njerëzve) - sasia e mbetjeve që riciklohen (SKZHI II deklaron se deri në 2020 sasia e mbetjeve urbane të ricikluara do të jetë 55%) - ndërtimi i landfilleve të reja (kjo gjë do të ndikojë pozitivisht në procesin e trajtimit dhe riciklimit të mbetjeve; megjithatë gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit të tyre priten disa ndikime, të cilat do të jenë të parëndësishme nëse aplikohet strategjia e duhur e zbutjes)	A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e pritshme nuk do të rritin sasinë e mbetjeve të gjeneruara. Zbatimi i aktiviteteve do të permiresojë procesin e grumbullimit/trajtimit të mbetjeve. B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë sasinë e mbetjeve të gjeneruara, por jo deri në atë masë sa të influencojë procesin e grumbullimit/trajtimit të mbetjeve dhe të preke mjedisin natyror dhe njerëzor. C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë sasinë e mbetjeve të gjeneruara, gjë që do të shkaktojë ndotje të tokës, ujit, ajrit dhe rreziqe për shëndetin e njerëzve. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin, të cilat garantojnë se procesi i grumbullimit/trajtimit të mbetjeve i përgjigjet sasisë së rritur të mbetjeve dhe se niveli i ndotjes ulet deri në kufijtë e vlerave të pranueshme/përcaktuara. D – ndikim i rëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë sasinë e mbetjeve të gjeneruara, gjë që do të shkaktojë ndotje të tokës, ujit, ajrit dhe rreziqe për shëndetin e njerëzve. Nuk ka mundësi të merren masa zbutëse për ta mbajtur ndikimin nën kufijtë e vlerave të pranueshme/përcaktuara. E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë sasinë e mbetjeve të gjeneruara, dhe ndotja e tokës, ujit, ajrit dhe rreziqet për shëndetin e njerëzve janë në një masë të tillë që kanë efekt të konsiderueshëm dhe të demshëm për shëndetin e njerëzve. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

6.2.2.7 Zhurma

VSM I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

Në tabelën më poshte janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 9: Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.**

Tab. – 19 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM9

Indikatori / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
ekspozimi ndaj zhurmës së shkaktuar prej nderhyrjeve në infrastrukture (sa më pak shqetësime që të ketë mjedisi nga zhurma, aq më i ulët është ndikimi në cilësinë e mjedisit, shëndetin e njerezve dhe kostot e shoqërisë, për shkak të numrit të njerezve të ekspozuar, shëndeti i të cileve preket direkt)	A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e pritshme nuk do të rritin ekspozimin ndaj zhurmës. Përkundrazi këto aktivitete do të ulin këtë ekspozim. B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë pak ekspozimin ndaj zhurmës, por nëse zbatohen dispozitat përkatëse ligjore, ndikimi do të jetë i parëndësishëm. C – ndikim i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë ekspozimin ndaj zhurmës. Megjithatë zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi do të jetë i rëndësishëm. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse shtesë për të reduktuar ndikimin. D – ndikim i rëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë ekspozimin ndaj zhurmës. Megjithatë zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi do të jetë i rëndësishëm. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse shtesë për të reduktuar ndikimin. Nuk ka mundësi të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin. E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë ekspozimin ndaj zhurmës deri në një masë të tillë që kjo gjë do të ketë një efekt të konsiderueshëm dhe të demshëm për shëndetin e njerezve e më tej. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

6.2.2.8 Popullsia dhe Asetet Materiale

Në tabelën më poshte janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 10: Përafrimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe - lëvizshmërisë së qëndrueshme.**

Tab. – 20 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM10

Indikatori / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
- lidhja mes vendbanimeve dhe qendrave rajonale <i>(nje lidhje me e shpejte dhe me e mirë përmireson kohezionin social: lidhja më e shpejtë me qendrat e qyteteve përben një bazë më të mirë për zhvillimin e turizmit dhe aktiviteteteve ekonomike, të cilat nga ana e tyre sjellin ndikime pozitive në të ardhurat individuale dhe komunitare, në menyrën e jetesës dhe në vlerën e aseteve materiale – pasuritë e paluajtshme)</i> - përfshirja e aktiviteteteve për të përmiresuar sigurinë e trafikut <i>(me shume aktivite të kesaj natyre sjellin përmiresim të sigurisë rrugore dhe me pak aksidente)</i> - përfshirja e aktiviteteteve për të rritur efektivitetin e transportit publik <i>(përdorimi sa më i madh i transportit publik sjell një lëvizshmëri me efektive dhe të qëndrueshme; një transport publik me efektiv sjell uljen e ngarkesë së trafikut në rrugë dhe ruan vlerën e aseteve materiale siç është toka dhe pasuritë e paluajtshme; gjithashtu një transport publik me efektiv redukton sforcon financiare për familjet, pasi redukton nevojën për të patur apo përdorur makina personale)</i> - përfshirja e aktiviteteteve për të rritur mundësitë për një menyrë të shëndetshme të jetesës <i>(aktivitetet që lidhen me lëvizshmërinë e qëndrueshme, kërkojnë një organizim të mire të infrastruktures çlodhese/argetuese (për shembull korsitë e biçikletave, monopetet e ecjes me këmbë, përfshirë edhe mbërritjen deri aty); çlodhja/argëtimi ndikon pozitivisht në gjendjen mendore dhe fizike të njerezve dhe në këtë mënyrë redukton kostot e shoqërisë, pasi shfrytëzohet një mënyrë e shëndetshme e jetesës)</i>	A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet nuk do të ndikojnë në arritjen e objektivës, ose zbatimi i tyre do të përmiresojë lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rajonale, do të përmiresojë sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme. B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteteve do të garantojë lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rajonale, sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme, por krahasuar me gjendjen aktuale këto lidhje do të jenë disi më të dobëta. C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteteve do t'i bejë me të dobëta lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rajonale, sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin. D – ndikim i rëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteteve do t'i bejë konsiderueshem me të dobëta lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rajonale, sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale. Nuk ka mundësi të merren masa zbutëse. E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktiviteteteve do t'i shkatërrojë plotësisht lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rajonale, sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

6.2.2.9 Trashëgimia Kulturore

Në tabelën më poshte janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për OM 11: Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Tab. – 21 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM11

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
• probabiliteti që infrastruktura të shtrihet në njësitë e regjistruara të trashëgimise kulturore <i>(zbatimi i aktiviteteve që lidhen me ndrhurjet infrastrukturore në njësitë e trashëgimisë kulturore mund të rrezikojnë seriozisht integritetin e trashëgimisë dhe të modifikojë veçoritë e saj cilësore. Veçanërisht të rrezikuar janë peisazhet kulturore dhe peisazhet historike të zonave të trashëgimisë arkitektonike dhe arkeologjike)</i> • probabilitet i shkatërrimit të mbetjeve arkeologjike <i>(zbatimi i aktiviteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në njësitë e trashëgimisë kulturore nënkupton cenimin e tokës dhe si pasojë mbart një probabilitet të lartë për shkatërrimin e mbetjeve arkeologjike)</i>	A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk shtrihen në njësitë e regjistruara të trashëgimise kulturore. Përdorimi hapësirë nuk do të çënohet, edhe mbetjet arkeologjike nuk do të dëmtohen. B – ndikim i parëndësishëm: Ka mundësi potenciale që aktivitetet të shtrihen në njësitë e regjistruara të trashëgimisë kulturore. Përdorimi aktivitetet shtrihen pranë apo përgjatë infrastrukturës ekzistuese, probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në njësitë e regjistruara të trashëgimise kulturore dhe që mbetjet arkeologjike të dëmtohen, është i ulët. Duke zbatuar dispozitat përkatëse ligjore, ndikimi mbi veçoritë cilësore të njesive të regjistruara të trashëgimisë kulturore do të jetë i parëndësishëm. C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në njësitë e regjistruara të trashëgimise kulturore, dhe për pasojë të zvogelojnë përmasat e tyre, është i lartë. Megjithatë zbatimin e parashikimeve ligjore, ndikimi i aktiviteteve mbi trashëgiminë kulturore do të jetë i rëndësishëm. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin. D – ndikim i rëndësishëm: Probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në njësitë e regjistruara të trashëgimise kulturore, dhe për pasojë të zvogelojnë përmasat e tyre, është shumë i lartë. Megjithatë zbatimin e parashikimeve ligjore, ndikimi i aktiviteteve mbi trashëgiminë kulturore do të jetë i konsiderueshëm. për shkak se aktiviteti shtrihet në zonë të gjerë, probabiliteti i dëmtimit të mbetjeve arkeologjike është shumë i lartë. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin. E – ndikim shkatërrues: Ndikimi i aktiviteteve mbi veçoritë cilësore të njesive të regjistruara të trashëgimise kulturore, do të jetë shkatërrues. Edhe ndikimi mbi mbetjet arkeologjike do të jetë shkatërrues. X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

6.2.2.10 Peisazhi

Në tabelën më poshte janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 12: Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilësi të lartë.

Tab. – 22 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM12

Indikatori / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
-----------------------------------	----------------------

- probabiliteti që infrastruktura të shtrihet në peisazhe të veçanta dhe zona peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar

(zbatimi i aktiviteteve që lidhen me nderhyrjet infrastrukturore në njësitë e peisazhit mund të rrezikojnë seriozisht integritetin e peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar, dhe të shkatërrojë veçoritë e tyre cilësore)

- probabiliteti që infrastruktura të shtrihet në zonat peisazhistike me elementë të mbrojtur të natyrës dhe në zonat me peisazhistike kulturore jashtezakonisht të ekuilibruara, të cilat mbartin edhe simbolika të veçanta

(zbatimi i aktiviteteve që lidhen me nderhyrjet infrastrukturore në njësitet e peisazhit mund të ndryshojë në mënyrë të konsiderueshme imazhin ekzistues të peisazhit. Ndikimi është vecanerisht i dukshëm në zonat peisazhistike me elemente të mbrojtur të natyrës dhe në zonat me peisazhistike kulturore jashtezakonisht të ekuilibruara)

A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk shtrihen në peisazhe të veçanta dhe zona peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar. Do të ruhet imazhi i peisazhit me cilësi të lartë, pasi aktivitetet do të integrohen në zona me një shkallë të lartë të degradimit të peisazhit.

B – ndikim i parëndësishëm: Ka mundësi potenciale që aktivitetet të shtrihen në peisazhe të veçanta dhe zona peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar, apo në zona peisazhistike imazhi i të cilave është në prishje e sipër. Ndikimi mbi imazhin ekzistues të peisazhit do të jetë i parëndësishëm, pasi shumica e aktiviteteve do të integrohen në zona me një shkallë të lartë të degradimit të peisazhit.

C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në peisazhe të veçanta dhe zona peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar, është i lartë. Ndikimi mbi veçoritë cilësore të këtyre zonave është i madh. Aktivitetet do të shtrihen në zona të konservuara peisazhistike natyrore apo kulturore, kështu që ndikimi në peisazhet me cilësi të lartë të imazhit të tyre, do të jetë i rëndësishëm. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.

D – ndikim i rëndësishëm: Probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në peisazhe të veçanta dhe zona peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar është i madh. Aktivitetet do të shtrihen në zonat peisazhistike me elementë të mbrojtur të natyrës dhe në zonat me peisazhistike kulturore jashtezakonisht të ekuilibruara. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.

E – ndikim shkatërrues: Ndikimi i aktiviteteve mbi veçoritë cilësore të peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar do të jetë shkatërrues. Peisazhet me cilësi të lartë të imazhit të tyre dhe që përmbajnë elementë të jashtezakonshëm natyrore dhe kulturore, do të shkatërrohen.

X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË SË OBJEKTIVAVE

7.1 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË

Objektivat e përcaktuara mjedisore duhet të jenë në përputhje me Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, objektivat e përcaktuara në SKZHIII dhe Direktivën 2001/42/KE, të cilat janë të rëndësishme për të vlerësuar politikat dhe projektet që parashikon Plani për të arritur objektivat e tij. Për të përcaktuar rëndësinë e objektivave mjedisore, duhet të vlerësohet përputhshmëria e objektivave dhe politikave të Planit me objektivat e përcaktuara mjedisore. Vlerësimi i përputhshmërisë krijon konflikte apo veprime të ndërsjellta mes objektivave dhe politikave të ndryshme, si dhe konflikte të theksuara interesi mes objektivave; të gjitha këto duhen vënë në dukje veçanërisht në pjesën e vlerësimit të projekteve specifike të Planit. Përputhshmëria e politikave të Planit është vlerësuar, duke i kombinuar këto politika me objektivat mjedisore të kësaj VSM-je. Vlerësimi është bërë duke përdorur për afrimin standart në formë matrice. Për të kryer vlerësimin numerik të nivelit të përputhshmërisë është përdorur grafiku i vlerësimit që jepet në tabelën më poshtë.

Tab. – 23 Grafiku i vlerësimit të nivelit të përputhshmërisë mes objektivave

Niveli i përputhshmërisë	Vlerësimi numerik
Objektivat përputhen plotësisht	3
Objektivat përputhen pjesërisht	2
Lidhja mes objektivave është e zbehtë	1
Nuk ka lidhje mes objektivave	0
Objektivat nuk përputhen	-1

7.2 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË SË OBJEKTIVAVE DHE POLITIKAVE TË PLANIT ME OBJEKTIVAT MJEDISORE

Rezultatet e vlerësimit të përputhshmërisë së politikave të Planit me objektivat mjedisore janë paraqitur në Tabelën më poshtë. Tabela tregon se, në parim, të gjitha politikat e Planit janë në përputhje me objektivat mjedisore.

Tab. – 24 Vlerësimi i përputhshmërisë së politikave të Planit me Objektivat Mjedisore

Objektiva Mjedisore	OM1	OM2	OM3	OM4	OM5	OM6	OM7	OM8	OM9	OM10	OM11	OM12	Alexsitarja
Objektivat dhe politikat e Planit													
	Toka - Përdorimi i qëndrueshëm i tokës	Toka - Shfrytëzimi i burimeve natyrore	Afri - Emëtimet e ndalojëse	Faktorët Klimatikë – Adaptimi ndaj ndryshimeve klimatike	Uji - Kufizimi i efekteve negative	Mjedisit Natyror – Kohëzimi i popullatave dhe biodiversiteti	Mjedisit Natyror – Zonat e Mbrojtura	Mbështetja – Kompletimi i landfilleve	Zharrat – Reduktimi i zharrave në deti në nivelin e OBSIT-së	Popullsia dhe asetet materiale – Kohëzimi social, siguria e trafikut	Trashëgimia kulturore – Ruajtja	Pesëzhi – Ruajtja	Vlerësimi numerik
Objektiva Strategjike 1 (OS 1): INFRASTRUKTURA													
Politika 1: Përmirësimi i rrugëve	3	2	2	1	3	2	2	3	3	3	3	3	2.08
Politika 2: Përmirësimi i qendrave të Njësive Administrative	3	2	2	1	2	0	0	3	3	3	0	2	1.75
Politika 3: Zhvillimi i infrastrukturës rrugore për lidhje më të mirë të rrugëve lokale brenda qytetit të Klosit dhe qendrat e Nj.A	3	0	3	3	1	0	0	2	3	3	0	0	1.50
Politika 3: Përmirësimi i infrastrukturës arsimore dhe shëndetësore me shërbime të denja për qytetarët e Klosit	3	2	3	1	2	1	0	3	3	3	0	3	2.00
Objektiva Strategjike 2 (OS 2): ZHVILLIMI SOCIO-EKONOMIK													
Politika1: Rritja e potencialit të Bashkisë së Klosit për krijimin e klimës së favorshme për tërheqjen e investimeve Model për ndërhyrje në qendra fshatrash (Sheshi i fshatit/Parku/gjelbërimi, ndriçimi)	3	3	3	3	3	3	0	3	3	3	0	3	2.50

Politika2: Rritja dhe fuqizimi i mbështetjes institucionale dhe infrastrukturore për zhvillimin e bujqësisë dhe blegtorisë, si motor zhvillimi	3	0	1	1	2	0	0	3	2	3	0	1	1.33
Politika3: Promovimi i Bashkisë si destinacion turistik (malor, historik-kulturor dhe i agroturizmit)	0	0	1	3	3	0	0	3	0	3	0	0	1.08
Objektiva Strategjike 3 (OS 3): GILËSIA E JETËS													
Politika 1: Përmirësimi i infrastrukturës fizike dhe asaj burimore për zhvillimin e kulturës në Bashkinë e Klosit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
Politika 2: Përmirësimi i infrastrukturës dhe programeve për zhvillimin e sporteve në Bashkinë e Klosit duke ju përgjigjur kërkesave në rritje të komunitetit me fokus sidomos rininë	3	3	3	3	3	3	0	3	1	3	0	3	2.33
Politika 3: Përmirësimi i përdorimit dhe efikasitës së kujdesit social për qytetarët e Klosit	3	0	2	2	2	1	0	0	1	3	0	0	1.16
Objektiva Strategjike 4 (OS 4): MIRËQEVERISJA													
Politika1: Transparenca, lehtësia dhe liria e aksesit në aktet e organeve të bashkisë, lirinë e informacionit si dhe garantimi e një drejtësie administrative	3	1	1	0	1	0	0	2	1	3	3	3	1.50
Politika2: Rritja e përgjegjshmërisë në vendimmarrje, kontrollin dhe përmirësimin e ofrimit të shërbimeve administrative si dhe miradministrimin e financave vendore në bashkinë Klos	3	0	3	0	1	0	0	2	2	3	0	1	1.25
Politika3: Pjesëmarrja, nëpërmjet dhënies së mundësive të të gjithë aktorëve të marrin pjesë në procesin e vendim- marrjes	3	0	0	0	0	0	3	1	0	3	3	3	1.33
Objektiva Strategjike 5 (OS 5): ZHVILLIMI I TURIZMIT													
Politika1: Zhvillimi i Turizmit Kulturor	3	1	1	0	1	0	0	2	1	3	3	3	1.50
Politika2: Zhvillimi i Turizmit të Natyrës, malor dhe liqenor	3	0	3	0	1	0	0	2	2	3	0	1	1.25
Politika3: Krijimi i Itinerarëve drejt monumenteve të kulturës dhe natyrës	3	0	0	0	0	0	3	1	0	3	3	3	1.33
Politika4: Përshirja në rrjetin e intererave turistike kombëtare dhe ndërkombëtare.	3	0	0	0	1	0	0	3	1	3	0	1	1.00
Politika5: Ndërturje midis turizmit modern dhe atij tradicional	3	1	1	0	1	0	0	2	1	3	3	3	1.50
Politika6: Aktivizimi i turizmit në zonat e mbrojtura natyrore.	3	2	2	0	1	0	2	2	1	3	3	3	1.80
Objektiva Strategjike 6(OS 6): MJEDISI													
Politika 1: Përmirësimi i Mjedisit të Tokës dhe përdorimit të qëndrueshëm të	3	0	3	3	1	0	0	2	3	3	0	0	1.50

IDRA & S. GURI

Në këndvështrimin e lidhjes mes politikave të Planit dhe objektivave mjedisore, vërehet një larmikshmëri e përputhshmërisë sipas fushave përkatëse mjedisore. Konkretisht:

- 1) Politikat që lidhen me Infrastrukturën për përmirësimin e lëvizjes së banorëve të Klosit brenda dhe jashtë njësisë administrative.
- 2) Politikat që lidhen me Sigurimin e zhvillimit ekonomik, me Zhvillimin e Turizmit dhe Përmirësimin e Infrastrukturës së Transportit kanë klasifikimin më të ulët në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore.
- 3) Një nga objektivat e planit që lidhet me sektorin për “Sigurimi i zhvillimit ekonomik” nëpërmjet diversifikimit të ekonomisë dhe mbështetja në sektorët e turizmit, bujqësisë dhe industrisë, saktësisht “Hartimi i programeve për zhvillimin e industrisë minerare në zonat me potencial më të madh”, përputhet pjesërisht vetëm me një nga objektivat mjedisore.
- 4) Dy politika të Planit, specifikisht: Vendorsja e standarteve të projektimit urban, dhe Krijimi i Parqeve Rajonale, janë në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore, duke marrë rezultatin maksimal të mundshëm.
- 5) Secila prej politikave të planit (përveç dy politikave që klasifikohen me përputhshmëri të plotë) nuk kanë lidhje me të paktën një objektiv mjedisore dhe në shumicën e rasteve me dy objektiva.
- 6) Tre objektiva të Planit që lidhen me Mirëqeverisjen janë transparenca, lehtësia dhe liria e aksesit në aktet e organeve të bashkisë, lirinë e informacionit si dhe garantimi e një drejtësie administrative, rritja e përgjegjshmërisë në vendimmarrje, si dhe pjesëmarrja e të gjithëve në vendimmarrje.
- 7) Politikat me mjedisin janë ato që lidhen me Mbrojtjen dhe Përmirësimin e Cilësisë së Mjedisit Natyror kanë klasifikimin më të lartë në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore, është mbrojtja e tokës, ruajtja e biodiversitetit, ruajtja e burimeve ujore.
- 8) Dy objektiva të Planit që lidhen me sektorin për sigurimin e qëndrueshmërisë financiare të institucionit të Bashkisë nuk përputhet me asnjë nga objektivat mjedisore.
- 9) Politikat që lidhen me Infrastrukturën urbane dhe mjedisin urban dhe ato që lidhen me Mbrojtjen dhe Përmirësimin e Cilësisë së Mjedisit Natyror kanë klasifikimin më të lartë në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore.

Edhe në këndvështrimin e lidhjes mes objektivave të Planit dhe objektivave mjedisore, diversifikimi i përputhshmërisë është i lartë. Konkretisht:

- Objektiva mjedisore 1 që lidhen me menaxhimin e tokës, dhe objektiva 10 që lidhen me popullsinë, janë në përputhshmëri të plotë me pjesën më të madhe të politikave të planit.
- Duhet theksuar se të dyja këto objektiva janë ose në përputhshmëri të plotë, ose nuk lidhen me politikat e planit.

Objektiva 11 që lidhet me ruajtjen e trashëgimisë kulturore është objektiva që nuk lidhet me pjesën më të madhe të politikave të Planit vetëm me atë të turizmit.

Të gjitha objektivat e tjera mjedisore paraqesin një lamirshmëri të madhe lidhur me nivelin e përputhshmërisë së tyre me politikat përkatëse të Planit.

Si konkluzion, mund të thuhet se në këndvështrimin e përgjithshëm, objektivat dhe politikat e Planit janë në përputhje me objektivat mjedisore.

SEKSIONI - VIII

VLERËSIMI I PROJEKTEVE

8.1 VLERËSIMI I PËRGJITHSHËM I PROJEKTEVE

Plani i përgjithshëm vendor i Klosit përcakton projekte specifike/konkrete për çdo politikë, të cilat janë gjykuar si më të përshtatshmet për zbatimin e politikës përkatëse. Projektet janë listuar për çdo politikë, sipas përcaktimeve në Plan.

Në Tabelat më poshtë janë identifikuar projektet prioritare dhe ndikime direkte në mjedis që këto projekte mund të shkaktojnë, në lidhje me objektivat mjedisore të përcaktuara. Shkurtimisht, këto projekte përfshijnë rigjenerimin e qendrave urbane dhe rurale, projekte që lidhen me përmirësimin e shërbimeve publike dhe private, urbanizimin, stilin e jetesës, hapësira argëtimi/çlodhjeje, turizmin, bujqësinë, mjedisin etj.

Ky seksion përfshin vlerësimin e projekteve prioritare në lidhje me përputhshmërinë e tyre me objektivat mjedisore dhe impakti i tyre në mjedis. Vlerësimi i projekteve specifike është bërë mbi bazën e përcaktimit të klasifikimit mesatar të përputhshmerisë së secilit projekt me të 12 objektivat mjedisore. Përveç projekteve prioritare në tabelat e mëposhtme kemi vlerësuar të gjithë projektet e PPV të bashkisë së Klosit.

Projektet e listuara më poshtë do të përputhen plotësisht apo pjesërisht me objektivat mjedisore, gjatë zbatimit dhe funksionimit të aktiviteteve përkatëse, dhe, për të gjitha aktivitetet duhet të garantohet zbatimi i masave zbutëse për të reduktuar ndikimin në mjedis, sipas kërkesave të legjislacionit përkatës. Në çfarëdolloj varianti, Plani i Përgjithshëm Urban do të udhëhiqet nga filozofia e ndërtimit, duke respektuar traditën, d.m.th që ndërtimet në zona suburbane nuk duhet të kalojnë atë të peisazhit të përgjithshëm të ndërtimeve deri më sot, ku mbizotëron ndërtimi dy katësh, i cili mund të harmonizohet deri në një siluetë 2 +1 kate.

Në përcaktimin e qendrave të çdo zonë administrative mund të ketë ose një institucion fetar në varësi të besimit që egziston ose një ndërtesë të tipit 'target', por jo më e lart se 4-5 kate që mund të jetë vepër banimi, siluetë arkitekturore ose objekt kulti, etj. Shkurt dhe prerazi, nuk mund të ketë ndërtim më tepër se dy tre kate në zona nën urbane.

8.2 KRAHASIMI I PROJEKTEVE PRIORITARE PËR BASHKINË E KLOSIT

Tab. – 25 FISHA 1

TITULLI I PROJEKTIT	Hartimi i një Plani Menaxhimi për zonat e konfliktit të transportit në Qytet si dhe për ndërtimin e zonave të Parkimit
Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Sigurimi i infrastrukturës urbane dhe përmirësimi i mjedisit urban për zhvillimin e sektorit të turizmit, bujqësisë dhe Industrisë Minerare Programi: Zhvillimi i Infrastrukturës rrugore për lidhje më të mirë të rrugëve lokale brenda qytetit të Klosit lidhjen e NJA me qendrën e qytetit dhe qendrat e NJA me fshatrat e tjerë.
Përshkrimi i projektit	Projekti do të zgjidhë : -Riorganizimin e Trafikut urban ne Bashkinë Klos. -Zgjidhjen për problemin e parkimit.
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore Partnerët apo donatorë të huaj	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, madje konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim, pasi riorganizimi i trafikut do të ndihmonte shumë në përmirësimet e cilësisë së ajrit, përmirësimin e cilësisë së jetesës etj, të cilat janë disa nga objektivat tona dhe ky projekt përputhet me objektivat tona mjedisore.

Tab. – 26 FISHA 2

TITULLI I PROJEKTIT	Projekti i sistemit të ujërave të larta të Qytetit Klosit
Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Sigurimi i Infrastrukturës urbane dhe përmirësimi i mjedisit urban për zhvillimin e sektorit të turizmit, bujqësisë dhe Industrisë Minerare Programi: Zbutja e efekteve mjedisore nga veprimtaritë natyrore, aktiviteti ekonomik, industria e ndërtimit dhe minierave.
Përshkrimi i projektit	Projekti do të zgjidhë: -Eliminon ndotjen e qytetit dhe të liqenit -Zgjidh problemin e menaxhimit të ujërave që vijnë në qytete, dhe dëmtimet prej tyre -Përmirëson cilësinë e jetës së banorëve
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore Partnerët apo donatorë të huaj	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, megjithëse duhen marrë masa zbutëse në zbatim të tij. Ky projekt ka përputhshmëri të lartë me objektivat mjedisore, pasi ka efekt të menjëhershëm në uljen e ndotjes së ujërave sipërfaqësorë dhe në përmirësimin e cilësisë së ujit të pijshëm në Bashkinë Klos, përmirëson cilësinë e jetesës etj.

Tab. - 27 FISHA 3

TITULLI I PROJEKTIT	Rikonstruksioni i rrjetit të ujit të pijshëm si dhe
---------------------	---

ndërtimi i rrjetit të ujërave të zeza	
Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Sigurimi i Infrastrukturës urbane dhe përmirësimi i mjedisit urban për zhvillimin e sektorit të turizmit, bujqësisë dhe Industrisë Minerare Programi: Përmirësimi i menaxhimit të mbejeteve dhe sistemimit të kanalizimeve të ujit të pijshëm dhe të ujërave të zeza dhe ndriçimit.
Përshkrimi i projektit	Projekti do të zgjidhë : -Eliminon ndotjen dhe kontaminimin e tokës dhe ujërave që derdhen lumin Mat. -Përmirëson cilësinë e jetës së banorëve -Krijon kushtet për zhvillimin e rajonit (ekonomik, turizëm)
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë
Partnerët apo donatorë të huaj	Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, madje konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim, pasi dhe impakti pozitiv do të jetë i menjëhershëm në cilësinë e jetës së banorëve etj.

Tab. – 28 FISHA 4

TITULLI I PROJEKTIT	Rikonstruksioni i rrjetit të ujit të pijshëm si dhe ndërtimi i rrjetit të ujërave të zeza.
Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Sigurimi i Infrastrukturës urbane dhe përmirësimi i mjedisit urban për zhvillimin e sektorit të turizmit, bujqësisë dhe Industrisë Minerare Programi: Përmirësimi i menaxhimit të mbejeteve dhe sistemimit të kanalizimeve të ujit të pijshëm dhe të ujërave të zeza dhe ndriçimit
Përshkrimi i projektit	Projekti do të zgjidhë : -Eliminon ndotjen dhe kontaminimin e tokës dhe ujërave që derdhen në lumin Mat. -Përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve -Krijon kushtet për zhvillimin e rajonit (ekonomik, turizëm)
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë
Partnerët apo donatorë të huaj	Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, madje konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim, pasi dhe impakti pozitiv do të jetë i menjëhershëm në cilësinë e jetës së banorëve etj. Ky projekt ka përputhshmëri të lartë me objektivat mjedisore, pasi ka efekt të menjëhershëm në uljen e ndotjes së ujërave sipërfaqësorë, eliminon ndotjen dhe në përmirësimin e cilësisë së ujit të pijshëm, përmirëson cilësinë e jetës etj.

Tab. – 29 FISHA 5

TITULLI I PROJEKTIT	Ndërtimi i një çerdheje e kopshti të ri, të integruar e me standarte të menaxhimit të energjisë me burime alternative energjie.
---------------------	---

Përshkrimi i projektit	Projekti do të zgjidhë : -Orientimin e këtij sektori bazë për zhvillimin e ekonomisë të Bashkisë Klos. -Përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve që e kanë burim jetese këtë fushë -Qartësimin për mundësinë e buxhetimit sipas prioriteteve -Mundësinë e krijimit dhe forcimit të hallkave të zinxhirit ushqimor -Markimi i produkteve lokale -Markëtim e shpërndarje në tregje të huaja
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë
Partnerët apo donatorë të huaj	Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, madje konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim, siç është rritja e cilësisë së jetesës. Përputhshmëria e këtij projekti me objektivat mjedisore janë të pranueshme.

Tab. - 32 FISHA 8

TITULLI I PROJEKTIT	Plan i Detajuar për Zhvillimin Urban, Ekonomik, Turistik të zonës
Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Mbrojtja e Mjedisit natyror duke respektuar kuadrin ligjor të peisazheve të mbrojtura si dhe duke siguruar qasje te zhvillimit të qëndrueshëm të territorit. Programi: Konservimi i Peisazhit të Lumit Mat nëpërmjet ruajtjes së habitatit dhe biodiversitetit, parqeve natyrore dhe gjeomonteve.
Përshkrimi i projektit	Projekti do të zgjidhë : -Ruajtjen e peisazhit natyror -Ruajtjen e mjedisit -Përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve -Zhvillim të turizmit
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë
Partnerët apo donatorë të huaj	Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, madje konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim, siç është rritja e cilësisë së jetesës, zhvillimi i turizmit dhe ruajtja e mjedisit. Përputhshmëria e këtij projekti me objektivat mjedisore janë të larta duke u përputhur plotësisht me disa nga objektivat siç është ruajtja e peisazhit natyror, zhvillimi i turizmit, përmirësimi i cilësisë së jetesës etj.

Tab. - 33 FISHA 9

TITULLI I PROJEKTIT	Projekti për restaurimin e zonës historike të Qytetit, infrastrukturës publike dhe banesave (përfshirë rehabilitimin e Banesës së Bajram Allushit, Rexhep Lleshit etj. si dhe urën e vashës, Ura e Gurit të Hoxhës etj. , rikonstruktimin e
---------------------	---

shtëpisë së Pjetër Budit.)	
Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Sigurimi i infrastrukturës dhe përmirësimi i mjedisit urban për zhvillimin e sektorit të turizmit, bujqësisë dhe industrisë minerale.
Përshkrimi i projektit	Programi: Rigjenerimi i strukturës urbane dhe rurale duke ruajtur kodin gjenetik të vendbanimeve historike, lagjeve muze, krijimit të hapësirave publike dhe zhvillimit/rizhvillimit të strukturës urbane
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore	Projekti do të zgjidhë : -Ruajtjen e vlerave historike dhe kulturore të qytetit -Nxitjen e turizmit kulturor
Partnerët apo donatorë të huaj	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore. Përpunueshmëria e këtij projekti me objektivat mjedisore është e pranueshme.

Tab. - 34 FISHA 10

TITULLI I PROJEKTIT	Sistemim Asfaltim Rruga e Qafë Bullit dhe Unazës Ekzistuese
Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Sigurimi i Infrastrukturës urbane dhe Përmirësimi i mjedisit urban për zhvillimin e sektorit të turizmit, bujqësisë dhe Industrisë Minerare.
Përshkrimi i projektit	Programi: Zhvillimi i Infrastrukturës rrugore për lidhje më të mirë të rrugëve lokale Brenda qytetit të Klosit, lidhjen e NJA me qendrën e qytetit dhe qendrat e NJA me fshatrat e tjerë.
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore	Projekti do të zgjidhë : -Zgjidh lëvizjen e mjeteve të tonazhit të rëndë, duke e spostuar jashtë qytetit. -Eliminon zhurmën dhe ndotjet nga trafiku i automjeteve në zonat urbane -Lehtëson trafikun në pjesët e tjera të qytetit
Partnerët apo donatorë të huaj	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, madje konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim, pasi riorganizimi i lëvizjes së mjeteve të tonazhit të rëndë dhe spostimin e tyre jashtë qytetit, gjithashtu asfaltimi i këtyre segmenteve rrugore, do të ndihmonte shumë në përmirësimet e cilësisë së ajrit, përmirësimin e cilësisë së jetesës etj, të cilat janë disa nga objektivat tona dhe ky projekt përputhet me objektivat tona mjedisore.

Tab. - 35 FISHA 11

TITULLI I PROJEKTIT	Projekt për Rehabilitimin e pastrimin e kanaleve vaditëse
---------------------	---

Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Sigurimi i Zhvillimit ekonomik nëpërmjet diversifikimit të ekonomisë dhe mbështetja në sektorët e turizmit bujqësisë dhe industrisë.
Përshkrimi i projektit	Programi: Hartimi i Programeve për Zhvillimin e sektorit të bujqësisë në NJA të Bashkisë Klos nëpërmjet diversifikimit të profileve të tyre dhe sigurimit të infrastrukturës. Projekti do të zgjidhë: -Përmirësimin e cilësisë të jetës së banorëve që e kanë burim jetese këtë fushë. -Përmirësimin e produktivitetit lokal të produkteve. -Zhvillimin ekonomik të fermerëve.
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë
Partnerët apo donatorë të huaj	Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, madje konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim, pasi dhe impakti pozitiv do të jetë i menjëhershëm në cilësinë e jetës së banorëve dhe cilësinë e tokës. Ky projekt ka përputhshmëri të mirë me objektivat mjedisore.

Tab. - 36 FISHA 12

TITULLI I PROJEKTIT	Rehabilitim i Tregut Blegtoral në NJA, pazari i Klosit
Objektivi Strategjik	Objektivi Strategjik: Sigurimi i zhvillimit ekonomik nëpërmjet diversifikimit të ekonomisë dhe mbështetja në sektorët e turizmit, bujqësisë dhe industrisë.
Përshkrimi i projektit	Programi: Hartimi i Programeve për Zhvillimin e sektorit të bujqësisë në NJA të Bashkisë Klos nëpërmjet diversifikimit të profileve të tyre dhe sigurimit të infrastrukturës. Projekti do të zgjidhë : -Përmirësimin e cilësisë të jetës së banorëve. -Përmirësimin e kushteve të tregtimit të produkteve. -Mundësi më të mira tregtimi. -Zhvillimin ekonomik të fermerëve.
Ndryshimet e nevojshme institucionale dhe ligjore	Me miratim brenda strukturave të Bashkisë
Partnerët apo donatorë të huaj	Bashkia, FZHR, apo donatorë të tjerë të huaj

Për këtë projekt prioritar, mund të themi se impaktet e tij janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, madje konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim, pasi dhe impakti pozitiv do të jetë i menjëhershëm në cilësinë e jetës së banorëve. Ky projekt përputhet mjaftueshëm me objektivat mjedisore.

Tab. - 37 Përputhshmëria me Objektivat Mjediore dhe Impakti në Mjedis për projektet e PPV të bashkisë Klos.

Objektiv Strategjik	Programme	Projekte	Përputhshmëria me OM	Impakti Në mjedis
Mbrojtja e mjedisit natyror duke respektuar kuadrin ligjor të peisazheve të mbrojtura si dhe duke siguruar qasje të zhvillimit të qëndrueshëm të territorit.	Konservimi i peisazhit të mbrojtur të Klosit nëpërmjet ruajtjes së habitatit dhe biodiversitetit, parqeve natyrore dhe gjeomumenteve.	Zbatimi i Planit të Menaxhimit të peisazhit të mbrojtur të Klosit të vitit 2013.	++ +	A
	Sigurimi i qasjeve të zhvillimit të qëndrueshëm për zhvillim e territorit, lidhur me mënyrat alternative të sigurimit të energjisë, mënyrat e transportit dhe sigurimin e hapësirave të gjelbra.	Hartimi i projekteve pilot për ndërtuesat rezidenciale dhe të shërbimeve me kosto zero të energjisë. Hartimi i projekteve pilot për ndërtimin e shkollave/kopshteve të cilat përdorin energjinë e rinovueshme (diellore, të erës, biomasa).	++ +	A A
	Sigurimi i infrastrukturës urbane dhe përmirësimi i mjedisit urban për zhvillimin e sektorit të turizmit, bujqësisë dhe industrisë minerale.	Zbutja e efekteve mjedisore nga veprimtaritë natyrore, aktiviteti ekonomik, ndërtimit dhe minierave.	Plan masash për rehabilitimin e pikave të nxehta mjedisore. Studimi i vlerësimit të plotë për strukturat ekzistuese të industrisë minerare dhe hartimi i projekteve rehabilituese të tyre.	++ + +
Zhvillimi i infrastrukturës rrugore për lidhje më të mirë të rrugëve lokale brenda qytetit të Klosit, lidhjen e NjA me qëndrën e qytetit dhe qëndrat e NjA		Hartimi për projektin e ByPass-it të qytetit të Klosit sipas standardeve (rehabilitimi i unazës ekzistuese).	+	C
		Hartimi i projektit për përcaktimin dhe ndërtimin e zonave të parkimit në bashkinë e Klosit.	+	C
		Rikonstrukcion / ndërtim i rrjetit lidhës së qendrës së Klosit me Nj.A (interurbane sekondare)(Sidomos Nj.A. Xibër)	+	C
		Akresi i disa Nj.A. dhe fshatrave direkt në	++	C

	rrugën e Arbrit si mundësi e rritjes së komoditetit të udhëtimit.		
	Sistemim asfaltim në lagjen e Qytetit Klos	++	B
	Rruga dytësore Spitali/ Lokali 4 stinë	++	A
	Ndërtim mbikalimi për nxënësit e shkollave të qytetit.	+++	A
	Ndërtimi i segmentit që do të bëjë lidhjen me rrugën e "Arbrit"	+	C
	Rikonstruksion i rrugës nacionale (interurbane kryesore) pjesë e aksit Tiranë-Peshkopi.	++	C
	Lidhja e fshatrave me NJ.A-ve me rrugë interurbane lokale.	+	C
	Ndërtimi rruga e Xibër Murrizë me akses lidhjeje në rrugën e "Arbrit".	+	C
	Projektim rruga e qafe Shkallës.	+	C
	Ndërtim rruga tek Elezi deri tek kanali vaditës.	++	C
	Rruga nga rruga kryesore deri tek shkolla Suç.	++	C
	Ndërtim ura beli lagjja "Lela-Arriku"	++	C
	Hartimi i itinerareve për lidhjen e pikave turistike të Bashkisë Klos.	+	C
	Rikonstruksion rruga për te liqenet e Balgjajt	+	C
	Rruga për në kalanë e Petralbës	++	C
	Hartimi i planit të menaxhimit të mbejeve.	+++	A
	Hartimi i projekteve pilot për skemat e riciklimit të mbejeve.	+++	B
	Përmirësimi i menaxhimit të mbejeve dhe sistemit të kanalizimeve të ujit të pijshëm dhe të ujrave të zeza dhe		

ANEXI PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

ndriçimit.	Hartimi i projekteve për pajisjen e NjA me sistem të kanalizimeve të ujërave të zeza dhe sistemim të ujit të pijshëm.	++	C
	Përfundimi i sistemit të ujit të pijshëm për Klossin.	+++	C
	Ndërtimi i impiantit e purifikimit të ujërave të zeza për qytetin e Klossit	+++	C
	Ndërtimi i ujësjellësve të rinj për NjA Gurrë dhe Xibër.	+++	C
	Rehabilitimi i ujësjellësve ekzistues në Kloss dhe Nj.A. Suç.	+++	C
	Projekti i instalimit të modelit të trajtimit të ujërave të zeza në fshatra - Lagunazh Natyror	+++	C
	Pastrimi dhe rehabilitimi i kanaleve vaditëse	+++	C
	Ndërtimi i një ujëmbledhësi për fermerët për të evituar temperaturë e ulët të ujit Suç - Kloss.	+	B
	Trajtim i detyruar i ujërave të ndotura për çdo industri. Identifikimi dhe verifikimi i trajtimit të ujërave nga fabrika dhe përdorimi industrial.	+	B
	Projektim/Ndërtim dige në Liqenet e Balgjajt	+++	C
	Ndërtim linje ndriçimi në qytet	+++	C
	Hartimi i projektit për rehabilitimin e urave me harqe.	+++	A
	Hartimi i projekteve për Riparime të kullave të vjetra.	+++	A
	Hartimi i projektit Ndërtimi i një baseni artificial ne lumin e Matit pranë Klossit për	+++	C

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

		qëllime turistike.		
Përmirësimi i cilësisë së jetës përmes Përmirësimit të infrastrukturave shëndetësore ~ arsimore, uljes së nivelit të varfëris, promovimit të punësimit të qëndrueshëm dhe vlerësimit të traditës lokale.	Rritja e cilësisë së jetës përmes Ndërhyrjeve në arsim dhe shëndetësi.	Krijimi i qendrave të agroturizmit, duke promovuar vlerat arkitektonike dhe kulturore lokale.	++	B
		Hartimi i projektit për rikonstruktim në kalanë e Petralbës	++	B
		Hartimi i projekteve për sigurimin e kopshteve dhe çerdheve në Klos dhe NjA të tjera.	++	B
		Rikonstruksioni i shkollave.	++	B
		Ndërtim terrenesh sportive në shkollat e bashkisë.	++	A
		Shkollat si qendra komunitare (program për përmirësim të plotë të infrastrukturës sportive në shkolla, programi i lidhjes me komunitetin etj.	++	B
		Mirëmbajtje e qendrave shëndetësore	+++	A
		Hartimi i projekteve për shtimin e shkollave profesionale për aftësimin e fëmijë punëtorë në sektorin e bujqësisë, turizmit dhe industrisë minerare.	-	C
		Shkolla e re profesionale në qytetin e Klosit.	++	B
		Rivlerësimi i traditës dhe kulturës lokale për rritjen e cilësisë së jetës dhe zhvillimin e turizmit.	Hartimi i programeve kulturore dhe krijimi i kalendareve kulturore.	++ ++
	Hartimi i projekteve për çeljen e qendrave kulturore, muze dhe mjedise të tjera kulturore pranë qendrave të njësive administrative.	++	A	

Sigurimi i qëndrueshmërisë financiare të institucionit të bashkisë.	Krijimi i programeve të strehimit dhe mbrojtjes sociale për shtresat në nevojë.	Hartimi i programeve të strehimit për shtresat në nevojë duke shfrytëzuar apartamentet private stok të gjendura në territorin e bashkisë.	++	X
		Rehabilitimi i tregut aktual blegtoral në NjA Klos.	++	C
		Hartimi i projekteve për rehabilitimin dhe pastrimin e kanaleve.	++	C
	Hartimi i programeve për zhvillimin e sektorit të bujqësisë në NjA të bashkisë Klos nëpërmjet diversifikimit të profileve të tyre dhe sigurimit të infrastrukturës.	Hartimi i projekteve për evidentimin dhe vlerësimin e potencialeve për zhvillimin e industrisë minerare.	++	C
	Kontrolli dhe menaxhimi me i mirë i detyrimeve të të gjithë Institucioneve në varësi të Bashkisë.	Të hartohet një studim analitik për të kontrolluar shpenzimet operative dhe menaxhimine tyre.	+	X
	Ujja e nivelit të borxhit nëpërmjet Negociatave me palët e treta dhe duke përdorur asetet dhe pronat e bashkisë si mënyrë për të shlyer detyrimet e papaguara.	Martja e nismës për inventarizimin dhe rivlerësimin e pronave të bashkisë pranë zyres vendore të pronave.	+	X

Tab. - 38 Përputhshmëria me objektivat mjedisore

Projekti përputhet plotësisht me objektivat mjedisore shumë mirë	+++
Përputhshmëria e projektit me objektivat mjedisore është e kushtëzuar mjaftueshëm	++
Projekti përputhet pjesërisht me objektivat mjedisore mirë	+
Projekti nuk përputhet me objektivat mjedisore	-
Projekti nuk përputhet fare me objektivat mjedisore	--

Impakti në mjedis

Impakti pozitiv	A
Impakti i parëndësishëm	B
Impakti është i parëndësishëm pasi zbatohen masat zbutëse	C
Nuk ka impakt në mjedis	X

Në marrëdhënie me objektivat mjedisore, të gjitha projektet janë vlerësuar sipas impaktit që këto projekte japin në mjedis dhe sipas përputhshmërisë me objektivat mjedisore në këtë projekt. Si konkluzion mund të themi se niveli i përputhshmërisë në përgjithësi është i lartë, megjithatë ka projekte ku niveli i përputhshmërisë është i kushtëzuar, kështu që kërkohet zbatimi i masave zbutëse për projektet e parashikuara për arritjen e këtyre objektivave. Përsa i përket projekteve që kanë lidhje me Sigurimin e qëndrueshmërisë financiare të institucionit të bashkisë nëpërmjet gjetjes së instrumenteve financiare për daljen nga situata e borxhit, këto projekte nuk kanë përputhshmëri me asnjë prej 12 objektivave mjedisore.

Në përgjithësi, konkludohet se duke realizuar ndërhyrjet e duhura hapësinore dhe duke zbatuar të gjitha masat e nevojshme zbutëse, të gjitha grup-projektet janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor.

VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

9.1 VLERËSIMI I PASOJAVE NGA ZBATIMI I PLANIT DHE NDIKIMET E PASOJAVE TË ZBATIMIT TË PLANIT PËR REALIZIMIN E OBJEKTIVAVE MJEDISORE TË PLANIT

Seksioni 7.1 përfshin vlerësimin e përputhshmerisë të Planit me zonat e veçanta mjedisore dhe objektivat e rëndësishme mjedisore. Udhëzimet, masat zbutëse dhe masat specifike paraqiten në Seksionin 10.

9.1.1 Toka

Objektivi Mjedisor 1: Garantim i Menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj

- Ndikimi më i madh gjatë fazës së ndërtimit pritet në zhvillimet e infrastrukturës, sidomos asaj rrugore, të mbetjeve, të qendrave të shërbimeve, etj ndërkohë që nga fusha të tjera do të jenë të kufizuara në një territor më të ngushtë lokal. Nuk priten ndikime në ato sektorë ose nën sektorë ku përqëndrimi më i madh i aktiviteteve do të ketë të bëjë me plotësimin e boshllëqeve ligjore dhe të strukturës (aktivitete soft) ku gjithë detyrat dhe angazhimet do të jenë të natyrës institucionale dhe organizative;
- Përmes okupimit të tokës, ndërtimet në infrastrukturë prodhojnë ndikime të gjera të pakthyeshme, që reflektohen pas zhvillimit si një ndryshim në përdorimin e tokës. Toka bujqësore dhe pyjet do të pësonin shkatërrim të pakthyeshëm në seksionet e marra nga ndërtimet e reja ose ato të rindërtuara mbi seksionet e vjetra. Shpesh ndërtimet e reja krijojnë edhe fragmentime të tokës bujqësore. Ndikimet afatshkurtër (te riparueshme) që mund të ndoshin gjatë fazës së ndërtimit përfshijnë lidhjet përmes tokave bujqësore ose pyjore, dëmtimet dhe okupimet e tokave ose dëmtimin e produkteve për shkak të afërsisë me sheshet e ndërtimit, ndotjet e tokës etj;
- Për shkak të zhvillimeve të reja në infrastrukturë, përdorimi i tokës bujqësore ekzistuese pëson ndryshim nga ana e pozicionimit të lidhjeve të reja infrastrukturore. Masat që zbatohen mund të sjellin rënien e përhershme të potencialit dhe prodhimtarisë të tokës bujqësore që nënkupton humbjen e përhershme të funksionimit të tokës për prodhimtarinë bujqësore. Nëse masat e infrastrukturës shtrihen edhe përtej territoreve aktuale të zhvillimit, fragmentimi i tokës bujqësore do të rritet dhe kushtet për prodhimtarinë bujqësore do të përkeqësohen edhe më tej;
- Pozicionimi i vendosjes së strukturave infrastrukturore të reja në hapësira të hapura dhe me natyrë për të konservuar biodiversitetin do të sjellin ndërhyrje direkte tek aktivitetet e

vazhdueshme të zonave pyjore të cilat duhet të kryejnë funksionet vegetative bimore me anë të drurëve si aktivitet primar (dëmtime të pakthyeshme).

Objektivi Mjedisor 2: Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit/rehabilitimit të infrastrukturës.

- Aktivitetet ndërtimore në përgjithësi (rindërtime ose të reja) të infrastrukturës janë burim i prodhimit të sasive të mëdha të mbetjeve, dhe gjithashtu krijojnë presione mbi përdorimin e burimeve natyrore. Mbetjet gjenerohen jo vetëm përkohësisht gjatë fazës së ndërtimit, por edhe në mënyrë të vazhdueshme gjatë fazës operacionale, si edhe për efekt të proceseve të mirëmbajtjes së strukturave. Impakti nga gjenerimi i mbetjeve është i përhershëm dhe në mjaft raste i pakthyeshëm në lidhje me impaktin ndaj burimeve natyrore. Prandaj, ky impakt negativ ndaj mjedisit duhet të pakësohet me anë të masave për menaxhimin e mbetjeve;
- Duke konsideruar mënyrën sesi gjenerohen dhe llojin e strukturës, sasitë e mbetjeve të gjeneruara nga zhvillimet në infrastrukturë prej çdo sektori ekonomik duhet të konsiderohen si sasira të mëdha, sidomos prej veprave të nivelit kombëtar ose rajonal, ndërkohë që sasitë e mbetjeve nga zhvillimet në nivel lokal priten të jenë më të lokalizuara dhe më të pakta krahasuar me dy nivelet e para, Shqipëria ka kryer transpozimin e Direktivës 2008/98/EC mbi mbetjet, me anë të VKM no. 175, datë 19.1.2011, siç referohet edhe në “Strategjinë Kombëtare Ndërsëktoriale për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025” dhe në “Planin Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025”. Në këtë aspekt, SKZHI II prezanton si objektiv mjedisor “55 përqind e masës totale të mbetjeve të ripërdoret ose riciklohet deri në 2020”;
- Ndërtimet e reja ose zgjerimet e infrastrukturave sipas sektorëve, brenda kuadrit të zbatimit të masave specifike të angazhimeve për secilin nga drejtimit e veprimeve prioritare respektive të Planit, ofrojnë një mundësi ideale gjatë fazës së ndërtimit për ripërdorimin ose procesimin e materialeve dhe mbetjeve industriale të prodhuara, ku efekti i sinergjisë reflektohet veçanërisht në faktet e mëposhtme:
 - Sasira të mëdha mbetjesh mund të përdoren veçanërisht në ndërtimet e rrugëve dhe infrastrukturave të ngjashme ku materialet mbushëse janë mjaft të nevojshme;
 - Substanca potenciale toksike të mbetjeve mund të mobilizohen në mënyrë të vazhdueshme në rast se ato përdoren në mënyrën e duhur;
 - Komponentë të rinj të ndërtimit shpesh kanë karakteristika më të mira funksionale, në krahasim me ato konvencionale.

Në vijim të zbatimit të masave specifike që paraqiten në Plan, administrimi ekonomik i burimeve natyrore duhet të mbështetet nga masa të tjera të përgjithshme shtesë që promovojnë pakësimin e ndotjes së mjedisit duke përdorur materiale të riciklueshme në ndërtimin dhe rindërtimin e infrastrukturës së parashikuar për çdo sektor. Prandaj, masa të tilla duhet të përgatiten dhe të përfshihen që në fazat e hershme të programeve të zhvillimit në çdo sektor dhe për çdo masë specifike me vete.

9.1.2 Ajri

Objektivi Mjedisor 3: Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferikë.

Shkarkimet e ndotësve janë karakteristikë gjatë fazës së ndërtimit të infrastrukturës dhe atë të operimit në një sërë aktiviteteve nga sektorë të ndryshëm të ekonomisë, por në lidhje direkt me Planin ndikimi kryesor vjen nga sektori i transportit.

Gjatë fazës së ndërtimit ose të rindërtimit të infrastrukturës, shkarkimi i ndotësve krijon impakt afatshkurtër në mjedis, kështu që shumica e efekteve të tyre janë të kthyeshme.

Gjatë fazës së operimit të infrastrukturës, shumica e shkarkimeve janë të pranishme si në ajër edhe në ujë e tokë, në varësi të proceseve të aktiviteteve që krijohen nga operimi i infrastrukturës përkatëse.

Zbatimi i masave specifike që synojnë arritjen e qëllimeve të Planit pritet të kenë një impakt pozitiv për shkak të pakësimit të shkarkimeve të ndotësve, së pari për shkak të masave të parashikuara lidhur me sistemet multimodale të transportit, siç janë transporti me kargo dhe pjesërisht në transportin e pasagjerëve me mjetet rrugore dhe hekurudhore. Masa të tjera nga sektorët që emetojnë shkarkime të ndotësve në ajër priten gjithashtu të kontribuojnë me efekte pozitive për shkak të pakësimit të ndotësve të shkarkuar, në veçanti të atyre që synojnë pakësimin e bllokimeve/ngjeshjes dhe përdorimin më të madh të sistemit publik të transportit si edhe kontrollit të shkarkimeve në ajër nga industritë dhe promovimit të mëtejshëm të energjiave të gjelbërta përmes investimeve të pritshme në hidrocentrale dhe gazit natyror.

Megjithatë, ekziston edhe rreziku që përmirësimi i mëtejshëm i rrjetit rrugor do të prodhojë të ashtuquajturin 'kërkesë e detyruar' për shkak të pakësimit të ngjeshjes, i cili nga ana tjetër mund të rrisë sasinë e shkarkimeve të ndotësve, veçanërisht në zona ku nuk kishte ndotje para se të zbatoheshin masat e Planit.

Gjithsesi, impaktet negative me përmirësimin e rrjetit rrugor mund të pakësohen dhe bile të parandalohen përmes marrjes njëkohësisht të masave të përgjithshme për promovimin e përdorimit të rrjetit publik të transportit të pasagjerëve dhe biçikletave.

Sfidat kryesore dhe prioritetet që pasqyrohen:

kompletimi i adoptimit dhe zbatimit të standarteve Europiane mbi cilësinë e ajrit urban dhe shkarkimeve në ajër;

- 1) konsolidimi i Sistemit Kombëtar të Monitorimit sipas standarteve Europiane;
- 2) adoptimi e zbatimi i planeve të veprimit mbi cilësinë e ajrit si në nivel qendror dhe atë lokal.

Duke konsideruar që sektori i transportit prodhon sasira të konsiderueshme shkarkimesh të ndotësve të ajrit brenda sasisë së lejuar tavan të shkarkimeve në ajër të përcaktuara/synuara për Shqipërinë, mund të ishte më e përshtatshme të supozohej për vlera më të ulta të përcaktuara/synuara për shkarkimin total të ndotësve në Shqipëri në mënyrë që të pakësohen shkarkimet e ndotësve nga transporti.

Objektivi strategjik është “Arritja e përmirësimeve të matshme në 2020 për cilësinë e ajrit përmes”:

- Objektivit prej 40% pakësim në nivelin e ndotësve në zonat urbane; dhe
- Arritja e niveleve objektiv të ndotësve të ajrit duke u bazuar në shëndetin human, sipas vlerave respektive: për NOx - 40 μm^3 , për PM10 -40 μm^3 , për PM2, 5-25g/m³ dhe SO2-125 μm^3 .

Shpërndarja reciproke e ngarkesës për të arritur tavanet e shkarkimeve kombëtare vjetore për çdo sektor(energji, industri, tregti dhe shërbime, transport, bujqësi dhe menaxhim i mbetjeve) do të përcaktohet më në detaje përmes amendimeve prej Programit Operacional të përputhshmërisë me tavanet e shkarkimeve kombëtare. Gjithsesi, kërkesat për pakësimin e shkarkimeve nga transporti nuk priten të jenë më të ulta sesa pakësimi mesatar i përcaktuar për shkarkimin total të ndotësve në Shqipëri. Për këtë arsye, tavanet e shkarkimit për NOx dhe PM2.5 që janë ndotësit kryesorë prej transportit rrugor janë përcaktuar në bazë të pakësimit tregues në shkarkimet ndotëse.

Indikatori	Njësitë e matura/	Burimi	Vlera e fundit e		Synimi në	Synimi Në 2020
			Viti	V	Vlerat	Vlerat
Cilësia e ajrit (mesatarja vjetore e përqendrimit të 3 ndotësve të ajrit)	mg/m ³ të PM10; SO2; NO2 në Klos	Ministria e Mjedisit	2014	35.2 17.5 14.35	30 16 14	15-25% pakësim i vlerës

Tab. – 39 Indikatorët kryesorë kumulative dhe synimet lidhur me cilësinë e ajrit në Klos

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

Rinovimi i mjeteve motorike kontribuon së tepërmi në pakësimin e shkarkuesve ndotës, si edhe zhvillimi i standarteve sipas tipave të aprovuar për mjetet siguron që shumica e shkarkimeve të ndotësve të synuara për transportin të arrihen. Masat për promovimin e transportit publik të pasagjerëve dhe transportin hekurudhor kargo kontribuojnë gjithashtu në pakësimin e shkarkimit të ndotësve.

Përsa i takon shkarkimeve të grimcave pezull në ajër, ato do të pësojnë rritje të përkohshme në zonat ku do të zbatohen masat e rindërtimit të infrastrukturës sipas sektorëve (impakte të kthyeshme). Në përputhje me rregullat që rregullojnë masat për pakësimin e shkarkimeve të grimcave nga sheshet e ndërtimit, zbatimi i punimeve në ndërtim garanton që rritjet e përkohshme lokale të ndotësve të mjedisit në ajër të jenë ende të pranueshme për mjedisin dhe njerëzit. Ekspozimi në ajër të ndotur ka impakt kryesor negativ mbi shëndetin human. Është përlogaritur se 2 milion njerëz vdesin vazhdimisht çdo vit për shkak të ajrit të ndotur. Problemet më të shumta në sigurimin e cilësisë së ajrit të përshtatshëm të mjedisit lidhet me arritjen e tavanit të përcaktuar për grimcat.

Transporti është burimi kryesor ndotës i ajrit të mjedisit përmes grimcave pezull në ajër. Grimcat mund të japin një sërë impaktesh negative mbi shëndetin: ato shkaktojnë dhe rëndojnë astmat, krijojnë aterosklerosa, përkeqësojnë përvijimin e sëmundjeve të frymëmarrjes dhe kardiovaskulare, shkaktojnë kancer. Raporti i mortalitetit në zonat ku ndotja me grimca pezulli është i lartë është 15 – 20 për qind më i lartë në krahasim me zonat me ajër relativisht të pastër.

Pritet që zbatimi i masave të Planit të ulin në mënyrë permanente shkarkimet e grimcave nga transporti rrugor, së pari për shkak të eliminimit të bllokimeve të trafikut, menaxhimit më të mirë të shtresave sipërfaqësore të rrugëve dhe përdorimit të më shumë mjeteve rrugore me efikasitet energjie. Siç u përmend më sipër, sfidat kryesore dhe prioritetet prezantohen në NSDI II dhe ato janë përmbledhur në tabelën më poshtë në raport me pakësimin e ditëve kur PM10 tejkalon standartet.

Indikatori	Njësitë e matura/Vendi matjet	Burimi	Vlerat fundit e vlefshme		Synimi në 2017	Synimi në 2020
			Viti	Vlerat	Vlerat	Vlerat
Numri i ditëve në një vit kur PM10 tejkalon standartin e 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ndaj ditëve të monitoruara.	Numri i ditëve që tejkalojnë në % në Klos	AKM, Ministria E Mjedisit	2014	Klos 65%	Klosi 45%	Klosi 50%

Tab. – 40 Indikatori PM10 dhe synimet lidhur me cilësinë e ajrit në Shqipëri

Në mënyrë që të arrihen objektivat e eliminimit të mos-përputhshmërisë së cilësisë së ajrit me standartet e përcaktuara për cilësinë e ajrit, që ndodh shpesh në disa zona të kufizuara, zakonisht në bashkitë me densitet të lartë, është e domosdoshme që Qeveria dhe Institucionet respektive të

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

përgatisin dhe përshtasin Planet e Cilësisë së Ajrit në ato zona që tejkalojnë ndotjen e ajrit në mjedis. Programe të detajuara të veprimit për të reduktuar ndotjen nga grimcat PM10 do të vijnë në bashkëpunim të plotë me njëri-tjetrin.

1. Bashkëpunimi dhe bashkërendimi i veprimeve me institucione përgjegjëse për:
 - Zvogëlimin e numrit të makinave nëpërmjet përmirësimit të transportit publik ;
 - Menaxhimi i rrjetit rrugor dhe trafikut ;
 - Promovimi i teknologjive të pastra të automjeteve;
 - Promovimi i përdorimit të biçikletave ;
 - Kontrolli dhe përmirësimi i cilësisë së karburanteve;
 - Rritja e sipërfaqeve të gjelbërta, pastrimi dhe larja e rrugëve.
2. Forcimin e kapaciteteve teknike për monitorimin e të gjitha llojeve të shkarkimeve në ajër në vendin tonë.
3. Ngritjen e kapaciteteve për modelim të shpërndarjes së ndotjes, hartimin e studimeve dhe analizave për gjendjen e ajrit.

9.1.3 Faktorët Klimatikë

Objektivi Mjedisor 4: Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivele të përcaktuara në SKZHIII.

Nje sërë aktiviteteve ndërtimore të infrastrukturës dhe praktika sektoriale kanë impakt permanent (të kthysëm) mbi shkarkimet e gazeve serë (GHG), që përbëjnë shkaktues kryesor të ndryshimeve klimatike. Për shkakun që karburantet fosile (nafta dhe derivatet) çlirojnë GHG në ajër gjatë përdorimit përfaqësojnë në këto momente burimin më të rëndësishëm të energjisë në sektorin e transportit e bëjnë sot këtë sektor të parin si burim shkarkimesh të gazeve serë në Shqipëri, pasi sektori i energjisë këtu është hidro. Impakti në ndryshimet klimatike është gjithashtu pasojë në kushtet e motit dhe klimës që po rriten çdo vit. Një tjetër pasojë pasojë e temperaturave të larta globale janë ndryshimet në modelimet e fenomeneve mesatare klimatike dhe ngjarjet më të shpeshta të kushteve ekstreme të motit (thatësira, përmbytje, erozione, stuhi me breshër, valë të nxehta, temperatura të ulëta me ngrica, etj.

Vendimi 406/2009/EC përcakton minimumin e kontributit të Shteteve Anëtare të EU për të kapur angazhimin e reduktimit të shkarkimeve të gazeve serë të Komunitetit për periudhën nga 2013 në 2020 për te gazet serë që mbulohen nga ky vendim dhe rregullat për të bërë këto kontribute si dhe për vlerësimin e tyre më pas. Shqipëria ende nuk ka bërë transpozimin e këtij vendimi; që planifikohet të ndodhë në 2018. Kjo periudhë është brenda kohës së zbatimit të Planit; prandaj parashikimet e këtij vendimi në lidhje me faktorët klimatikë duhet të adresohen në avancë. Për më tepër, SKZHI II vendos synimin për shkarkimet e gazeve serë në 2020 si vijon:

- Një synim 8% reduktim të GHG siç krahasohet me skenarin bazë; dhe
- Një synim 40% reduktim në sasinë e HCFC-s (hidroklorofluorokarbon).

Në nivelin strategjik të zhvillimit të sektorëve, masat në lidhje me fushën e adaptimit të ndryshimeve klimatike mund të trajtohen si të përgjithshme. Përpara projektimit dhe zbatimit të çdo veprimi individual do të jetë e nevojshme të krijohen udhëzues specifikë, metodologji dhe procedura për grumbullimin e informacionit rreth ngjarjeve ekstreme të motit dhe për të planifikuar dhe zbatuar detyrat respektive.

Shkarkimet e gazeve serë nga sektorë të tillë si transporti rrugor, bujqësia, energjia, etj. përfaqësojnë një rrezik të konsiderueshëm për masat zbutëse të ndryshimeve klimatike. Në vijim veç shkarkimeve të përkohshme të gazeve serë gjatë fazës së ndërtimit të veprave infrastrukturore të parashikuara në Plan, shkarkimet e gazeve serë priten të rriten edhe pse do të merren masa për të eliminuar mjaft pengesa. Zbatimi i masave specifike duhet të garantojnë përdorim më të madh të transportit publik, metodave të reja bujqësore të kultivimit dhe vaditjes, energjisë të rinovueshme, etj. Promovimi i këtyre masave dhe përdorimi i mjeteve të reja të energjisë eficiente do të kontribuojë në parandalimin e shkarkimeve nga sektorët kontribues në GHG në fazën afat-mesme dhe ndoshta një rënie pas 2020.

Rritja e shkarkimeve të gazeve serë nga transporti ajror priten për shkak të punimeve të ndërtimit, ndërkohë që rritjet potenciale në shkarkimet e gazeve serë për shkak të rritjes së volumeve të transportit ajror nuk përfaqësojnë një ndarje të rëndësishmenë strukturën totale të shkarkimeve në Shqipëri. I ngjashëm me transportin ajror është edhe ai detar për sa i takon kontributit ndarës në prodhimin e gazeve serë.

Transporti ngelet sektori kyç në arritjen e objektivave kombëtare mbi masat për ndryshimet klimatike i vijuar nga sektori bujqësor dhe përdorimi i tokës.

9.1.4 Uji

Objektivi Mjedisor 5: Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujëra te njelmët, ujërat bregliqenore dhe burimet e ujit të pijshëm.

Impaktet më të mëdha për arritjen e këtij objektivi mjedisor pritet nga zhvillimet e sektorëve kyç të lidhur me ujin si edhe ato që mund të ndikojnë në cilësinë dhe funksionimin natyror të baseneve ujore. (ujësjellës/kanalizimet, vaditja dhe bujqësia e blegtoria në përgjithësi, industria ushqimore dhe përpunuese, shërbimet dhe turizmi, shëndetësia, etj). Impaktet mbi ujërat sipërfaqësorë, nëntokësorë, ujërat e njelmët, ujërat liqenore dhe burimet e ujit të pijshëm janë karakteristikë të periudhës së ndërtimeve ose rindërtimeve të infrastrukturës dhe gjithashtu në vijim të operimit të strukturave edhe më tepër. Kjo në varësi respektive të sektorëve përkatës në lidhje me nevojën për përdorimin e ujit ose ndërveprimet me burimet dhe trupat natyrore ujore. Në shumicën e rasteve këto impakte krijohen si të

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

limituara në mjedisin lokal, megjithatë në mjaft raste ndodh efekti kumulativ i impaktit dhe krijohen ngarkesa ndotjeje të mëdha ndotëse që ngrihen në nivel rajonal dhe disa herë edhe ndërkuftar përtej kufijve. Impaktet ndërtimore të infrastrukturës ngelen në përgjithësi afat-shkurtër dhe të rikthyeshme (rasti psh i cilësisë së ujrave). Pas fazës ndërtimore, impaktet janë kryesisht më pak të përhapura, por të parikthyeshme permanente (rasti psh i impaktit të morfologjisë së vijës ujore natyrore, kushteve hidrologjike, ruajtja e zonave). Impaktet e mësipërme mund të prodhojnë ndryshime në elementet cilësore për krijimin e statusit ekologjik të ujrave sipërfaqësorë, që janë elementet biologjikë, hidromorfologjik, mbështetës, kimik dhe fiziko-kimik dhe në statusim kimik të ujrave. Nëse udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse vëzhgohen, ndryshimet në elementet cilësore nuk do të kapërcejnë së tepërmi që të kërcënojnë arritjen e objektivave mjedisore. Veprimet e sektorëve që ndikojnë në ujërat dhe objektivat mjedisore mbi ujrat, përmbledhen si më poshtë:

- Pozicionimi i veprave infrastrukturore mund të ndikojë në mënyrë permanente të drejtpërdrejtë ose indirekt situatën hidrologjike në një zonë të caktuar duke sjellë edhe situatë eko-morfologjike mbi rrjedhen e ujit;
- Rrjedhja e vazhdueshme e substancave të rrezikshme që rezultojnë nga burime të ndryshme ndotëse (impakt në cilësinë e ujrave sipërfaqësore dhe ato nëntokësore);
- Derdhja e substancave të rrezikshme për shkak të ngjarjeve të jashtëzakonshme (impakt potencial direkt, në distancë të largët deri ndërkuftar mbi cilësinë e ujrave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë, impakt potencial mbi ujra);
- Rrezik i lartë ekzistent nga përmbytjet (aplikimi i zgjidhjeve ndërtimore më këtë kriter sirrezik i lartë) në zonat që përmbysten ose masa rregulluese në rrjedhën e ujrave; ndryshime në situatën hidrologjike në një zonë të caktuar, përfshirë pakësimin në zonat mbajtëse (direkt ose në distancë);
- Ndryshimet në regjimin ujqor të ujrave nëntokësorë për shkak të ujrave të ndërhyrjeve të veprave infrastrukturore (psh tunelet);
- Pozicionimi i strukturave infrastrukturore në zonat akuifere me ndjeshmëri të lartë ose shumë të lartë mund të kenë impakt negativ mbi burimet ujore ekzistuese dhe potenciale (direkt, indirekt, ndërkuftar);
- Pozicionimi në zonat e ujrave të mbrojtur të burimeve ujore (ndikim lokal, potencialisht rajonal dhe ndërkuftar).

Shqipëria ka aprovuar Ligjin No. 111/2012 “Menaxhimi i Integruar i Burimeve Ujqore” dhe “Strategjinë Kombëtare Sektoriale për Furnizimin me Ujq dhe Kanalizimet 2014-2040”, “Në Strategjinë Ndërsektoriale për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025” dhe “Planin Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025”. Midis të tjerave, këto dokumente përcaktojnë që aktivitete në ujq dhe tokat anash ujrave mund të kryhen vetëm nëse ato janë bazuar mbi planet e zhvillimit

hapësinor dhe nuk mund të pozicionohen diku tjetër pa gjeneruar kosto të larta disproporcionale. Pozicionimi i këtyre aktiviteteve mund të ndikojnë thelbësisht mbi statusin ekologjik të rrjedhave ujore dhe të pakësojnë zonat e mbajtjes dhe impaktet kumulative mbi biodiversitetin e zonës dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës.

9.1.5. Natyra

Objekti Mjedisor 6: Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit.

Ndikimet që kanë të bëjnë me fragmentimin e habitateve dhe biodiversitetin janë karakteristikë gjatë fazës së ndërtimit ose rindërtimit të infrastrukturës dhe më tej. Ato vërehen më tepër në mjedisin lokal, ndërsa në rastin e projekteve me shtrirje të gjerë impaktet ndihen edhe në nivelin rajonal dhe përgjatë kufijve (psh në migrimin e karnivoreve të mëdhenj, rrugët e migrimit të shpendëve, vijat ujore të kalimit ndërkufitar etj.). Gjatë ndërtimit ose rindërtimit të infrastrukturës, impaktet janë kryesisht afat-shkurtër dhe të kthyeshme (psh ndotje nga zhurmat e sheshit të ndërtimit, kafshët largohen prej makinerive të ndërtimit, etj.). Pas ndërtimit, impaktet janë kryesisht permanente dhe të pakthyeshme për shkak të ndryshimeve në përdorimin e tokës (psh. ndërprerja e rrugëve të migrimit, rritja e zhurmës nga strukturat e zhvilluara në vend, pengesa në mjedis–linja elektrike, etj.). Ndërtimi i strukturave të reja dhe rindërtimi ose modernizimi i infrastrukturës ekzistuese mund të rezultojë në:

- Humbje të zonave të habitatit dhe llojeve të habitatit dhe përfaqësuesve individuale të llojeve të bimëve dhe kafshëve (impakt direkt, i përhershëm);
- Impakt direkt, permanent mbi funksionimin e disa habitateve për shkak të fragmentimit të habitatit;
- Në rastin e aktiviteteve me shtrirje të gjerë në një habitat më të rrezikuar, një impakt direkt është i mundshëm mbi biodiversitetin e zonës më të ngushtë ose të gjerë (impakt permanent);
- Kalimet e reja shpesh fragmentojnë habitatet e kafshëve të egra dhe ndërpresin rrugët migratore dhe rrugicat e fluturimit ose pengojnë migrimin e disa grupeve të kafshëve (veçanërisht të gjitarëve dhe amfibëve, nëse një rrugë kryqëzohet me një korridor migrimi ose fluturimi, konflikte me shpendët dhe lakuriqët e natës janë gjithashtu të mundshme), të cilat mund të pengojnë në mënyrë permanente migrimin e kafshëve individuale midis popullatave individuale dhe të shkaktojnë një rënie të biodiversitetit në disa zona (impakt direkt, kumulativ, i largët);
- Shumica e problemeve të migrimit ndodhin në fazat e ndërtimit të infrastrukturave të mëdha ku nuk ka përkujdesje për rindërtimin e kalimeve dhe komunikimeve të shkëputura të habitateve (psh ndërtimi i urave të gjelbërta). Kjo duhet të merret parasysh kur projektohet dhe ndërtohet (impakt direkt, në distancë);
- Në zonat ku nuk merren masa mbrojtëse ekziston mundësia e konflikteve mes infrastrukturës së ngritur dhe gjitarëve gjatë lëvizjeve ditore dhe amfibëve që levizin gjatë sezonit të migrimit

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

(impakt direkt, në distancë); dëmtime të rregullta dhe të shpeshta mund të shkaktojnë gjithashtu rënie të përmasave të popullatave (impakt direkt, kumulativ, në distancë);

- Zhurma ka impakt negativ veçanërisht për shpendët dhe gjitarët dhe nuk është i pranishëm vetëm në distancën më të afërt të aktivitetit, por përhapet mjaft më gjerë (impakt në distancë);
- Rrezatimi në drejtim të qiellit prej ndriçimit të strukturave të ndryshme të infrastrukturave mund të krijojë shqetësim direkt në ciklin jetësor, veçanërisht për kafshët që janë aktive natën dhe ato që janë aktive në mbrëmje;
- Pozicionimi i aktiviteteve në ujë ose në tokat në krahë të vijave ujore (që lejohet për marrëveshje me rëndësi kombëtare dhe që nuk mund të pozicionohen diku tjetër pa gjeneruar kosto të përmasave të mëdha), mund të krijojë impakte negative permanente dhe direkte për habitatet ujore dhe ato përgjatë vijave, veçanërisht kur infrastruktura shtrihet përgjatë rrjedhave ujore.

SKZHI II prezanton sfidat kryesore lidhur me mbrojtjen e mjedisit, të cilat janë:

(1) nevoja për të krijuar rrjetin ekologjik Natura 2000 për Shqipërinë dhe Komunitetin Evropian; (2) ristrukturimin dhe forcimin organizativ të strukturave menaxhuese të zonave të mbrojtura; dhe (3) nevoja për të garantuar zbatim më efektiv të planeve të menaxhimit për zonat e mbrojtura dhe planet e veprimit për llojet dhe habitatet.

Gjatë fazës së projektimit dhe sidomos përpara nisjes së fazës së zbatimit të aktiviteteve specifike individuale të Planit duhet të përfshihen masa që do të lehtësojnë ruajtjen e korridoreve migratore të kafshëve dhe në këtë mënyrë të arrihet objektivi i SKZHI II "Përmirësimi dhe forcimi i mbrojtjes së natyrës".

Objektivi Mjedisor 7: Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

- Zhvillimet infrastrukturore në mjediset natyrore përfaqësojnë një humbje permanente të habitateve dhe ndikojnë në mënyrë negative permanente në përhapjen natyrore të tipeve të habitateve dhe ato të habitateve të llojeve të bimëve dhe kafshëve, në cilësinë e tyre dhe në integritetin e habitateve të popullatave. Nëse zhvillimi vendoset në zona me status natyror të mbrojtur, impaktet mund të jenë veçanërisht të zgjeruara dhe shkatërruese, pasi ato mund të degradojnë në mënyrë permanente nivelin e konservimit të mjedisit natyror dhe objektivat e mbrojtjes për zonat e mbrojtura, siç janë ato për pikat e Natura 2000.
- Zonat me Rëndësi Ekologjike (IEAs) dhe veçoritë e vlerave natyrore. Vëmendje e veçantë duhet të kushtohet nëse strukturat e infrastrukturës pozicionohen në zonat e mbrojtura ku mund të ndodhin humbje permanente të sipërfaqeve të kualifikuara, tipet kyç të habitateve,

habitatet e llojeve, impakte mbi integritetin, funksionalitetin dhe kohezionin e zonave. Këtu janë të mundshme edhe impaktet permanente dhe direkte mbi cilësinë e veçorive të vlerave dhe të tipeve të tyre për shkak të cilave është bërë deklarimi i veçorisë. Duke qenë se një pjesë e mirë e territorit të Shqipërisë është deklaruar zonë me një status natyror të mbrojtur, ka mjaft mundësi që ndërtimet e reja të kalojnë pranë ose hyjnë në territoret e këtyre zonave.

- Impaktet në zonat me status natyror të mbrojtur janë të mundshme gjatë periudhës së ndërtimeve të reja ose rindërtimeve të sistemeve të infrastrukturës dhe në vijim. Ato janë më të dukshme në mjedisin lokal, ndërkohë që për aktivitete të zgjeruara, ato mund të ndjehen në nivel rajonal dhe përtej kufirit (psh, impakti mbi kohezionin dhe integritetin e rrjetit të Natura 2000). Gjatë periudhës së ndërtimeve të reja ose rindërtimeve të sistemeve të infrastrukturës, impaktet janë kryesisht afat-shkurtër dhe të kthyeshëm (psh ndotje nga zhurma në kantierin e ndërtimit, turbullimi i vijave ujore). Pas ndërtimit, impaktet janë kryesisht permanente dhe të pakthyeshme për shkak të ndryshimeve në përdorimin e tokës (psh, rritje e ndotjes nga zhurmat prej transportit, pengesat në mjedis, shkatërrimi i habitateve të një lloji të kualifikuar, etj).

9.1.6 Mbetjet

Objekti Mjedisor 8: Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilleve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

- Prania e vend-depozitimeve të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme) të hedhjes së mbetjeve.
- Menaxhimi i mbetjeve është akoma në nivele të ulta, sisteme grumbullimi miks ka vetëm në qytete;
- Mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkesave ligjore, mungesa e landfilleve për mbetjet e rrezikshme. Nuk ka landfille të veçanta, trajtim i veçantë bëhet vetëm nga sektori privat;
- Ndarja në burim e mbetjeve/riciklimi, e cila megjithëse është kërkesë ligjore që prej vitit 2011, nuk realizohet në praktikë;
- Kuadri ligjor i përgjigjet kërkesave të BE-së, por nuk mund të ndryshojë realitetin për shkak të mungesës në investime.

Problemet/shqetësimet kryesore që lidhen me këtë sektor janë listuar më poshtë:

- Zhvillimi i zonave të caktuara mund të çënojë integritetin e shtresave të ujrave nëntokësore dhe ndotja me kimikate të rrezikshme mund të kalojë në shtresat nëntokësore. Mund të shkaktojnë sëmundje kancerogjene deri në largësi të mëdha prej zonave në fjalë. Pikat e vjetra e të nxehta përbëjnë rrezik, jo vetëm për shëndetin e njeriut, por krijojnë ambient për investime të reja para pastrimit të duhur;

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

- Planet sektoriale mund të parashikojnë ndërhyrje teknike, rinovime urbane, pra të krijojnë kushte për një rritje ekonomike të qëndrueshme. Planet nuk mund të garantojnë zhvillime në këto pika/sheshe. Kriteret e forta mjedisore-shëndetsore përcaktojnë zonat e përjashtuara nga zhvillimi urban;
- Djegie të mbetjeve në fushë, përhapja e ndotësve nëpërmjet ajrit konsiderohet si një rrezik serioz për shëndetin, gjë që krijon rreziqe potenciale për shëndetin e banorëve lokalë. Rrjedhjet e mbetjeve nga fusha ndotin ujërat sipërfaqësorë të lumenjve që kalojnë pranë. Pamje e shëmtuar vizive e territorit që ndikon në imazhin e tij të përgjithshëm dhe tërheqës për aktivitetet, vizitorët dhe banorët;
- Mbetjet e këtyre zonave depozitohen në lumenj ose në anë të rrugëve të cilat pastrohen nga ujrat dhe në këtë mënyrë zhvendosen në një pjesë tjetër toke dhe në fund në rrjedhjet ujore.
- Vend depozitimi, është jashtë kriterëve dhe kushteve teknike të përcaktuara nga pikëpamja gjeologo-inxhinierike, dhe rrjedhja e ujërave nga vend depozita krijon ndotje për ujërat sipërfaqësore dhe për tokat bujqësore.

Duke marrë parasysh mundësinë financiare, do të hartohen zgjidhje efektive për të reduktuar rreziqet e shkaktuara nga lëngu kullues i vend depozitimit:

- Përmirësimi i rrjedhjes së ujërave sipërfaqësore ;
- Përmirësimi i normës së avullim-djersitjes me anë të masave për mbjelljen e bimëve ;
- Izolimi i sipërm me shtresë argjilore dhe/ose HDPE.

Ky vlerësim duhet të bëhet pak kohë para zbatimit të masave të rehabilitimit dhe para fillimit të punës në vend depozitimin e ri sanitar.

Alternativa e vetme për këtë lloj të fushave të mbetjeve duhet të jetë mbulimi me dhe i mbeturinave gjatë rehabilitimit dhe shkëputjes prej saj përfundimisht.

Për pastrimin e pikave të nxehta mjedisore të vogla brenda dhe pranë qendrave të banuara, bashkitë duhet të organizojnë fushata pastrimi me përfshirjen e banorëve, para zbatimit të masave të rehabilitimit.

Nëse transportimi i mbetjeve nuk është i mundshëm, këto fusha të vogla mbetjesh do të rehabilitohen në vend. Masat e mundshme do të jenë germimi, shtyrja e mbetjeve së bashku, mbulimi me dhe të ngjeshur të papërshkueshëm dhe vendosja e një shtrese toke me bimësi.

Duke marrë në konsideratë masat e ngjashme të rehabilitimit në Shqipëri gjatë viteve të fundit, kostot për transportimin përlllogariten rreth 2 Euro/m³/km. Në disa raste rehabilitimi në vend mund të kushtojë më pak, megjithatë ndikimet mjedisore nuk mund të ndreqen plotësisht.

9.1.7 NDOTJA PREJ ZHURMËS

Objekti Mjedisor 9: Reduktimi i ndotjessë zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivele të rekomanduara nga BE dhe OBSH.

Në zona individuale pritet një nivel më i lartë ndotjeje mjedisore gjatë fazës së ndërtimit dhe më tej gjatë fazës së operimit. Për këtë, masat zbutëse do të duhet të realizohen gjatë fazës së ndërtimit, veçanërisht mbikqyrja e shkarkimeve të përshkruara prej makinerive të ndërtimit, vendosja e një kohe të limituar për ndërtimin dhe nëse nevojitet zbatimi i masave për të parandaluar zhurmën të përhapet në mjedis.

Impaktet gjatë fazës operationale do të jenë afat-gjatë. Si rregull, projektet me shtrirje të gjerë ose si korridore (rrugë, linja tubacionesh, shtylla elektrike, etj) nënkuptohet kanë impakt më të madh mbi mjedisin dhe në mënyrë direkte përgjatë korridoreve, por në të njëjtën kohë mund të zbuten me ridrejtimin e aktiviteteve ato bëjnë të mundur të pakësojnë impaktet lokale sidomos aty ku densiteti i popullsisë është i lartë.

Në përputhje me legjislacionin mbi mbrojtjen nga zhurmat, kushtet e mëposhtme mund të aplikohen gjatë fazës së operimit të strukturave të reja në infrastrukturë:

- Një burim i ri zhurme nuk duhet të prodhojë ndotje përtej kufirit të lejuar të zhurmës në mjedis;
- Një burim i ri zhurme nuk duhet të rris ndotjen nga zhurma, në një zonë ku zhurma ishte tashmë përtej kufirit të lejuar, përpara se të vendosej ky aktiviteti i burimit të ri;
- Masat e mbrojtjes nga zhurma duhet të garantojnë parandalimin dhe pakësimin e zhurmës që vjen nga përdorimi ose operimi i një burimi në mjedis.

Nga aspekti i mbrojtjes prej zhurmave, këto masa mbrojtëse të referuara në legjislacion duhet të përdoren për të pakësuar ndotjen nga zhurmat në të gjitha aktivitetet e pritshme për të ulur dhe mbajtur më poshtë se niveli ligjor i përcaktuar. Zbatimi i masave të mëtejshme shtesë për mbrojtjen nga zhurmat do të jetë i nevojshëm në zonat e qendrave të mëdha urbane dhe korridoret e lidhjeve të infrastrukturës.

Politikat sektoriale për masat e veprimit do të bëjnë të mundur gjithashtu indirekt lehtësimin e situatës ekzistuese që do të rezultojë në pakësimin e ndotjes nga zhurmat në zonat kryesore urbanistike të transportit, në rrjetin e autostradave dhe në qendrat kryesore urbane (Tiranë, Durrës, Vlorë). Rritje e ndotjes nga zhurmat pritet në afërsi të aeroporteve (Rinas, Kukës dhe aeroporti i jugut), veçanërisht nëse rritet trafiku ajror.

Veprimet më të rëndësishme në Plan, nga aspekti i mbrojtjes së mjedisit nga zhurmat janë ato aktivitete që garantojnë pakësimin e shkarkimit të zhurmës, siç janë modernizimi i mjeteve dhe i vetë infrastrukturës dhe teknologjisë si dhe masat për pakësimin e impaktit të zhurmës në mjedis. Veprime

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

që influencojnë indirekt në riorientimin e rrjedhës së trafikut në korridoret e transportit të distancave të gjata dhe në mjedisin urban (transporti publik) janë gjithashtu të rëndësishme.

Në pozicionimin e veprimeve mbi infrastrukturën sipas sektorëve të zhvillimit në hapësirë, zgjidhjet e përgjithshme dhe teknike do të duhet të sigurohen të tilla që garantojnë se ndotja nga zhurmat nuk e tejkalon kufirin e lejuar. Gjithë masat zbutëse që kërkohen burojnë nga legjislacioni dhe synimet janë të vendosura në SKZHI-II.

9.1.8 Popullatat dhe Asetet Materiale

Objektivi Mjedisor 10: Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Në vijim të impakteve mbi shëndetin human, arritjet e këtyre objektivave influencojnë gjithashtu konsiderueshëm situatën ekonomike të njerëzve dhe asetet materiale që ata kanë në dispozicion. Gjithashtu, ato kanë sinergji të rëndësishme pasi synojnë të kufizojnë rritjen e mbipopullimit, kërkojnë përdorim në rritje të zgjidhjeve mbi ofrimin e shërbimeve dhe infrastrukturës, hapësirës dhe energjisë, si edhe të efekteve të dëmshme mbi asetet materiale për shkak të ekspozimit të tyre në mjedise të ndotura. Impaktet do të jenë pozitive, permanente dhe rajonale.

Sipas SKZHI-II, objektivat kryesore mbi popullsinë dhe asetet materiale janë :

- 1) Mundësi më të mëdha dhe cilësi më të mirë të arsimimit;
- 2) Një sistem kujdesi shëndetësor më i fortë dhe më i aksesueshëm;
- 3) Zgjerimi i mundësive për punësim;
- 4) Forcimi i sistemit të sigurimeve shoqërore dhe mbrojtjes sociale;
- 5) Krijimi i një shoqërie gjithëpërfshirëse;
- 6) Garantimi i barazisë gjinore;
- 7) Fokus më i madh tek artet dhe kultura;
- 8) Forcimi i rolit të sporteve.

Për sa i takon problemeve kryesore që lidhen me çështjet e mirëqënies, sigurisë dhe shëndetit, në mënyrë të përmblodhur ato kanë të bëjnë me aksesimin e trafikut dhe transportit në zonat urbane dhe rurale, lidhur ngushtë me lëvizshmërinë drejt tregjeve dhe ruajtjen e lidhjeve në komunitet. Ndërkohë komunitetet lokale e kanë sfidën më të madhe me ruajtjen e situatës social-ekonomike (përfshirë bujqësinë, hortikulturën, akuakulturën, pyjet, shërbimet utilitare, edukimin etj). Zhvillimet e parashikuara në Plan detyrimisht që do të shkaktojnë më shumë trafik, më shumë emetime, më shumë zhurmë dhe më shumë trysni mbi burimet natyrore. Për të patur një zhvillim të qëndrueshëm Plani parashikon, ndër të tjera edhe zhvillimin e sistemeve të trajtimit të mbetjeve dhe të ujërave të zeza. Në këtë këndvështrim problemet që shkaktohen nga menaxhimi i dobët i këtyre sistemeve ka gjasa të zvogëlohen. Ndër rreziqet dhe shkaqet e tyre mund të përmendim:

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

- Rritjen e nivelit të zhurmave dhe uljen e cilësisë së ajrit, që shkaktohen nga shtimi i trafikut, rritja e aktiviteteve urbane dhe shtimi i zhurmave nga aktivitetet e shërbimeve në komunitet;
- Uljen e cilësisë së ajrit që shkaktohet nga trafiku i rënduar;
- Cilësia e ulët e ujit të pijshëm e shkaktuar nga pakësimi i burimeve ujore për shkak të keqmenaxhimit të tyre si dhe për shkak të rritjes së ndotjes dhe eutrofikimit ;
- Rritja e sasisë së mbetjeve në vendet e paautorizuara që vjen si pasojë e keqmenaxhimit të mbetjeve të ngurta dhe mungesës së ndërgjegjësimit ;
- Zhvillimet e reja në qendrat urbane dhe industriale do të sjellin rritjen e numrit të banorëve dhe të përdoruesve të rrugëve, duke sjellë kështu një rrezik real për sigurinë e njerëzve.

Fokusimi në zhvillimet infrastrukturore që i përgjigjen realizimit të qëllimeve dhe objektivave përkatëse, kryesisht për t'i shërbyer rritjes së pritshme të numrit të vizitorëve në zonat përkatëse, mbart me vete rrezikun që komunitetet dhe vendbanimet ekzistuese mund të neglizohen nga pikëpamja e shërbimeve komunitare. Ndërkohë që zhvillimi i përgjithshëm social-ekonomik pritet që të kontribuojë në rritjen e mirëqënies së njerëzve, ekziston rreziku që rritja ekonomike të ketë një shpërndarje të çekuilibruar.

Ndër rreziqet dhe shkaqet e tyre mund të përmendim:

- Mungesa e transportit dhe lëvizshmërisë së shkaktuar nga humbja e lidhjeve me tokën bujqësore, plazhet dhe shërbimet sociale, si dhe nga një transport publik i pamjaftueshëm ;
- Prishja e cilësisë së jetës që vjen si pasojë e zhvillimeve të reja të cilat dëmtojnë mënyrën tradicionale të jetesës dhe sjellin rritje të kostove bazë të jetesës.

Ndërgjegjësimi i njerëzve mbi problemet mjedisore nuk rezulton automatikisht me ndryshimin e sjelljeve të tyre. Duke dhënë informacione, rritur ndërgjegjësimin, dialogimin me të gjitha palët e interesuara dhe me përfshirjen e publikut në proceset vendimarrëse për politikatat e propozuara do të kontribuojë së tepërmi në ndryshimin e modeleve të sjelljes për sa i takon zgjidhjeve të qëndrueshme, gjë që është theksuar së tepërmi edhe në udhëzimet strategjike të Planit Kombëtar Mjedisor të Veprimit.

Plani ofron zgjidhje që kanë të bëjnë me mobilitete të qëndrueshme alternative si është rasti i trafikut të biçikletave që klasifikohet midis mënyrave më të përshtatshme të transportit në terma mjedisor dhe të shëndetit. Në nivel kombëtar ky për afrim me anë të sistemit të rrugëve për biçikletat mund të lehtësojë transferimet në distancat e zakonshme të lëvizjeve nëpër qytete dhe zonat fushore dhe bregliqenore në distancë të shkurtër dhe për rekreacion në distancë të gjatë. Krijimi i rrugëve të biçikletave dhe rrugicave të marshimeve me anë të aksesimit të përshtatshëm në qendrat e rekreacionit do të kishte një impakt pozitiv në shëndetin human (impakt lokal). Sa i takon përhapjes gjeografike të zonave të banuara në Shqipëri, veprimet e paraqitura në Plan do të sjellin zonat e largëta më afër (në

kohë dhe hapësirë) me qendrat kryesore dhe veçanërisht me tregjet dhe shërbimet. Ky është impakt pozitiv, rajonal dhe permanent.

9.1.9 Trashëgimia kulturore

Objektivi Mjedisor 11: Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Zhvillimet e infrastrukturës mund të krijojnë impakte direkte në njësi dhe zona të trashëgimisë kulturore gjatë fazës së ndërtimit dhe më tej të operimit si rezultat i efekteve të mëposhtme:

- Degradimi i veçorive të peisazhit përreth njësive të trashëgimisë kulturore (impakt indirekt, i pakthyeshëm);
- Dëmtimi i strukturave të trashëgimisë kulturore (impakt direkt, i pakthyeshëm);
- Shkatërrim i mbetjeve arkeologjike gjatë fazës së ndërtimit (impakt direkt, lokal, i pakthyeshëm);
- Vibrime që mund të shkaktojnë dëmtime të strukturave të trashëgimisë kulturore (impakt indirekt, i pakthyeshëm);
- Çlirime gazrash ndotës që bëjnë pjesë në kontribuimin e shirave acid dhe që shkaktojnë dëmtime të strukturave të trashëgimisë (impakt indirekt, kumulativ, në distancë).

Duke qenë se Shqipëria ka një diversitet të madh të trashëgimisë kulturore, në terma kompozimi dhe përhapjeje në të gjithë vendin, gjë që ka të ngjarë që ndërtimet e reja të infrastrukturës do të përzihen në këto zona, veçanërisht me peisazhin kulturor, peisazhin historik, trashëgiminë arkitekturore dhe zonat e tyre të influencës si edhe pikat arkeologjike. Pozicionimi i infrastrukturës sipas sektorëve do të ndryshojë në mënyrë permanente përdorimin e hapësirës në këto zona. Për këtë, duhet të zbatohen masa të përshtatshme për të ruajtur veçoritë e zonës së trashëgimisë kulturore. Nga aspekti i ruajtjes së mbetjeve arkeologjike, aktivitetet në mjedis konsiderohen akte destruktive (psh gërmimet). Kërkime paraprake arkeologjike në plan të gjerë do të duhet të kryhen, rezultatet e tyre do të duhet të merren në konsideratë kur të pozicionohen strukturat e infrastrukturës dhe masat për të ruajtur mbetjet arkeologjike do të duhet të zbatohen.

Në vijim të impakteve direkte të vazhdueshme, zbatimi i veprimeve të Planit mund të ndikojë gjithashtu në trashëgiminë kulturore në mënyrë indirekte, dmth duke përkeqësuar veçoritë e peisazhit në mjedisin përreth njësisë së trashëgimisë kulturore, vibracionet mund të shkaktojnë dëmtime në strukturat e trashëgimisë kulturore, dhe shkarkimet e gazeve që janë përbërës të shirave acide mund të shkaktojnë dëme në strukturat e monumenteve. Për më tepër në efektet indirekte, impakti i gazeve mund të jetë kumulativ dhe të ndikojë në distanca të mëdha.

9.1.10 Peisazhi

Objekti Mjedisor 12: Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilësi të lartë.

Përcaktimi i ndikimit në cilësinë e peizazhit kryesisht buron nga veçoritë e dukshme të hapësirës dhe të peizazhit karakteristik të elementëve të pranishëm në hapësirë. Peisazhi është më i shkelur nga lidhjet e transportit që shtrihen në hapësirë të hapur, ku ndikimet e transportit janë më të dukshme për shkak të një niveli më të lartë të ruajtjes së tij (i përhershëm, ndikim i pakthyesëm). Ndikimi është veçanërisht i madh në rast të ndërtimit të një korridori të infrastrukturës në zonat me pamje të jashtëzakonshme apo të zonave të peizazhit me karakteristika të dallueshme, dhe peisazhet me elemente të ruajtura natyrore dhe elemente jashtëzakonisht të balancuara kulturore të cilat kanë domethënie të madhe simbolike.

Ndikimet në karakteristikat e peizazhit të zonave mund të përkufizohen si direkte, kumulative, indirekte dhe të largëta. Objektet e infrastrukturës në hapësirë bëhen elemente të peizazhit dhe pjesë e përvojës së saj. Prandaj, marrëveshja e tyre duhet të jetë në përputhje me llojet ekzistuese të peizazheve. Duke marrë parasysh karakteristikat natyrore dhe topografinë e zonës të aktivitetit do të zvogëlojë fragmentimin e peisazhit.

9.1.11 Konkluzioni Mbi Vlerësimin

Paraqet vlerësimin e impakteve mbi zbatimin e Planit bazuar në realizimin e objektivave mjedisore, të paraqitura për secilin veprim. Impaktet mbi objektivat mjedisore mund të ndodhin gjatë zbatimit të secilit prej veprimeve individuale (niveli A, B dhe C). Në përgjithësi, u vu re që me anë të pozicionimit të përshtatshëm të aktiviteteve hapësinore dhe duke ndërmarr gjithë masat zbutëse, të gjithë grupet e veprimeve janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor. Në përputhje me gjetjet, janë propozuar masa zbutëse të përgjithshme dhe specifike në Seksionin 10.

Gjatë zbatimit të veprimeve, priten të ndodhin impakte pozitive dhe negative. Impaktet pozitive priten për ajrin dhe ndryshimet klimatike si edhe për popullatat dhe asetet materiale. Vlerësimi i rezultateve tregon se nuk do të ketë impakte mbi faktorët klimatikë duke konsideruar që mjetet e transportit do të vijnë të rinovohen në të ardhmen edhe më tej, gjë që do të sjellë si pasojë përmirësim të cilësisë së ajrit dhe cilësisë së shëndetit human, midis të tjerave. Për më tej në pjesën pozitive të impakteve mbi popullatën dhe asetet materiale do të vijë si rezultat i zbatimit të infrastrukturës në përgjithësi që do të bëjë të mundur pakësimin e kohës së udhëtimit, sigurinë në lëvizje, përafrimin me tregjet dhe qendrat kryesore urbane dhe shërbimet publike në përgjithësi.

Përgjithësisht, shumica e impakteve negative janë të lidhura me fazën e planifikimit (pozicionimi i infrastrukturës në hapësirë dhe përgatitja e kushteve teknike të përshtatshme), pasi Shqipëria ka veçori të theksuara diverse dhe të shumta nga ana natyrore, kulturore dhe peisazhi që mund të ndikohen konsiderueshëm prej zhvillimeve të infrastrukturës, sidomos atyre me shtrirje të gjerë dhe korridoreve sipas sektorëve (transport, energji, uje, etj). Impaktet negative shfaqen në fazën e planifikimit prej

aspekteve të përdorimit të tokës, efekteve në ujë, natyrë (si biodiversiteti edhe zonat me status të mbrojtur), trashëgiminë kulturore dhe peisazhin. Këto impakte do të kërkojnë krijimin e një programi bashkëkohor mbi masat zbutëse dhe një zbatim të përshtatshëm të këtyre masave.

Impakte negative mbi shëndetin human mund të ndodhin për shkak të rritjes së ndotjes nga zhurmat dhe impaktet në cilesinë e ajrit, veçanërisht në zonat me densitet të lartë banimi ku do të përqendrohen edhe një seri veprimesh në territortë ngushtë dhe kjo do të ndikojë kryesisht në fazën e zbatimit të projekteve specifike.

9.2 IMPAKTET KUMULATIVE

Impaktet mjedisore kumulative përcaktohen në këtë Raport si një kombinim i impakteve të zbatimit të veprimeve të Planit në aspekte të ndryshme të mjedisit.

Në zbatimin e veprimeve të Planit, impaktet mjedisore kumulative variojnë sipas aspekteve individuale të mjedisit. Kur vlerësohen impaktet mbi tokën, ajrin dhe faktorët klimatikë, impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve të Planit shprehen si shuma e impakteve të të gjitha masave, si të tilla në vlerësimin e impakteve kumulative mbi:

- tokën, zona tokë bujqësore dhe e pyjeve e fragmentuar për shkak të integritetit të strukturave të infrastrukturës së re që kombinohen;
- asetet minerale, shkalla e riciklimit të gjenerimit të mbetjeve ndërtimore gjatë fazës së ndërtimit dhe rindërtimit që kombinohen;
- ajrin, shkarkimet e ndotësve që pasojnë zbatimin e masave që kombinohen; dhe
- faktorët klimatikë, shkarkimet e gazeve serë që pasojnë zbatimin e masave që kombinohen.

Nga aspekti i impakteve mbi ajrin dhe faktorët klimatikë, impaktet kumulative si shumë e impakteve të të gjithë veprimeve të Planit janë të rëndësishme për realizimin e objektivave mjedisore të përcaktuar për sektorët e Shqipërisë për 2030 në lidhje me:

- menaxhimin e mbetjeve të ndërtimit;
- shkarkimet tavanë të ndotësve ;
- sasia vjetore më e lartë e shkarkimit të gazeve serë.

Kur vlerësohen impaktet mbi ujin, natyrën, trashëgiminë kulturore dhe peisazhin, impaktet kumulative zakonisht nuk mund të shprehen si një shumë e impakteve të të gjithë veprimeve për të arritur synimet e Planit. Kur vlerësohen impaktet kumulative në aspektet e përmendura më sipër, karakteristikat e një impakti individual që kontribuon në impaktet kumulative janë shumë të rëndësishme. Këto janë përgjithësisht karakteristika në të cilat impaktet ndryshojnë njëri nga tjetri sipas vendit (impakt direkt dhe në distancë) dhe kohës (afat-shkurtër, afat-mesëm dhe afat-gjatë, përkohësisht dhe permanent) të impaktit. Kur vlerësohen impaktet mbi shëndetin human, impaktet

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

kumulative të zbatimit të veprimeve të Planit shprehen një kombinimi impakteve që kontribuojnë në shëndetin dhe mirëqënien e njerëzve dhe zakonisht referohen për:

- reduktimin e ekspozimit në nivelet e tejkaluara të zhurmës;
- reduktimin e ekspozimit në nivelet e tejkaluara të ajrit të ndotur në mjedis; dhe
- masat që lehtësojnë veprimtari shlohëse dhe rekreative në një mjedis të shëndetshëm për distanca të shkurtra, veçanërisht gjatë shkëmbimeve ditore (impaktet u vlerësuan midis popullatës).

Kur vlerësohen impaktet mbi popullatën dhe asetet materiale, impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve në Plan shprehen si një kombinim i impakteve të ndryshme që ndikojnë në hapësirën e tyre të jetesës dhe në jetën e tyre. Masat për të arritur synimet e Planit janë pozitive nga aspekti i impakteve mbi popullsinë dhe asetet materiale, nëse impaktet kumulative të tyre kontribuojnë në arritjen e kohezionit social, sigurinë dhe qëndrueshmërinë.

9.3 IMPAKTET NDËRKUFITARE

Ligji 91/2013 “Mbi Vlerësimin Strategjik Mjedisor” kërkonë përcaktimin dhe konsultimin mbi efektet ndërkufitare për planet dhe programet e hartuara.

Impaktet ndërkufitare mbi objektivat mjedisore për veprimet mbi prioritet dhe synimet nuk paraqesin asnjë efekt negativ apo pozitiv.

UDHËZIME DHE MASAT ZBUTËSE

Ky paragraf përcakton udhëzimet dhe masat mbrojtëse për të siguruar arritjen e objektivave të rëndësishëm mjedisorë në fushat e veçanta. Duke zbatuar udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse, ndikimet negative të përshkruara në Seksionin 6.1 do të parandalohen dhe do të sigurohet arritja e objektivave mjedisore. Për më tepër, ky seksion ofron disa masa specifike zbutëse të zbatueshme për projektet specifike të përshkruara në Plan. Është e rëndësishme të theksohet se lista e dhënë më poshtë e masave specifike për zbutjen nuk është shteruese. Masa më të detajuara në aspektin e përmbajtjes dhe analizës do të duhet të përgatiten si pjesë e VNM-ve individuale për çdo projekt specifik të Planit.

10.1 TOKA

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivat Mjedisore 1 dhe 2

Duke zënë një territor të caktuar, ndërtimi i infrastrukturës së parashikuar do të shkaktojë ndikime të gjera të përhershme, të cilat do të pasqyrohen si një ndryshim në strukturën e përdorimit të tokës. Prandaj, kur planifikohet integrimi i infrastrukturës së parashikuar në mjedis, duhet të garantohet menaxhimi i qëndrueshëm i tokës dhe mbrojtja e saj. Aktivitetet në tokën bujqësore dhe pyjore duhet të reduktohet në nivelin më të ulët të mundshëm, dhe duhet t'i jepet prioritet i lartë planifikimit të aktiviteteve në tokë me potencial më të varfër të prodhimit, dhe tokë jashtë zonave të dendura pyjore apo zonave pyjore me funksione të rëndësishme të prodhimit të lëndës së parë të drurit.

Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjedis, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kanë përparësi mbi ndërtimet e reja. Infrastruktura e parashikuar duhet të planifikohet në atë mënyrë që mos të rritë probabilitetin e rrëshqitjeve të tokës në zonën përreth aktiviteteve. Për të siguruar përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, do të duhet që projektet specifike të plotësohen me udhëzime për të promovuar riciklimin dhe ripërdorimin e mbetjeve të ndërtimit në ndërtimin dhe rikonstruksionin e infrastrukturës së re, dhe më e rëndësishmja, përdorimin e materialeve të certifikuara të ndërtimit, prodhuar nga riciklimi i post-produkteve ose mbetjeve nga sektorët e tjerë. Kur përdoren materiale ndërtimi për infrastrukturën e re, të cilat nuk janë me origjinë primare natyrore, duhet të merret parasysh fakti se:

- kërkohen sasi më të mëdha të materialeve të ndërtimit, kryesisht si mbushje;
- mobilizohen në mënyrë të përhershme disa substanca të rrezikshme nga materialet e mbetjeve;
- materialet e reja të ndërtimit mund të kenë cilësi më të mira funksionale se materialet me origjinë natyrore.

Masa Zbutëse Specifike

1. Punimet në dhera të ndotura

- a. Gjatë punimeve mund të zbulohen dhera të ndotura. Këto dhera duhen larguar. Pastaj duhet vendosur tokë artificiale me gjeomembranë, argjile dhe shtresë plehu, mbi të cilën duhet të mbillet bar dhe pemë. Kjo tokë artificiale duhet të mbulojë edhe sipërfaqet e ndotura që nuk do të lëvizin.
- b. Të gjithë materialet ndotës (dherat dhe mbetjet) që do të largohen, duhet të depozitohen dhe groposen në vende të caktuara ku duhet të jenë të izoluara nga ujërat nëntokësore.

2. Ndotja e tokës

- c. Toka që shtrihet nën rrugë mund të jetë në rrezik gjatë ndërtimit, pasi mund të ndotet nga derdhjet e hidrokarbureve dhe ato kimike. Pastaj toka mund të shërbejë si një burim ndotjeje kur përshkohet nga ujërat nëntokësore.

3. Metoda e thyerjes e shkëmbit

- d. Në zonat ku kërkohen prerje të mëdha, do të ndeshen shkëmbinjtë, të cilët mund të kërkojnë zhvendosje. Metoda e zhvendosjes mund të variojë nga gërmimi me një ekskavator, deri tek shpërthimi, i cili do të sjellë zhurmë të konsiderueshme dhe dridhje që lidhen me të.

4. Ripërdorimi i materialit të gërmuar

- e. Materiali, i cili gërmohet nga prerja e seksioneve është një burim natyral dhe përdorimi i tij në bazë të një skeme do të maksimizohet duke përdorur teknika konstruktive të cilat intensifikojnë ngjeshjen e materialeve për t'u përdorur si mbushje inxhinierike.
- f. Megjithatë, pashmangshmërisht do të ketë një sasi të konsiderueshme materiali, i cili, për shkak të veçorive të tij fizike dhe strukturore, nuk është i përshtatshëm për t'u përdorur si mbushje inxhinierike brenda skemës. Megjithatë, ky material mund të jetë i përshtatshëm për aktivitete të tjera, siç është krijimi i peisazhit, ku nuk aplikohen kërkesa kaq të rrepta strukturore. Ripërdorimi i këtij materiali do të maksimizohet brenda skemës, dhe çdo material i tepërt do të transportohet jashtë.
- g. Materiali i gërmuar i parashikuar për ripërdorim do të trajtohet dhe transportohet në minimum, dhe do të depozitohet në mënyrë të tillë që të minimizojë ndikimet e gërryerjes. Koha midis gërmimit dhe ripërdorimit gjatë periudhës së lagësht duhet të jetë sa më e vogël. Gjatë periudhave të zgjatura me lageshtirë, kontraktori duhet të ndërpresë gërmimin dhe vendosjen e materialit për të parandaluar degradimin për shkak të lageshtirës.

5. Erozioni

- h. Përcaktimin e vijes bregliqenore që nënkupton përcaktimin nga ana ligjore të asaj që quhet vija zero e liqenit mbi bazën e së cilës do të realizoheshin më mirë vlerësimet e erozionit, dinamikës së lëvizjes së bregut dhe të sedimenteve

VSM RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

- i. Duhet ndërmarrë mbrojtja e argjinaturës nga erozioni, me qëllim që të sigurohet stabilizimi i argjinaturës, përfshirë edhe përzgjedhjen e material më pak të erodueshëm, përdorimin e gabioneve dhe gurëve të thyer, si dhe një ngjeshje të mirë, veçanërisht përreth urave dhe tombinove.
- j. Mbjellja duhet përfunduar sa më shpejt të jetë e mundur, menjëherë pas mbushjes, për të lehtësuar rigjenerimin e një mbulese stabilizuese të tokës. Aty ku është e nevojshme do të kërkohej hapje e kanaleve për të siguruar mbjelljen e suksesshme të bimëve.
- k. Aty ku është e nevojshme, zonat e shkarkimit prej strukturave kulluese do të pajisen me gurë të thyer, për të reduktuar erozionin, veçanërisht në rastet kur janë instaluar strukturat e kullimit dhe/ose nivelet e formacioneve të rrugës janë ngritur dhe krijojnë shpate të zhveshura, të cilat kërkojnë stabilizim, përpara fillimit të sezonit të shirave.

10.2 AJRI

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 3

Në planifikimin e politikave dhe aktiviteteve të Planit në zonat e ndotjes së tepruar të ajrit, duhet të merren parasysh objektivat e SKZHI II dhe standartet e lejuara të emetimeve, të përcaktuara nga BE, OBSH dhe legjislacioni perkates shqiptar. Duhet të përgatitet një program i detajuar i masave për zvogëlimin e ndotjes me grimca PM_{10} dhe $PM_{2.5}$ për zonat problematike. Programi do të duhet të vërehet gjatë planifikimit të politikave dhe projekteve specifike të Planit për zonat problematike, në një shkallë më të gjerë. Prioritet në procedurën e përzgjedhjes duhet t'i jepet varianteve të cilat ofrojnë përmirësimin më të madh të cilësisë së ajrit të ambientit. Gjatë përgatitjes së politikave dhe projekteve të reja në infrastrukturë, duhet të respektohen udhëzimet dhe masat në vijim, në mënyrë që të arrihen objektivat e reduktimit të ndotjes së ajrit të ambientit në zonat e ndikimit të aktiviteteve përkatëse:

Cilësia e ajrit-komuniteti

- Monitorim të rasteve të sëmundjeve dhe shkaktareve;
- Përcaktimi i zonave urbane të reja me cilësi të lartë ajri për popullsinë;
- Dizënjim me kushtet dhe kriteret e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, mirëmbajtje dhe zëvendësim i materialeve rezistente ndaj ndryshimit të temperaturave dhe lagështisë;
- Përdorim i mjeteve të transportit publik me emetime të gazeve në nivele të ulëta ose me filtra ajri të edukimit maksimal;
- Përcaktimi i zonave industriale me teknologji të lartë dhe me emetime të gazeve në sasi të ulët.

Cilësia e ajrit-ekosistemet

- Identifikimi dhe monitorimi i burimeve të gazeve që shkaktojnë shiun acid;

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

- Komunikim ndërkufitar institucional për të shmangur incidentet mjedisore të qarkullimit të ajrit si dhe përcaktimi i masave konkrete të veprimit në raste të incidenteve ndërkufitare;
- Përcaktimi i kriterëve të tjetërsimit të sipërfaqeve të tokës dhe qëllimit të përdorimit të saj që në fazat e projektimit;
- Shtimi i sipërfaqeve me pyje dhe bimësi;
- Strukturimi i kërkesave për lëndë drusore;
- Përcaktimi i masave të emergjencave në rastet e aksidenteve industriale për zvogëlimin e ndikimeve në mjedis dhe në cilësinë e tij.

Masa Zbutëse Specifike

- Monitorimi i cilësisë së ajrit në të gjithë territorin e vendit duke vendosur stacione automatike të monitorimit si në zonat urbane dhe ato rurale (të gjitha bashkitë të kenë dy- tre stacione monitorimi sipas specifikës së zonave industriale dhe të banimit);
- Koordinimi midis institucioneve qendrore dhe vendore për vlerësimin e kushteve mjedisore që lidhen me cilësinë e ajrit dhe me masat ndaj ndryshimeve klimatike.

Gjatë fazës së ndërtimit, masat më të zakonshme specifike të rekomanduara në punimet infrastrukturore të rrugës konsistojnë në:

- Implementimi i sistemit të shtypjes së pluhurit: ujitja e anëve të rrugëve, përdorimi i ndarjeve të rrugëve për të kufizuar nxjerrjen e pluhurit (për shembull përdorimi i larjes së rrotave, gjë që bëhet përditë);
- Kufizimi i shpejtësisë së impianteve të lëvizshme në rrugë.

Ulja e ndikimit nga ndërtimi përfshin gjithashtu:

- vendodhjen potenciale të zonave që kërkohen instalimin e kantierit, magazinim si dhe zonat e stabilizimit të tokës;
- rrugët e transportit që përdoren për shpërndarjen e materialeve.

Përsa i përket fazës së shfrytëzimit të infrastrukturës propozohen masat specifike të mëposhtme:

- kontrolli i kufijve të shpejtësisë së automjeteve gjatë sezonit me nivelin më të lartë të ndotjes së ajrit me pezulli në qendrat kryesore urbane;
- mirëmbajtje e rregullt e sipërfaqeve rrugore për të pakësuar sa më shumë që të jetë e mundur ringritjen e pezullive.

10.3 FAKTORËT KLIMATIKË

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 4

10.3.1 Masat zbutëse ndaj ndryshimeve klimaterike

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

Zbatimi i masave për të arritur objektivat e Planit duhet të marrë parasysh të ashtuquajturat objektiva indikative për të reduktuar emetimet e gazit, të cilat janë të përcaktuara deri në vitin 2020 në SKZHI II për reduktimin e emetimeve të gazit serrë. Në këtë kuadër duhet mbajtur në vëmendje si më poshtë:

- përcaktimi i protokolleve dhe monitorimi i rasteve të trajtimit të sëmundjeve që vijnë si pasojë e ngjarjeve të motit;
- përcaktimi i masave të emergjencave civile për të shmangur/zbutur ndikimet nga kushtet ekstreme të motit ;
- Përcaktimi i kriterëve dhe politikave për futjen e teknologjive bashkëkohore në bujqësi ;
- praktikave më të mira të bujqësisë organikezbatimi i një politike parkimi kufizuese në zonat urbane;
- integrimi i çështjeve të ndryshimeve klimatike në kuadrin politik dhe ligjor duke specifikuar institucionet dhe përgjegjësitë për identifikimin, zbatimin dhe monitorimin e masave zbutëse/përshtatëse ndaj ndikimeve të ndryshimeve klimatike.

10.3.2 Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike

Projektet specifike të Planit duhet të hartohen në një mënyrë të tillë që të sigurojnë një përdorim efektiv të burimeve, që do të thotë se ndjeshmëria e infrastrukturës së parashikuar ndaj ndryshimeve klimatike, fatkeqësive natyrore dhe fatkeqësive antropogjenike duhet të vërehet siç duhet. Kjo do të thotë se kur planifikohet infrastruktura, duhet të merren në konsideratë masa nga vlerësimet e rreziqeve, të cilat do të rrisin elasticitetin e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike në mënyrën e duhur, veçanërisht në lidhje me reshjet, përmbytjet, temperaturat e larta dhe valët e të nxehtit, thatësisht, rritjet e nivelit të detit dhe stuhitë. Në këtë kuadër, është e nevojshme të:

- përgatitet një analizë e ndjeshmërisë së infrastrukturës së parashikuar ndaj ndryshimeve klimatike ;
- zbatohen masat dhe orientimet e bazuara në rezultatet e analizave të cilat përmirësojnë në mënyrën e duhur elasticitetin e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike.

Për të arritur objektivin mjedisor në lidhje me përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike, duhet të sigurohen si më poshtë:

- në terma afatgjatë, infrastruktura duhet të jenë më pak e ndjeshme ndaj pasojave të reshjeve ekstreme (shirave, debores, apo edhe ngricave);
- gjatë planifikimit të çdo ndërtimi të ri apo zgjerimi të strukturave ekzistuese, duhet të kryhet një analizë ndjeshmërie e infrastrukturës së parashikuar në kushtet ekstreme të motit , dhe në bazë të rezultateve të saj, duhet të përgatitet një plan masash për të reduktuar në mënyrë të përhershme pasojat e këtyre fenomeneve;

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

- zbatimi i masave për të reduktuar ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj kushteve ekstreme të motit duhet të bëhet një detyrë qendrore e menaxhimit të çdo lloj infrastrukture. Qëllimi i zbatimit të këtyre masave duhet të bazohet sidomos në reduktimin e dëmit të shkaktuar për përdoruesit e infrastrukturës së ndjeshme ndaj motit, nëse ata nuk mund ta përdorin atë;
- duhet të përcaktohen qartë udhëzimet për metodologjinë, procedurat dhe realizimin e mbledhjes së informacionit mbi kushtet ekstreme të motit, si dhe për planifikimin dhe zbatimin e masave për të reduktuar ndjeshmërinë e infrastrukturës së parashikuar ndaj kushtet ekstreme të motit.

Masa Zbutëse Specifike

- Shtimi i sipërfaqeve me pyje dhe bimësi;
- Strukturimi i kërkesave për lëndë drusore;
- Dizënjimi dhe përcaktimi i kriterëve të ndërtimit të infrastrukturave nëntokësore me materiale dhe struktura rezistente ndaj kushteve të motit dhe në veçanti ndaj temperaturave të larta dhe lagështisë;
- Ndalimi i ndërhyrjeve ilegale në infrastrukturën nëntokësore ;
- Monitorimi i vazhdueshëm i kushteve ekologjike të mjedisve natyrore;
- Monitorimi i dinamikës së vijës bregore dhe nivelit të liqenit;
- Monitorimi i nivelit të liqenit dhe cilësisë së ujërave në zonat ligatinore dhe ujërat nëntokësore;
- Monitorimi i vijës bregliqenore dhe sasisë së sedimenteve që vijnë nga lumenjtë;
- Monitorimi i lëvizjes së tokës dhe tjetërsimit të saj;
- Monitorimi i marrjes së zhavorreve nga shtretërit e lumenjve ;
- Përcaktimi i zonave të lejuara për ndërtim HEC-esh dhe digash për bujqësinë ;
- Monitorimi i gjendjes së monumenteve dhe veprave të trashëgimisë kulturore;
- Monitorimi i lëvizjes së popullsisë në zonat urbane dhe rurale ;
- Zbatimi i kodeve të reja të ndërtimit për ndërtesat sociale dhe kulturore duke përdorur materiale ; termoizoluese dhe rezistente ndaj kushteve të motit ;
- Ndërtimi i impianteve të trajtimit të mbetjeve të lëngëta urbane dhe industriale për të zvogëluar sasinë e lëndëve ndotëse në mjediset ujore, tokësore dhe ajrore ; dhe
- Përcaktimi i zonave buferike për rastet e ndikimeve nga rritja e nivelit të liqenit

10.4 UJI

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 5

Në mënyrë që të kufizohen efektet e presionit që do të ushtrojë infrastruktura e parashikuar në burimet ujore dhe kështu të parandalohen ndikimet negative në cilësinë e ujit(sidomos ujit të pijshëm), duhet të shmanget integrimi hapësinor i infrastrukturës së renë në zona të mbrojtura ujore.

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

- Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së re, është e nevojshme që të shmanget integrimi i objekteve në zonat në rrezik nga përmbytjet dhe erozioni si pasojë e tyre. Në rast të ndërhyrjeve në këto zona, duhet të provohet se niveli ekzistues i rrezikut nga përmbytjet në zonën përreth nuk do të rritet. Udhëzimi i lartpërmendur duhet të merret parasysh në mënyrë që të reduktojë presionin e infrastrukturës së re në zonat në rrezik nga përmbytjet, dhe për të siguruar se niveli i rrezikut nga përmbytjet në zona të veçanta nuk do të rritet.
- Kur planifikohen ndërhyrjet në zonat me rrezik jashtëzakonisht të lartë, shumë të lartë dhe të lartë të akuifereve, është e nevojshme që të studjohen dhe planifikohen zgjidhjet e duhura teknike për të parandaluar ndikimet negative gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit, si dhe në rastin e ngjarjeve të jashtëzakonshme (p.sh. rrjedhjet e substancave të rrezikshme). Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të reduktojë probabilitetin e ndotjes nëntokësore, duke siguruar ndikime të kufizuara të presionit të infrastrukturës së re në ujërat nëntokësore.
- Sa më shumë që të jetë e mundur, infrastruktura e re nuk duhet të ndërhyjë në tokën pranë liqenit. Aktivitetet e tilla mund të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në statusin ekologjik të rrjedhave ujore, të zvogëlojnë basenet mbrojtëse ujore, dhe të prodhojnë ndikime kumulative mbi biodiversitetin e zonës dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës. Në rastet e përjashtimit të kësaj mase, kjo duhet të bëhet e mundur vetëm në bazë të argumentimit të ekspertëve, duke deklaruar se elementi i infrastrukturës nuk mund të integrohet në vende të tjera pa shpenzime jashtëzakonisht të larta. Në llogaritjen e këtyre shpenzimeve duhet të përfshihen edhe kostot që vijnë si pasojë e pakësimit të shërbimeve që vijnë nga ekosistemi. Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të bëjë llogaritjen e kostove më të saktë dhe të balancuar. Duhet të priten më pak aktivitete të zonat bregliqenore. Kjo do të parandalonte ndikime të rëndësishme negative në gjendjen ekologjike të rrjedhave ujore.

Masa zbutëse specifike

- Në rast se zbatimi i një projekti specifik do të ndikojë ndjeshëm në ndonjë akuifer, gjatë hartimit të dokumentacionit të projektit duhet bërë edhe një vlerësim i dëmit ndaj ujërave nëntokësore. Vlerësimi duhet të përfshijë gjithashtu edhe një mënyrë për ta kaluar këtë zonë (si psh ndërtimin e një ure) për të garantuar mbrojtjen e ujit nëntokësor.
- Duhet planifikuar zgjidhjet e duhura teknike për të parandaluar ndikimet negative mbi ujërat e larjes, gjatë fazave të ndërtimit dhe shfrytëzimit të infrastrukturës, si dhe në rastet e ndodhive të jashtëzakonshme (psh derdhjet e substancave të rrezikshme).

Ndikimet e ndotjes do të shmangen duke adoptuar praktika të mira të menaxhimit të punës në terren, siç janë:

- Nuk do të autorizohet depozitimi i produkteve të dëmshme nënjë distancë më pas se 50 m nga Lumi si dhe do të kufizohet pranë rrjedhave të tjera ujore siç janë kanalet kulluese;

- Ambientet e magazinimit duhet të rrethohen dhe mbulohen për të parandaluar derdhje të ndryshme;
- Kanalet anësore do të ndërtohen përpara ndërtimit të rrugës, për të parandaluar derdhjen e rrjedhjeve të rrugës gjatë ndërtimit, në lumë, apo kanalet kulluese;
- Hedhja e betonit duhet të bëhet duke përdorur armaturën e duhur, për të shmangur ndotjen;
- Kur derdhjet nga kantieri duhet të shkarkohen në një lumë, norma e derdhjeve duhet të kontrollohet, në mënyrë që ajo të mos shkaktojë përmytje lokale në rrjedhen e ujit, apo erozioni;
- Në rast se ka derdhje serioze të kimikateve apo lëngjeve gjatë ndërtimit, kontraktori duhet të hartojë një program të masave për ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore. Marrja e mostrave të ujërave nëntokësore duhet të bëjë gjithashtu matjen e pH, turbullirës dhe përcjellshmërisë elektrike. Të gjitha veprimet e kërkuara dhe nëse nevojiten analizat duhet të bëhen në përputhje me legjislacionin shqiptar.

10.5 MJEDISINATYROR

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivat Mjedisorë 6 dhe 7

Për të ruajtur në mënyrë të përshërshme mjedisin natyror dhe biodiversitetin, duhet të merren parasysh masat e mëposhtme:

- Shfrytëzimi i infrastrukturës ekzistuese ka përparësi mbi ndërtimin e infrastrukturës së re;
- Nëse aktivitetet në mjedisin e paprekur nuk mund të shmangen, duhet të shmangen aktivitetet në zonat e mbrojtura, zonat me rëndësi mjedisore dhe zonat me karakteristika të çmuara natyrore;
- Prioritet duhet t'i jepet varianteve me më pak ndikim në rrugët e migrimit të kafshëve të egra (variante të cilat kalojnë më shumë nëpër tunele dhe variante të cilat ndërpresin më pak rrugët e migrimit);
- Duhet të sigurohen pasazhe të përshtatshme për kafshët e egra, gjithë që është në përputhje me praktikën më të mira evropiane. Para se të planifikohet çdo ndërtim i ri, duhet të kryhet një studim apo të përmbledhen rezultatet e studimeve ekzistuese, të cilat do të lehtësonin integrimin në mënyrë të përshtatshme të një **strukture** të caktuar në një vend (formën, madhësinë, dhe sistemin e objektit dhe rrethinave të tij). Planet duhet gjithashtu të parashikojnë pasazhe për kafshët e vogla (amfibët, gjitarët e vegjël, zvarranikëve) në bazë të studimeve ekzistuese ose, nëse është e nevojshme, hulumtimeve shtesë.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, duhet të shmangët ndërhyrja e projekteve në zonat me karakteristika të çmuara natyrore. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësojë ruajtjen e llojeve dhe karakteristikave të vlefshme natyrore. Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, duhet të shmangët ndërhyrja e projekteve në zonat e mbrojtura. Nëse aktivitetet në zona të tilla nuk mund të

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

shmangen, dhe nëse kjo është e lejuar në bazë të aktit për mbrojtjen e një zone të caktuar, duhet të merren parasysh udhëzimet, bazat dhe kushtet për ruajtjen e zonave të mbrojtura të natyrës të cilat janë në regjim mbrojtjeje, të miratuar me aktet për mbrojtjen. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësojë mbrojtjen e zonave të mbrojtura.

Tab. – 41 Masat për mbrojtjen e Biodiversitetit

Masat përparësore për mbrojtjen e Biodiversitetit		
Masat	Përshkrimi	Masat kryesore përparësore publike
1	Zbërthim i kuadrit ligjor, në menaxhimin e Biodiversitetit. Përgjithësim, por dhe veçori të relievit dhe biodiversitetit në NjA Klos	Përmirësim afat-shkurtra të legjislacionit për mbrojtjen e natyrës; zbatimi i Ligjit të Biodiversitetit duke përfshirë trajnimin e speciaistëve të NjA.K
2	Njohje dhe menaxhim shkencor i zonave të Mbrojtura	Menaxhimi i GJEOMONUMNTEVE të mbrojtura
3	Zhvillimi i Planeve të zgjerimit të zonave të Mbrojtura	Është menduar që të gjitha vendet të cilat janë përcaktuar para fundit të vitit 2012 do të kenë plane të menaxhimit të plotë deri në fund të 2015.
4	Rritja e Menaxhimit të Specieve të Mbrojtura.	Ndërmarrja e fushatës për të zvogëluar numrin e armëve të zjarrit pa leje
5	Zbatimi i Planeve të Menaxhimit të Zonës së Mbrojtur dhe Specieve.	Sigurimi i objektivave për menaxhimin e zonës së mbrojtur janë përfshirë si kritere kyç në udhëzuesin shëndetësor të MM.
6	Monitorimi i Biodiversitetit dhe Menaxhimi i Informacionit në krijim të një GIS për Biodiversitetin.	Bashkëpunim i Administratës së Bashkisë dhe NjA për Mbrojtjen e Natyrës në kuadër të Agjencisë së Pyjeve dhe Mjedisit.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, ndërhyrja e projekteve në zonat e Natura 2000 duhet të shmanget. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësojë mbrojtjen e lidhjes dhe integritetit të zonave të Natura 2000. Periudha për zbatimin e projekteve duhet të rregullohet sipas cikleve jetësore të kafshëve dhe bimëve, dmth:

- duke ju përshtatur kafshëve pa apo me aktivitete me një shtrirje në një masë të vogël, që përkon me periudhën kur kafshët kanë nevojë për qetësi, ose nuk mund të lëvizin larg, sidomos gjatë periudhës së riprodhimit, shumimit, rritjes, dhe dimërimit;
- duke ju përshtatur bimëve duke lehtësuar prodhimin e farës, mbjelljen natyrore dhe format e tjera të riprodhimit.

Respektimi i masës do të zvogëlojë shqetësimet për ciklet e jetës së kafshëve dhe bimëve dhe do të rrisë probabilitetin për të arritur apo ruajtur një gjendje të favorshme të popullsisë. Mundësitë e arritjes së objektivit për ruajtjen e biodiversitetit do të jenë më të larta.

Në përputhje me objektivin SKZHI II "nje rritje e synuar te 17% e sipërfaqes së Zonave të Mbrojtura të territorit nëpërmjet përmirësimit dhe menaxhimit të integruar të zonave të mbrojtura" sipërfaqja e zonave të mbrojtura pritet të rritet. Prandaj, ndërhyrja hapësinore e infrastrukturës së parashikuar në zonat e propozuara për mbrojtje duhet të shmanget për të parandaluar konfliktet e mundshme dhe ndikimet negative në arritjen e objektivave mjedisore të ruajtjes së natyrës.

Sa më shumë që të jetë e mundur, infrastruktura e re nuk duhet të ndërhyjë në tokë bregliqenore. Aktivitetet e tilla mund të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në statusin ekologjik të rrjedhave ujore, për të zvogëluar basenet mbrojtëse ujore, dhe për të prodhuar ndikime kumulative mbi biodiversitetin dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës. Në rastet e përjashtimeve, kjo duhet të bëhet e mundur vetëm në bazë të argumentimit të ekspertëve, duke deklaruar se elementi i infrastrukturës nuk mund të integrohet në vende të tjera pa shpenzime jashtëzakonisht të larta. Në llogaritjen e këtyre shpenzimeve duhet të përfshihen edhe kostot që vijnë si pasojë e pakësimit të shërbimeve që vijnë nga ekosistemi. Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të bëjë llogaritjen e kostove më të saktë dhe në mënyrë të balancuar siç duhet. Në zonat bregliqenore pritet të zhvillohet më pak ndërhyrje, për të parandaluar kështu ndikime të rëndësishme negative në biodiversitetin e këtyre zonave.

Masa Zbutëse Specifike

Projektet specifike duhet të plotësohen me detyrën për të mbrojtur në mënyrë më adekuate llojet e veçanta të kafshëve prej rreziqeve që vijnë si pasojë e ndërtimit të infrastrukturës së re. Duhet të zbatohet masa zbutëse specifike: Sigurimi i korridoreve të migrimit dhe siguria e kafshëve. Përmbytja e kësaj mase duhet të jetë si më poshtë:

- Të ulet fragmentimi i habitateve të llojeve, duke krijuar pasazhe për kafshët e egra në linjat ekzistuese të lëvizjes (veçanërisht për gjitarët dhe amfibet). Për këtë qëllim, fillimisht, duhet të kryhet një studim apo të përmbledhen të dhënat nga monitorimet ekzistuese rreth vdekshmërisë së kafshëve të egra në rrugë. Pastaj, bazuar në gjetjet e studimit, do të krijohen lehtësira për migrimin e kafshëve të egra. Në kuadër të kësaj mase, do të përgatitet një listë prioritare e zonave 'të zeza' ku kafshët rrezikohen më shumë dhe në këto zona do të zbatohen masat zbutëse përkatëse (sisemim të vendkalimeve, gardhe anësore etj.). Gjithashtu kjo gjë ndikon pozitivisht në përmirësimin e sigurisë së trafikut.
- Në zonat ku planifikohet infrastruktura e re, duhet të sigurohet ruajtja e rrugëve ekzistuese të migrimit, duke ndërtuar strukturat e duhura dhe duke kryer gjithë sistemit e tjera për të parandaluar lëvizjen e kafshëve të egra (sidomos mishngrënësve, drerëve, lakuriqe të natës

dhe amfibëve). Për nevoja të planifikimit, do të përgatitet në fazën e parë një studim (ose nëse është e mundur do të përmbliiden rezultatet e studimeve tashmë të kryera), i cili do të përfshijë të dhëna për speciet, migrimi i cilave do të preket nga aktiviteti, si dhe udhëzime për projektuesin që do të planifikojë objektin apo ndërhyrjen (vendndodhja, forma, madhësia, gjelbërimi i objektit dhe rrethinave, etj).

Këto masa do të lehtësojnë lidhjet mes habitateve (rivendosin apo ruajnë rrugët e migrimit) të specieve dhe arrijnë e objektivat mjedisore që lidhen me mbrojtjen e natyrës.

10.6 MBETJET

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 8

Zhvillimet e parashikuara padyshim që mbartin pasojën e gjenerimit të shtuar të sasisë së mbetjeve, të cilat mund të çenojnë integritetin e shtresave të ujrave nëntokësore dhe ndotja me kimikate të rrezikshme mund të kalojë në shtresat nëntokësore. Nga ana tjetër mund të shkaktohen sëmundje kancerogjene deri në largësi të mëdha prej zonës së ndotur. Pikat e vjetra e të nxehta përbëjnë rrezik jo vetëm për shëndetin e njeriut, por krijojnë ambient për investime të reja para pastrimit të duhur. Gjenerimi i mbetjeve ka efekt të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit dhe zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të vendit si dhe në integritetin e zonave të mbrojtura mjedisore.

Masat zbutëse që duhen parashikuar dhe zbatuar lidhur me administrimin e mbetjeve janë si më poshtë:

- Rehabilitimi/Inkapsulimi i pikave të nxehta mjedisore, rinovimi urban dhe ripërdorimi i tokës, duke i kthyer në zonë të gjelbra me vlerë rekreative për qytetin, të tjerat në përputhje me normat e sigurisë;
- Propozohet të studiohen të gjitha territoret e objekteve industriale që kanë përdorur ose gjeneruar kimikate të rrezikshme për shëndetin dhe të prioritizohen mbi bazën e shkallës së rrezikut, duke zbatuar të gjitha direktivat e BE-së që lidhen me kontaminimin e rrezikshëm të tokës;
- Plani të përcaktojë dhe të ndajë zonat e ligjshme dhe të paligjshme të hedhjes së mbetjeve;
- Inventarizmi dhe diagnostifikimi i vend-depozitimeve, si dhe përcaktimi i prioriteteve, planifikimi dhe duhet bërë dhe raportimi. Rekomandimin e rregullimeve institucionale dhe financiare për të arritur këtë;
- Duhet riparë norma 1 landfill/rajon sipas strategjisë kombëtare, kur pritët rikompozim i rajoneve në kuadrin e reformës së re territoriale. Rekomandimin e rregullimeve institucionale dhe financiare për të arritur këtë;
- Hartimi i projekteve të standardizuara dhe mbështetja teknike duhet t'u ofrohen zonave të mbetjeve dhe autoriteteve lokale për të garantuar cilësinë e përshtashme të planeve dhe që

rezultatet e tyre të jenë të krahasueshme. Në kuadrin e reformës territoriale bashkitë duhet të zgjerojnë shërbimin në këto zona;

- Zhvillimi i infrastrukturës dhepërfshirja në planetrajonale e vendore të menaxhimit të mbetjeve janë të domosdoshëm buxhete të mjaftueshme për menaxhimine mbetjeve, qëpërfshijnë gjithashtu dhe sektorin privat;
- Të shihet mundësia e ngritjes së një landfilli industrial qëndror për depozitimin e mbetjeve të ngurta industriale mbas trajtimit të tyre me metodat e përcaktuara nga Konventa e Bazelit, duke shmangur depozitimin e tyre në landfillet urbane;
- Planet duhet të saktësojnë orientimin drejt trajtimit të tyre sipas hierarkisë që është më praktikja dhe më e arritshmja në nivelet e ulta, të ndërlidhura me masa që varen shumë nga aktorët kryesorë në qeverisjen qendrore, politikat e saj dhe përgjegjësitë e prodhuesve. Zbatimi i Strategjisë Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve, duke vendosur standarde lokale për të cilat kanë rënë dakord të tre nivelet ;
- Duhet planifikuar zonat e përshtatshme për vendndodhjen e zonës së riciklimit, kompostimit, duke konsideruar me përparësi ndikimin në mjedis ;
- Krijimi i kushteve të duhura për donatorët ndërkombëtarë (veçanërisht për fondet e BE-së) për të financuar infrastrukturën e nevojshme ;
- Mobilizimi i një instrumenti financues nga niveli kombëtar, rajonal dhe lokal, me qëllim që të plotësohen funksionet e tij në fushën e menaxhimit të mbetjeve ;
- Forcimi i mekanizmave për mbledhje më të mirë të tarifave dhe zbatimi i sanksioneve ;
- Përcaktimi i zonave ndërkufitare liqenore për menaxhimin e incidenteve të ndotjes industriale.

10.7 ZHURMAT

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 9

Kur të planifikohen politikat për zhvillimin e infrastrukturës së parashikuar, në mënyrë që të zvogëlohet ndotja akustike në mjedis në përputhje me objektivat e përcaktuara në SKZHI II, është e nevojshme të sigurohen masa që kontribuojnë në:

- reduktimin e ekspozimit të zonave urbane ndaj ndikimeve negative;
- mbrojtjen e mjedisit.

Ndotja akustike në Shqipëri është veçanërisht e lartë në qendrat urbane dhe në zonat e qendrave më të rëndësishme me zhvillime infrastrukturore. Prandaj është e domosdoshme që të merren masa për të zvogëluar ndotjen e mjedisit. Zbatimi i masave është i nevojshëm në zonat me ndotje të tepruar akustike në situatën aktuale, ndërsa duhet gjithashtu të merren masa zbutëse në të gjitha zonat ku Plani parashikon infrastrukturë të re. Gjatë përgatitjes së akteve hapësinore për projektet e infrastrukturës, duhet të respektohen udhëzimet e mëposhtme për të arritur objektivin e reduktimit të ndotjes nga zhurma:

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

- duhet të sigurohen për aq sa të jetë e mundur, masa për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim (masa në rrjetin apo strukturën përkatëse infrastrukturore, automjetet në përdorim, masa logjistike, riorganizimin e përkohshëm ose të përhershëm të lëvizjeve tranzite, reduktimi i orareve të punës apo zvogëlimi i shpejtësinë në zonat e ekspozuara ndaj zhurmës, etj) ;
- në zonat ku tejkalohen tavanet e ndotjes, duhet të merren masa për të parandaluar shtrirjen e zhurmës në mjedis (nëpërmjet barrierave të zhurmës dhe argjinaturave, galerive të mbuluara, etj) dhe për të siguruar kushte të mira jetese në ndërtesa (mbrojtja pasive);
- duhet të shmanget sa më shumë që të jetë e mundur ndërhyrja në zonat e qeta të banuar dhe/ose në zona të cilat janë të përcaktuara në bazë të legjislacionit për mbrojtjen nga zhurma si veçanërisht të ndjeshme ndaj zhurmës (ndërtesat e banimit, objektet e kujdesit shëndetësor, zonat turistike);
- duhet të shmanget sa më shumë që të jetë e mundur ndërhyrja në zonat e qeta në natyrë (zonate mbrojtura në përputhje me rregullat për ruajtjen e natyrës).

Masat për mbrojtjen e mjedisit nga zhurma në duhet të përqëndrohet kryesisht në:

(a) masat për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim;

(b) masat për të parandaluar shtrirjen e zhurmës në mjedis; dhe

(c) nëse është e nevojshme, masa për krijimin e kushteve të përshtatshme të jetesës në ndërtesat e mbiekspozuara.

Masat për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim janë më të efektshme. Emetimet e reduktuara të zhurmës nga burimet e saj mund të arrihet kryesisht përmes modernizimit të logjistikës në përdorim, riorganizimit të flukseve të trafikut dhe orareve të kryerjes së ndërhyrjeve infrastrukturore, etj. Qëllimi i SKZHI II në lidhje me vlerat e zhurmës në vitin 2020 është të arrijë objektivin e 56dB/ditë dhe 45dB/natë.

Masat për të parandaluar përhapjen e zhurmës në mjedis (barrierat e zhurmës/argjinaturat dhe mbrojtja pasive) janë përdorur kryesisht për të mbrojtur mjedisin nga zhurmat e shkaktuara prej sektorit të transportit. Masat janë të përshtatshme kryesisht për mbrojtjen e zonave me dendësi të madhe të popullsisë përgjatë rrjetit rrugor, ndërkohë që zbatimi i këtyre masave përgjatë rrugëve ekzistuese që kalojnë përmes vendbanimeve me një strukturë urbane të formuar dhe të dallueshme tashmë, është i arsyeshëm vetëm në raste të jashtëzakonshme.

Masat për të siguruar kushte të duhura jetësore (përmirësimi me hapësira mbrojtëse i izolimit nga zhurma i dritareve në ndërtesat e ekspozuara së tepërmi) janë të përshtatshme në zonat ku masat e tjera nuk janë teknikisht të zbatueshme apo ekonomikisht të qëndrueshme.

Masa Zbutëse Specifike

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIJTHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

Rritje e ndikimeve të ndotjes akustike pritet gjithashtu gjatë zbatimit të aktiviteteve të infrastrukturës. Ndikime të fazës së ndërtimit do të jenë afatshkurtër dhe të kthyeshme. Në veçanti, për të reduktuar ndikimet gjatë zbatimit të aktiviteteve, duhet të merren masat e mëposhtme zbutëse:

- Përdorimi i pajisjeve dhe makinerive të ndërtimit të prodhuara në përputhje me normat e emetimeve të zhurmës nga makineri vetëndërtimit, në përputhje me rregullat mbi emetimet e zhurmës nga makineritë e përdorura në vende të hapura dhe në përputhje me direktivat përkatëse të BE-së;
- Do të ndiqen mënyrat më të mira të praktikueshme, duke përfshirë edhe mirëmbajtjen e duhur të impianteve, për të minimizuar zhurmat e prodhuara nga operacionet në terren, dhe në të gjitha rastet, në përputhje me rregullat shqiptare;
- Sheshet e ndërtimit dhe rrugët e transportit duhet të zgjidhen në mënyrë të tillë që ndotja akustike nga makineritë e transportit, funksionimi i pajisjeve në katier dhe ndërtimet e objekteve, të mos tejkalojë vlerat kufinë ndërtesat më të afërta;
- Çdo impiant, i tillë si gjeneratorë apo pompa, që është i nevojshëm të përdoret para dhe pas orarit zyrtar të punës, do të jetë i rrethuar nga një barierë akustike apo reflektor portativ;
- Implementimi i masave të përkohshme për të mbrojtur nga zhurma zona të populluara pranë kantierëve të ndërtimit dhe rrugëve të transportit ku janë tejkaluar vlerat kufi;
- Respektimi i afateve kohore për ndërtimin afër zonave të populluara;
- Publiku i gjerë dhe banorët e zonës do të informohen paraprakisht kur të kryhen vepra që emetojnë zhurma të konsiderueshme;
- Në kantierin e punimeve nuk do të përdoret asnjë makineri apo pajisje që shkakton shqetësim të publiku për shkak të zhurmës;

10.8 POPULLSIA DHE ASETET MATERIALE

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 10

- Zhvillimet e reja infrastrukturore (sidomos qendrat multimodale të transportit) pritet që të shkaktojnë një rritje të niveleve të zhurmës në mjedisin përreth tyre. Për të shmangur një përkeqësim të mjedisit ku jetohet në zonën përreth këtyre zhvillimeve, ky fakt duhet të mbahet në vëmendje kur të bëhet verifikimi i mundësive për zhvillim në fazat e mëvonshme, në kuadër të sigurimit të një lidhje multimodale në rajonin përreth.
- Projektet specifike duhet të kenë në fokus edhe garantimin që infrastruktura e re vihet në dispozicion të të gjithë përdoruesve. Kjo pritet të inkurajojë përfshirjen më aktive të komunitetit në kuadër të sistemimeve infrastrukturore, në mënyrë që ta bëjë atë më të arritshme për të gjitha shtresat dhe kategoritë sociale.

- Kur planifikohen politikat dhe projektet e reja, prioritet duhet t'i jepet përmirësimit të lidhjeve dhe zhvillimit në zonat më pak të zhvilluara. Zbatimi i projekteve të kësaj natyre do të përmirësojë aksesin, dhe kështu do të kontribuojnë në zhvillimin më të shpejtë ekonomik në zonat më pak të zhvilluara.

10.9 TRASHËGIMIA KULTURORE

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 11

Zhvillimi i infrastrukturës së parashikuar mund të ndikojë te njësitë dhe zonat kulturore, veçanërisht në aspektin e degradimit të karakteristikave të peizazhit të rrethinave të njësive të trashëgimisë kulturore, dëmtimit të objekteve të trashëgimisë kulturore, si dhe shkatërrimit të mbetjeve arkeologjike nga vibrimet gjatë ndërtimit të objekteve të cilat mund të shkaktojnë dëme në objektet e trashëgimisë kulturore. Për të shmangur këto ndikime, duhet të merren parasysh si më poshtë:

- Prioritet është mos vendosja e infrastrukturës së re në zonat e trashëgimisë kulturore. Duhet të ruhet sidomos integriteti dhe tiparet e peizazheve kulturore, zonave të ndikimit të trashëgimisë arkitektonike dhe mbetjeve arkeologjike;
- Në kuadër të ruajtjes së mbetjeve arkeologjike, aktivitetet në mjedis konsiderohen akte destruktive (p.sh. gërmimi). Do të duhet të kryhen hulumtime të shumta paraprake arkeologjike, rezultatet e të cilave do të duhet të merren parasysh kur të përcaktohet vendosja e infrastrukturës së re. Gjithashtu do të duhet të zbatohen masat për të ruajtur mbetjet arkeologjike;
- Zbulimet e një rëndësie të madhe mund të kërkojnë ndryshimin e punëve përgatitore (projektit) për një detyrë të veçantë. Në rast të zbulimit të gjetjeve apo mbetjeve arkeologjike, do të njoftohet menjëherë autoriteti përkatës. Zona më pas do të studiohet dhe mundësisht do të rrethohet; duke mos lejuar asnjë zhvillim të mëtejshëm në atë zonë derisa çështja të zgjidhet sipas procedurave të përcaktuara;
- Në rastet kur vendet arkeologjike mund të rrezikohen nga aktivitetet e ndërtimit, vendi do të jetë i mbrojtur nga rrethimi për të parandaluar dëmtimin e paqëllimshëm ose si pasojë e neglizhencës ndaj arkeologjisë;
- Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjedis, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kanë përparësi mbi ndërtimet e reja;
- E gjithë puna e ndërtimit do të jetë e kufizuar brenda korridorit të punimeve. Në rast se nevojiten më shumë hapësira ose aktivitete të lidhura me ndërtimin jashtë korridorit të punimeve, do të informohen paraprakisht autoritetet kombëtare përkatëse.

10.10 PEISAZHI

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 12

Për të siguruar ruajtjen e peizazheve të jashtëzakonshme, zonave të peizazheve me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar dhe një imazh të cilësisë së lartë të peizazhit, duhet të ndiqen udhëzimet e mëposhtme:

- Ndërhyrjet e infrastrukturës së re nuk duhet të integrohen në zonat e veçanta të peizazhit apo peizazheve me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar;
- Në integrimin hapësinor të projekteve specifike duhet të kërkohen vende jashtë zonave me peizazhe të veçantë apo zonave me peizazhe me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar;
- Duhet të zbatohen masat e duhura teknike për të siguruar një imazh të cilësisë së lartë të peizazhit, veçanërisht në rastin e aktiviteteve në njësitë e ruajtura apo të pasura kulturore të natyrës;
- Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjedis, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kanë përparësi mbi ndërtimet e reja.

10.10.1 Strategjia e Peizazhit

Në rastet kur projekti specifik i mbivendoset ndonjë peizazhi ekzistues bujqësor apo rural, duhet të ndiqet një qasje ku synohet mbrojtja e vlerave rurale dhe rezidenciale dhe pasurimi i peizazhit përgjatë anëve të rrugës. Objektivat e punimeve peizazhistike:

- Të zhvillohet një peizazh, karakteristikat e të cilit lidhen me modelin, shkallën dhe diversitetin e karakteristikave të peizazhit ekzistues ;
- Të minimizohen ndërhyrjet vizuale dhe të zvogëlohet natyra negative e çdo pengese vizuale;
- Për të mbrojtur, të rikthehen apo të zmadhohen elementet e peizazhit ekzistues, të prekur drejtpërdrejt nga propozimi;
- Të ndihmohet në krijimin e kushteve të këndshme e të sigurta të drejtimit të mjeteve.

10.10.2 Masat e përgjithshme zbutëse ndaj peizazhit

Gjatë zgjedhjes dhe projektimit të detyrave të propozuara, konsideratë duhet t'i jepet shmangies së ndikimeve kudo që të jetë e mundur. Në këtë kuadër, alternativa përfundimtare e miratuar për çdo projekt duhet të zgjidhet e tillë që të minimizojë ku të jetë e mundur ndikimin në karakteristikat e banimit, karakteristikat topografike, pemët dhe pyjet. Megjithatë, disa ndikime janë të pashmangshme, dhe masat e propozuara synojnë të zbutin natyrën negative të këtyre ndikimeve. Në rastet kur shtrirja vertikale propozon argjinatura të larta që krijojnë ndikime të rëndësishme në mjedis, këto përforcime të larta nuk duket të jenë optimizuar. Ato duhet të jenë ku është e mundur, të reduktuara deri në nivelin e tokës apo 1m lartësi.

Masa të tjera të përgjithshme përfshijnë:

- Në skarpata, për të parandaluar rënien e shkëmbinjve, duhet të jenë më të preferueshme bordurat e gjera se platformat e ndërmjetme. Skajet e skarpatave duhet të rumbullakosen. Shpatet e parregullta duhet të jenë më të preferueshme se sipërfaqet gjeometrike;
- Zbatimin e standardeve kombëtare shqiptare të rrugëve për pastrimin e kantierëve dhe rivegjetacionin, për të siguruar ruajtjen e komoditeve të nevojshme të peizazhit;
- Për mbushje, shpatet duhet ti nënshtrohen mbjelljes hidraulike me një përzierje farë që përfshin si farat e barit, ashtu edhe të shkurreve mesdhetare. Përveç kësaj, mbjellja në vendet e ndjeshme, veçanërisht në afërsi të ambjenteve të banimit dhe rekreacionit, do të përdoret për të reduktuar apo zbutur pengesat vizuale të shkaktuara nga ngritja e argjinaturave të projektit, sidomos në kryqëzime;
- Për zonat potenciale në një nivel (pas optimizimit të lartësisë së projektit) bimësia e propozuar do të përmirësojë ndikimet negative të automjeteve, si dhe hapësirën vizuale të projektit të propozuar;
- Përgjatë gjatësisë së projektit përkatës do të trajtohen sipas rastit: venddepozitimet për mbeturinat, zonat e përkohshme të ndërtimit, zonat e peizazhit brenda kryqëzimeve, zonat e vogla të fushave të copëzuara, fermat apo pronat tjera të siguruar për ndërtimin e projektit. Te pikat e mbetjeve do të p.sh: mbillet në mënyrë hidraulike. Zonat e përkohshme të ndërtimit do të jenë të rrethuara dhe të integruara vizualisht duke përdorur mbjelljen e bimëve sipas kërkesës.

10.10.3 Faza e ndërtimit

- Kontratat do të jetë e përshtatur për të siguruar praktika të mira të punës në mënyrë që të zvogëlojë çfarëdo ndikimi negativ që rrjedh nga ndërtimi në nivelin më të ulët të mundshëm dhe për të siguruar që makineritë veprojnë brenda zonës përkatëse të ndërtimit të projektit. Në të gjitha rastet, rregulloret kombëtare do të mbështeten kur të jetë e mundur me udhëzime nga praktikant ndërkombëtare;
- Zonat e përkohshme të ndërtimit do të pozicionohen në një mënyrë të tillë që të shmangin ndikimet e mëtejshme në pronat ekzistuese të banimit, pemët, gardhet, kanalet e kullimit etj. Këto zona, përpara ose në fund të kontratës së ndërtimit, do të rikthehen plotësisht në gjendjen e mëparshme ;
- Lidhur shfrytëzimin e materialeve inerte, nxjerrja e zhavorrit nga shtretërit e lumenjve është e kontrolluar në përputhje me ligjin 8093/96, Neni 20;
- Sa i përket zonave të magazinimit, kontraktori do të kërkohet të përgatisë dhe zbatojë një plan të magazinimit të përkohshëm në konsultim me punëdhënësin dhe Agjensinë përkatëse Rajonale të Mjedisit. Ky plan do të hartohet para fillimit të punimeve të dheut. Në këtë plan, kontraktori duhet të përcaktojë qartë sasinë e materialit që do të hidhet apo ruhet përkohësisht,

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

para se të fillojnë punimet përfundimtare. Plani gjithashtu do të specifikojë llojin e materialit dhe burimin e tij p.sh. gërmim hendeqesh, dhe sipërfaqësor etj;

- Me përfundimin e çdo projekti përkatës, shpatet anësore, duke përfshirë gërmimet dhe argjinaturat, bankinat dhe sipërfaqet e tjera të buta do të përgatiten për t'u mbuluar me dhe, dhe do të mbillen apo vishen me bimësi mbrojtëse.

Masa Zbutëse Specifike

- Në zonat kodrinore /malore, hapësira që kërkon okupimin e tokës do të ruhet në minimum, me qëllim që të shmangët prerja e panevojshme e pemëve;
- Në zonat përgjatë brigjeve liqenore/lumore, sipërfaqja e tokës së okupuar do të mbahet në minimum, me qëllim shmangien e prerjes së panevojshme të pemëve në këto zona;
- Pjerrësitë e argjinaturave do të jenë sa më të buta. Mbi gjithë argjinaturat do të shpërndahet dhe, dhe ato do të mbillen me bimë që mund të adoptohen në kushtet lokale;
- Në vendet ku rruga kalon pranë pronave private, do të ngrihen mbulesa bimore, me qëllim reduktimin e ndërhyrjes pamore.

SEKSIONI – XI

MONITORIMI I NDIKIMEVE NË MJEDIS

Sistemi i monitorimit të ndikimeve në mjedis, të cilat do të shkaktohen nga zbatimi i Planit, është një mjet i thjeshtë për t'u përdorur për një monitorim efektiv. Monitorimi i ndikimeve është jashtëzakonisht i rëndësishëm për zbatimin e Planit, dhe në përputhje me Ligjin 91/2013 dhe Direktivën 2001/42/EC, zbatimi i një programi duhet të monitorohet, me qëllim që të identifikohen efektet negative të paparashikuara, në mënyrë që të krijohet mundësia për një reagim të hershëm ndaj këtyre efekteve dhe të bëhen adaptimet e mundshme. Në këtë kuadër, është hartuar edhe sistemi i monitorimit të ndikimeve kryesore në mjedis, të cilat pritet që të shkaktohen nga zbatimi i Planit. Këto ndikime janë identifikuar gjatë vlerësimit të ndikimeve mjedisore të planit përkatës. Sistemi i monitorimit përfshin të gjithë indikatorët përkatës për çdo sektor mjedisor (biodiversiteti, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, toka, uji, peisazhi, trashëgimia kulturore, etj.) dhe identifikon autoritetin dhe përgjegjësinë për matjen e çdo indikatorit mjedisor të propozuar.

Grumbullimi i të dhënave sugjerohet që të mbështetet në dy burime:

- (a) të dhënat e para që merren nga matja e parametrave të mjedisit; dhe
- (b) vlerësimi i indikatorëve mjedisorë.

Procesi i mbledhjes së të dhënave përmes matjeve mund të realizohet duke përfshirë Autoritetet Rajonale (Qarqet), por edhe Institucionet Shtetërore (përmes Ministrisë së Mjedisit), Pushtetin Lokal, institucione kërkimore shkencore dhe ato profesionale, si dhe ndërmarrjet e shërbimeve publike (landfilllet, ujësjellës – kanalizime etj.). Matja e indikatorëve mjedisorë është një proces kompleks; ai është një proces që kryhet rregullisht dhe për më tepër, në mënyrë të vazhdueshme. Në këtë këndvështrim ne duhet që të bazohemi në eksperiencën dhe në sistemet e monitorimit që përdoren nga strukturat e tjera, duke theksuar, nga njëra anë, monitorimin e zbatimit të standarteve të nevojshme të matjeve nga strukturat e tjera, dhe kryesisht nga operatorët përkatës (përmes përfshirjes së tyre në procesin e nxjerrjes së lejeve përkatëse mjedisore), dhe nga ana tjetër, duke u përqendruar tek procesi i grumbullimit, përpunimit dhe shpërndarjes së të dhënave. Autoritetet Rajonale duhet të luajnë një rol kyç në procesin e administrimit dhe shpërndarjes së të dhënave. Në këtë kontekst, autoritetet përkatëse duhet të planifikojnë dhe të veprojnë si një qendër mbledhjeje, analizim dhe shpërndarje të informacionit. Më konkretisht, roli i Autoriteteve Rajonale duhet të përfshijë sa më poshtë:

- Mbledhjen e të dhënave prej matjeve që kryhen nga shërbimet publike dhe private rajonale, qoftë në mënyrë të përhershme, qoftë të përkohshme;
- Mbledhjen e të dhënave bazë që kryhet nga ndërmarrjet e shërbimeve publike (landfilllet, ujësjellës kanalizime, OSHEE, strukturat e menaxhimit të zonave të mbrojtura etj.);

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

- Marrjen e të dhënave bazë që mblidhen nga administrata publike (si psh Sistemi Kombëtar i Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësorë, etj);
- Marrjen e të dhënave bazë që mblidhen nga institucionet kërkimore shkencore dhe organizata të tjera;
- Analizën dhe sintezën e të dhënave, me qëllim nxjerrjen e konkluzioneve mbi gjendjen e mjedisit në një zonë të caktuar;
- Ruajtjen e të dhënave dhe krijimin e intervaleve kohore me qëllim monitorimin e gjendjes së mjedisit në kohë të caktuara;
- Shpërndarjen e të dhënave përmes raporteve përkatëse, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Këto raporte synojnë që:

- të plotesojnë kërkesat e legjislacionit;
- të informojnë palët që marrin pjesë në procesin e planifikimit dhe monitorimit të zbatimit të Planit (vendim-marrësit);
- të informojnë publikun që preket nga Plani.

Për çdo sektor mjedisor janë dhënë indikatorët përkatës, strukturat përgjegjëse për monitorimin, parametrat mjedisorë dhe frekuenca e monitorimit. Siç u përmend edhe më sipër, theksohet që monitorimi i ndikimeve të Planit në mjedis do të realizohet, aty ku është e mundur, duke përdorur të dhëna që dalin nga:

- Sistemi ekzistues i monitorimit të parametrave mjedisorë nga Ministria e Mjedisit (MM) apo institucione të tjera. Disa parametra që maten dhe japin të dhëna janë:
- Cilësia e ajrit (niveli i ndotjes);
- Cilësia e ujit (ujërat sipërfaqësorë, ujërat nëntokësorë etj.);
- Studime të veçanta dhe të pavarura për identifikimin e ndikimeve mjedisorë në kuadër të programeve apo projekteve të tjera;
- Raportet e përgatitura nga kontraktorë/konsulentë të ndryshëm, me të dhëna të drejtpërdrejta ose të referuara nga VNM-të individuale të projekteve specifike infrastrukturore të financuara nga buxheti i shtetit apo donatorët e huaj.

Tab. – 42 Monitorimi i ndikimeve në mjedis prej zbatimit të planit

Nr	Aspekti Mjedisor	INDIKATORI MJEDISOR	AUTORITETI MONITORUE	PARAMETRAT MJEDISORE	FREKUENCA E MONITORIMIT	KOMENTE
1	Biodiversiteti-fauna - flora	• Sa habitate të rëndësishme janë në gjendje të Kënaqshme? • Numri dhe/ose sipërfaqja	Strukturat e Menaxhimit të Zonave të Mbrojtura Drejtoritë	• Habitatet • Numri dhe/ose sipërfaqja • Me zona të mbrojtura • Numri i specieve	Sipas Planit të Menaxhimit Çdo vit	

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

		• Me zona të mbrojtura • Përmasat e biodiversitetit, • krahasuar me BE(Numri i specieve endemike dhe të rralla • Sipërfaqja e mbuluar me pyje	përgjegjëse në qarqe	• endemike dhe të rralla • Sipërfaqja e mbuluar me pyje • Numri dhe sipërfaqja e mbuluar me zona natyrore		
2	Popullsia-shendeti i njerëzve	• Vitet e jetëgjatësisë së shëndetshme • Aksidentet në punë • Përqindja e njerëzve që jetojnë nën minimumin jetik	Drejtoritë përgjegjëse në qarqe	• Vitet e jetëgjatësisë së shëndetshme • Aksidentet në punë • Përqindja e njerëzve që jetojnë nën minimumin jetik	Çdo vit	
3	Toka	• Përqindja e tokës së degraduar • Sasitë mbetjeve të eliminuara në landfille • Gjenerimi i mbetjeve për frymë dhe totali • % e ricikluar (letër, xham, mbetje bashkiake bio të degradueshme, alumin)	Drejtoria përgjegjëse ne qarqe Strukturat e Menaxhimit të Landfilleve	• Përqindja e tokës së degraduar • Sasitë e mbetjeve të eliminuara në landfille • Gjenerimi i mbetjeve për frymë dhe totali • % e ricikluar (letër, xham, mbetje bashkiake bio të degradueshme, alumin)	Çdo vit	
4	Uji	• Cilësia e ujërave sipërfaqësorë • Cilësia e ujërave nëntokësorë • Përdorimi i ujit nga sektori	Drejtoritë përgjegjëse në qarqe Strukturat e menaxhimit të	• Total N, tota LP, BOD-et, • COD, SS, TDS, pH, • përcjellshmëria, e tj. • pH,	Kampionim dhe matje sipas Miratimit të kushteve mjedisore për çdo ITUN.	Sipas Ligjit nr. 34/2013 që amendon Ligjin nr 9115, datë 24.7.2003 Ligji nr. 9915, date 12.05.

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

		• Përqindja e riciklimit të ujit • Përqindja e popullsisë së lidhur me shërbimin e trajtimit të ujërave të ndotur	ITUN⁶-ve Ministria e Mjedisit	përcjellshmëri, fortësia, kloridet, sulfatet, COD, BOD, nitrati, nitrimi, totalP, metalet, detergjentët, ngarkesa toksike e mikrobiologjike, etj. • Parametrat mikrobiologjikë	Sistemi Kombëtar i Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësorë	2008
5	Ajri	Ditët kur tejkalohen normat ecilësisë së ajrit	Ministria e Mjedisit	SOx, NOx, PM10, gazet serë, Pb, CO	Çdovit	Sistemi i Monitorimit të Cilësisë së Ajrit të Ndotur
6	Faktoret klimatike	• Shkarkimet e Gazeve Serë shkarkimet sipasburimit (%) • Zhvillimi i kërkesës për energji • Alokimi i prodhimit të energjisë sipas burimit • Përqindja e BER (%)	Ministria e Mjedisit Ministria e Mjedisit	SOx, NOx, PM10, gazet serë, Pb, CO Përqindja e Energjisë nga BER (%) Numri i automjeteve të udhëtarëve	Çdovit	Sistemi i Monitorimit të Cilësisë së Ajrit të Ndotur
7	• Asetet e prekshme-- • Trashëgimia kulturore (përfshirë trashëgiminë arkitektonikë e arkeologjike) • Peisazhi	• Numri i godinave të ruajtura që restaurohen • Numri i vizitorëve • Gjellbërime urban për frymë	Drejtoria e përgjegjëse në qarqe	• Numri i godinave të ruajtura që restaurohen • Numri i vizitorëve • Gjellbërime urban për frymë	Çdo vit	

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

Monitorimi i ndikimeve mjedisore për çdo projekt specifik të Planit do të bëhet në përputhje me programin e monitorimit dhe mund të përmbajë informacion në formë tabelë, sipas formatit të paraqitur më poshtë.

Projektet specifike të Planit	Indikatorët mjedisore	Parashikimi i ndikimeve kumulative (nëse ka)	Ndikimi total i Planit
Projekti 001			
Projekti 002			
Projekti 003			
Projekti...			

PËRFUNDIME DHE MENDIME PËR T'U MARR PARASYSH

12.1 PËRFUNDIME

1. VSM është një instrument i rëndësishëm për të integruar konsiderata mjedisore në përgatitjen dhe në miratimin e planeve dhe të programeve të caktuara, të cilat kanë të ngjarë që të kenë efekte domethënëse mbi mjedisin.
2. Vlerësimi Strategjik Mjedisor është procesi dhe sistemi i përfshirjes së konsideratave mjedisore brenda politikave, planeve, programeve, apo strategjive.
3. Në thelb të vizionimit të territorit të bashkisë Klos qëndron zhvillimi i sektorit të turizmit. Klosi, Qendër e specializuar, turizëm malor , natyror - bujqësi.
4. Qëllimi që synon të përmbushë ky Plan është të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore, të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e private, të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit, të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat e shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjislacionin, dhe të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë.
5. Vizioni është formuluar me disa fasha: Të kthehemi në një nga rajonet ekonomike më të rëndësishme të Ballkanit Perëndimor, Një ekonomi lider, e cila konkuron në nivel ndërkombëtar, Të përmirësojë cilësinë e jetesës për të gjithë, Përmirësimi e lëvizshmërisë në nivel lokal, kombëtar dhe ndërkombëtar, Specializim, densifikim dhe mbështetje e bizneseve të vogla dhe të mesme, dhe
6. Suksesi duhet të sigurohet me mënyra që promovojnë eficiencën energjitike, mbrojnë cilësinë e ajrit, minimizojnë dhe menaxhojnë mbetjet, si dhe mbrojnë e përmirësojnë mjedisin natyror dhe atë të ndërtuar.
7. Ojektiv i kryesor i VSM-së është orientimi i Planit të Përgjithshëm Rregullues (PPRr) së Bashkisë Klos për minimizimin e çdo ndikimi potencial negativ që mund të rezultojë nga zbatimi i tij.
8. Kjo VSM identifikon ndikimet e mundshme mjedisore të PPRr, vlerëson ndikimet e mundshme, jep rrugët e minimizimit apo shmangies së tyre.
9. VSM analizon disa skenarë. Skenari "0", pra "i të mos bërit asgjë" në këtë Bashki do të çonte me shumë gjasa në një spirale të përshpejtuar të përkeqësimit mjedisor të deritanishëm.

10. Megjithëse ka një proces të qartë në zhvillimin e legjislacionit mjedisor, pika e dobët qëndron në zbatimin e kërkesave ligjore mjedisore. Ndër to do të veçonim ligjet: “Për Vlerësimin Strategjik Mjedor”; “Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis”; “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”; “Për mbrojtjen e biodiversitetit”; “Për trajtimin e ujrave të ndotur”; “Për substancat dhe preparatet kimike”; “Për administrimin e zhurmave në mjedis”; “Për zonat e mbrojtura”; “Për mbrojtjen e ajrit nga ndotja” dhe “Për taksën e karbonit e të ambalazhit plastik”.
11. Faktorët kryesor që ndikojnë në ndotjen e ajrit janë sektori i transportit dhe djegia për ngrohje që mbeten burimet kryesore të ndotjes së ajrit urban.
12. Temperaturat e rritura të pranverës do të rrisin temperaturën e tokës, të mbjellat e verës në zonat e përshtatshme do të zgjasin periudhën e rritjes. Zgjatja e periudhës së rritjes është parashikuar të rritet me 26 ditë krahasuar me 1990.
13. Si rezultat i reduktimit të reshjeve totale vjetore, zonat malore mund të përjetojnë një rënie të përgjithshme. Kërkesa për ujë mund të rritet, veçanërisht në verë.
14. Këto ndryshime të klimës do të ndikojnë edhe në rezervat ujore duke shkaktuar Zvogëlim të rrjedhjes së ujërave sipërfaqësore gjatë thatësirës së verës, veçanërisht në zonat jugore të Shqipërisë me 2% deri në 2030 dhe 5% deri në 2100; Keqësim të problemeve të ujit, veçanërisht atij të pijshëm, si gjatë stinës së verës për shkak të pakësimit të reshjeve, ashtu edhe gjatë vjeshtës për shkak të rritjes së turbullirës së ujit; Rritje e evapotranspirationit për shkak të rritjes së temperaturës duke sjellë dhe zvogëlim të sasisë totale të ujit;
15. Në ndërtimin gjeologjik të rajonit të Klosit, marrin pjesë të tre llojet shkëmbore, sedimentarë, magmatikë dhe metamorfikë, ato që ndikojnë më tepër në truall mbajtjen për shërbime civile janë depozitimet e kuaternarit
16. Zonat e mësipërme tektonike kontaktojnë midis tyre, me kontakte tektonike mbihipëse e mbulesore, lëvizjet neotektonike aktuale sot, kanë diferencuar relievin e sotëm. Prania e lëvizjeve neotektonike vihet re në ekzistencën e formimit të tarracave lumore të lumenjve, që takohen në këtë territor, në fund të grykave depërtuese të lumenjve.
17. Akuiferët karbonatikë karstikë përmbajnë resurse ujore nënëtokësore shumë të mëdha dhe kryesorët për furnizimin me ujë të territorit të bashkisë.
18. Uji i pijshëm mund të shfaqë së shpejti problem sanitar sepse kemi ruajtje të dobët të brezave të mbrojtjes sanitare të vendburimeve ujore, për shkak të ngritjes mbi to të ndërtesave apo mbjelljes së tokës fare pranë burimit, duke përdorur edhe shumë kimikate
19. Ndikimet mbi objektivat mjedisore mund të ndodhin gjatë zbatimit të secilit prej veprimeve individuale (niveli A, B dhe C).
20. Në përgjithësi, u vu re që me anë të pozicionimit të përshtatshëm të aktiviteteve hapësinore dhe duke ndërmarr gjithë masat zbutëse, të gjithë grupet e veprimeve janë të pranueshme nga

këndvështrimi mjedisor. Në përputhje me gjetjet, janë propozuar masa zbutëse të përgjithshme dhe specifike në Seksionin 10.

21. Gjate zbatimit të veprimeve, priten të ndodhin Ndikime pozitive dhe negative. Ndikimet pozitive priten për ajrin dhe ndryshimet klimatike si edhe për popullatat dhe asetet materiale.
22. Vlerësimi i rezultateve tregon se nuk do të ketë Ndikime mbi faktorët klimatikë duke konsideruar që mjetet e transportit do të vijnë të rinovohen në të ardhmen edhe më tej, gjë që do të sjellë si pasojë përmirësim të cilësisë së ajrit dhe cilësisë së shëndetit human, midis të tjerave.
23. Për më tej, në pjesën pozitive të Ndikimeve mbi popullatën dhe asetet materiale do të vijë si rezultat i zbatimit të infrastrukturës në përgjithësi që do të bëjë të mundur pakësimin e kohës së udhëtimit, sigurinë në lëvizje, përafrimin me tregjet dhe qendrat kryesore urbane dhe shërbimet publike në përgjithësi.
24. Përgjithësisht, shumica e Ndikimeve negative janë të lidhura me fazën e planifikimit (pozicionimi i infrastrukturës në hapësirë dhe përgatitja e kushteve teknike të përshtatshme), pasi Shqipëria ka veçori të theksuara diverse dhe të shumta nga ana natyrore, kulturore dhe peisazhi që mund të ndikohen konsiderueshëm prej zhvillimeve të infrastrukturës, sidomos atyre me shtrirje të gjerë dhe korridoreve sipas sektorëve (transport, energji, uje, etj).
25. Ndikimet negative shfaqen në fazën e planifikimit prej aspekteve të përdorimit të tokës, efekteve në ujë, natyrë (si biodiversiteti edhe zonat me status të mbrojtur), trashëgiminë kulturore dhe peisazhin. Këto Ndikime do të kërkojnë krijimin e një programi bashkëkohor mbi masat zbutëse dhe një zbatim të përshtatshëm të këtyre masave.
26. Ndikime negative mbi shëndetin human mund të ndodhin për shkak të rritjes së ndotjes nga zhurmat dhe Ndikimet në cilësinë e ajrit, veçanërisht në zonat me densitet të lartë banimi ku do të përqendrohen edhe një seri veprimesh në territor të ngushtë dhe kjo do të ndikojë kryesisht në fazën e zbatimit të projekteve specifike.
27. Ndikimet mjedisore kumulative përcaktohen në këtë Raport si një kombinim i Ndikimeve të zbatimit të veprimeve të Planit në aspekte të ndryshme të mjedisit.
28. Në zbatimin e veprimeve të Planit, Ndikimet mjedisore kumulative variojnë sipas aspekteve individuale të mjedisit. Kur vlerësohen ndikimet mbi tokën, ajrin dhe faktorët klimatikë, ndikimet kumulative të zbatimit të veprimeve të Planit shprehen si shuma e Ndikimeve të të gjitha masave
29. Monitorimi i cilësisë së ajrit në të gjithë territorin e vendit duke vendosur stacione automatike të monitorimit si në zonat urbane dhe ato rurale.
30. Masat për mbrojtjen e mjedisit nga zhurma në duhet të përqendrohet kryesisht në:
 - (a) masat për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim;
 - (b) masat për të parandaluar shtrirjen e zhurmës në mjedis; dhe

(c) nëse është e nevojshme, masa për krijimin e kushteve të përshtatshme të jetesës në ndërtesat e mbiekspozuara.

31. Masat për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim janë më të efektshme. Emetimet e reduktuara të zhurmës nga burimet e saj mund të arrihet kryesisht përmes modernizimit të logjistikës në përdorim, riorganizimit të flukseve të trafikut dhe orareve të kryerjes së ndërhyrjeve infrastrukturore, etj. Qëllimi i SKZHI II në lidhje me vlerat e zhurmës në vitin 2020 është të arrijë objektivin e 56dB/ditë dhe 45dB/natë.
32. Masat për të parandaluar përhapjen e zhurmës në mjedis (barrierat e zhurmës/argjinaturat dhe mbrojtja pasive) janë përdorur kryesisht për të mbrojtur mjedisin nga zhurmat e shkaktuara prej sektorit të transportit.
33. Masat janë të përshtatshme kryesisht për mbrojtjen e zonave me dendësi të madhe të popullsisë përgjatë rrjetit rrugor, ndërkohë që zbatimi i këtyre masave përgjatë rrugëve ekzistuese që kalojnë përmes vendbanimeve me një strukturë urbane të formuar dhe të dallueshme tashmë, është i arsyeshëm vetëm në raste të jashtëzakonshme.
34. Masat për të siguruar kushte të duhura jetësore (përmirësimi me hapësira mbrojtëse i izolimit nga zhurma i dritareve në ndërtesat e ekspozuara së tepërmi) janë të përshtatshme në zonat ku masat e tjera nuk janë teknikisht të zbatueshme apo ekonomikisht të qëndrueshme.
35. Zhvillimet e reja infrastrukturore (sidomos qendrat multimodale të transportit) pritet që të shkaktojnë një rritje të niveleve të zhurmës në mjedisin përreth tyre. Projektet specifike duhet të kenë në fokus edhe garantimin që infrastruktura e re vihet në dispozicion të të gjithë përdoruesve.
36. Kur planifikohen politikat dhe projektet e reja, prioritet duhet t'i jepet përmirësimit të lidhjeve dhe zhvillimit në zonat më pak të zhvilluara.
37. Zhvillimi i infrastrukturës së parashikuar mund të ndikojë te njësitë dhe zonat kulturore, veçanërisht në aspektin e degradimit të karakteristikave të peizazhit të rrethinave të njërive të trashëgimisë kulturore, dëmtimit të objekteve të trashëgimisë kulturore, si dhe shkatërrimit të mbetjeve arkeologjike nga vibrimet gjatë ndërtimit të objekteve të cilat mund të shkaktojnë dëme në objektet e trashëgimisë kulturore.
38. Sistemi i monitorimit përfshin të gjithë indikatorët përkatës për çdo sektor mjedisor (biodiversiteti, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, toka, uji, peisazhi, trashëgimia kulturore, etj.) dhe identifikon autoritetin dhe përgjegjësinë për matjen e çdo indikatorit mjedisor të propozuar.
39. Grumbullimi i të dhënave sugjerohet që të mbështetet në dy burime: të dhënat e para që merren nga matja e parametrave të mjedisit, dhe vlerësimi i indikatorëve mjedisorë.
40. Monitorimi i ndikimeve mjedisore për çdo projekt specifik të Planit do të bëhet në përputhje me programin e monitorimit dhe mund të përmbajë informacion në formë tabelle.

Masa urgjente

1. Përmirësimi i pyjeve të lisit, rehabilitimit të tyre në një kohë sa më të shkurtër për rritjen e prodhimtarisë së tyre.
2. Kryerja e prerjeve silvikulturale në trungishtet e pyjeve të ahut, nxjerrja prej tyre të materialit drusor si dru zjarri dhe shkurtimin e kohës për futjen në shfrytëzim të tyre.
3. Pyllëzimi i kanaleve, brigjet e lumenjve, krijimi i brezave mbrojtës në fushë dhe futjen e llojeve me rritje të shpejtë.
4. Pyllëzimi i sipërfaqeve të dëmtuara nga erozioni dhe tokave të refuzuara kryesisht afër qendrave të banuara për të krijuar një mjedis të pëlqyeshëm nga faktori njeri.
5. Të kryhen investime për përmirësimin e kullotave dhe rritjen e kapacitetit kullor të tyre.
6. Të shkohet drej dhënies në përdorim të fondit pyjor personave fizikë me banim në fshat në mënyrë që të plotësohen nevojat e tyre për material drusor.

2. Ruajtja e tokës së bukës

Plani i Përgjithshëm Urban në përputhje me direktivat e Planin e Përgjithshëm Kombëtar, si dhe në përputhje me direktivat e legjislacionit European ka menduar se në asnjë rast, sikundër ka ndodhur deri më sot, tokave urbane t'ju mbivendosen vepra urbane. Ndërkohë që tokat me bonitet të kategorisë së pestë, të mund të diskutohet prejka apo zënia e tyre dhe ato të kategorisë 6 dhe 7, normal që mund të preken nga veprat urbane.

Për të ardhmen në shërbim të përmirësimit të gjendjes rekomandojmë:

1. Rigjenerimin dhe ripërtitjen e bimësisë ekzistuese nëpërmjet mbrojtjes nga kullota dhe ripyllëzimeve.
2. Disiplinimi i rrjedhjeve ujore në përroska dhe përrenj

Frenimi i rrëshqitjeve dhe mbrojtja e tokave nga gërryerja, rekomandohet një sërë masash komplekse kundër me kryesoret dhe emergjente janë:

1. Ndërrhyrja në grumbujt pyjorë me kuror dëndësi nën 04, ku numri i drurëve është i rrallë dhe bimësia barishtore është e dendur me punime ndimëse për të siguruar ripërtëritjen e tyre.
2. Ndërrhyrja në parcelat e eroduara me shkallë mbulimi të vogël deri në mesatare me punime biollogjike si pyllëzime me farë e fidana, si dhe pyllëzime të kombinuara.
3. Ndërtimi i veprave si prita të bëhen në pellgjet ujëmbledhës në pjesën e sipërme të baseneve (përroskave).
4. Ndërtimin e veprave të ndryshme hidroteknike të karakterit inxhinierik, me mure të thatë, me gabona në vendet që rrëshqasin, si dhe me llaç çimento.
5. Kryerja e punimeve përmirësuese agroteknike në kullota si: Kontrolli dhe shkulja e barneve të këqija në këto sipërfaqe; Plehrimi i tyre me qëllim rritjen e prodhimtarisë së tyre; Rimbjellja e llojeve të vlefshme në sipërfaqet që janë dëmtuar; Krijimi i plantacioneve me shkurre me qëllim sigurimin e bazës ushqimore për blegtorinë në pikat kritike dhe duke kontrolluar

erozionin; Nxjtja e popullsisë lokale drej zhvillimit të turizmit rural, duke patur parasysh vlerat që afron zona; Kryerja e studimeve të reja lidhur me hartimin dhe zbatimin e politikave agro-pyjore për zonën.

3. Një filozofi që e shoqëron përjetësisht Planin e Përgjithshëm Urban duhet të jetë:

1. Në zonën e mbrojtur të Kat.-V, nuk duhet të ketë zhvillime industriale dhe të ndaluar në mënyrë kategorike në zonën qendrore.
2. zhvillime industriale dhe të ndaluar në mënyrë kategorike në zonën e përdorimit të qendrueshëm, në zonën e përdorimit tradicional dhe në zonën e rekreacionit, në rastet kur ato zenë vend në pamjen estetike të Liqenit, ose kur bien me pamje nga liqeni ose kur bien brenda zonës ujëmbledhëse, ose kur bien në zona gjeologjike karstike, pavarësisht se ato lejohen mbasi pajisen me Leje Mjedisore.
3. Aktivitetet industriale do të lejohen mbasi të pajisen me Leje mjedisi, vetëm në rastet kur ato zënë vend jashtë zonës së mbrojtur të kësaj kategorie (peisazh i mbrojtur), në rastet kur ndodhen jashtë kufijve të zonës buferike për gjeomonumentet e natyrës dhe të kulturës, dhe në rastet kur ndodhen prapa kodrave brenda zonës së mbrojtur, por jo në zona karstike.
4. Të gjitha ndërtimet duhet të jenë me çati për të ruajtur traditën dhe uniformitetin.

Këto duhet të jenë koncepte të panegociueshme

4. Tipologjia e ndërtimit

1. Plani i Përgjithshëm Urban do të udhëhiqet nga filozofia e ndërtimit, duke respektuar traditën, d.m.th që ndërtimet në zona suburbane nuk duhet të kalojnë atë të peisazhit të përgjithshëm të ndërtimeve deri më sot, ku mbizotëron ndërtimi dy katësh, i cili mund të harmonizohet deri në një siluetë 2 +1 kate.
2. Ndoshta në përcaktimin e qendrave të çdo zone administrative mund të ketë ose një institucion fetar në varesi të besimit që egziston ose një ndërtesë të tipit 'target', por jo më e lart se 4-5 kate që mund të jetë vepër banimi, siluetë arkitekturore ose objekt kulti, etj.
3. Të gjitha ndërtimet duhet të jenë me çati, për të ruajtur traditën dhe uniformitetin.
4. Një filozofi tjetër që shoqëron Planin e Përgjithshëm Urban është që të gjitha ndërtimet, si në zonën urbane (qytet), apo në zonen suburbane (fshat), të gjitha ndërtimet duhet të kenë për mbulesë atë të tipit çati, pse jo, pjese të kësaj çatie të jenë të përshtatura me paisje si panele diellore për përfitim energjie. Mbulimi me çati na siguron, jo vetëm termoizolim apo kursim energjie, por edhe moskthim të energjisë diellore për shkak të së cilës kemi një rritje të temperaturave lokale, përpos një vizioni absurd jo estetik.
5. Çdo njësi administrative duhet të ketë një njësi tipike turistike.

5. Sugjerime lidhur me masat antisizmike për mos dëmtimin e objekteve do të konsistojnë:

1. Objektet duhen ndërtuar solid, me disa breza e të lidhur mirë;
2. Të përdoren si taban shtresa të rekomanduara nga studime enkas gjeoteknike;
3. Të mënjanoen ujërat sipërfaqësorë;
4. Të përdoren material ndërtimi me cilësi të kontrolluar;

6. Sugjerimet lidhur me rreziqet gjeonatyrore do të konsistojnë në kujdesin:

1. ndaj fundosjes në rastet e zonave që prodhojnë ujëra nëntokësorë ose ato që ndodhen mbi sipërfaqe të shfrytëzuara minerare, të cilat lidhen me këto mundësi, duke bërë që të mund të preken nga këto ndikime negative.
2. Për shkëmbinjë që çlirojnë radonin si ata magmatikë e metamorfikë si shiste, gnejse, etj., ku sa më të mbyllura të jenë ndërtimet aq më shumë përqëndrohet edhe radoni. Përqëndrime më të mëdha janë në dimër se sa në verë për shkak të avullimeve. Përqëndrimet e larta mbi normën e lejuar shkaktojnë kancer në mushkëri. Bazuar në interpretimet e bëra mendojmë se ndotja nga radoni është e shumë e përfillshme, për shkak se treguesit e sipërmendur rezultojnë të jenë pjesëmarrës në formacionin tonë në sipërfaqe e në thellësi, ose në zonat përreth saj.
3. Investitorët duhet të marrin masa, duke bërë zbutjen e saj me anë të izolimit të themeleve, ventilimit të përshtatshëm për raste zyrash apo ndërtimesh, etj.

7. Lidhur me masat ndaj erozionit dhe sitemimit të kullotave e pyjeve për të ardhmen në shërbim të përmirësimit të gjendjes rekomandojmë:

1. Rigjenerimin dhe ripërtitjen e bimësisë ekzistuese nëpërmjet mbrojtjes nga kullota dhe rryllëzimeve.
2. Disiplinimi i rrjedhjeve ujore në përroska dhe përrenj

Frenimi i rrëshqitjeve dhe mbrojtja e tokave nga gërryerja, rekomandohet një sërë masash komplekse ku ndër me kryesoret dhe emergjente janë:

1. Ndërrhyrja në grumbujt pyjorë me kuror dëndësi nën 04, ku numuri i drurëve është i rrallë dhe bimësia barishtore është e dendur me punime ndimëse për te siguruar ripërtëritjen e tyre.
2. Ndërrhyrja në parcelat e eroduara me shkallë mbulimi të vogël deri në mesatare me punime biollogjike si Pyllëzime me farë e fidana, si dhe pyllëzime të kombinuara.
3. Ndërtimi i veprave si prita të bëhen në pellgjet ujëmbledhës në pjesën e sipërmë të baseneve (përroskave).
4. Ndërtimin e veprave të ndryshme hidroteknike te karakterit inxhinerik, me mure të thatë, me gabona në vëndet që rrëshqasin, si dhe me llac cemento.
5. Kryerja e punimeve përmiresuese agroteknike në kullota si Kontrolli dhe shkulja e barneve të këqia në këto sipërfaqe; Plehrimi i tyre me qëllim rritjen e prodhimtarisë së tyre ; Rimbjellja e llojeve te vlefëshme në sipërfaqet që janë dëmtuar; Krijimi i plantacioneve me shkurre me

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

qëllim sigurimin e bazës ushqimore për blegtorinë në pikat kritike dhe duke kontrolluar erozionin ; Nxitja e popullsisë lokale drej zhvillimit të turizmit rural, duke patur parasysh vlerat që afroh zona ; Kryerja e studimeve të reja lidhur me hartimin dhe zbatimin e politikave agro-pylore për zonën.

SHTOJCA 01: Dokumenteve strategjikë në nivel kombëtar

Në tabelën e mëposhtme paraqet një përmbledhje e dokumenteve strategjikë në nivel kombëtar.

Tab. – 43 Lista e dokumenteve strategjikë në nivel kombëtar

Nr.	Akti miratues	Titulli i Strategjisë	Objekti/qëllimi i strategjisë
1	VKM nr. 405, datë 27.6.2012	Strategjia ndërsektoriale reforma në fushën e të drejtave të pronësisë 2012-2020	Trajton zgjidhjen e procesit të kthimit dhe kompensimit të pronave; integrimin e zonave dhe ndërtimeve informale të legalizuara; përfundimi i regjistrimit fillestar të të gjitha pasurive; digjitalizimi i sistemeve.
2	VKM Nr.797, datë 14.11.2007	Strategjia ndërsektoriale për mbrojtjen e konsumatorëve dhe mbikëqyrjen e tregut	Të mbrojë interesat ekonomike të konsumatorëve dhe vetë konsumatorët për ushqimet, produkte joushqimore dhe farmaceutikën/medikamente.
3	VKM Nr.773, datë.14.11.2007	Strategjia ndërsektoriale për zhvillimin rajonal	Të sigurojë që të gjitha qarqet të jenë në gjendje të kontribuojnë në zhvillimin dhe konkurrencën e qëndrueshme – dhe në këtë mënyrë të reduktojnë pabarazitë sociale dhe ekonomike në të gjithë vendin.
4	VKM Nr.1561, datë 3.10.2008	Strategjia ndërsektoriale e parandalimit, luftës kundër korrupsionit e qeverisjes transparente 2008-2013	Trajton reduktimin progresiv dhe të qëndrueshëm të korrupsionit, forcimi i integritetit të institucioneve dhe promovimi i vlerave në qeverisje.
5	Ligji Nr.9322, datë 25.11.2004	Strategjia e sigurisë kombëtare të Republikës së Shqipërisë	Trajton tërësinë e mjeteve dhe instrumenteve shtetërore që sigurojnë mbrojtjen e qytetarëve, të shoqërisë dhe të shtetit shqiptar nga kërcënimet dhe rreziqet e jashtme e të brendshme.
6	VKM Nr. 658 , date 17.10.2005	Strategjia e shërbimeve shoqërore	Trajton situatën e nevojave shoqërore, nxit mirëqenien shoqërore dhe synon/lehtëson integrimin e familjeve që jetojnë në kushte varfërie, të grupeve vulnerabël dhe personave me nevoja të veçanta.
7	VKM Nr.643, datë 14.09.2011	Strategjia kombëtare sektoriale e shërbimeve të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve	Trajton hartimin e politikave të përshtatshme dhe angazhimin e fondeve të mjaftueshme për të përmirësuar dhënien e shërbimeve të ujësjellës-kanalizimeve, dhe për të ecur në mënyrë të qëndrueshme drejt përputhjes me standardet e BE-së.
8	VKM Nr.342, datë 12.3.2008	Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI) 2007-2013	Dokument i vetëm strategjik (axhenda) për zhvillim ekonomik e social të qëndrueshëm, të harmonizuar me axhendën e integritetit në BE dhe në strukturat e NATO-s, si dhe me atë të realizimit të Objektivave të Mijëvjeçarit.
9	VKM Nr.847, datë 29.11.2007	Strategjia ndërsektoriale e mjedisit	Trajtim modern dhe i integruar i sektorit mjedisor dhe i sektorëve të tjerë me ndikim të fortë në cilësinë e mjedisit si transporti, bujqësia, rregullimi i territorit etj.
10	VKM Nr. 751, datë	Strategjia sektoriale e punësimit	Vendos bazat për përmirësimin e sistemit të

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

7.11.2007			shërbimeve të punësimit dhe formimit profesional, dhe zbatimit të programeve aktive dhe pasive të punësimit.
11	VKM Nr.924, datë 14.11.2007	Strategjia sektoriale e bujqësisë dhe e ushqimit	Orienton dhe mbështet zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit bujqësor dhe agropërpunimit.
12	VKM Nr.774, datë 14.11.2007	Strategjia ndërsektoriale shqiptare e zhvillimit rural	Shërben si një bazë kombëtare, për zhvillim dhe më pas zbatimin e planeve për zhvillimin rural të rajoneve dhe nënrajoneve të Shqipërisë për të stimuluar qëndrimin dhe rikthimin e banorëve në zonat rurale.
13	VKM Nr.519, datë 20.7.2011	Strategjia ndërsektoriale e drejtësisë	Trajton përsosjen e sistemit të drejtësisë në RSH, rritjen e aksesit në drejtësi, rritjen e besimit të publikut në drejtësinë shqiptare paralelisht me forcimin dhe rritjen e kontributit të këtij sektori në zhvillimin e shoqërisë shqiptare, si dhe nxitjen e përsheptimit të integritetit evropian.
14	VKM Nr.80, datë 28.01.2008	Strategjia sektoriale e mbrojtjes sociale	Trajton orientimin e politikave horizontale për reduktimin e varfërisë dhe luftën kundër përjashtimit social.
15	VKM Nr.844, datë 11.06.2008	Strategjia sektoriale e turizmit 2007 - 2013	Merret me strukturimin dhe zhvillimin e turizmit dhe produkteve të tij si prioritete afatshkurtra dhe afatmesme.
16	VKM Nr.59, datë 21.01.2009	Strategjia ndërsektoriale e shoqërisë së informacionit	Progresin e Shqipërisë drejt një ekonomie të bazuar në njohuritë, përmes një zhvillimi të qëndrueshëm të shoqërisë së informacionit që do të çojë në një shoqëri ku të gjithë qytetarët përfitojnë nga teknologjitë e informacionit dhe të komunikimit me qëllim shtimin e njohurive, rritjen e efektshmërisë dhe të transparencës në administratën publike.
17	VKM Nr.760, datë 01.09.2010	Strategjia për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale	Garantimi dhe zhvillimi i një sistemi bashkëkohor të mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale në Shqipëri, në funksion të konsolidimit të një sistemi social ekonomik konkurrues me të drejta dhe mundësi të barabarta për të gjithë qytetarët shqiptarë, në përputhje me të gjitha kërkesat e detyrimet që rrjedhin nga procesi i integritetit të Shqipërisë në BE.
18	VKM Nr.863, datë 29.07.2009	Strategjia Kombëtare e Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit 2009– 2015	Përqendrimin e burimeve financiare në grupe kryesore kërkuesish të aftë, për të arritur një nivel ndërkombëtar njohjeje dhe ekselence.
19		Strategjia Kombëtare e Energjisë	Zhvillimi i një sektori energjetik efektiv që garanton sigurinë e furnizimit me burime energjetike në përgjithësi dhe energji elektrike në veçanti, dhe nxit përdorimin eficient, ekonomik dhe me ndikim minimal në mjedis, në mënyrë të tillë që sektori

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIITHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

			energjetik të jetë një sektor mbështetës për një zhvillim të qëndrueshëm të të gjithë sektorëve ekonomik dhe shoqëror.
20	VKM Nr.175, datë 19.1.2011	Strategjia kombëtare shqiptare mbi mbetjet	Zhvillimin e qëndrueshëm të vendit duke mbrojtur sa më shumë të jetë e mundur burimet natyrore nga ndotja dhe degradimi dhe duke promovuar vlerat mjedisore.
21	VKM Nr.479, datë 29.6.2011	Strategjia minerare e Republikës së Shqipërisë 2010- 2025	Përcakton politikat dhe programet e veprimit të menaxhimit të burimeve minerare ekzistuese, si dhe zhvillimin e tyre në perspektivë në përputhje me zhvillimet e reja të ekonomisë shqiptare, prioritetet e zhvillimit të kësaj industrie, me objektivat afatgjatë, objektivat afat mesëm dhe imediatë, vlerësimin e potencialit minerar sipas grup-mineraleve, bazë për vendimmarrjen, planifikimin territorial, zhvillimin e qëndrueshëm të ekonomisë dhe infrastrukturës, luftës kundër varfërisë, sidomos në zonat rurale, punësimin në vijimësi, përmirësimin e bilancit valutor të vendit, transparencës dhe luftën ndaj korrupsionit, ka si vizion të saj një zhvillim të qëndrueshëm të sektorit, duke marrë parasysh impaktet ekonomike, mjedisore dhe sociale, bazuar mbi parimet e ndarjes së të ardhurave midis të gjitha niveleve të qeverisjes, kompanive dhe komuniteteve konkurruese për tërheqjen e investitorëve dhe balancuese midis së drejtës së licencës minerare dhe taksimit të industrive përgjatë zinxhirit të vlerës.
22	VKM Nr. 395, datë 21.6.2006	Strategjia dhe plani i veprimit për zhvillimin e turizmin kulturor dhe mjedisor	Perceptimin e Shqipërisë si destinacion i pasur kulturor dhe natyror (imazhi) dhe vlerësimin dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe natyrore shqiptare, kuptimi i vlerave nga industria turistike dhe komuniteti i gjerë.
23	Ligji Nr. 9419, datë 20.5.2005	Strategjia ushtarake e Republikës së Shqipërisë	Vlerëson mjedisin e brendshëm dhe te jashtëm të sigurisë, përparimet e bëra në transformimin rristrukturimin.
24	VKM Nr.1214, datë 3.9.2008	Strategjia sektoriale e transportit	Zhvillimin e transportit rrugor në Shqipëri.

Dokumente strategjike

VKM nr. 405, datë 27.6.2012 “Strategjia ndërsektoriale reforma në fushën e të drejtave të pronësisë 2012-2020”

VKM Nr.797, datë 14.11.2007“Strategjia ndërsektoriale për mbrojtjen e konsumatorëve dhe

VSM. RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR. BASHKIA KLOS

mbikëqyrjen e tregut”

VKM Nr.773, datë.14.11.2007 “Strategjia ndërsektoriale për zhvillimin rajonal”

VKM Nr.1561, datë 3.10.2008 “Strategjia ndërsektoriale e parandalimit, luftës kundër korrupsionit e qeverisjes transparente 2008-2013”

Ligji Nr.9322, datë 25.11.2004 “Strategjia e sigurisë kombëtare të Republikës së Shqipërisë”

VKM Nr. 658 , date 17.10.2005 “Strategjia e shërbimeve shoqërore”

VKM Nr.643, datë 14.09.2011 “Strategjia kombëtare sektoriale e shërbimeve të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve”

VKM Nr.342, datë 12.3.2008 “Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI) 2007-2013”.

VKM Nr.847, datë 29.11.2007 “Strategjia ndërsektoriale e mjedisit”.

VKM Nr. 751, datë 7.11.2007 “Strategjia sektoriale e punësimit”.

VKM Nr.924, datë 14.11.2007 “Strategjia sektoriale e bujqësisë dhe e ushqimit”.

VKM Nr.774, datë 14.11.2007 “Strategjia ndërsektoriale shqiptare e zhvillimit rural”

VKM Nr.519, datë 20.7.2011 “Strategjia ndërsektoriale e drejtësisë”

VKM Nr.80, datë 28.01.2008 “Strategjia sektoriale e mbrojtjes sociale”

VKM Nr.844, datë 11.06.2008 “Strategjia sektoriale e turizmit 2007 – 2013”

VKM Nr.59, datë 21.01.2009 “Strategjia ndërsektoriale e shoqërisë së informacionit”

VKM Nr.760, datë 01.09.2010 “Strategjia për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale”

VKM Nr.863, datë 29.07.2009 “Strategjia Kombëtare e Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit 2009– 2015”

VKM Nr.175, datë 19.1.2011 “Strategjia kombëtare shqiptare mbi mbetjet”

VKM Nr.479, datë 29.6.2011 “Strategjia minerare e Republikës së Shqipërisë 2010- 2025”

VKM Nr. 395, datë 21.6.2006 “Strategjia dhe plani i veprimit për zhvillimin e turizmin kulturor dhe mjedisor”

Ligji Nr. 9419, datë 20.5.2005 “Strategjia ushtarake e Republikës së Shqipërisë”

VKM Nr.1214, datë 3.9.2008 “Strategjia sektoriale e transportit”

SHTOJCA 02: PËRSHKRIM I PËRGJITHSHËM I PROCESIT TË PËRAFRIMIT TË LEGJISLACIONIT SHQIPTAR NË SEKTORIN E MJEDISIT

Detyrimi për për afrimin e legjislacionit Shqiptar ne fushën e mjedisit me atë të BE-së ,rrjedh nga Neni 108 i MSA-së,në të cilin citohet si mëposhtë vijon:

1. Palët do të zhvillojnë dhe forcojnë bashkëpunimin në detyrën shumë të rëndësishme të luftës kundër degradimit mjedisor, me synim promovimin e qëndrueshmërisë mjedisore.
2. Bashkëpunimi përqëndrohet kryesisht në fushat prioritare që lidhen me acquise Komunitetit për fushën e mjedisit.

Prioritetet

Përsa i përket mjedisit , në fushën e *legjislacionit horizontal* , disa nga prioritetet kryesore kanë të bëjnë me:

Për afrimin e plotë të Ligjit“Për vlerësimin e ndikimit në mjedis” dhe Ligjit “Për lejet mjedisore ”me Direktivën e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis”

Forcimin e zbatimit të legjislacionit mjedisor.

Garantimin siç duhet të informimit dhe pjesëmarrjes së publikut në vendimmarrje ,bazuar në detyrimet e Konventës së Aarhusit.

Miratimi i projektligjit për *cilësinë e ajrit* dhe aktet nënligjore për vlerësimin e cilësisë së ajrit dhe kriteret për disa ndotës të caktuar, si dhe përafrimi i plotë i legjislacionit të BE-së , janë disa nga prioritetet kryesore në këtë fushë . Gjithashtu , me qellim përmirësimin e cilësisë së ajrit , si prioritetet e Ministrisë së Mjedisit janë edhe:

- hartimi i planit kombëtar dhe planeve lokale të veprimit për përmirësimin e cilësisë së ajrit të mjedisit;
- forcimi i sistemit kombëtar të monitorimit të ajrit urban dhe shkarkimeve në ajër sipas standardeve evropiane, si dhe;
- forcimi i bashkëpunimit me institucionet e linjës për integrimin e politikave të cilësisë së ajrit ne strategjitë sektoriale të tyre.

Megjithëse , janë miratuar aktet nën ligjore për *menaxhimin e mbetjeve*, si dhe janë përgatitur plane të menaxhimit për Tiranën, Lezhën dhe Shkodrën, përmirësimi i menaxhimi të integruar mbetjeve vazhdon të jetë një nga prioritetet kryesore të punës së Ministrisë së Mjedisit. Ndarja e mbetjeve në

VSM, RAPORT PARAPRAK I PLANIT TË PËRGIJTHSHËM VENDOR, BASHKIA KLOS

burim ,rritjae nivelit te riciklimit, forcimi i kapaciteteve për menaxhimin e mbetjeve, asimilimi i plotë i hedhjes së mbetjeve në vend grumbullime të pasigurta dhe asimilimi i plotë i djegies së mbetjeve, ndërtimi i landfillleve sipas standardeve të BE-së ,sigurimi i faciliteteve për mbetjet e rrezikshme, mjekësore ose ndërtimore,si dhe sigurimi i investimeve të reja përsa i përket ndarjes dhe riciklimit të mbetjeve , janë disa nga prioritetet kryesore në këtë fushë.

Në fushën e *cilësisë së ujit* , Ministria e Mjedisit ka si prioritet të punës së saj:

- përmirësimin e kuadrit ligjor nëpërmjet hartimit dhe miratimit të akteve nën ligjore në zbatim të Ligjit Nr. 111/2012;
- vlerësimin e shkallës së dëmtimit të baseneve të lumenjve si rezultat i aktiviteteve të subjekteve që shfrytëzojnë inertet lumore dhe ndërmarrja e masave ndëshkuese;
- krijimi i regjistrit kombëtar të burimeve ujore.
- përmirësimi i menaxhimit të burimeve ujore në nivel baseni dhe kombëtar nëpërmjet hartimit të strategjisë kombëtare të menaxhimit të integruar të burimeve ujore , hartimit të dy planeve të menaxhimit të baseneve të lumenjve (Drin-Bune dhe Seman) dhe krijimit të kadastrës elektronike kombëtare të burimeve ujore.

Në fushën e *mbrojtjes së natyrës*, do të punohet për të garantuar:

- Mbrojtjen e zonave të mbrojtura.
- Zbatimin e rregullave të miratuara në vitin 2011 për ngritjen e zonave të mbrojtjes së veçantë në kuadrin e Natura 2000.
- Marrjen e masave për ndalimin e veprimtarive të paligjshme si gjuetia , prerja e drurëve dhe ndërtimet pa leje në zonat e mbrojtura, si dhe
- Forcimin e kapaciteteve administrative të inspektoratit për goditjen e këtyre fenomeneve.

Përsa i përket *politikave për zhurmën në mjedis*, një nga prioritetet kryesore ne këtë fushe është forcimi i zbatimit të vendimeve të Task— Forcës së ngritur për ndotjen akustike në qendrat urbane dhe zonat turistike breg liqenore.

Përsa i përket *ndryshimeve klimatike*, përafrimi i plotë me legjislacionin e BE-së, hartimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit Kombëtar të Veprimit për Ndryshimet Klimatike, ngritja e sistemit kombëtar të inventarëve të shkarkimeve në ajër dhe të gazeve me efekt serrë, si dhe forcimi i bashkëpunimit me institucione e linjës për integrimin e politikave të ndryshimeve klimatike në strategjitë e tyre sektoriale, janë disa nga prioritetet në këtë fushë.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
Ministria e Ekonomisë,
Tregtisë dhe Energjetikës

LICENCË

UN-1687-06-2010
Kodli: III.2.A (1+2)
Data e lëshimit: 22/06/2010
Afati i vlefshmërisë: Pa afat

SAZAN GURI
NUIS/NIPT: K62101007P
Tirane, TIRANE, Tirane, TIRANE, Rruga Vaso Pasha, Pallati

Kategoria

Shërbime ekspertize dhe/ose profesionale lidhur me ndikimin në mjedis

Nënkategoria

Veprimtaritë e ekspertizës lidhur me ndikimin në mjedis

Veprimtari specifike

1. Ndikim në mjedis
2. Auditim mjedisor

Specialiteti

Emërtimi përshkrues i veprimtarisë

Veprimtaritë e ekspertizës lidhur me ndikimin në mjedis (auditim mjedisor, ndikim në mjedis).

Kod tjetër:

Kufizime specifike

Licenca ushtrohet sipas kufizimeve në legjislacionin në fuqi

Detyrime specifike

Licenca ushtrohet sipas detyrimeve në legjislacionin në fuqi

Vendi i kryerjes së veprimtarisë

Në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë

Nënshtkrimi i sportelli: Antonella

Heshu

REPUBLIKA E SHQIPERISE
MINISTRIA E MJEDISIT

Nr. 136 Prot.

Tirane, me 19.05. 2004

Vendimi Nr.6, Nr.010 Regj.

ÇERTIFIKATË

Në mbështetje të Vendimit të Këshillit të Ministrave Nr.268, datë 24.04.2003 "Për certifikimin e specialistëve, për vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe auditimin mjedisor":

Z.Sazan GURI

Certifikohet për hartimin e raporteve të vlerësimit të ndikimit në mjedis, për të kryer auditimin mjedisor, për hartimin e ekspertizave për probleme mjedisore dhe thirrjen si ekspert për të vlerësuar një raport të vlerësimit të ndikimit në mjedis ose rezultatet e një auditimi.

MINISTRI

Ethem RUKA

